

**RÖNESANS VE BAROK DÖNEMİ
SANATÇILARINA AİT ESKİZLERİN TEMEL
SANAT EĞİTİMİ AÇISINDAN ÖNEMİ**

Alpaslan AKPINAR

**Yüksek Lisans Tezi
Sanat Kuramı ve Eleştiri Anabilim Dalı
Doç. Dr. Ali Murat AKTEMUR
2015
Her Hakkı Saklıdır**

ATATÜRK ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
SANAT KURAMI VE ELEŞTİRİ ANABİLİM DALI

Alpaslan AKPINAR

**RÖNESANS VE BAROK DÖNEMİ SANATÇILARINA AİT ESKİZLERİN
TEMEL SANAT EĞİTİMİ AÇISINDAN ÖNEMİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

TEZ YÖNETİCİSİ
Doç. Dr. Ali Murat AKTEMUR

ERZURUM - 2015

İÇİNDEKİLER

ÖZET	IV
ABSTRACT	V
ŞEKİLLER DİZİNİ	VI
ÖNSÖZ	XII

GİRİŞ

BİRİNCİ BÖLÜM

RÖNESANS VE BAROK DÖNEMİ

1.1. RÖNESANS DÖNEMİ	3
1.1.1. Erken Rönesans	18
1.1.2. Yüksek Rönesans	19
1.1.3. Geç Rönesans - Maniyerizm	21
1.2. BAROK DÖNEMİ	22
1.2.1. Erken Barok	25
1.2.2. Geç Barok – Rokoko	26

İKİNCİ BÖLÜM

TEMEL EĞİTİM UNSURLARI

2.1. RÖNESANS VE BAROK DÖNEMİ KARŞILAŞTIRMASI	28
2.1.1. Çizgisellikten Gölgeselliğe	28
2.1.2. Düzlemsellikten Derinselliğe	30
2.1.3. Kapalı Kompozisyondan Açık Kompozisyona	32
2.1.4. Çokluktan Birliğe	34
2.1.5. Nesnelerin Mutlak Belliliği ve Oranlı Belliliği	35
2.2. RÖNESANS VE BAROK DÖNEMİNDEN YARARLANMA	38
2.2.1. Işık-Gölge Eğitimi	38
2.2.2. Kompozisyon Eğitimi	39
2.2.3. Renk Eğitimi	41
2.2.4. Desen Eğitimi	42

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

SANATÇILARA AİT ESKİZ ÖRNEKLERİNİN İNCELENMESİ

3.1. RÖNESANS DÖNEMİ ESKİZLERİ	43
3.1.1. Rönesans	43
Filippo Brunelleschi	43
Paolo Uccello	44
Fra' Filippo Lippi,	47
Piero della Francesca	50

Benozzo Gozzoli	51
Andrea del Castagno	53
Gentile Bellini	55
Giovanni Bellini	57
Andrea Mantegna	58
Antonio del Pollaiolo	61
Andrea del Verrocchio	63
Sandro Botticelli	65
Luca Signorelli	66
Pietro Perugino	69
Domenico Ghirlandaio	74
Federico Barocci	79
Paolo Veronese	82
3.1.2. Kuzey Rönesans 'ı	84
Jan van Eyck	84
Hieronymus Bosch	86
Hans Holbein the Elder	89
Albrecht Dürer	90
Lucas Cranach the Elder	104
Albrecht Altdorfer	105
Pieter Bruegel The Elder	106
Jacques de Bellange	108
3.1.3. Yüksek Rönesans	110
Filippino Lippi	110
Leonardo da Vinci	114
Michelangelo Buonarroti	135
Raffaello Sanzio	149
3.1.4. Geç Rönesans – Maniyerizm	155
Correggio	155
Jacopo da Pontormo	158
Jacobo Tintoretto	162
3.2. BAROK DÖNEMİ ESKİZLERİ	166
3.2.1 Barok	166
Annibale Carracci	166
Sir Peter Paul Rubens	168
Guercino	179
Jacques Callot	182
Nicolas Poussin	185
Pietro da Cortona	189
Gian Lorenzo Bernini	191
Sir Anthony van Dyck	195
Claude Lorrain	197

Philippe de Champaigne	200
Rembrandt Harmenszoon van Rijn	202
Giovanni Battista Tiepolo	210
3.2.2. <i>Geç Barok - Rokoko</i>	216
Jean-Antoine Watteau	216
William Hogarth	222
François Boucher	225
Jean-Baptiste Greuze	227
Jean-Honoré Fragonard	230
DEĞERLENDİRME VE KARŞILAŞTIRMA	234
SONUÇ	244
KAYNAKÇA	247
ÖZGEÇMİŞ	250

ÖZET

YÜKSEK LİSANS TEZİ

**RÖNESANS VE BAROK DÖNEMİ SANATÇILARINA AİT ESKİZLERİN
TEMEL SANAT EĞİTİMİ AÇISINDAN ÖNEMİ**

Alpaslan AKPINAR

Tez Danışmanı: Doç. Dr. Ali Murat AKTEMUR

2015, 237 sayfa

Jüri: Doç. Dr. Ali Murat AKTEMUR (Danışman)

Doç. Dr. Fikret HAŞİMOV

Yrd. Dç. Dr. Yunus BERKLİ

Rönesans ve Barok dönemindeki usta sanatçıların, ışık-gölge, kompozisyon, anatomi, denge, hacim, biçim, çizgi ve hareket bilgilerini günümüz sanat öğrencilerine aktarabilmek bu çalışmanın temelini oluşturmaktadır.

Rönesans ve barok sanatının oluşum ve gelişim evreleri, karşılaştırmaları, temel eğitim unsurları ve eskizlerin incelenmesine bölümler halinde yer verilmiştir.

Araştırmanın ilk bölümünde; Rönesans ve Barok Üsluplarının genel bir tanımı yapıp, kendi içlerinde dönem dönem incelenmiştir.

İkinci bölümde; Temel eğitim unsurları Rönesans ve Barok Karşılaştırması ile anlatılmış, devamında bu dönemlerden nasıl yararlanılabileceği araştırılmıştır.

Üçüncü bölümde; Sanatçıların üslupları ve yaptıkları eskiz örneklerinin incelenmesi yapılmıştır.

Dördüncü ve son bölümde; Rönesans ve Barok dönemi sanatçılarının, günümüz sanatına etkileri ve sanat öğrencileri için, yaptıkları eskizlerin çözümlenmesine çalışılmıştır.

Anahtar Kelimeler: *Rönesans, Barok, Eskiz, Temel Sanat Eğitimi, Üslup.*

ABSTRACT**POST GRADUATE THESIS****THE IMPORTANCE OF RENAISSANCE AND BAROQUE ARTIST
SKETCHES FOR BASIC ART EDUCATION****Alpaslan AKPINAR****Advisor: Doç. Dr. Ali Murat AKTEMUR****2015, page:237****Jury: Associate Professor Ali Murat AKTEMUR (Advisor)****Associate Professor Fikret HAŞİMOV****Assistant Professor Yunus BERKLİ**

Master artists of the Renaissance and Baroque period, light and shadow, composition, anatomy, balance, volume, shape, and motion information to transfer the line to the current art students form the basis of this study.

Formation and development stages of the Renaissance and Baroque art, comparisons are given basic training elements of the case and to examine the sketch segments.

In the first part of the study; a general description of the renaissance and baroque style, was investigated periods in themselves.

In the second part; basic training with Renaissance and Baroque elements described comparison, was investigated how to take advantage of this period in progress.

In the third part; examination of styles and examples of sketch artists they are made.

The fourth and final section; Renaissance and Baroque artists for contemporary art effects and art students were studying in resolving their sketches.

Keywords: *Renaissance, Baroque, Sketch, Basic Art Education, Style.*

ŞEKİLLER DİZİNİ

Resim 1 : Jan Van Eyck, Arnolfini'lerin Düğünü.....	6
Resim 2 : Hieronymus Bosch, Dünyevi Zevkler Bahçesi.....	7
Resim 3 : Pieter Bruegel, Köy Düğünü.....	7
Resim 4 : Albrecht Dürer, Melankoli.....	8
Resim 5 : Jean Clouet, I. François.....	9
Resim 6 : Pantheon Tapınağı, Roma, İtalya.....	10
Resim 7 : Pazzi Şapeli, Floransa, İtalya.....	11
Resim 8 : Floransa Katedrali, Floransa, İtalya.....	11
Resim 9 : Massaccio, Kutsal Üçlü	13
Resim 10 : Autun Katedrali giriş alınlığı, Autun, Fransa	14
Resim 11 : Notre Dame Katedrali, Paris, Fransa	15
Resim 12 : Ghiberti, Cennetin Kapıları	15
Resim 13 : Ghiberti, Cennetin Kapıları, Detay	16
Resim 14 : Donatello, Davut.....	17
Resim 15 : Michelangelo, Sistine Şapeli Freskleri	20
Resim 16 : Michelangelo, Laurentian Kütüphanesi	22
Resim 17 : Rembrandt, Gece Bekçileri.....	24
Resim 18 : Peter Paul Rubens, Leucippus'tan kızların kaldırılması	24
Resim 19 : Caravaggio, İsa'nın Gömülüşü	26
Resim 20 : Watteau, Cythera	27
Resim 21: Albrecht Dürer, Adem ile Havva.....	29
Resim 22 : Rembrandt, Adem ile Havva	29
Resim 23 : Palma Vecchio, Adem ile Havva.....	31
Resim 24 : Tintoretto, Adem ile Havva	31
Resim 25 : Peter Paul Rubens, Aynadaki Venüs	33
Resim 26 : Raffaello, Atina Okulu	33
Resim 27 : Leonardo da Vinci, Son Akşam Yemeği	34
Resim 28 : Tintoretto, Son Akşam Yemeği	35
Resim 29 : Leonardo da Vinci, Madonna	37
Resim 30 : Rembrandt, Pencere Kenarındaki Adam	37
Eskiz 1 : Filippo Brunelleschi, Perspective drawing for Church of Santo Spirito.....	43
Eskiz 2 : Paolo Uccello, Perspective Study of a Chalice	44
Eskiz 3 : Paolo Uccello, Portrait of man in profile	45
Eskiz 4 : Paolo Uccello, The Flood.....	45
Eskiz 5 : Paolo Uccello, Standing man	46
Eskiz 6 : Filippo Lippi, Woman's Head	47
Eskiz 7 : Filippo Lippi, Madonna and Child With Two Angels	48
Eskiz 8 : Filippo Lippi, Study Two Men in Cloaks Standing	49

Eskiz 9 : Piero Della Francesca, Perspective de Prospectiva Pingendi.....	50
Eskiz 10 - 11 : Piero Della Francesca, Battista Sforza and Federico da Montefeltro	51
Eskiz 12 : Benozzo Gozzoli, Dioscuro	52
Eskiz 13 : Benozzo Gozzoli, Two Man and Two Dogs	53
Eskiz 14 : Andrea dal Castagno, Sinopia drawing for Holy Trinity	54
Eskiz 15 : Andrea del Castagno, Christ in the Sepulchre with Two Angels (synopia) ..	55
Eskiz 16 : Gentile Bellini - Procession in Campo San Lio	56
Eskiz 17 : Giovanni Bellini, Man With a Turban	57
Eskiz 18 : Andrea Mantegna, The Dead Christ.....	58
Eskiz 19 : Andrea Mantegna, Flagellation of Christ.....	59
Eskiz 20 : Andrea Mantegna, Flagellation of Christ.....	60
Eskiz 21 : Andrea Mantegna, Isola di Carturo	61
Eskiz 22 : Antonio del Pollaiuolo, Eve	62
Eskiz 23 : Antonio del Pollaiuolo, Battle of The Nudes	63
Eskiz 24 : Andrea del Verrocchio, Head of Angel.....	64
Eskiz 25 : Sandro Botticelli, Study of a Young Man.....	65
Eskiz 26 : Sandro Botticelli, Allegory of Abundance.....	66
Eskiz 27 : Luca Signorelli, Head of a Poet Wearing a Cap	67
Eskiz 28 : Luca Signorelli, Man Carrying Corpse	68
Eskiz 29 : Luca Signorelli, Study of Nudes Large.....	69
Eskiz 30 : Pietro Perugino, Landscape.....	70
Eskiz 31 : Pietro Perugino, Study of the Head of a Youth Gazing Upward	71
Eskiz 32 : Titian, Self Portrait.....	73
Eskiz 33 : Titian, Study Two Figure	73
Eskiz 34 : Domenico Ghirlandaio, Head of an Old Woman.....	74
Eskiz 35 : Domenico Ghirlandaio, Femme vue de dos.....	75
Eskiz 36 : Domenico Ghirlandaio, Study of Garments.....	76
Eskiz 37 : Domenico Ghirlandaio, Study of Two Woman	77
Eskiz 38 : Domenico Ghirlandaio, Study Of Woman.....	78
Eskiz 39 : Federico Barocci, Studies for the Hands.....	79
Eskiz 40 : Federico Barocci, Head of St. Joseph	80
Eskiz 41 : Federico Barocci, Saint Joseph	81
Eskiz 42 : Paolo Veronese, Rest on the Flight into Egypt	83
Eskiz 43 : Jan van Eyck, Portrait of Cardinal Albergati	84
Eskiz 44 : Jan van Eyck, St. Barbara	85
Eskiz 45 : Hieronymus Bosch, Group of Male Figures	86
Eskiz 46 : Hieronymus Bosch, The Hearing Forest and the Seeing Field	87
Eskiz 47 : Hieronymus Bosch, Two Monsters.....	88
Eskiz 48 : Hans Holbein(Elder), Ambrosius and Hans Holbein.....	89
Eskiz 49 : Albrecht Dürer, Male Nude, Half-length	91
Eskiz 50 : Albrecht Dürer, Male Nude, Half-length	92
Eskiz 51 : Albrecht Dürer, Head of a Negro	93

Eskiz 52 : Albrecht Dürer, Head of an Apostle Looking Downward	94
Eskiz 53 : Albrecht Dürer, Melancholia	95
Eskiz 54 : Albrecht Dürer, Portrait of a Girl	96
Eskiz 55 : Albrecht Dürer, Portrait of the Artist's Mother	97
Eskiz 56 : Albrecht Dürer, Self-Portrait as the Man of Sorrows	98
Eskiz 57 : Albrecht Dürer, Study of a Drapery	99
Eskiz 58 : Albrecht Dürer, Study of a Man Aged 93	100
Eskiz 59 : Albrecht Dürer, Study of an Apostle's Hands (Praying Hands).....	101
Eskiz 60 : Albrecht Dürer, Study of Drapery	102
Eskiz 61 : Albrecht Dürer, Study of Hands	103
Eskiz 62 : Lucas Cranach Elder, The Crucifixion.....	104
Eskiz 63 : Albrecht Altdorfer, St. Christopher Carrying the Christ Child.....	105
Eskiz 64 : Pieter Bruegel The Elder, Landscape of The Alps.....	106
Eskiz 65 : Pieter Bruegel The Elder, Atlas of The Long Night	107
Eskiz 66 : Pieter Bruegel The Elder, The Beekeepers and the Birdnester	107
Eskiz 67 : Jacques de Bellange, The Annunciation	108
Eskiz 68 : Jacques de Bellange, Hurdy-Gurdy Player	109
Eskiz 69 : Filippino Lippi, Virgin and Child Attended by Angels	110
Eskiz 70 : Filippino Lippi, Study for the Figure of St. Bernard	111
Eskiz 71 : Filippino Lippi, Study of a Catafalque Bearer	112
Eskiz 72 : Filippino Lippi, Head of a Young Woman	113
Eskiz 73 : Leonardo da Vinci, Vitruvian	116
Eskiz 74 : Leonardo da Vinci, A Grotesque Head	117
Eskiz 75 : Leonardo da Vinci, Anatomical Studies	118
Eskiz 76 : Leonardo da Vinci, Anatomical Studies of The Shoulder	119
Eskiz 77 : Leonardo da Vinci, Anghiari	120
Eskiz 78 : Leonardo da Vinci, Figure Studies	120
Eskiz 79 : Leonardo da Vinci, Drawing of Drapery	121
Eskiz 80 : Leonardo da Vinci, Female Head	122
Eskiz 81 : Leonardo da Vinci, Female Head	123
Eskiz 82 : Leonardo da Vinci, Landscape Drawing For Santa Maria Della Neve.....	123
Eskiz 83 : Leonardo da Vinci, Five Characters in a Comic Scene	124
Eskiz 84 : Leonardo da Vinci, Garment Study	125
Eskiz 85 : Leonardo da Vinci, Head Of A Girl.....	126
Eskiz 86 : Leonardo da Vinci, Study for the Kneeling Leda	126
Eskiz 87 : Leonardo da Vinci, Head of a Man	127
Eskiz 88 : Leonardo da Vinci, Anatomical Drawings, Muscles	128
Eskiz 89 : Leonardo da Vinci, Self Portrait	129
Eskiz 90 : Leonardo da Vinci, Studies of Human Skull	130
Eskiz 91 : Leonardo da Vinci, Study For The Last Supper	131
Eskiz 92 : Leonardo da Vinci, Study of A Woman's Head.....	132
Eskiz 93 : Leonardo da Vinci, Study of A Woman's Head.....	133

Eskiz 94 : Leonardo da Vinci, Study of Madonna And Child With St Anne	133
Eskiz 95 : Leonardo da Vinci, Study of Hands.....	134
Eskiz 96 : Michelangelo Buonarroti, Beraded Head.....	137
Eskiz 97 : Michelangelo Buonarroti, Study For Adam.....	138
Eskiz 98 : Michelangelo Buonarroti, Grostesque Heads	138
Eskiz 99 : Michelangelo Buonarroti, Five Studies For The Figure	139
Eskiz 100 : Michelangelo Buonarroti, Four Studies For The Crucified	140
Eskiz 101 : Michelangelo Buonarroti, Four Studies of a Bent Arm	141
Eskiz 102 : Michelangelo Buonarroti, Kneeling Male Nude.....	142
Eskiz 103 : Michelangelo Buonarroti, Madonna and Child.....	143
Eskiz 104 : Michelangelo Buonarroti, Male Nude.....	144
Eskiz 105 : Michelangelo Buonarroti, Male Nude.....	145
Eskiz 106 : Michelangelo Buonarroti, Male Nude.....	146
Eskiz 107 : Michelangelo Buonarroti, St Anne With TheVirgin and TheChrist Child	147
Eskiz 108 : Michelangelo Buonarroti, Studies For The Libyan Sibyl	148
Eskiz 109 : Raffaello Sanzio, Compositional Study for Handing-over the Keys	150
Eskiz 110 : Raffaello Sanzio, Design for the lower half of the Disputa	150
Eskiz 111 : Raffaello Sanzio, Drapery Study for a Sibyl (verso)	151
Eskiz 112 : Raffaello Sanzio, Figure Study of Two Apostles.....	152
Eskiz 113 : Raffaello Sanzio, Lamentation.....	153
Eskiz 114 : Raffaello Sanzio, Study for St Paul Preaching in Athens	153
Eskiz 115 : Raffaello Sanzio, Study of God the Father (recto).....	154
Eskiz 116 : Raffaello Sanzio, The School of Athens	154
Eskiz 117 : Raffaello Sanzio, Study of the Head of an Apostle	155
Eskiz 118 : Correggio, Portrait Head of Man	156
Eskiz 119 : Correggio, Study for Eve	157
Eskiz 120 : Jacopo da Pontormo, Hermaphrodite Figure	158
Eskiz 121 : Jacopo da Pontormo, Adam and Eve at Work	159
Eskiz 122 : Jacopo da Pontormo, Anatomical Study	160
Eskiz 123 : Jacopo da Pontormo, Head of a Man Wearing a Hat (verso).....	161
Eskiz 124 : Jacopo da Pontormo, Study for Vertumnus and Pomona	162
Eskiz 125 : Jacobo Tintoretto, Figüre Study.....	163
Eskiz 126 : Jacobo Tintoretto, Study After an Antique Head.....	164
Eskiz 127 : Jacobo Tintoretto, Reclining Male Nude	165
Eskiz 128 : Jacobo Tintoretto, Venus, Mars and Vulcan.....	165
Eskiz 129 : Annibale Carracci, Nude Man.....	166
Eskiz 130 : Annibale Carracci, Mars and Venus United By Love.....	167
Eskiz 131 : Peter Paul Rubens, Nude Man	169
Eskiz 132 : Peter Paul Rubens, Nicolaas Rubens	170
Eskiz 133 : Peter Paul Rubens, Bust of Pseudo	171
Eskiz 134 : Peter Paul Rubens, Head and Right Hand of a Woman.....	172
Eskiz 135 : Peter Paul Rubens, Hercules Crowned by Genii.....	173

Eskiz 136 : Peter Paul Rubens, Portrait of a Young Woman.....	174
Eskiz 137 : Peter Paul Rubens, St. George Slaying the Dragon	175
Eskiz 138 : Peter Paul Rubens, The Garden of Love	176
Eskiz 139 : Peter Paul Rubens, Copy of The Lost Battle of Anghiari	176
Eskiz 140 : Peter Paul Rubens, The Presentation in The Temple.....	177
Eskiz 141 : Peter Paul Rubens, The Three Graces.....	178
Eskiz 142 : Peter Paul Rubens, Silenus (or Bacchus) and Satyrs	179
Eskiz 143 : Guercino, Old Man.....	180
Eskiz 144 : Guercino, Nude Woman.....	181
Eskiz 145 : Guercino, Sketch for Aurora	182
Eskiz 146 : Jacques Callot, The Agony in the Garden.....	183
Eskiz 147 : Jacques Callot, Entrance of Monsieurs de Couvonge and de Chalabre	184
Eskiz 148 : Jacques Callot, Equestrian Portrait of Louis de Lorraine	184
Eskiz 149 : Jacques Callot, Warrior with a Shield and a Sword.....	185
Eskiz 150 : Nicolas Poussin, View of The Aventine in Rome.....	186
Eskiz 151 : Nicolas Poussin, A Dance to the Music of Time	187
Eskiz 152 : Nicolas Poussin, St.Mary of Egypt Receive From St.Zosimus	187
Eskiz 153 : Nicolas Poussin, Study for the Massacre of The Innocents II	188
Eskiz 154 : Nicolas Poussin, The Death of Camilla	188
Eskiz 155 : Nicolas Poussin, The Death of Chione	189
Eskiz 156 : Pietro da Cortona, Study for the Age of Silver	190
Eskiz 157 : Pietro da Cortona, Study of Two Figures for The Age of Gold.....	191
Eskiz 158 : Gian Lorenzo Bernini, Clement X. Altieri.....	192
Eskiz 159 : Gian Lorenzo Bernini, a Design for a Fountain.....	193
Eskiz 160 : Gian Lorenzo Bernini, a Male Nude From Behind.....	194
Eskiz 161 : Anthony van Dyck, Study For an Equestrian Portrait.....	195
Eskiz 162 : Anthony van Dyck, Nicolaas Rockox.....	196
Eskiz 163 : Claude Lorrain, View of Jerusalem with the Temple of Solomon	197
Eskiz 164 : Claude Lorrain, Der Tiber bei Rom	198
Eskiz 165 : Claude Lorrain, Floodplain with Watering Place	198
Eskiz 166 : Claude Lorrain, Trees.....	199
Eskiz 167 : Claude Lorrain, The Judgment of Paris	200
Eskiz 168 : Philippe de Champaigne, Portrait of Charlotte Duchesne	201
Eskiz 169 : Rembrandt, a Bend in The Amstel at Kostverloren	202
Eskiz 170 : Rembrandt, A Study For 'The Great Jewish Bride'	203
Eskiz 171 : Rembrandt, a Woman and Child Descending a Staircase.....	204
Eskiz 172 : Rembrandt, an Elephant.....	205
Eskiz 173 : Rembrandt, Lion Resting, Turned To The Left	205
Eskiz 174 : Rembrandt, Man Pulling a Rope.....	206
Eskiz 175 : Rembrandt, Saskia Lying in Bed, A Woman Sitting At Her Feet	207
Eskiz 176 : Rembrandt, The Mill on The 'Het Blauw hoofd'.....	208
Eskiz 177 : Rembrandt, The Three Trees.....	208

Eskiz 178 : Rembrandt, Dutch Farmhouse in Light and Shadow	209
Eskiz 179 : Rembrandt, The Windmill	209
Eskiz 180 : Rembrandt, The Star of The Kings	210
Eskiz 181 : Tiepolo, Young Girl	211
Eskiz 182 : Tiepolo, Flight into Egypt (recto); Various Studies (verso)	212
Eskiz 183 : Tiepolo, Seated River God, Nymph with an Oar, and Putto.....	212
Eskiz 184 : Tiepolo, The Flight into Egypt.....	213
Eskiz 185 : Tiepolo, The Annunciation	214
Eskiz 186 : Tiepolo, Design for Apollo	215
Eskiz 187 : Watteau, Head of a Man.....	216
Eskiz 188 : Watteau, a Seated Woman	217
Eskiz 189 : Watteau, Four Woman Head.....	218
Eskiz 190 : Watteau, Three Studies of a Lady with a Hat	219
Eskiz 191 : Watteau, Woman Figure	219
Eskiz 192 : Watteau, Two Seated Women.....	220
Eskiz 193 : Watteau, Nude with Right Arm Raised.....	221
Eskiz 194 : William Hogarth, The Four Times of Day Plate I, Morning	223
Eskiz 195 : William Hogarth, The Four Times of Day Plate II, Noon	224
Eskiz 196 : François Boucher, Seated Female Nude	225
Eskiz 197 : François Boucher, Study of Two Male Figures and a Dog.....	226
Eskiz 198 : François Boucher, The Dilapidated Farmhouse.....	226
Eskiz 199 : Jean-Baptiste Greuze, Study of a Man s Hand with its Palm Dawn	227
Eskiz 200 : Jean-Baptiste Greuze, Head of a Woman in a Night Cap	228
Eskiz 201 : Jean-Baptiste Greuze, Study of The Head of an Old Man.....	229
Eskiz 202 : Jean-Baptiste Greuze, Madame Greuze	230
Eskiz 203 : Jean-Honoré Fragonard, The Party Cook.....	231
Eskiz 204 : Jean-Honoré Fragonard, Young Woman Standing	232
Eskiz 205 : Jean-Honoré Fragonard, Outdoor Auction.....	233

ÖNSÖZ

Bu çalışmada;

Rönesans ve Barok dönemine ait usta sanatçıların eskizlerinin Temel Sanat Eğitimi açısından neden önemli olduğu, ustalardan kopya, röprodüksiyon ve espri kopyası yapmanın sanat öğrencisinin bakış açısını değiştirip, yapacağı çalışmalara sirayet edecek etkisini ve sağlam bir temel kurması için bu eskizlerin ne kadar önemli olduğu incelenmiştir. Özgün ve günümüz sanat eğitiminin gelişmesi açısından sağlayacağı katkı ile konuya yönelik yeni araştırmalara yardımcı olabileceği düşünülmektedir.

Araştırma süreci boyunca bilgisi ve deneyimleri ile her türlü desteği aldığım ve katkılarını hiçbir zaman esirgemeyen ve beni sürekli yakın ilgisi ile doğrulara yönlendiren değerli danışmanım Sayın Doç Dr. Ali Murat AKTEMUR'a, teşekkürlerimi sunarım.

Yıllarca iyi ve kötü günlerimde yanımda olan, her türlü maddi ve manevi desteklerini esirgemeyen annem Asiye AKPINAR , Babam Hamza AKPINAR ve kardeşlerim Tuba ve Seda'ya teşekkür ederim.

Erzurum/2015

Alpaslan AKPINAR

GİRİŞ

Sanat en kısa tanımıyla hoşla giden biçimler yaratma kaygısıdır. Güzel, algımızı tetikler ve duyularımızı biçimler ile birleştirerek bir ahenk oluşturur. Ünlü sanat tarihçi Herbert Read¹ sanat sözcüğünün daha çok plastik ve ya görsel sanatlara bağlandığını, ancak edebiyat ve müziğinde içinde bulunduğuş geniş bir tanım olarak ele alması gerektiğini savunur².

Sanat bir ifade biçimidir. Tıpkı konuşmak gibi, bireylerin birbirleri ile iletişimini sağlar. Taşıdığı duygu ya da mesajı iletir.

Sanat bununla beraber tıpkı diğer bilimler gibi bir bilgi türüdür. İnsanlığın gelişmesi, yeni ufuklar açabilmesi için diğer bilim dalları ve felsefe kadar önemlidir. Hatta insanın çevresini anlaması, algılaması ve yorumlayabilmesi için diğer bilim dallarına nazaran daha da önemlidir.³

Önemine değindiğimiz sanatın, eğitimin amacı doğrultusunda daha verimli olabilmesi için bir takım faktörler göz ardı edilmemelidir. Bu faktörlerin belki de en önemlisi sanatın değerinin ve ne kadar gerekli olduğunun bilinmesidir. Hatta bir bilim insanı olan Albert Einstein bu düşünceye paralel olarak ve sanatı yücelten bir tavırla *“Hayal gücü bilgiden önemlidir, Çünkü bilgi sınırlıyken hayal gücü tüm dünyayı sarmalar. Hayal gücü güç verir: Hayal gücü her şeydir. Sizi bekleyen güzelliklerin önizlemesi gibidir. Hayal gücü bilgiden daha önemlidir.”* sözlerini söyler.

Sanat ilk insandan bu yana dünya üzerinde kendini geliştiren ve büyüyen bir bilgidir ve sürekli değişim göstererek ve günümüze kadar ulaşabilmiştir. Bu süre içerisinde birçok insan sanat eserleri üretmiş, toplumu sanatla yönlendirmiştir.

Geçmiş dönemlerde yaşamış ve sanat eseri üretmiş olan ustaların yapıtları, yapıldığı zaman da sanata verdikleri değeri ve ne kadar gerekli bir şey olduğunu bugün dahi anlatmaktadır. Geçmiş dönemlerden Rönesans ve Barok ismiyle anılan iki dönem günümüz sanatı adına oldukça önemlidir. Bu dönemlerde yaşamış ve toplum kültürünü

¹ **Herbert Read**, Sir Helbert Read. İngiliz şair ve eleştirmen. 1930'lardan sonra Büyük Britanya'da modern sanat akımlarının en önde gelen savunucusu olmuş, eleştirel incelemelerinde toplum, sanat ve edebiyat konularını anarşist bir bakış açısıyla ele almıştır.

² Herbert Read, **Sanatın anlamı**, Hayalperest Yayınevi, İstanbul 2014, 21-22.

³ Herbert Read, **Sanat ve Toplum**, Çev: Selçuk Mülayım, Ümran Yayınları, İstanbul 1981, 8.

üst seviyeye çıkarmış dahi sanatçıların, o günlerde yaptıkları çalışmalar bugün sanatın temelinde neler yapmamız gerektiğini de göstermektedir.

Yeni çıkışlar açan Rönesans ve Barok sanatçılarının eskizleri, günümüzdeki sanat eğitimi için çok önemli konumdadırlar. Dahi diye tanımladığımız bu sanatçıların desen çözümlemeleri, günümüzde eğitim alan sanat öğrencileri için bir hazine niteliğindedir. Çünkü bugün o dönem eserlerini izlemek, adeta eseri yapan sanatçının gözüyle görmek, eseri kopyalamak ise eliyle çizmek gibi muazzam faydalı bir öğretim şeklidir. Bir eskizi aslına uygun olarak yeniden yapmak, işin esprisinin anlaşılmasını, sanat öğrencisinin istemsiz göz eğitimini ve dahi yeteneğini bile geliştirir niteliktedir. Sorunu çözümlenmiş bir çalışmayı kopya etmek, temel kavramlar olan, çizgi, hareket, denge, hacim, oran-orantı, biçim, ritim, ışık, perspektif ve kompozisyon bilgilerini öğrencinin birinci elden öğrenmesini sağlamaktadır. Bu sağlam yapı üzerinde, sanat öğrencileri daha fazla gelişebilir ve geçmişte yaşamış bu usta sanatçıların bırakmış olduğu bu mirastan da faydalanmış olurlar.

Rönesans ve Barok dönemi Temel Sanat Eğitimi açısından hem teorik hem de uygulama yönünden oldukça zengin bir bilgi kaynağıdır. Bu dönemlerde yaşamış ve eser üretmiş usta sanatçıların eskizlerini incelemeyi önce, yaşadıkları zamanın sanat anlayışını ve üsluplarını bilmek gerekmektedir. Çünkü sanatın yeniden doğuşu ve gelişmesini temsil eden Rönesans ve devamında Barok, kendilerinden sonraki diğer tüm üslupların oluşmasında ön ayak olmuş ve bu güne kadar gelebilmesini sağlamıştır.

BİRİNCİ BÖLÜM

RÖNESANS VE BAROK DÖNEMİ

1.1 RÖNESANS DÖNEMİ

Rönesans dönemi, Avrupa’da 14. yüzyılın sonu ile 15. ve 16. yüzyılları kapsayan bir bilim ve sanat dönemidir. Ortaçağın bitişinin ardından ortaya çıkan hümanizmin⁴ etkisiyle Rönesans dönemi genel olarak, antik Yunan ve Roma kültürünün yeniden resim, heykel ve mimaride kullanılmasını amaçlamıştır⁵. Rönesans kelime olarak, yeniden doğuş anlamına gelir ve bu dönemde, anlamına uygun olarak, bilim ve sanat alanlarında çok önemli gelişmeler yaşanmıştır. Dinsel bağnazlıklar yerini, yeni ve gerçekçi düşüncelere bırakmış, ideal güzellik kavramı ortaya çıkmıştır. İnsan ideal güzellik kavramı içinde ve ideal boyutlarda işlenmeye başlanmıştır⁶.

Giorgio Vasari⁷ ilk olarak Portekizce bir kelime olan Rinascita terimini 1550 tarihinde “*Vite de’ piu eccelenti architetti, pittori, et scultori italiani...(Ünlü İtalyan Mimar, Ressam ve Heykeltçilerin Yaşamöyküleri...)*” isimli kitabında kullanır ve Rinascita, yani Giorgio Vasari’ye göre “sanatların yeniden doğuşu” anlamındaki kelime İtalyancaya “Rinascimento”, Fransızcaya “Renaissance” olarak geçer⁸. Dilimizde ise Fransızca’dan türetilen “Rönesans” kelimesi kullanılır⁹. Rönesans eserlerinde; Bilimsel perspektif, kusursuz anatomi, klasik mimari anlayışı ve matematiksel oranlar kullanılmaya başlanmıştır¹⁰.

⁴ **Hümanizm**; Eski Yunan ve Latin kültürünü en yüksek kültür örneği olarak alan ve Ortaçağın skolastik düşüncesine karşı Avrupa’da doğup gelişen felsefe, bilim ve sanat görüşü, insanlık sevgisini en yüce amaç ve olgunluk sayan bir doktrindir ve bu doktrin insanı merkeze almaktadır. İtalya’da Eskiçağdan kalan antik eserleri incelemek ve benzerlerini yapabilmek amacıyla akademiler kurularak Yunanca, Latince ve İbranice metinler incelendi. Hümanizm, insanın kendini tanımasına, yasalarını yapmasına ve haklarını korumasına zemin hazırlamıştır.;

⁵ S. Germaner, “Rönesans”,Eczacıbaşı Sanat Ansiklopedisi, Yem Yayınları, İstanbul 2008, C. III, 1341.; F. Conti, **Rönesans Sanatını Tanıyalım**, İnkılap Kitabevi, İstanbul 1997, 3-5.

⁶ S. Germaner, “Rönesans”,Eczacıbaşı Sanat Ansiklopedisi, Yem Yayınları, İstanbul 2008, C. III, 1341.; F. Conti, **Rönesans Sanatını Tanıyalım**, İnkılap Kitabevi, İstanbul 1997, 3-5.

⁷ T. Artan, ESA, “Vasari”,Eczacıbaşı Sanat Ansiklopedisi, Yem Yayınları, İstanbul 2008, C. III, 1579

⁸ S. Germaner, “Rönesans”,Eczacıbaşı Sanat Ansiklopedisi, Yem Yayınları, İstanbul 2008, C. III, 1341.

⁹ Türk Dil Kurumu; **Rönesans**; özel isim, Fransızca Renaissance, (Erişim:09.11.2014/12:30) Web Adresi: http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_gts&kelime=Rönesans;

¹⁰ F. Conti, **Rönesans Sanatını Tanıyalım**, İnkılap Kitabevi, İstanbul 1997, 3-5.

Bu Kuram ilkeler halinde, Vitruvius'un mimarlığın incili olarak kabul edilen “De Architectura” adlı eserini yeniden aslına sadık kalarak yorumlayan Leon Batista Alberti'nin “De re Aedificatoria” isimli On Ciltten oluşan eserinde mevcuttur¹¹. 1410 yılında İtalya'nın Floransa şehri çevresinde yayılan bu felsefe, yeni bir anlayışla dünyayı şekillendirmeye başlarken, Hümanizm ve Deneysel anlayış önem kazanmış, insanı merkeze alan ve sanatın ibadet için değil, insanın birebir kendisi için yapılması gerektiği savunmaktadır¹².

Rönesans'ın ilk önce Floransa/İtalya'da ortaya çıkmasında; Floransa'nın coğrafi konumu, ticaret merkezlerine yakınlığından dolayı güçlü olan ekonomik durumu, dini ve tarihi önemi, siyasal durumu önemli rol oynamıştır¹³.

Rönesans'ın ortaya çıkma nedenleri arasında; Ortaçağın sonlarına doğru kültür ve sanatta önemli bir birikimin oluşması, matbaanın geniş kullanım alanına girmesiyle yeni buluş ve düşüncelerin yayılması, Avrupa'da kültür ve sanat faaliyetlerini destekleyen, bilim adamları ve sanatkârları himaye eden varlıklı kişilerin (mesenlerin) ortaya çıkması, coğrafi keşiflerden sonra zenginleşen Avrupa da, sanattan ve edebiyattan zevk alan bir sınıfın ortaya çıkması, İstanbul'un fethinden sonra Bizanslı bazı bilginlerin İtalya'ya göç ederek eski Yunancayı öğretmeleri ve Antikçağ (Eskiçağ) eserlerini incelemeleri sayılabilir¹⁴.

¹¹ S. Germaner, “**Rönesans**”,Eczacıbaşı Sanat Ansiklopedisi, Yem Yayınları, İstanbul 2008, C. III, 1341.; F. Conti, **Rönesans Sanatını Tanıyalım**, İnkılap Kitabevi, İstanbul 1997, 3-5.; E. H. Gombrich, **Sanatın Öyküsü**, Çev: E. Erduran, Ö. Erduran, Remzi Kitabevi, İstanbul 2004, 223-255.

¹²S. Germaner, “**Rönesans**”,Eczacıbaşı Sanat Ansiklopedisi, Yem Yayınları, İstanbul 2008, C. III, 1341.; F. Conti, **Rönesans Sanatını Tanıyalım**, İnkılap Kitabevi, İstanbul 1997, 3-5.; E. H. Gombrich, **Sanatın Öyküsü**, Çev: E. Erduran, Ö. Erduran, Remzi Kitabevi, İstanbul 2004, 223-255. ; Anna-Carola Krause, **Rönesanstan Günümüze Resim Sanatının Öyküsü**, Literatür Yayıncılık, Almanya 2005, 6.

¹³ S. Germaner, “**Rönesans**”,Eczacıbaşı Sanat Ansiklopedisi, Yem Yayınları, İstanbul 2008, C. III, 1341.; F. Conti, **Rönesans Sanatını Tanıyalım**, İnkılap Kitabevi, İstanbul 1997, 3-5.; E. H. Gombrich, **Sanatın Öyküsü**, Çev: E. Erduran, Ö. Erduran, Remzi Kitabevi, İstanbul 2004, 223-255. ; Anna-Carola Krause, **Rönesanstan Günümüze Resim Sanatının Öyküsü**, Literatür Yayıncılık, Almanya 2005, 6.

¹⁴E. H. Gombrich, **Sanatın öyküsü**, Remzi Kitabevi, İstanbul 2004, 223-224; F. Conti, **Rönesans Sanatını Tanıyalım**, İnkılap Kitabevi, İstanbul 1997, 3-5; S. Germaner, “**Rönesans**”,Eczacıbaşı Sanat Ansiklopedisi, Yem Yayınları, İstanbul 2008, C. III, 1341; Anna-Carola Krause, **Rönesanstan Günümüze Resim Sanatının Öyküsü**, Literatür Yayıncılık, Almanya 2005, 6.

Rönesans'ın ortaya çıkması, Avrupa ülkelerinde bilim, sanat, edebiyat alanlarında yeni bir dünya görüşünün oluşmasını, Skolastik¹⁵ düşünce yapısının yıkılması ve düşüncede serbest bir ortam oluşmasını, deney ve gözleme dayanan pozitif düşünme yöntemi ile kilisenin zayıflamasını ve bu sayede Reform Hareketlerini başlatmasını sağlamıştır¹⁶. Bu döneme kadar bilim, sanat ve medeniyet alanlarında İslam Ülkeleri altın çağını yaşarken, Rönesans hareketleriyle Avrupa ülkeleri bilim ve sanatta altın çağını yaşamış ve Dünyayı yönlendirmeye, Dünyaya öncülük etmeye başlamıştır¹⁷.

Kuzey ve Batı Rönesansı:

15. ve 16. yüzyıllarda İtalya Rönesans'ı yaşarken, Avrupa'nın kuzeyi ve batısındaki ülkelerde henüz Ortaçağ geleneği sürüyordu. Protestan Reform hareketinin başarısı, Katoliklik yerine Protestanlığı benimseyen Kuzey Avrupa'da sanat ve mimarlığa da yansdı¹⁸.

Hollanda: Kuzey Avrupa ülkeleri arasında sanata en çok değer veren ülkelerin başında Hollanda yer alır. Hollanda'nın önemli ressamı arasında Jan van Eyck ve Rogier van der Weyden yer alır. Van Eyck'in Arnolfini ve Karısı (Resim 1), dönemin gelişen orta sınıf yaşantısı üzerine odaklanır¹⁹. Hollandalı sanatçılar doğa resimleri ile birlikte sanatın her noktasına simgesel bir yaklaşım gösterdiler. Hollandalı sanatçılar baskın olan İtalya'dan etkilenseler de kendi geleneklerini oluşturup Van Eyck tarzından beslendiler²⁰. Hieronymus Bosch sürreal bir bakış açısıyla, günah ve lanetlenme konuları üzerinde durdu (Resim 2)²¹. Pieter Bruegel ise alt sınıf tabakası, çiftçi ve

¹⁵**Skolastik;** İnanç ve bilgiyi kiliseyle, özellikle Aristoteles'in bilimsel sistemini uyumlu bir biçimde birleştirmeye çalışan Orta Çağ felsefesi.

¹⁶ E. H. Gombrich, Sanatın öyküsü, Remzi Kitabevi, İstanbul 2004, 223-224; F. Conti, Rönesans Sanatını Tanıyalım, İnkılâp Kitabevi, İstanbul 1997, 3-5; S. Germaner, "Rönesans", Eczacıbaşı Sanat Ansiklopedisi, Yem Yayınları, İstanbul 2008, C. III, 1341; Anna-Carola Krause, Rönesanstan Günümüze Resim Sanatının Öyküsü, Literatür Yayıncılık, Almanya 2005, 6.

¹⁷E. H. Gombrich, Sanatın öyküsü, Remzi Kitabevi, İstanbul 2004, 223-224; F. Conti, **Rönesans Sanatını Tanıyalım**, İnkılâp Kitabevi, İstanbul 1997, 3-5; S. Germaner, "Rönesans", Eczacıbaşı Sanat Ansiklopedisi, Yem Yayınları, İstanbul 2008, C. III, 1341; GRAHAM-DIXON Andrew, Sanat Atlası, Boyut Yayınları, İstanbul 2012, 155-160.

¹⁸ E. H. Gombrich, Sanatın öyküsü, Remzi Kitabevi, İstanbul 2004, 223-224; F. Conti, Rönesans Sanatını Tanıyalım, İnkılâp Kitabevi, İstanbul 1997, 3-5; S. Germaner, "Rönesans", Eczacıbaşı Sanat Ansiklopedisi, Yem Yayınları, İstanbul 2008, C. III, 1341; Anna-Carola Krause, Rönesanstan Günümüze Resim Sanatının Öyküsü, Literatür Yayıncılık, Almanya 2005, 6.

¹⁹ U. Tükel, "Eyck", Eczacıbaşı Sanat Ansiklopedisi, Yem Yayınları, İstanbul 2008, C. I, 500.

²⁰ U. Tükel, "Eyck", Eczacıbaşı Sanat Ansiklopedisi, Yem Yayınları, İstanbul 2008, C. I, 500.; S. Germaner, "Rönesans", Eczacıbaşı Sanat Ansiklopedisi, Yem Yayınları, İstanbul 2008, C. III, 1341

²¹ U. Tükel, "Bosch", Eczacıbaşı Sanat Ansiklopedisi, Yem Yayınları, İstanbul 2008, C. I, 249.

köylülerin yaşantısını ele alan eserleriyle tanındı (Resim 3)²². İfade verme, detaycılık konusunda uzman olan Flaman ressamı Rönesansta seçkin bir yere sahiptirler²³.

Resim 1 : Jan Van Eyck, Arnolfini'lerin Düğünü

²² U. Tükel, S. Yüzgüller, "Bruegel", Eczacıbaşı Sanat Ansiklopedisi, Yem Yayınları, İstanbul 2008, C. I, 264-265.; S. Germaner, "Rönesans", Eczacıbaşı Sanat Ansiklopedisi, Yem Yayınları, İstanbul 2008, C. III, 1341.

²³ S. Germaner, "Rönesans", Eczacıbaşı Sanat Ansiklopedisi, Yem Yayınları, İstanbul 2008, C. III, 1341; F. Conti, **Rönesans Sanatını Tanıyalım**, İnkılap Kitabevi, İstanbul 1997, 3-5; GRAHAM-DIXON Andrew, Sanat Atlası, Boyut Yayınları, İstanbul 2012, 155-160; Anna-Carola Krause, Rönesanstan Günümüze Resim Sanatının Öyküsü, Literatür Yayıncılık, Almanya 2005, 26-27.

Resim 2 : Hieronymus Bosch, Dünyevi Zevkler Bahçesi

Resim 3 : Pieter Bruegel, Köy Düğünü

Almanya: Almanya’da Rönesans’ta 15. yüzyılda gravür ve baskı teknikleri geliştirilerek, çok sayıda dinsel eserin basılması sağlanmıştır²⁴. Alman olarak en ünlü ressamlardan biri Albrecht Dürer’dir. Dürer, tahta oymacılığını ve gravür tekniklerini kullanarak, doğa betimlemesine yöneldi, dinsel konuları Kuzey üslubu ile birleştirdi (Resim 4)²⁵. Alman Rönesansının bir başka önemli portrecisi Genç Hans Holbein’dir²⁶.

Resim 4 : Albrecht Dürer, Melankoli

Fransa: 16. Yüzyıl başlarında Fransa’nın devlet yapısını değiştirmesi sanat adına Fransa’ya katkı sağladı. Bu dönemde Flaman doğumlu Jean Clouet, Fransız zevkini

²⁴ S. Germaner, “Rönesans”,Eczacıbaşı Sanat Ansiklopedisi, Yem Yayınları, İstanbul 2008, C. III, 1341.; GRAHAM-DIXON Andrew, Sanat Atlası, Boyut Yayınları, İstanbul 2012, 167-173; Anna-Carola Krause, Rönesanstan Günümüze Resim Sanatının Öyküsü, Literatür Yayıncılık, Almanya 2005, 29-30.

²⁵ U. Tükel, “Dürer”, Eczacıbaşı Sanat Ansiklopedisi, Yem Yayınları, İstanbul 2008, C. I, 434-435..

²⁶ E. H. Gombrich, Sanatın öyküsü, Remzi Kitabevi, İstanbul 2004, 223-224; F. Conti, **Rönesans Sanatını Tanıyalım**, İnkılap Kitabevi, İstanbul 1997, 3-5; S. Germaner, “Rönesans”,Eczacıbaşı Sanat Ansiklopedisi, Yem Yayınları, İstanbul 2008, C. III, 1341; GRAHAM-DIXON Andrew, Sanat Atlası, Boyut Yayınları, İstanbul 2012, 167-173; Anna-Carola Krause, Rönesanstan Günümüze Resim Sanatının Öyküsü, Literatür Yayıncılık, Almanya 2005, 29-30.

yansıtan zarif ve doğalcı portrelerini saraya sundu (Resim 5)²⁷. Fontainebleau Şatosu, I. François döneminin Fransa'yı sanat yönünden nasıl etkilediğine güzel bir örnektir. İtalyan'ın sanat adına Fransa'ya etkisi ise Rosso Fiorentino ve Francesco Primaticcio'nun süslemeci üslupla, karışık resim ve Stucco Heykeltçiliği²⁸'nde kendini gösterir²⁹.

Resim 5 : Jean Clouet, I. François

İspanya: İspanya'da Rönesans adına bir başlangıç bulmak oldukça zordur. Çünkü İtalya'da bulunan zengin ve sanat adına harcama yapabilecek aileler sanata değer vermiyorlardı. Mimarlık alanında kıpırdanmalar olan İspanya'da Plateresk Stili³⁰

²⁷ U. Tükel, "Clouet", Eczacıbaşı Sanat Ansiklopedisi, Yem Yayınları, İstanbul 2008, C. I, 320.

²⁸ **Stucco Heykeltçiliği:** Paris Alçısı; Saf kalsiyum sülfat hemi-hidrattır ($\text{CaSO}_4 \cdot \frac{1}{2}\text{H}_2\text{O}$). 5-15 dakika arasında sertleştiğinden yapı işlerinde kullanılamaz. Mimarlıkta, süsleme işlerinde ve kalıp almada kullanılır. Paris alçısının biraz daha az saf ve kaba taneli olanına stucco adı verilir ve alçı ile heykel yapımına denir.

²⁹ E. H. Gombrich, Sanatın öyküsü, Remzi Kitabevi, İstanbul 2004, 223-224; F. Conti, **Rönesans Sanatını Tanıyalım**, İnkılap Kitabevi, İstanbul 1997, 3-5; S. Germaner, "Rönesans", Eczacıbaşı Sanat Ansiklopedisi, Yem Yayınları, İstanbul 2008, C. III, 1341.; U. Tükel, "Clouet", Eczacıbaşı Sanat Ansiklopedisi, Yem Yayınları, İstanbul 2008, C. I, 320.

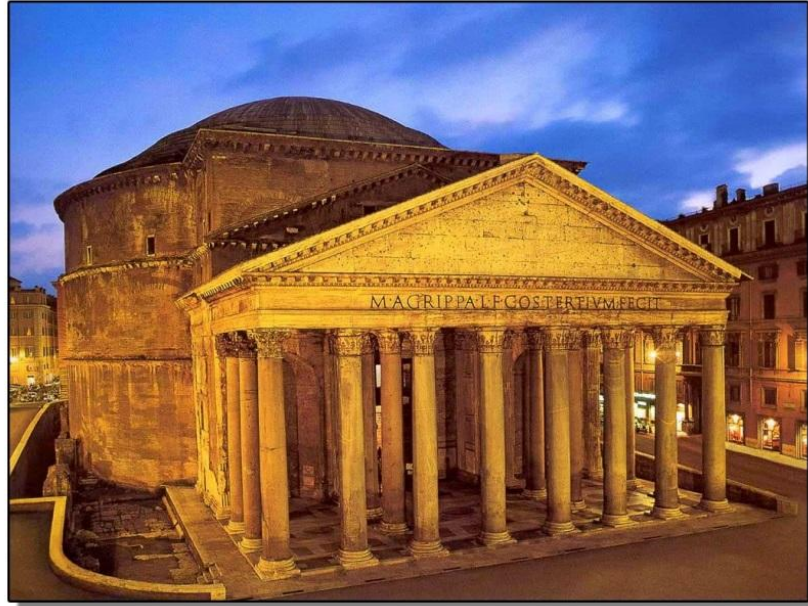
³⁰ **Plateresk Stili:** 15. Ve 16. yüzyıllarda İspanya'da görülen bir mimari anlayış.

görülmüş, ilerleyen zamanlarda El Greco'nun ülkeye gelmesiyle yeni bir üslup olan Maniyerizm'in ilk örnekleri görülmeye başlanmıştır³¹.

İngiltere: Daha çok edebiyat alanında kendini gösteren İngiliz Rönesans'ı, Elizabeth döneminde Fransa'da olduğu gibi yapı süslemeleri ile gerçekleşti.³²

Rönesansta Mimari:

İtalya'da Rönesans mimarisini başlatan isim olarak anılan Flippo Brunelleschi³³, Romadaki Klasik çağa ait yapıları detaylı bir şekilde incelemiş, bu örneklerden geometrik yapıları alıp çalışmalarında uygulamıştır. Tıpkı antik Yunan ve Roma medeniyetlerinde olduğu gibi geometriyi mimari yapı üzerinde kullanan Brunelleschi, öğrendiği antik Yunan ve Roma mimari özellikleri ile Floransa Katedralinin kubbesini ve Santa Croce Manastırındaki Pazzi Şapelini ünlü Panteon Tapınağının Kubbesini yeniden yorumlayarak yapmıştır (Resim 6-7-8)³⁴.

Resim 6 : Pantheon Tapınağı, Roma, İtalya

³¹ Web Sayfası : <http://www.visual-arts-cork.com/history-of-art/spanish-renaissance-artists.htm>, Erişim: 24 Aralık 2014.

³² E. H. Gombrich, Sanatın öyküsü, Remzi Kitabevi, İstanbul 2004, 223-224; F. Conti, **Rönesans Sanatını Tanıyalım**, İnkılap Kitabevi, İstanbul 1997, 3-5; S. Germaner, "Rönesans", Eczacıbaşı Sanat Ansiklopedisi, Yem Yayınları, İstanbul 2008, C. III, 1341.

³³ "Brunelleschi", Eczacıbaşı Sanat Ansiklopedisi, Yem Yayınları, İstanbul 2008, C. I, 265-266.

³⁴ "Brunelleschi", Eczacıbaşı Sanat Ansiklopedisi, Yem Yayınları, İstanbul 2008, C. I, 265-266.

Resim 7 : Pazzi Şapeli, Floransa, İtalya

Resim 8 : Floransa Katedrali, Floransa, İtalya

Rönesans mimari düzeni, geometrinin yapı üzerinde uygulanması ve Dor, İyon ve Korint sütun düzenlerinden birinin kullanılmasıyla oluşur³⁵. Bu kurallar dizisinin ya da sonradan söylenişi ile Rönesans Üslubunun merkezinde ise, Brunelleschi'nin kullandığı ve sonrasında gelecek olan mimarların daha sağlam bir yapıya kavuşturacak oldukları klasik mimari vardır³⁶. Rönesans mimarisi kesinlikle akılcı ve geometrik bir düzene dayanmalıydı. Bir yapının kusursuz sayılabilmesi için yatay ve dikey eksenlerin simetrik olması gerekmektedir³⁷.

Rönesansta Resim:

Giotto'nun Gotik dönemde resim sanatında açtığı yoldan ilerleyen Massaccio, yaklaşık Giotto'dan yüz yıl sonra bu kurallar bütününe resimlerinde uygulamaya başlamış ve 'Kutsal Üçlü' (Resim 9) freskini yapmıştır³⁸. Resim daha önceki dönemlerde mimari bir süsleme ögesi ya da bir fon elemanı olarak kullanılmış fakat Giotto ve Massaccio'nun çalışmaları ile bu kisvesinden kurtulup, çerçevelerinden sıyrılmış ve daha yaratıcı bir hale gelmeye başlamıştır³⁹.

Yeni teknik ve malzemelerle resim ve freskoların etkisi artıp, işçilik ve masraflar azalmıştır. Bu dönemde Flaman ressam Van Eyck kardeşlerin⁴⁰ bulduğu yeni bir boya çeşidi olan yağlıboya ile resim yapmak daha az zaman almaktaydı. Bununla beraber perspektif ile açıkça belirlenmiş mekânlara figür yerleştirmek daha kolay yapılabilir olmuş ve daha kesin sonuçlar elde edilmeye başlanmıştır⁴¹.

³⁵ F. Conti, Rönesans Sanatını Tanıyalım, İnkılap Kitabevi, İstanbul 1997, 3-5; S. Germaner, "Rönesans", Eczacıbaşı Sanat Ansiklopedisi, Yem Yayınları, İstanbul 2008, C. III, 1341.

³⁶ "Brunelleschi", Eczacıbaşı Sanat Ansiklopedisi, Yem Yayınları, İstanbul 2008, C. I, 265-266.

³⁷ F. Conti, **Rönesans Sanatını Tanıyalım**, İnkılap Kitabevi, İstanbul 1997, 6-27; E. H. Gombrich, Sanatın öyküsü, Remzi Kitabevi, İstanbul 2004, 223-224; F. Conti, **Rönesans Sanatını Tanıyalım**, İnkılap Kitabevi, İstanbul 1997, 3-5; S. Germaner, "Rönesans", Eczacıbaşı Sanat Ansiklopedisi, Yem Yayınları, İstanbul 2008, C. III, 1341.; "Brunelleschi", Eczacıbaşı Sanat Ansiklopedisi, Yem Yayınları, İstanbul 2008, C. I, 265-266.

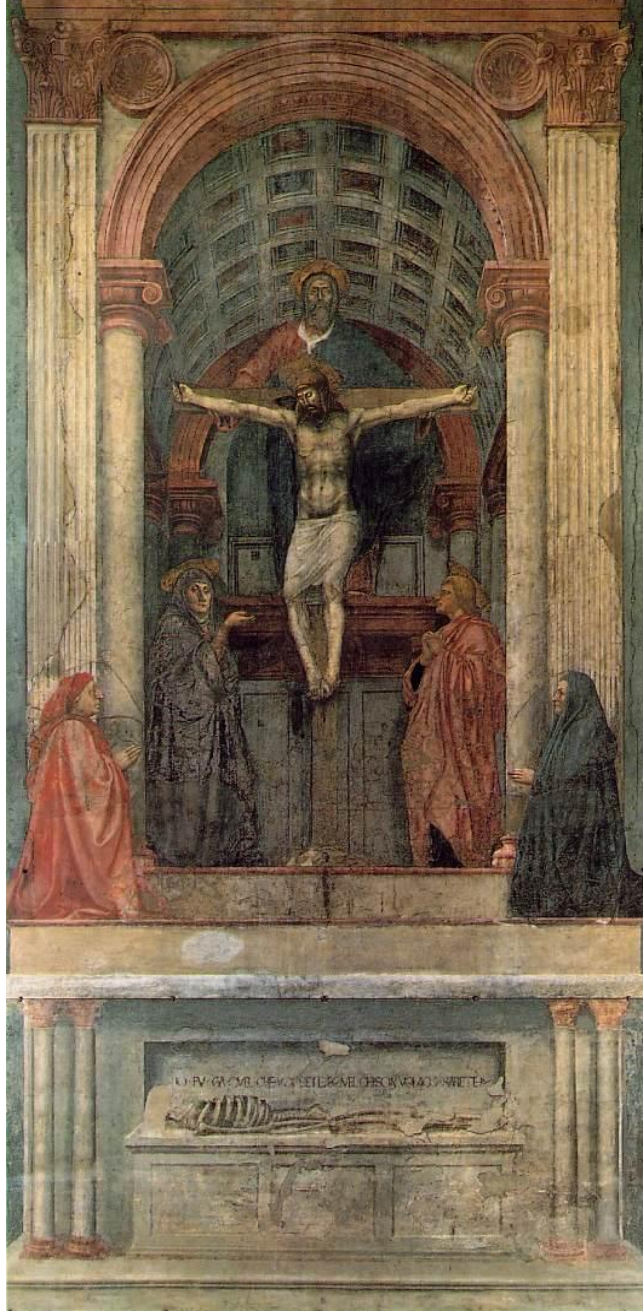
³⁸ U. Tükel, "Giotto", Eczacıbaşı Sanat Ansiklopedisi, Yem Yayınları, İstanbul 2008, C. II, 597-598.

³⁹ F. Conti, Rönesans Sanatını Tanıyalım, İnkılap Kitabevi, İstanbul 1997, 6-27; E. H. Gombrich, Sanatın öyküsü, Remzi Kitabevi, İstanbul 2004, 223-224; F. Conti, Rönesans Sanatını Tanıyalım, İnkılap Kitabevi, İstanbul 1997, 3-5; S. Germaner, "Rönesans", Eczacıbaşı Sanat Ansiklopedisi, Yem Yayınları, İstanbul 2008, C. III, 1341.

⁴⁰ U. Tükel, "Giotto", Eczacıbaşı Sanat Ansiklopedisi, Yem Yayınları, İstanbul 2008, C. I, 500.

⁴¹ F. Conti, **Rönesans Sanatını Tanıyalım**, İnkılap Kitabevi, İstanbul 1997, 6-27; E. H. Gombrich, Sanatın öyküsü, Remzi Kitabevi, İstanbul 2004, 223-224; F. Conti, **Rönesans Sanatını Tanıyalım**, İnkılap Kitabevi, İstanbul 1997, 3-5; S. Germaner, "Rönesans", Eczacıbaşı Sanat Ansiklopedisi, Yem Yayınları, İstanbul 2008, C. III, 1341.

Rönesans resminde insan ve çevresi ilgiyi üzerinde toplar haldeydi. Dinsel bir çevrenin var olmasına karşın, gerçekçi yöntemlerle araştırmak ve gerektiğinde insanı dinin önüne geçirmek olağan bir hal almıştır⁴².

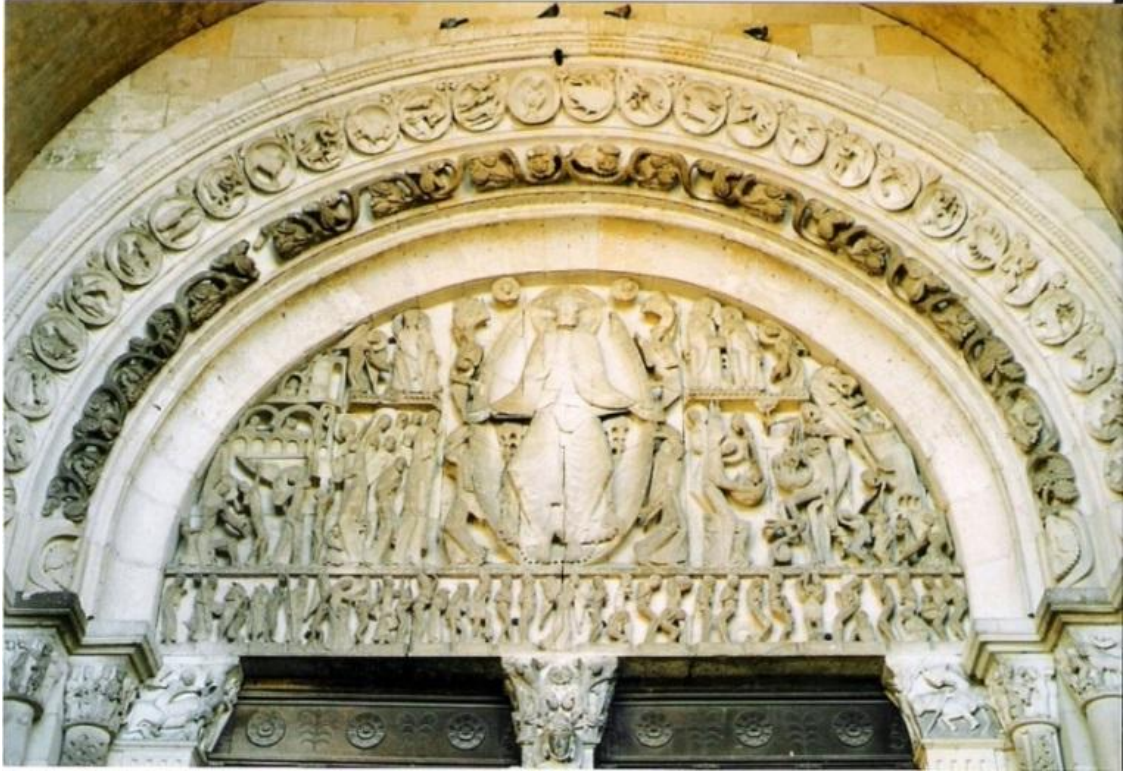

Resim 9 : Massaccio, Kutsal Üçlü

⁴² F. Conti, **Rönesans Sanatını Tanıyalım**, İnkılap Kitabevi, İstanbul 1997, 6-27. E. H. Gombrich, **Sanatın öyküsü**, Remzi Kitabevi, İstanbul 2004, 223-224; F. Conti, **Rönesans Sanatını Tanıyalım**, İnkılap Kitabevi, İstanbul 1997, 3-5; S. Germaner, "Rönesans", *Eczacıbaşı Sanat Ansiklopedisi*, Yem Yayınları, İstanbul 2008, C. III, 1341.

Rönesansta Heykel:

Aynı dönemde heykel sanatında da Romanik dönemde kullanılmaya başlanan dini öğreti rölyefleri (Resim 10), Gotik dönemde gelişme göstermiş (Resim 11) ve Rönesans döneminde artık rölyef etkisinden sıyrılma aşamasına gelmiştir⁴³. Lorenzo Ghiberti tarafından Floransa Vaftizhanesinin giriş kapısı üzerine yapılan ‘Cennet Kapıları’ (Resim 12-13) isimli çalışma, rölyef etkisinin artık yerini heykele bırakmaya başladığına dair güzel bir örnektir⁴⁴. Ghiberti’nin süslediği bu kapının kabartmaları, Rönesans’a eğilimin önemli örnekleridir. Kapıdaki büyük kare bölümler Rönesans öncesinde yapılan dilimli bölümlerin yerini almış ve Rönesans adına heykel sanatına yeniliği getirmiştir⁴⁵.

Resim 10 : Autun Katedrali giriş alınlığı, Autun, Fransa

⁴³ E. H. Gombrich, *Sanatın öyküsü, Remzi Kitabevi*, İstanbul 2004, 223-235; F. Conti, *Rönesans Sanatını Tanıyalım*, İnkılap Kitabevi, İstanbul 1997, 28-39; S. Germaner, “Rönesans”, *Eczacıbaşı Sanat Ansiklopedisi*, Yem Yayınları, İstanbul 2008, C. III, 1341.

⁴⁴ U. Tükel, “Ghiberti”, *Eczacıbaşı Sanat Ansiklopedisi*, Yem Yayınları, İstanbul 2008, C. II, 594.

⁴⁵ E. H. Gombrich, *Sanatın öyküsü, Remzi Kitabevi*, İstanbul 2004, 223-235; F. Conti, **Rönesans Sanatını Tanıyalım**, İnkılap Kitabevi, İstanbul 1997, 28-39; S. Germaner, “Rönesans”, *Eczacıbaşı Sanat Ansiklopedisi*, Yem Yayınları, İstanbul 2008, C. III, 1341.

Resim 11 : Notre Dame Katedrali, Paris, Fransa

Resim 12 : Ghiberti, Cennetin Kapıları

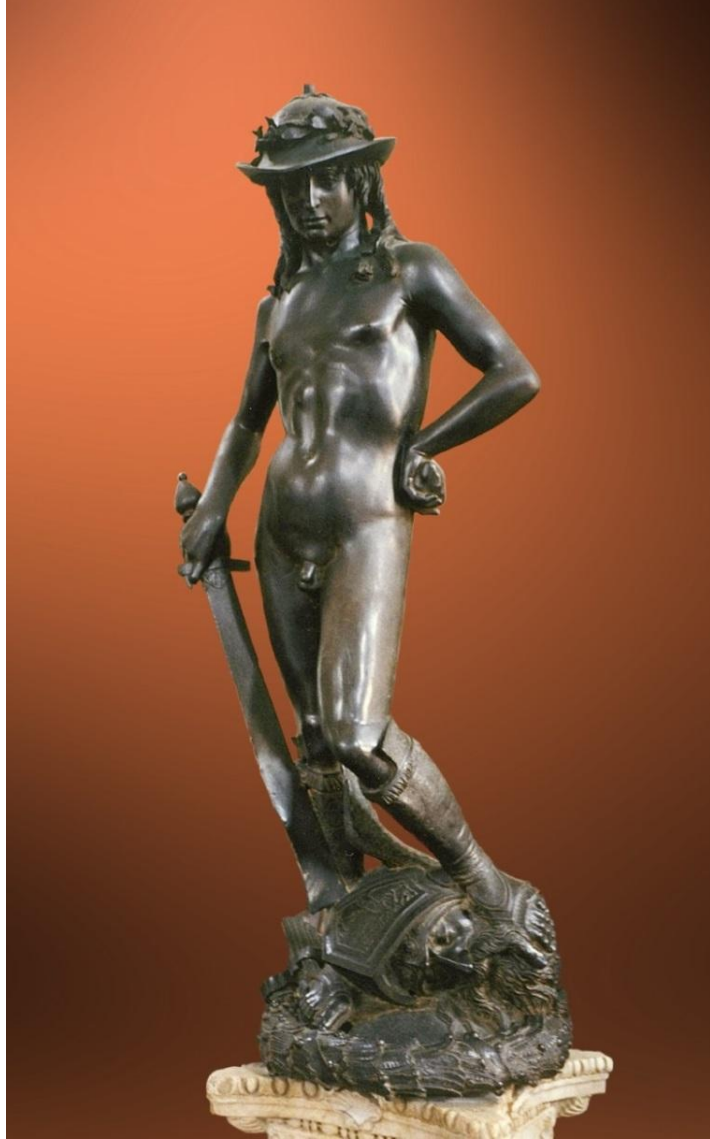
Resim 13 : Ghiberti, Cennetin Kapıları, Detay

Heykel bu dönemde rölyef etkisinden kurtulup üç açıdan izlenebilmeye başlamış ve hemen her yapı dekor olmaktan sıyrılıp, akıl ürünü ve geometrik bir şekil haline gelmeye başlamıştır⁴⁶. Bu sebeple heykel sanatı daha geniş amaçlara hizmet eder hale gelmiştir. İlahi güce duyulan ilgi yerini fiziksel olan gerçeğe ve güzelliğe bırakmış, insan klasik düşüncede olduğu gibi heykel sanatında da herşeyin ölçüsü olarak kabul edilmiş, evrendeki en soylu ve anlamlı yaratık olmuştur⁴⁷. Tam da bu zamanda Donatello çıplak Davut heykelini yaparak bir dönemin resmen başlamasını

⁴⁶ F. Conti, Rönesans Sanatını Tanıyalım, İnkılap Kitabevi, İstanbul 1997, 28-32; E. H. Gombrich, Sanatın öyküsü, Remzi Kitabevi, İstanbul 2004, 223-235; F. Conti, Rönesans Sanatını Tanıyalım, İnkılap Kitabevi, İstanbul 1997, 28-39; S. Germaner, "Rönesans", Eczacıbaşı Sanat Ansiklopedisi, Yem Yayınları, İstanbul 2008, C. III, 1341.; U. Tükel, "Donatello", Eczacıbaşı Sanat Ansiklopedisi, Yem Yayınları, İstanbul 2008, C. I, 420.

⁴⁷ F. Conti, Rönesans Sanatını Tanıyalım, İnkılap Kitabevi, İstanbul 1997, 28-32

sağlamıştır⁴⁸. Çünkü Donatello’nun “Davut” (Resim 14) heykeli, Roma imparatorluğu döneminden, içinde bulunulan döneme kadarki zaman aralığında yapılan ilk çıplak insan vücutlu heykeldir⁴⁹.

Resim 14 : Donatello, Davut

Bu bağlamda Rönesans için sanatın yeniden doğuşu demek pek de yanlış bir ifade sayılmaz. Bu dönemde birçok usta ressam, heykeltıraş ve mimar yetişmiştir. Açılan bu yeni pencereden dışarı bakan usta sanatçılar o günden günümüze ışık tutmaktadırlar.

⁴⁸ U. Tükel, “Donatello”, Eczacıbaşı Sanat Ansiklopedisi, Yem Yayınları, İstanbul 2008, C. I, 420.

⁴⁹ F. Conti, **Rönesans Sanatını Tanıyalım**, İnkılap Kitabevi, İstanbul 1997, 28-32; E. H. Gombrich, Sanatın öyküsü, Remzi Kitabevi, İstanbul 2004, 223-235; F. Conti, **Rönesans Sanatını Tanıyalım**, İnkılap Kitabevi, İstanbul 1997, 28-39; S. Germaner, “Rönesans”, Eczacıbaşı Sanat Ansiklopedisi, Yem Yayınları, İstanbul 2008, C. III, 1341.; U. Tükel, “Donatello”, Eczacıbaşı Sanat Ansiklopedisi, Yem Yayınları, İstanbul 2008, C. I, 420.

1.1.1. Erken Rönesans

1410'dan 15. yüzyıl sonlarını kapsayan ve Giotto ile başlayan dönemdir⁵⁰. Ressamlar Bizans geleneğini sürdürerek, fresko ve ahşap yüzeyler üzerine çalışarak kilise ve sarayların duvarlarını süslediler. Erken Rönesans resminin ilk çalışması sayılan Masaccio'nun Santa Maria Novella'daki Kutsal Üçlü freskosu (Resim 9), dengeli kompozisyonu ve yapısının açıklığıyla Giotto'yu andırır ve Masaccio'nun etkileyici dili, ışığa verdiği önem, kendinden sonraki Floransalı ressamılarca geliştirilmiştir⁵¹. Masaccio resimlerinde, yuvarlak ve sağlam figürler, açık-koyu renk tonlarını kullanmış, sonraki aşamada ise Piero della Francesca, perspektiften yararlanmış⁵². Benezzo Gozzoli ve Domenico Ghirlandiaio gibi ressamılar antik yapıları gotik üslupla uygulamaya çalışmış, Boticelli ve Mantegna, resmin konusunu dini anlatılardan seçip, arkeolojik bulgulardan yararlanmış⁵³. Venedik'te ise Bizans geleneğinin etkisiyle zengin mozaik süslemeye ağırlık verildi⁵⁴.

İtalyan Rönesans'ını Floransa'da başlatan Flippo Brunelleschi, Roma mimarlığının kusursuz oranlarını kullanır⁵⁵. Brunelleschi antik yapı sanatından kasetli tavan, sütun biçimleri, belirli süsleme öğeleri gibi tek tek parçaları eserlerinin belirli kısımlarında kullandı. Mekânlarını kare ve dikdörtgen gibi temel biçimlerle kurarken, bir yandan da yapının türünü Altın Oran'a uygun olarak gerçekleştirdi⁵⁶. Floransa Katedrali'nin kubbesi, San Lorenzo, San Spirito, Pazzi Şapeli, Palazzo Pitti'nin orta bölümü ve Öksüzler Hastanesi gibi önemli eserleri vardır⁵⁷.

Leon Battista Alberti ise antik yapı sanatının Brunelleschi gibi yalnız etkisi altında kalmadı, onu olduğu gibi gerçekleştirmeye de çaba gösteren Alberti, Vitruvius'un yapı

⁵⁰ U. Tükel, "Giotto", Eczacıbaşı Sanat Ansiklopedisi, Yem Yayınları, İstanbul 2008, C. I, 500.

⁵¹ E. H. Gombrich, Sanatın öyküsü, Remzi Kitabevi, İstanbul 2004, 223-235; F. Conti, Rönesans Sanatını Tanıyalım, İnkılap Kitabevi, İstanbul 1997, 28-39; S. Germaner, "Rönesans", Eczacıbaşı Sanat Ansiklopedisi, Yem Yayınları, İstanbul 2008, C. III, 1341.

⁵² S. Germaner, "Rönesans", Eczacıbaşı Sanat Ansiklopedisi, Yem Yayınları, İstanbul 2008, C. III, 1341.

⁵³ E. H. Gombrich, Sanatın öyküsü, Remzi Kitabevi, İstanbul 2004, 223-235; F. Conti, Rönesans Sanatını Tanıyalım, İnkılap Kitabevi, İstanbul 1997, 28-39; S. Germaner, "Rönesans", Eczacıbaşı Sanat Ansiklopedisi, Yem Yayınları, İstanbul 2008, C. III, 1341.

⁵⁴ E. H. Gombrich, Sanatın öyküsü, Remzi Kitabevi, İstanbul 2004, 223-235; F. Conti, **Rönesans Sanatını Tanıyalım**, İnkılap Kitabevi, İstanbul 1997, 28-39; S. Germaner, "Rönesans", Eczacıbaşı Sanat Ansiklopedisi, Yem Yayınları, İstanbul 2008, C. III, 1341.

⁵⁵ "Brunelleschi", Eczacıbaşı Sanat Ansiklopedisi, Yem Yayınları, İstanbul 2008, C. I, 265-266.

⁵⁶ "Brunelleschi", Eczacıbaşı Sanat Ansiklopedisi, Yem Yayınları, İstanbul 2008, C. I, 265-266.

⁵⁷ E. H. Gombrich, Sanatın öyküsü, Remzi Kitabevi, İstanbul 2004, 223-235; F. Conti, **Rönesans Sanatını Tanıyalım**, İnkılap Kitabevi, İstanbul 1997, 28-39; S. Germaner, "Rönesans", Eczacıbaşı Sanat Ansiklopedisi, Yem Yayınları, İstanbul 2008, C. III, 1341-1343.

sanatını öğreten kitaplarını inceleyerek, Mimarlığın İncili olarak kabul edilen De Re Aedificatoria'yı yazdı⁵⁸. Alberti'ye göre yapılardaki güzellik oranlardaki uyumdan doğar. Yapımına 1450' lerde başladığı Rucclai Sarayı Floransa saray mimarlığının en önemli örneklerindendir.⁵⁹

Bu dönemde heykel büyük çok önemli bir sanat dalı haline gelir, Donatello bu dönemde en önemli eserlerini verir, heykel sanatına ve üslubuna yenilikler getirmek için ise, ifade, kusursuz anatomi ve dengeyi daha iyi yansıtmaya çabasına girer, bu çaba 1430'larda yaptığı David isimli çalışmasında görülmektedir.⁶⁰

1.1.2. Yüksek Rönesans

Yüksek Rönesans İtalyan sanatında 16. yüzyıl I. Yarı, yani 1490-1520 arasında Floransa ve Roma'da gelişim gösterir⁶¹. Bu dönemin en önemli sanatçıları, Leonardo, Michelangelo ve Raffaello'dur. Venedik'te ve diğer kentlerde ise Giorgione, Titian, Corregio eserleriyle ön plana çıkmışlardır. Yüksek Rönesans'la birlikte Floransa öncülüğünü Roma'ya devretmiş Erken Rönesans'ta çözümlenen sorunlar - perspektif, portre, denge gibi – ile birlikte daha derin insani duygulara yönelim gerçekleşmiştir⁶².

Leonardo da Vinci bu dönemin dâhisidir. Resimlerinde Sfumato tekniğini kullanarak biçimleri, yüzeyleri ve konturları yumuşatmayı denemiş ve bu teknikte başarı sağlamıştır. Yüksek Rönesans'ın bir başka dehası da Michelangelo Buonarroti'dir. Michelangelo hem mimar, hem ressam, hem de heykeltıraştır. Michelangelo, Sistina Şapeli'ndeki tavan resimleri (Resim 15) Michelangelo'nun ressam yönünü gösterir,

⁵⁸ “Alberti”,Eczacıbaşı Sanat Ansiklopedisi, Yem Yayınları, İstanbul 2008, C. I, 66-67.

⁵⁹ E. H. Gombrich, Sanatın öyküsü, Remzi Kitabevi, İstanbul 2004, 223-235; F. Conti, **Rönesans Sanatını Tanıyalım**, İnkılap Kitabevi, İstanbul 1997, 28-39; S. Germaner, “Rönesans”,Eczacıbaşı Sanat Ansiklopedisi, Yem Yayınları, İstanbul 2008, C. III, 1341-1343.

⁶⁰ E. H. Gombrich, Sanatın öyküsü, Remzi Kitabevi, İstanbul 2004, 223-235; F. Conti, Rönesans Sanatını Tanıyalım, İnkılap Kitabevi, İstanbul 1997, 28-39; S. Germaner, “Rönesans”,Eczacıbaşı Sanat Ansiklopedisi, Yem Yayınları, İstanbul 2008, C. III, 1341.

⁶¹ E. H. Gombrich, Sanatın öyküsü, Remzi Kitabevi, İstanbul 2004, 223-235; F. Conti, Rönesans Sanatını Tanıyalım, İnkılap Kitabevi, İstanbul 1997, 28-39; S. Germaner, “Rönesans”,Eczacıbaşı Sanat Ansiklopedisi, Yem Yayınları, İstanbul 2008, C. III, 1341-1343.; Anna-Carola Krause, Rönesanstan Günümüze Resim Sanatının Öyküsü, Literatür Yayıncılık, Almanya 2005, 18.

⁶² Anna-Carola Krause, Rönesanstan Günümüze Resim Sanatının Öyküsü, Literatür Yayıncılık, Almanya 2005, 6.; E. H. Gombrich, Sanatın öyküsü, Remzi Kitabevi, İstanbul 2004, 223-235; F. Conti, Rönesans Sanatını Tanıyalım, İnkılap Kitabevi, İstanbul 1997, 28-39; S. Germaner, “Rönesans”,Eczacıbaşı Sanat Ansiklopedisi, Yem Yayınları, İstanbul 2008, C. III, 1341.

fakat figürlerdeki heykelsi tavırda heykeltıraşlığına bir örnektir⁶³. Raffaello, hem Leonardo hem de Michelangelo'yu örnek alarak uyguladığı çalışmalarındaki kompozisyon anlayışı ve insani duyguları eserlerine betimledi. Raffaello Yüksek Rönesans döneminin doruk noktası haline geldi⁶⁴.

Resim 15 : Michelangelo, Sistine Şapeli Freskleri

Milano'da, Brunelleschi ve Alberti'nin koyduğu kurallar, Leonardo ve Donato Bramante tarafından geliştirildi⁶⁵. Rönesans'ta kendini merkeze alan insanın, hümanist görüşü bu dönem eserlerinde oldukça belirgindir⁶⁶.

Michelangelo, Floransa San Lorenzo'daki Medicilerin mezar odasını tasarladı ve Brunelleschi'nin geleneğini sürdürdü⁶⁷. İtalya'nın çeşitli kentlerinde,

⁶³ Alexandra Grömling, Mini Sanat Dizisi: Michelangelo, Literatür Yayıncılık, İtalya 2005, 40-49.

⁶⁴ E. H. Gombrich, Sanatın öyküsü, Remzi Kitabevi, İstanbul 2004, 223-235; F. Conti, **Rönesans Sanatını Tanıyalım**, İnkılap Kitabevi, İstanbul 1997, 28-39; S. Germaner, "Rönesans", Eczacıbaşı Sanat Ansiklopedisi, Yem Yayınları, İstanbul 2008, C. III, 1341-1343.

⁶⁵ "Brunelleschi", Eczacıbaşı Sanat Ansiklopedisi, Yem Yayınları, İstanbul 2008, C. I, 265-266.

⁶⁶ Anna-Carola Krause, Rönesanstan Günümüze Resim Sanatının Öyküsü, Literatür Yayıncılık, Almanya 2005, 6; E. H. Gombrich, Sanatın öyküsü, Remzi Kitabevi, İstanbul 2004, 223-235; F. Conti, Rönesans Sanatını Tanıyalım, İnkılap Kitabevi, İstanbul 1997, 28-39; S. Germaner, "Rönesans", Eczacıbaşı Sanat Ansiklopedisi, Yem Yayınları, İstanbul 2008, C. III, 1341.

⁶⁷ Alexandra Grömling, Mini Sanat Dizisi: Michelangelo, Literatür Yayıncılık, İtalya 2005, 52-54.

Roma’da Baldassare Peruzzi, Verona ve Venedik’te Michele Sanmicheli, Venedik’te Jacopo Sansovino gibi pek çok sanatçı Yüksek Rönesans üslubuna katkıda bulundular⁶⁸.

1.1.3. Geç Rönesans - Maniyerizm

16. yüzyıl ikinci yarısı ve 17. yüzyıl başlarını kapsayan bu dönemde, Yüksek Rönesansın oluşturduğu eşsiz oranların ve biçimlerin 16. yüzyılın ortalarına doğru dengeli ve uyumlu yaklaşımından uzaklaştığı görülür⁶⁹. Anatomik oranlar oldukça bozuldu. Kuzey İtalya’da Antonio Correggio, biçimsel bir klasizme yöneldi⁷⁰. Venedik’te Titan’ın başını çektiği Venedik Okulu’nda Jacopo Tintoretto ve Paolo Veronese eski ustaların yöntemlerini uyguladılar.⁷¹

Heykelde Michelangelo hareketli etkisini bu dönemde de sürdürürken, Giovanni de Bologna heykelin her yönden görünmesini amaçlayan Figura Serpentinata⁷² yöntemini geliştirdi ve Yüzyılın ortalarına doğru İtalyan mimarlığı Michelangelo ile en yüksek noktasına erişti⁷³. Laurentian Kitaplığı’ (Resim 16) nın girişi, dinamizmiyle, Rönesans mimarlığından Barok üslubuna geçişin habercisidir, Geç Rönesans’ın mimarlık merkezleri yeni yeni Maniyerizme açılan Roma, Maniyerizmi tümüyle kabullenen Floransa ve Sansavino’nun geç üslubu götürdüğü Venedik kentleridir⁷⁴.

⁶⁸ Anna-Carola Krause, Rönesanstan Günümüze Resim Sanatının Öyküsü, Literatür Yayıncılık, Almanya 2005, 6.; E. H. Gombrich, Sanatın öyküsü, Remzi Kitabevi, İstanbul 2004, 223-235; F. Conti, Rönesans Sanatını Tanıyalım, İnkılap Kitabevi, İstanbul 1997, 28-39; S. Germaner, “Rönesans”, Eczacıbaşı Sanat Ansiklopedisi, Yem Yayınları, İstanbul 2008, C. III, 1341.

⁶⁹ S. Germaner, “Maniyerizm”, Eczacıbaşı Sanat Ansiklopedisi, Yem Yayınları, İstanbul 2008, C. II, 997-998.; Anna-Carola Krause, Rönesanstan Günümüze Resim Sanatının Öyküsü, Literatür Yayıncılık, Almanya 2005, 22.

⁷⁰ E. H. Gombrich, Sanatın öyküsü, Remzi Kitabevi, İstanbul 2004, 361-362; F. Conti, **Rönesans Sanatını Tanıyalım**, İnkılap Kitabevi, İstanbul 1997, 28-39; S. Germaner, “Rönesans”, Eczacıbaşı Sanat Ansiklopedisi, Yem Yayınları, İstanbul 2008, C. III, 1341-1343; GRAHAM-DIXON Andrew, Sanat Atlası, Boyut Yayınları, İstanbul 2012, 175-184.

⁷¹ E. H. Gombrich, Sanatın öyküsü, Remzi Kitabevi, İstanbul 2004, 361-362; F. Conti, **Rönesans Sanatını Tanıyalım**, İnkılap Kitabevi, İstanbul 1997, 28-39; S. Germaner, “Rönesans”, Eczacıbaşı Sanat Ansiklopedisi, Yem Yayınları, İstanbul 2008, C. III, 1341-1343; GRAHAM-DIXON Andrew, Sanat Atlası, Boyut Yayınları, İstanbul 2012, 175-184.

⁷² **Figura Serpentinata**: Maniyerizm Üslubuna dahil olan resim ve heykel yapma biçimdir. Figürler genellikle bir spiral olarak algılanır. (Manierismus: Figura serpentinata und andere Figurenideale : Studien, Essays, Berichte, 2001).

⁷³ E. H. Gombrich, Sanatın öyküsü, Remzi Kitabevi, İstanbul 2004, 361-362; F. Conti, Rönesans Sanatını Tanıyalım, İnkılap Kitabevi, İstanbul 1997, 28-39; S. Germaner, “Rönesans”, Eczacıbaşı Sanat Ansiklopedisi, Yem Yayınları, İstanbul 2008, C. III, 1341-1343; GRAHAM-DIXON Andrew, Sanat Atlası, Boyut Yayınları, İstanbul 2012, 175-184.

⁷⁴ E. H. Gombrich, Sanatın öyküsü, Remzi Kitabevi, İstanbul 2004, 361-362; F. Conti, **Rönesans Sanatını Tanıyalım**, İnkılap Kitabevi, İstanbul 1997, 28-39; S. Germaner, “Rönesans”, Eczacıbaşı Sanat

Resim 16 : Michelangelo, Laurentian Kütüphanesi

Andrea Palladio ise biçimlere önem veren, antik yapı düzenlerine hakim olan bir mimar ve hareketli biçimlerle kusursuz oranları birleştiren, 17. ve 18. yüzyıllarda büyük etkinlik kazanan Palladien Üslubu⁷⁵,nün yaratıcısıdır⁷⁶.

1.2. BAROK DÖNEMİ

Avrupa sanatında büyük bir önem kazanan Barok, sanat için bir anlatım dilidir. Barok; genel olarak simetri-asimetri, geometrik-eğrisel, durağan-hareketli farklılıkları ile Rönesans'ta ayrılır. Rönesans'ın idealizmine karşı oluşan Maniyerizm ile benzerlikler

Ansiklopedisi, Yem Yayınları, İstanbul 2008, C. III, 1341-1343; GRAHAM-DIXON Andrew, Sanat Atlası, Boyut Yayınları, İstanbul 2012, 175-184.

⁷⁵ **Palladien Üslubu:** Maniyerizm döneminin ünlü İtalyan mimarı Palladio'nun yapıtlarına, düşüncelerine ve yazılarına dayanan, özellikle 18. yüzyıl İtalya ve İngiltere'sinde etkili olmuş Yeni-Klasikçi tavır Palladio üslubundaki binaların temel özelliği, simetrik düzenleme ve sıkça kullanılmış antik ayrıntılardır..

⁷⁶ E. H. Gombrich, Sanatın öyküsü, Remzi Kitabevi, İstanbul 2004, 361-362; F. Conti, **Rönesans Sanatını Tanıyalım**, İnkılap Kitabevi, İstanbul 1997, 28-39; S. Germaner, "Barok",Eczacıbaşı Sanat Ansiklopedisi, Yem Yayınları, İstanbul 2008, C. III, 1341-1343; GRAHAM-DIXON Andrew, Sanat Atlası, Boyut Yayınları, İstanbul 2012, 175-184.

gösterir⁷⁷. Sanata bu biçimiyle yansıyan Barok üslup, aynı zamanda bu yüzyıllarda Avrupa'nın bir aynasıdır.

Barok adıyla bilinen ve 17. yüzyılın tamamı ile 18. yüzyılın başlarını kapsayan bu üslup Rönesans üslubundan ayrı, hatta ona tümüyle karşı bir üsluptur. Rönesans'tan farklı yeni bir dünya görüşüne dayanan bu üslup ismini Portekizce "Barucca" yani "eğri-büğrü inciller" anlamına gelen kelimedenden almıştır. Barok ismi, Rönesans ilkelerine bağlı kalmakta direnen kişiler tarafından küçültmek ve aşağılamak için konulmuştu⁷⁸.

Barok sanat, papalık Roma'sında ve manifestosu yazılmış bir akım şeklinde değil de daha çok dilden dile dolaşan bir şekilde ortaya çıkmıştır⁷⁹. Bu üslup Rönesans gibi baskın olarak İtalya'da gelişemedi, İtalya Barok dönemi başlangıcında Avrupa'daki sanat gelişimlerinin ön sıralarında yer almaya devam etmiş fakat sonunda bu üstünlüğünü Barok sanatın artık yerleşmiş olduğu Fransa'ya kaptırmıştır⁸⁰.

Bazı alanlarda, örneğin resimde Rubens, Rembrandt ve Velasquez gibi isimleri anımsarsak İtalya dışındaki Barok açıkça İtalyan Baroğuna üstünlük sağlamıştır (Resim 17-18)⁸¹.

⁷⁷ F. Conti, **Barok Sanatını Tanıyalım**, İnkılap Kitabevi, İstanbul 1997, 28-39; E. H. Gombrich, Sanatın öyküsü, Remzi Kitabevi, İstanbul 2004, 388-392; S. Germaner, "Barok", Eczacıbaşı Sanat Ansiklopedisi, Yem Yayınları, İstanbul 2008, C. I, 181-184.; Wölfflin, Heinrich, Sanat Tarihinin Temel Kavramları, Remzi yayınevi, İstanbul 2000, 25-26.

⁷⁸ F. Conti, Barok Sanatını Tanıyalım, İnkılap Kitabevi, İstanbul 1997, 28-39; E. H. Gombrich, Sanatın öyküsü, Remzi Kitabevi, İstanbul 2004, 388-392; S. Germaner, "Barok", Eczacıbaşı Sanat Ansiklopedisi, Yem Yayınları, İstanbul 2008, C. I, 181-184.; Wölfflin, Heinrich, Sanat Tarihinin Temel Kavramları, Remzi yayınevi, İstanbul 2000, 25-26.

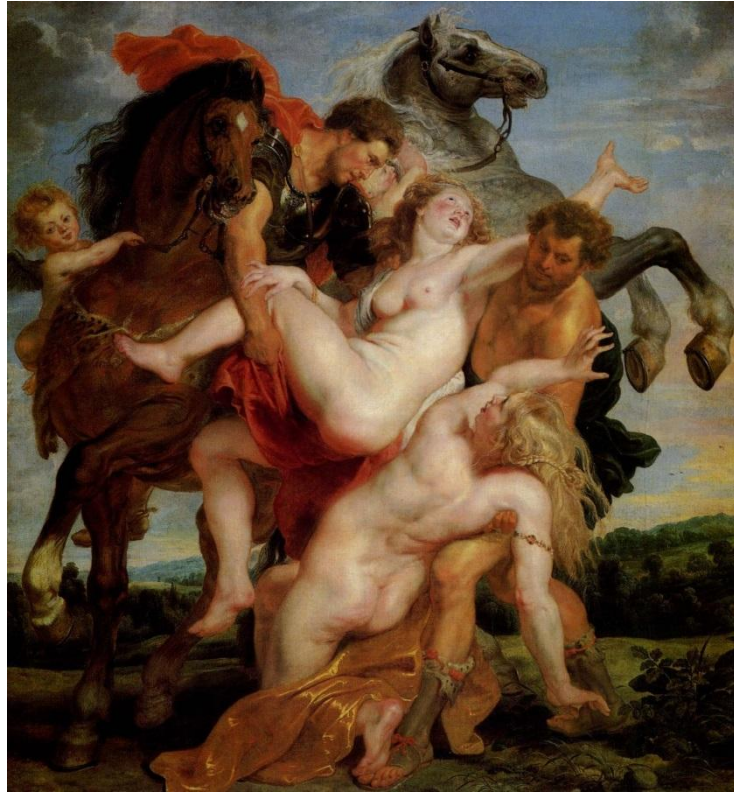
⁷⁹ F. Conti, **Barok Sanatını Tanıyalım**, İnkılap Kitabevi, İstanbul 1997, 28-39; E. H. Gombrich, Sanatın öyküsü, Remzi Kitabevi, İstanbul 2004, 388-392; S. Germaner, "Barok", Eczacıbaşı Sanat Ansiklopedisi, Yem Yayınları, İstanbul 2008, C. I, 181-184.

⁸⁰ S. Germaner, "Barok", Eczacıbaşı Sanat Ansiklopedisi, Yem Yayınları, İstanbul 2008, C. I, 181-184.

⁸¹ F. Conti, **Barok Sanatını Tanıyalım**, İnkılap Kitabevi, İstanbul 1997, 28-39; E. H. Gombrich, Sanatın öyküsü, Remzi Kitabevi, İstanbul 2004, 388-392; S. Germaner, "Barok", Eczacıbaşı Sanat Ansiklopedisi, Yem Yayınları, İstanbul 2008, C. I, 181-184

Resim 17 : Rembrandt, Gece Bekçileri

Resim 18 : Peter Paul Rubens, Leucippus'tan kızların kaldırılması

Rönesans ne kadar dengeli, sade, mantıklı ve akla yakın bir üslupsa, Barok da o kadar hareketli, yenilikçi, tuvale sığmayan, aykırı bir tavırdı ve bir önceki devrin sakin ve kendine hâkim olmasına karşılık, Barok bir o kadar şatafatlıdır⁸².

1.2.1. Erken Barok

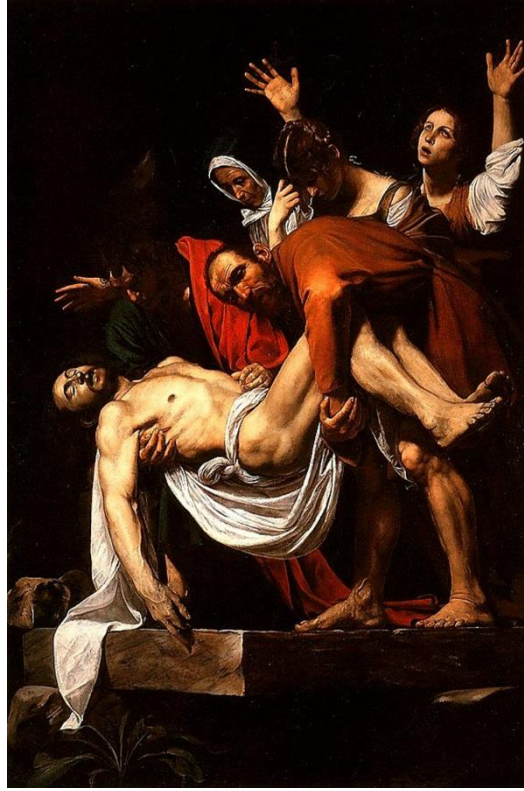
Bu dönemde sayılabilecek en önemli isim, Caravaggio'dur⁸³. Sanatçı öncelikle Barok resim içine, adeta bir akım gibi, "Caravaggioizm"⁸⁴ terimini sokmuştur. Sanatçı, Maniyerizmin kalıplarına karşı çıkarak, dolaysız hatta sert de denilebilecek bir doğal resim anlayışı getirmiştir. Işık ve gölge karşıtlıklarıyla vurgulanan güçlü ve hacimli figürler, eserlerinin çoğunda siyah bir fon üzerine yerleştirilmiştir. Caravaggioizm adı ile bilinen, Caravaggioculuk olgusuna gelince; Caravaggio'nun eserlerinden kaynaklanan, gerçekçi betimlemelerle ve güçlü ışık-gölge karşıtlıklarıyla belirginleşen resim akımının ismidir. Bu akım, özellikle İspanyol resminin 1580-1630 yılları arasındaki evresi olan "Karanlıkçılık" tarzı içinde kendine elverişli bir ortam bulmuştur (Resim 19)⁸⁵.

⁸² F. Conti, **Barok Sanatını Tanıyalım**, İnkılap Kitabevi, İstanbul 1997, 28-39; E. H. Gombrich, Sanatın öyküsü, Remzi Kitabevi, İstanbul 2004, 388-392; S. Germaner, "Barok", Eczacıbaşı Sanat Ansiklopedisi, Yem Yayınları, İstanbul 2008, C. I, 181-184

⁸³ U. Tükel, "Caravaggio", Eczacıbaşı Sanat Ansiklopedisi, Yem Yayınları, İstanbul 2008, C. I, 296-297

⁸⁴ **Caravaggioizm**: Caravaggio 'nun biçim anlayışı temelde katışıksız bir gerçekçiliğe ve tenebresso adı verilen ışık-gölge kullanımına dayanır. Çevreye, tek bir kaynaktan sert ve belli bir açıyla dağılan bu ışık, aydınlatıldığı nesneler üstünde birbirinden kesin olarak ayrılan ışıklı ve gölgeli alanlar oluşturur. Caravaggio 'nun gerçekçiliği ve tenebresso'sundan hareket eden ressamı Caravaggiocu ya da Tenebrist denir. ("Caravaggioculuk", Eczacıbaşı Sanat Ansiklopedisi, Yem Yayınları, İstanbul 2008, C. I, 297).

⁸⁵ F. Conti, **Barok Sanatını Tanıyalım**, İnkılap Kitabevi, İstanbul 1997, 28-39; E. H. Gombrich, Sanatın öyküsü, Remzi Kitabevi, İstanbul 2004, 388-392; S. Germaner, "Barok", Eczacıbaşı Sanat Ansiklopedisi, Yem Yayınları, İstanbul 2008, C. I, 181-184

Resim 19 : Caravaggio, İsa'nın Gömülüşü

Önemli bir diğer isim ise Annibale Carracci'dir ve özellikle bu ressamın tıpkı Caravaggio gibi, Maniyerizm'e karşı bir tavır izlemiştir⁸⁶.

1.2.2. Geç Barok – Rokoko

18. yy.'ın ilk yarısında oluşmuş bir üsluptur. Fransızca "rocaille" sözcüğünden türetilir. Burjuva yaşantısı ve çekiciliği anlatımında etkili olur ve daha çok salon yaşantıları, eğlenceler, zengin halk gibi konular eserlerde işlenir⁸⁷.

Bu üslubun en önemli konularının biri de aşk'tır. Aşkın şiirsel, duyarlı ve hatta komik biçimlerdeki anlatımı, Rokoko'nun yaşama bakış açısının en dolaysız ürünüdür⁸⁸.

⁸⁶ Ü. Tükel, "Carracci", Eczacıbaşı Sanat Ansiklopedisi, Yem Yayınları, İstanbul 2008, C. I, 299-300.

⁸⁷ Z. Rona, "Rokoko", Eczacıbaşı Sanat Ansiklopedisi, Yem Yayınları, İstanbul 2008, C. III, 1326-1327.

⁸⁸ F. Conti, **Barok Sanatını Tanıyalım**, İnkılap Kitabevi, İstanbul 1997, 28-39; E. H. Gombrich, Sanatın öyküsü, Remzi Kitabevi, İstanbul 2004, 388-392; Z. Rona, "Rokoko", Eczacıbaşı Sanat Ansiklopedisi, Yem Yayınları, İstanbul 2008, C. III, 1326-1327

Rokoko'nun en özgün anlatımı çıkış yeri olan Fransa'da Watteau, Boucher ve Fragonard'ın yapıtlarında izlenir (Resim 20)⁸⁹. Özellikle Watteau biçimsel olarak zarif bir arabesk, içerik olarak ise doğayı yücelten bir şiirsellik yaratmış, dönemin burjuva sınıfının zevkine uygun, görünümüyle çocuk, duygularıyla olgun erotik kadın tipini işlemiştir⁹⁰. Salon yaşantısının küçük ayrıntılarını ve çeşitli görüntülerini bir eğlence havası içinde veren Fragonard da burjuva dünyasını ince ve kıvrak fırça darbeleriyle bir başka biçimde ele almıştır⁹¹.

Resim 20 : Watteau, Cythera

⁸⁹ Z. Rona, "Rokoko", Eczacıbaşı Sanat Ansiklopedisi, Yem Yayınları, İstanbul 2008, C. III, 1326-1327.; F. Conti, Barok Sanatını Tanıyalım, İnkılap Kitabevi, İstanbul 1997, 28-39; E. H. Gombrich, Sanatın öyküsü, Remzi Kitabevi, İstanbul 2004, 388-392.; Z. İnankur, "Watteau", Eczacıbaşı Sanat Ansiklopedisi, Yem Yayınları, İstanbul 2008, C. III, 1603.; U. Tükel, "Fragonard", Eczacıbaşı Sanat Ansiklopedisi, Yem Yayınları, İstanbul 2008, C. I, 536-537.

⁹⁰ Z. Rona, "Rokoko", Eczacıbaşı Sanat Ansiklopedisi, Yem Yayınları, İstanbul 2008, C. III, 1326-1327.; Z. İnankur, "Watteau", Eczacıbaşı Sanat Ansiklopedisi, Yem Yayınları, İstanbul 2008, C. III, 1603.

⁹¹ Z. Rona, "Rokoko", Eczacıbaşı Sanat Ansiklopedisi, Yem Yayınları, İstanbul 2008, C. III, 1326-1327.; U. Tükel, "Fragonard", Eczacıbaşı Sanat Ansiklopedisi, Yem Yayınları, İstanbul 2008, C. I, 536-537.

İKİNCİ BÖLÜM

TEMEL EĞİTİM UNSURLARI

2.1. RÖNESANS VE BAROK DÖNEMİ KARŞILAŞTIRMASI

2.1.1. Çizgisellikten Gölgeselliğe

Wölfflin şöyle der; “Çizgiselden gölgesele geçiş; yani gözüün bakış yolu ve kılavuzu olan çizginin geliştirilmesi, sonra da yavaş yavaş önemini yitirmesi. Genel olarak şöyle diyebiliriz: Bir yanda nesneyi, elle yoklanabilir olma karakterini canlandırabilmek için çizgiler ve yüzeylerle tasvir; öte yanda sadece optik görünüşe dayanan, onun için de çizgiden vazgeçebilen anlayış. Birinci durumda vurgu, nesnenin sınırları üzerindedir, ikincideyse görüntü sınırsızlaşır. Üç boyutlu ve konturlanmış olarak görüş nesneleri birbirinden ayırır, “gölgesel” olarak gören göz içinse nesneler birbirlerine ulaşmışlardır. Birincide amaç, daha ziyade, tek tek nesneleri kahlımlı, elle tutulur gerçeklikler olarak kavrama, ikincideyse tüm manzarayı, boşlukta yüzen bir görüntü halinde görmedir.⁹²”.

Rönesans ve Barok üslubunu birbirinden ayıran en önemli olgulardan biri çizgisellikten gölgeselliğe geçiştir. Bir Rönesans sanatçısı olan Albrecht Dürer ile bir Barok sanatçısı olan Rembrandt’ı karşılaştırsak bu farkı daha iyi anlayabiliriz. Dürer çizgisel Rembrandt ise gölgesel çalışmalar yapmıştır. Bu iki görüş birbirinden çok ayırlamaz fakat, ikisi de görülebilenin mükemmel bir tasvirini yapabilecek güçtedir⁹³. Her ne kadar çizgi ve kontür nesneden ayrılmasa da şunu diyebiliriz; çizgisel üslup çizgileri, gölgesel üslupsa kütleleri görür⁹⁴. Çizgisel üslupta göz, çizgiler yardımı ile nesnenin ya da şeklin kenarlarını görmeye yönlendirilir, gölgesel üslupta ise izleyicinin dikkati kenarlardan ayrılır, kontür çizgileri izleyici gözü için bir yol olmaktan çıkar ve nesneler lekeler halinde algılanır.⁹⁵

Çizgi Rönesans’taki gibi sınırlayıcı olmaktan çıkar ve Barok’un gölgesel anlayışındaki gibi tuvale karışır. Hareketi durduran çizgi olmadığında tablolar adeta uçmaya başlar. O

⁹² Wölfflin, Heinrich, Sanat Tarihinin Temel Kavramları, Remzi yayınevi, İstanbul 2000, 25-26.

⁹³ Wölfflin, Heinrich, Sanat Tarihinin Temel Kavramları, Remzi yayınevi, İstanbul 2000, 25-26.

⁹⁴ Wölfflin, Heinrich, Sanat Tarihinin Temel Kavramları, Remzi yayınevi, İstanbul 2000, 25-26.

⁹⁵ Wölfflin, Heinrich, Sanat Tarihinin Temel Kavramları, Remzi yayınevi, İstanbul 2000, 25-26.

halde çizgiselliğin bir şekli ötekinden ayırdığını, gölgeselliğin ise nesnelerin sınırlarının ötesine taşıdığını söyleyebiliriz (Resim 21-22).⁹⁶

Resim 21: Albrecht Dürer, Adem ile Havva (Çizgisel).

Resim 22 : Rembrandt, Adem ile Havva (Gölgesel).

⁹⁶ Wölfflin, Heinrich, Sanat Tarihinin Temel Kavramları, Remzi yayınevi, İstanbul 2000, 25-26.

2.1.2. Düzlemsellikten Derinselliğe

Wölfflin bu konuda; “Düzlemsellikten derinselliğe geçiş. Klasik sanat, bir manzaranın kısımlarını, arka arkaya sıralanmış paralel düzlemler üzerinde yan yana gösterir. Baroksa gözü derinliğe doğru çeker. Çizgi bir düzleme muhtaçtır, klasik sanatta çizginin gelişmesi düzlemselliği, resmin kısımlarının paralel düzlemler üzerine yerleştirilmesini geliştirmiştir. Böyle aynı düzlem üzerinde olma, bir bakışta görülebilenin en üstün derecesini sağlar. Barokta konturların değerden düşürülüşü, düzlemin de değerden düşmesi sonucunu vermiştir ve göz artık nesneleri, ön plandan arka plan doğru, derinlemesine birbirine ulamaya başlamıştır. Burada bir kalite farkı söz konusu değildir: bu yenilik, derinlik görünüşünü daha iyi verebilmek imkânlarının yeni elde edilmiş olduğundan ileri gelmez, daha ziyade, kökten değişik bir sanatın doğmuş olduğunu gösterir. Tıpkı böylece, (bizim verdiğimiz anlamda) «düzlemsi» üslup da ilkel bir sanat değildir, çünkü sanatçının kısa görünüş rakursi’ye ve derinlik duygusuna tamamıyla hâkim olduğu anda ortaya çıkmıştır.⁹⁷” demiştir.

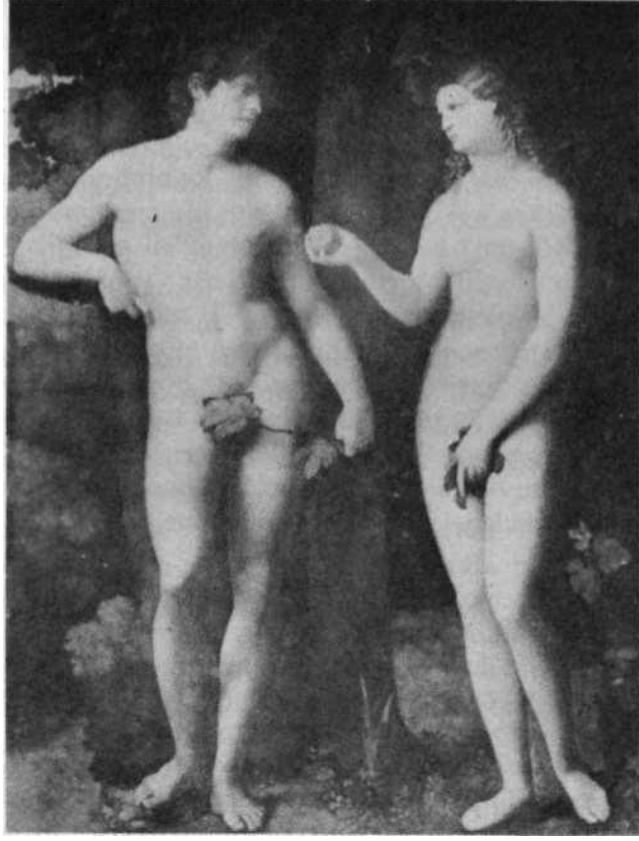
Düzlem ve derinlik değişimleri, çizgiselliğin yerini gölgeselliğe bırakmasıyla beraber gelişim göstermiştir. 16. yüzyıl’da şekil ve nesneleri düzlemler üzerinde toplamak bir ilke olarak kabul edilmekteydi. Fakat 17. yüzyıl’da yerini derinselliğe bırakmıştır⁹⁸. Rönesans’ta bütün dikkat sahnenin önüne paralel birbiri ardına dizilmiş düzlemlerde iken, Barok sanatçıları, bu ard arda düzlemlerden kurtulmayı ve bu düzlemleri değersiz kılmayı amaçlamıştır⁹⁹. Barok için resmin ön ve arka kısmı bir bütün olmuş ve sonuç olarak izleyiciyi, derinliği fark etmeye yönlendirilmiştir (Resim 23-24).¹⁰⁰

⁹⁷ Wölfflin, Heinrich, Sanat Tarihinin Temel Kavramları, Remzi yayınevi, İstanbul 2000, 25-26.

⁹⁸ Wölfflin, Heinrich, Sanat Tarihinin Temel Kavramları, Remzi yayınevi, İstanbul 2000, 25-26.

⁹⁹ Wölfflin, Heinrich, Sanat Tarihinin Temel Kavramları, Remzi yayınevi, İstanbul 2000, 25-26.

¹⁰⁰ Wölfflin, Heinrich, Sanat Tarihinin Temel Kavramları, Remzi yayınevi, İstanbul 2000, 25-26.

Resim 23 : Palma Vecchio, Adem ile Havva (Düzlemsel).

Resim 24 : Tintoretto, Adem ile Havva (Derinsel).

2.1.3. Kapalı Kompozisyon dan Açık Kompozisyona

Wölfflin, “*Kapalı şekilden açık şekle geçiş. Hiç şüphesiz her sanat eseri kapalı bir tüm meydana getirmelidir ve bir eserin sınırlanmamış oluşu daima bir acemilik işaretidir. Ama bu şarta verilen anlam 16. ve 17. yüzyılda o kadar başka olmuştur ki klasik sanatın kapalı şekle dayandığını ancak Baroğun çözülmüş, açık şekliyle kıyaslayarak açık bir yolda görebiliriz. Kuralın gevşemesi, sert «tektonik» oluş kanununun yumuşaması, ya da ne dersiniz o, sadece eseri seyirciye daha sevimli göstermek için bulunan yeni bir çare değildir, tersine, (bu olaya ne ad verilirse verilsin) bu, bilinçli ve amaçlı olarak yürütülen yeni bir tasvir tarzıdır, onun için de bunu, tasvirin temel kavramları arasına alıyoruz.*¹⁰¹” der.

Bir sanat eserinde her şey yerli yerindedir ve adeta yaşayan bir organizma kusursuzluğundadır. İçerisine hiçbir şey giremez ya da çıkamaz. Bu durum zorunlu kılınmıştır. Fakat estetik anlamda bir kapalılığın mümkün olmayacağı, aslında söylenilmek istenenin resmi kendi içinde sınırlayan ve her yönü yine kendini gösteren kapalı bir kompozisyonla, bunun tersi olan her yönden kendi dışını işaret eden ve sınırsızlığını göstermek isteyen açık kompozisyonudur.¹⁰²

Rönesans kompozisyonunda, yatay ve dikey hatlar sadece yön olmakla kalmaz, aynı zamanda kompozisyonların genel olarak hakimi olurlardı. Barok’ta ise kompozisyonun hakimi tam anlamı ile konudur¹⁰³. Rönesans’ta merkezi bir eksen etrafında düzenlenen resimler, Barok’ta daha serbest bir şekilde düzenlenmekteydi. Hatta merkezi eksen fikri Barok sanatçılarına bir hayli antipatik gelmekteydi¹⁰⁴. Tuval boyutuna göre kurulan kompozisyonlar Barok sanatçılarının ilgisini çekmiyordu, daha çok çerçeveden taşan kompozisyonlara yer verilmekteydi. Özellikle düzenlenen kompozisyonun tuval için yapılmış gibi durmaması için uğraş verilmekteydi (Resim 25-26).¹⁰⁵

¹⁰¹ Wölfflin, Heinrich, Sanat Tarihinin Temel Kavramları, Remzi yayınevi, İstanbul 2000, 25-26.

¹⁰² Wölfflin, Heinrich, Sanat Tarihinin Temel Kavramları, Remzi yayınevi, İstanbul 2000, 25-26.

¹⁰³ Wölfflin, Heinrich, Sanat Tarihinin Temel Kavramları, Remzi yayınevi, İstanbul 2000, 25-26.

¹⁰⁴ Wölfflin, Heinrich, Sanat Tarihinin Temel Kavramları, Remzi yayınevi, İstanbul 2000, 25-26.

¹⁰⁵ Wölfflin, Heinrich, Sanat Tarihinin Temel Kavramları, Remzi yayınevi, İstanbul 2000, 25-26.

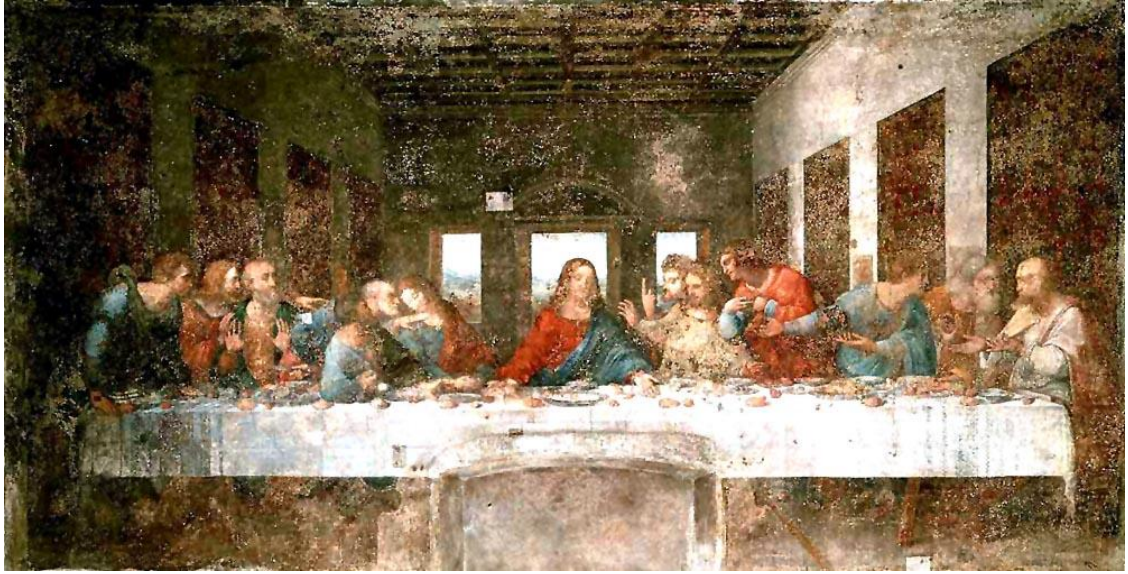
Resim 25 : Peter Paul Rubens, Aynadaki Venüs (Açık Kompozisyon)

Resim 26 : Raffaello, Atina Okulu (Kapalı Kompozisyon).

2.1.4. Çokluktan Birliğe

Rönesans resminde figürler bir bütünün parçası olmakla birlikte kendi sözlerini de söyler niteliktedir. Barok resminde ise figürlerin tümü bir duruma bağlı, adeta görev bilinci olan birer obje halindedir. Wölfflin bu konuda şunları demiştir; *“Çokluktan birliğe geçiş. Klasik sanatta, bir eserin her parçası, tüme sıkı sıkıya bağlı olmakla birlikte, daima bir çeşit bağımsızlığa sahiptir. Bu, ilkel sanattaki başıboşluk değildir: tekler tüme tabi olmuştur, ama kendi başına var olmaktan çıkmamıştır. Bu, gözlemciyi ekleye ekleye görmeye, bir parçadan ötekine geçe geçe bakmaya zorlar, bu 17. yüzyılın kullandığı ve istediği, tüm olarak kavrayıştan çok başka bir işlemdir. Her iki üslupta da (bu kavramı henüz asıl anlamında almayan klasik öncesi çağın tersine olarak) birlik vardır, ama birincisinde bağımsız kısımların ahengiyle bu birlik sağlanmış, ötekindeyse kısımların bir motif meydana getirmek üzere toplaşması, ya da geri kalan elemanların zorunlu olarak egemen bir elemana bağlanarak onun güdümüne girmesiyle elde edilmiştir.”¹⁰⁶*. Leonardo ve Tintoretto’nun Son Akşam Yemeği isimli çalışmalarında bu fark oldukça kolay anlaşılmaktadır.(Resim 27-28).

Resim 27 : Leonardo da Vinci, Son Akşam Yemeği (Çokluk).

¹⁰⁶ Wölfflin, Heinrich, Sanat Tarihinin Temel Kavramları, Remzi yayınevi, İstanbul 2000, 25-26.

Resim 28 : Tintoretto, Son Akşam Yemeği (Birlik).

2.1.5. Nesnelerin Mutlak Belliliği ve Oranlı Belliliği

Klasik resimde nesne ve figürler tümüyle belirgindir. Tüm hatları izlenebilir ve gözümüz kenar çizgilerinden ayrılmaz. Barok dönemde ise nesne ve figürler yarı aydınlık, yarı karanlık şekilde yarı belirgindir. Göz, figür ya da nesnenin hatlarını kendisi tamamlar ve karanlığın içindeki kısımlarını görmese de orada olduğunu bildiğinden bir gerçeklik duygusu oluşturur. Wölfflin bu konu hakkındaki yazısında; *“Nesnelerin mutlak belliliği ve oranlı belliliği. Bu, asıl çizgiselle gölgeselin karşıtlığında yani nesnelerin nasıllarsa öyle, tek tek ele alınması ve üç boyutlu dokunma duyusuna göre tasviri ile, nesnelerin tüm olarak göründükleri gibi ve daha çok üç boyutlu olmayan niteliklerine göre tasviri arasındaki farkta kendini gösteren bir durumdur. Ama 15. yüzyılın şöyle böyle sezebildiği, 17. yüzyılın da tamamıyla bıraktığı bir mutlak bellilik ülküsünü klasik çağın böyle geliştirmiş oluşu dikkate değer bir olaydır. Bununla 17. yüzyılda eserlerin belirsizleştğini söylemek istemiyorum, çünkü belirsizlik güzel bir şey değildir, anlatmak istenen sadece, 17. yüzyılda belliliğin bir amaç olmaktan çıkmış oluşudur. Artık şeklin gözü önüne tam olarak serilmesi zorunlu değildir, sadece esas dayanak noktalarının verilmesi yetmektedir. Kompozisyon, ışık ve*

rengin başta gelen görevi artık şekli besbelli hale getirmek değildir; bunlar da kendi başlarına varlıklarını sürdürmektedirler. Mutlak belliliğin böyle kısmen belirsizleştirilmesi hiç şüphesiz, seyirciler üzerinde yapacağı güzellik etkisi hesaplanarak olmuştur, ama «oranlı» belliliğin sanatın bütün dallarında, tam da sanat tarihinin, gerçekliğin tamamıyla başka bir görünüşte arandığı bir çağında, ortaya çıkmış olması işin yalnız bundan ibaret olmadığını gösterir. Burada da bir kalite üstünlüğü ya da aşağılığı bahis konusu değildir. Barok'un Dürer ve Rafael'in ülküsünden ayrılmasıyla sanatta bir kötüleşme olmamış, sadece dünyaya yeni bir görüş tarzı gelmiştir¹⁰⁷” demiştir.

Rönesans'ta güzel, nesnenin ya da şeklinin eksiksiz bir biçimde verilmesiyle oluşmaktaydı. Barok'ta ise, daha çok nesne ya da şekillerin tam olarak belirtilmesinden kaçınılmaktaydı¹⁰⁸. Bununla beraber çok yorulmayan ve Barok öncesi her şeyi şekli ile algılayan göz, Barok'ta artık daha fazla yorulmak ve belirsizlikleri tamamlamak zorunda bırakılmıştır. Fakat bu düzen çalışmalara daha gerçekçi bir hava vermiş ve sanki gözün gerçek görüş alanını yansıtıyor hale gelmiştir(Resim 29-30).¹⁰⁹

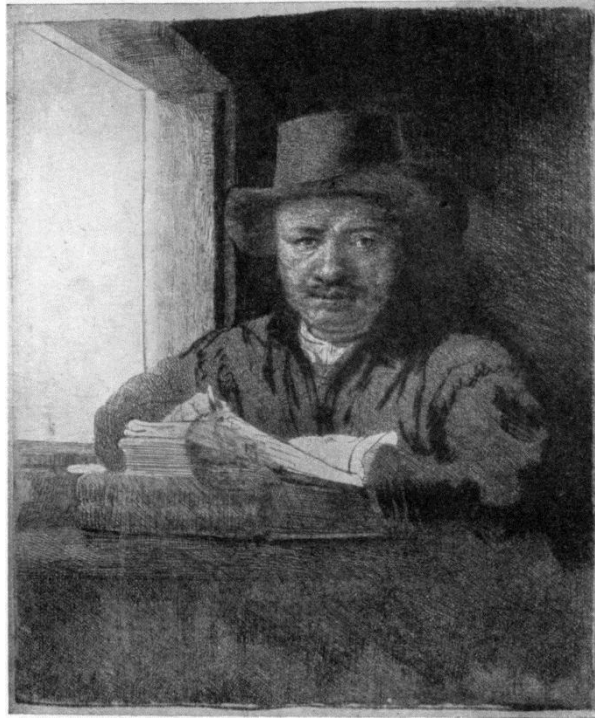
¹⁰⁷ Wölfflin, Heinrich, Sanat Tarihinin Temel Kavramları, Remzi yayınevi, İstanbul 2000, 25-26.

¹⁰⁸ Wölfflin, Heinrich, Sanat Tarihinin Temel Kavramları, Remzi yayınevi, İstanbul 2000, 25-26.

¹⁰⁹ Wölfflin, Heinrich, Sanat Tarihinin Temel Kavramları, Remzi yayınevi, İstanbul 2000, 25-26.

Resim 29 : Leonardo da Vinci, Madonna (Mutlak Belli).

Resim 30 : Rembrandt, Pencere Kenarındaki Adam (Oranlı Belli).

2.2. RÖNESANS VE BAROK DÖNEMİNDEN YARARLANMA

2.2.1. Işık-Gölge Eğitimi

Işık serbest kalmış fotonların saniyede 300.000 km hızla yayılmasıyla oluşan bir enerji kaynağıdır¹¹⁰. Beyaz olarak algılanan ve kavram haline getirdiğimiz ışık, aslında renklerin frekanslarından ibarettir. İnsan gözü 380 nanometre ile 760 nanometre arasındaki frekansları görür¹¹¹.

İnsan algısı tamamen ışık enerjisi ile meydana gelir. Şiddetli aydınlık olarak beyaz, ölü aydınlık olarak siyah ve ara tonlar ise gri olarak algılanır.

İki boyutlu bir düzlemde nesnenin hacim ve derinliğini belirgin hale getiren kavram ışık ve gölgedir. Işığın kaynağı ilk başta Güneş ve Ay sonra da lamba, mum gibi suni aydınlatma araçlarıdır. Işık kaynakları nesnenin her tarafını aynı derecede aydınlatmaz. Işığın direkt görmeyen yerler ve ışığa uzak olan yerler gölge yani karanlıkta kalır. Gölge ve ışığın direk düştüğü yerin arasında kalan bölgeler ise nesnenin kendi rengini verir. Bu aralıkta kalan tüm bölgelere ise ton denir. Nesne üzerinde başlıca dört ton oluşur ve bu nesnenin aldığı renkleri etkiler.

Bu dört ton şunlardır;

- Açık Ton – Işığın doğrudan düştüğü yer.
- Öz Ton – Parlama olmayan, nesnenin kendi rengini veren yerler.
- Koyu Ton – Işık olmayan en koyu yer.
- Gölge – Nesnenin düzlem üzerine düşen silüeti.

Nesnenin rengini belirleyen faktörler ise;

- Öz Renk – Nesnenin asıl rengi.
- Tonal Renk – Işığın şiddetine göre değişen renk.
- Yansıma Renk – Etraftaki objelerin nesne üzerine yansıyan renkleri.

¹¹⁰ **Foton:** Bir ışıdır, saniyede yaklaşık olarak 300.000 km. hızla hareket halindedir. Foton varolduğu sürece bu hızı muhafaza eder. Bu hız ışık hızı denmektedir. Fotondaki parçacıklardan dominant olan, fotonun olduğu aleme ait parçacıktır. Bu parçacık kendi aleminde olduğu için, foton gözlenebilir. Foton karşıt alemden izlenemez. Dominant parçacık ve karşıt parçacığın aynı istikamette dönen spinlere sahip olmaları karşıt alemlerde denge sağlamaktadır. Yani arabanın her iki alemden dönen tekeri de aynı yönde dönmektedir ve aynı hızla dönmektedir.; Zaman Yolculuğunu Araştırma Merkezi © 2005 Cetin BAL (Web Site Adresi : (Google önbellek) <http://www.zamandayolculuk.com/HTMLdosya2/MIHRvakfi-MaddeEnerjiHiz.htm>, Erişim; 25 Aralık 2014)

¹¹¹ Atalayer, Faruk, Temel Tasarım Öğeleri, Anadolu Üniversitesi, Eskişehir 1994, 165.

Renk faktörünü etkileyen unsurlar;

- Işığın rengi.
- Işığın Yoğunluğu.
- Arada kalan atmosfer – Espas.

Ton değerleri koşullu birer refleks olarak bireye öğretilir. Bireyin algısı bu sayede, ışık-gölge, aydınlık ve karanlık değerlerini, renklerin aldığı ışık miktarını kolayca ayırt etmiş olur. Ton değerleri, siyah ve beyazla –kurşun kalem, lavi ve ya pigment içeren boya- öğretilip kavramlaştırılırsa birey ışık değerlerini daha kolay okuyabilir.

2.2.2. Kompozisyon Eğitimi

Yaşamımızda etkilendiğimiz her şey bizi bir cevap verme zorunluluğuna sokar. Örneğin bir müzik dinletisinde mutlaka iyi ya da kötü yönde etkileniriz, beğeniriz ve ya beğenmeyiz. Görsel olarak ta renk ya da şekiller bizi uyarıp bir farkındalığa iter. Bu renk ve şekiller ile oluşan farkındalık bir vasıta olur ve bir şeyler anlamamızı sağlar. Bulundukları pozisyon, uzaklık-yakınlık, öndelik-arkadalık, boşluk-doluluk, büyüklük-küçüklük, ağırlık-hafiflik, ışık-gölge, dikey-yatay, doğal denge ve yerçekimine göre değişkenlikler gösteren bu durumlar kompozisyon oluşturmada önemli yere sahiptirler.

Kompozisyon rastgele oluşturulmaz; biçimlerin ahenk ve uyumu, bulundukları yer bazı kıstaslara dayandırılır. Örneğin; Rönesans döneminde yapılmış olan resimlerde, geometrik örgülerden yararlanılmıştır. Açıları değişik, sağlamlık ve durgunluğun simgesi olan üçgenler üzerine kurulan kompozisyonlar da nesneler/figürler, grup ya da kümeler halinde bu örgü içerisine yerleştirilmişlerdir. Genellikle bu üçgenlerin yanında dikey hatlar, altında yatay hatlar, üst kısmında ise eğri ve yuvarlak hatlar bulunur. Bu sebeple kompozisyonlar, saydığımız hatların dengeli birlikteliklerinden doğar. Alt yapısı oldukça sağlam olan bu kompozisyonların bugün dahi hayranlıkla izleniyor, eğitim ve öğretimde kullanılıyor olması, bireyin içgüdüsel denge ve beğenisini geliştirdiği içindir(Resim 27).

Kompozisyon oluştururken dikkat edilmesi gereken bazı detaylar vardır. Bu detaylardan bazıları;

- Hareket hâkimiyeti; çalışmada hâkim olan hareketin belirlenmesi.
- Eleman hâkimiyeti; Şekillerden farklı olanının ortaya konulması.
- Çizgi hâkimiyeti; Doğru ve eğrilerin ritim vurguları.
- Geometrik hâkimiyet; Üçgen, kare ve yuvarlaktan birinin hâkimiyetinin belirtilmesi.
- Alanlar; Büyük ve küçük alan hâkimiyeti
- Yönler; Yataylar ve dikeylerin hangisinin direksiyon olduğu.
- Değerler; Ton değerleri, açık ve koyu alan hâkimiyeti, doku çözümlemesi.

Saydığımız bu detaylar, nesneleri birbirinden ayırmamızı, çalışmadan vurgulanmak istenen noktayı, kendi dokusal örneklerimizi, açık ve koyu tonlar ile nesneyi daha çarpıcı bir şekilde gösterebilmeyi ve izleyici için konuyu daha iyi anlatmamızı sağlayacaktır.

Tüm bunlardan ayrı olarak dikkat edilmesi gereken unsurlardan biri ritim diğeri de harekettir. Ritim kullanırken tekrarlar ile akıcılık sağlanmalıdır. Tekrarlar birbirinin aynısı olur ise çalışma gözümüzde bir rahatsızlık oluşturabilir ve çalışmamızın monoton hale gelmesini sağlar. Hareketi ise, çalışmanın ana eksenine koymak gereklidir. Bir kural ya da zorunluluk olmamasına rağmen, çalışmalar insan psikolojisine göre sol alttan izlenmeye başlar ve bu bölge ana merkez sayılır.

Kompozisyon öğeleri şunlardır;

- Perspektif: Derinlik oluşturabilmemize yardımcı olan, nesnenin yatay kenarlarının ufuk çizgisindeki bir ve ya iki noktaya uzamasından oluşan, iki boyutlu bir düzlem üzerinde üç boyutlu yansaması sağlayan yardımcı bir elemandır.
- Açık-Koyu: Işık ve gölge ile renk tonlarının derecelendirmesidir. Koyuya ya da açığa doğru giden tonlar sınırsızdır.
- Boşluk-Doluluk: Çalışma üzerindeki boş ve dolu alanlar birbirlerine dengeli bir şekilde kurgulanmalıdır.
- Bütünlük: Nesnelerin birbirleri ve kendi parçaları ile olan ilişkisi.
- Fiziksel Denge: Figürlerin ya da nesnelerin yerçekimi ile olan ilişkisi.
- Doku: Her nesnenin kendine özgü dokusu vardır. Bu doku yakınlık ve uzaklığa göre netleşir ya da bulanıklaşır, renkleri daha canlı ya da daha soluk görünür.

Sonuç olarak kompozisyon, öğelerin bir sistem içerisinde ve bazı ilkeler bağlamında bir araya getirilmesidir. Aynı zamanda bir üslubun da tarzını yansıtır.

2.2.3. Renk Eğitimi

Işık fotonlarının nesneye çarparak emilmesi ya da yansıtılması ile oluşan görüdür. Renk, tam anlamı ile ışığa bağımlı ve bağlıdır. Işık olmazsa renkte oluşamaz. Renk oluşumunu ışığı bir prizmadan geçirerek görebiliriz. Işık prizmadan geçirildiğinde yedi renk oluşur, bu renkler;

- Kırmızı
- Turuncu
- Sarı
- Yeşil
- Mavi
- Lacivert
- Mor

olarak adlandırılır ve her birinin gözümüzde algılanma frekansı birbirinden farklıdır¹¹².

Bir nesne yansıttığı ya da emdiği ışıklar ile rengini verir. Örneğin bir nesnenin yeşil görünmesinin sebebi sarı ve mavi ışığı yansıtması ve diğer renkteki ışıkları emmesinden dolayıdır.

Renk “ana” ve “ara” olmak üzere iki gruba ayrılır. Ana renkler; Kırmızı, Mavi ve Sarı’dır. Ara renkler ise Turuncu, Yeşil ve Mor’dur. Ara renkler İki ana rengin birbirine eşit şekilde karışması ile oluşurlar.

- Kırmızı + Sarı => Turuncu
- Sarı + Mavi => Yeşil
- Kırmızı + Mavi => Mor

Mavi ve Mor arasında kalan Lacivert ise Mavi rengin bir tonu olduğundan bu sınıflandırmaya dahil edilmemektedir.

Dünyadaki tüm renkler bu üç ana rengin birleşiminden oluşur. Siyah ve Beyaz ise bir rengi daha açık ve daha koyu yaptıkları için renk sayılmazlar. Siyah Tüm ışıkların emilmesiyle oluşur, Beyaz ise tüm ışıkların yansıtılmasıyla oluşur.

¹¹² Atalayer, Faruk, Temel Tasarım Öğeleri, Anadolu Üniversitesi, Eskişehir 1994, 165-166.

2.2.4. Desen Eğitimi

Figür ya da formu görme yöntemidir. Desen direkt olarak çizgiyle ilişkilidir ve plastik sanatların en temel ögesidir. Tüm yapı; Işık-gölge, kompozisyon, renk ve çalışmanın genel yapısı bu temel üzerine kurulur.

İyi desen çizebilme; çizgi, hareket, denge, hacim, pro-porsiyon, biçim, ritim, kompozisyon, ışık, renk ve perspektif kavramlarının öğrenilmesi ile sağlanabilir.

Desen tüm dengelim yöntemi ile bütünden detaya yönünde yapılmalıdır. Detay kısımlar en son işlenmeli ve detay çözümlemesi yapılırken bütün ile parça ilişkisi kurulmalıdır.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

SANATÇILARA AİT ESKİZ ÖRNEKLERİNİN İNCELENMESİ

3.1. RÖNESANS DÖNEMİ ESKİZLERİ

3.1.1. Rönesans

Filippo Brunelleschi

(1377-1446) İtalyan ressam.

Gotik dönemede yaşamasına rağmen, etkisinde kalmadan, antik dönem eserlerini çalışmalarında uygulamış, Antik Yunan ve Roma medeniyetlerine ait eserleri detaylı bir şekilde incelemiş, bu eserlerden geometrik yapıları çalışmalarında kullanmıştır¹¹³.

Gotik dönemin sivri ve uzun yapılarının yerine kare yuvarlak ve üçgen gibi geometrik basit ve yalın şekilleri kullanan Brunelleschi, gotik dönemin karmaşasından sıyrılarak altın oran denilen 5:2 oranını eserlerinde uygulamıştır¹¹⁴. Bu sayede Antik Roma ve Yunan medeniyetine dönüş yapan Brunelleschi Rönesans'ı başlatan isim olmuştur (Eskiz 1)¹¹⁵.

Eskiz 1 : Filippo Brunelleschi, Perspective drawing for Church of Santo Spirito (Santo Spirito Kilisesi için Perspektif Çalışması), 1428, Floransa.

¹¹³ E. H. Gombrich, Sanatın öyküsü, Remzi Kitabevi, İstanbul 2004, 287-305; “Brunelleschi”,Eczacıbaşı Sanat Ansiklopedisi, Yem Yayınları, İstanbul 2008, C. I, 265-266.

¹¹⁴ E. H. Gombrich, Sanatın öyküsü, Remzi Kitabevi, İstanbul 2004, 287-305; “Brunelleschi”,Eczacıbaşı Sanat Ansiklopedisi, Yem Yayınları, İstanbul 2008, C. I, 265-266.

¹¹⁵ E. H. Gombrich, Sanatın öyküsü, Remzi Kitabevi, İstanbul 2004, 287-305; “Brunelleschi”,Eczacıbaşı Sanat Ansiklopedisi, Yem Yayınları, İstanbul 2008, C. I, 265-266.

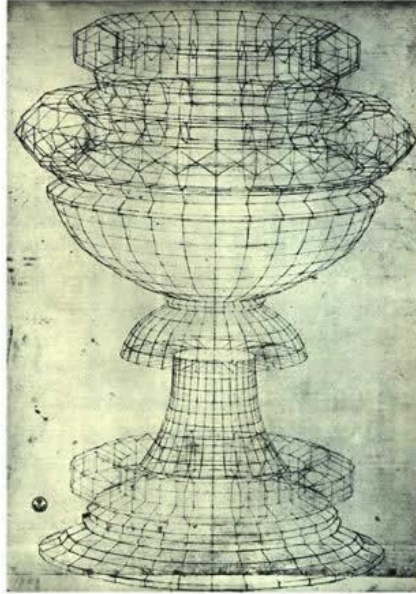
Paolo Uccello

Asıl adı *Paolo di Dono* (1397-1475) İtalyan ressam.

Uccello, Geç Gotik üslubuna göre eğitim almış fakat daha sonra Rönesans başlanıgıcına zemin hazırlayan ressamlardan olmuştur¹¹⁶. Resimlerinde üçüncü boyutu yakalayabilmek için, perspektif çalışmaları yapmış ve bu yönde eserler üretmiştir. Resimsel mekânın değişimde çok büyük katkısı olan Uccello, geometri ve matematik yardımıyla perspektif çalışmalarını genişletmiştir(Eskiz 2)¹¹⁷.

Resim sanatında kısaltımlı perspektifte denen Rakursi tekniğini kullanmış ve resimlerindeki derinliği arttırmıştır.

Uccello, onlu yaşlarında Floransa'ya gönderilmiş, çok ünlü bir genç ressam olan ve dönemin en büyük yapıları arasında sayılan Floransa Katedrali Vaftizhanesi'nin kapılarınınin rölyeflerinin yapım işini alan Lorenzo Ghiberti'nin atölyesinde sekiz yıl çıraklık yapmıştır.¹¹⁸

Eskiz 2 : Paolo Uccello, Perspective Study of a Chalice (Kupa'nın Perspektif Çalışması)-1450, Uffizi Gallery, Floransa.

¹¹⁶ E. H. Gombrich, *Sanatın öyküsü*, Remzi Kitabevi, İstanbul 2004, 289-310; U. Tükel, "Uccello", *Eczacıbaşı Sanat Ansiklopedisi*, Yem Yayınları, İstanbul 2008, C. I, 1549.

¹¹⁷ E. H. Gombrich, *Sanatın öyküsü*, Remzi Kitabevi, İstanbul 2004, 289-310; U. Tükel, "Uccello", *Eczacıbaşı Sanat Ansiklopedisi*, Yem Yayınları, İstanbul 2008, C. I, 1549.

¹¹⁸ E. H. Gombrich, *Sanatın öyküsü*, Remzi Kitabevi, İstanbul 2004, 289-310; U. Tükel, "Uccello", *Eczacıbaşı Sanat Ansiklopedisi*, Yem Yayınları, İstanbul 2008, C. I, 1549.

Perspektif eğitimi açısından çok önemli olan Uccello, döneminin Usta sanatçılarından olup çalışmaları ile günümüz sanat öğrencileri adına önemli bir isimdir(Eskiz 3-4-5).

Eskiz 3 : Paolo Uccello, Portrait of man in profile (Profilden Erkek Portesi).

Eskiz 4 : Paolo Uccello, The Flood (Sel), Musée Gustave Moreau, Paris, Fransa.

Eskiz 5 : Paolo Uccello, Standing Man (Ayaktaki Adam).

Rakursi çalışmalarına örnek olabilecek bu eskizin (Eskiz 5) kopya edilmesi figür ve anatomi bilgisinin gelişmesinde fayda sağlayacaktır.

Fra' Filippo Lippi,

Lippo Lippi olarakta bilinir (1406-1469) İtalyan ressam.

Babası bir kasap olan Lippi, annesi ve babasını küçük yaşta kaybettiğinden teyzesi tarafından büyütülmüştür¹¹⁹. On beş yaşında Floransa'da Carmine Manastırı Karmalit keşişi olmak için yemin eder ve manastırda eğitim alamaya başlayan Lippi, kitapları okumak yerine, içlerine resim çizmeyi tercih etmiş ve sanat hayatı boyunca en çok Massaccio'dan etkilenmiştir¹²⁰.

Desenlerinde ışık ve gölgeyi çok etkili bir şekilde kullanan usta ressam Lippi, drape çizimlerinde ve portrelerde, yaşadığı zamanın önde gelen isimlerindendir (Eskiz 6-7-8). Eskizleri kopyalandığında, sanat öğrencisi bireyin, ışığı tam anlamıyla görmesi ve figürleri ya da nesneleri hacimlendirmesi konusunda oldukça faydalı olacaktır.¹²¹

Eskiz 6 : Fra Filippo Lippi, Woman's Head (Kadın Başı) , 1452, Uffizi Gallery , Floransa.

¹¹⁹ Graham-Dixon Andrew, Sanat Atlası, Boyut Yayınları, İstanbul 2012, 102.

¹²⁰ Graham-Dixon Andrew, Sanat Atlası, Boyut Yayınları, İstanbul 2012, 102.

¹²¹ Graham-Dixon Andrew, Sanat Atlası, Boyut Yayınları, İstanbul 2012, 102.

Eskiz 7 : Fra Filippo Lippi, Madonna and Child With Two Angels (Meryem, Çocuk İsa ve İki Melek), 1465, Uffizi Gallery, Floransa.

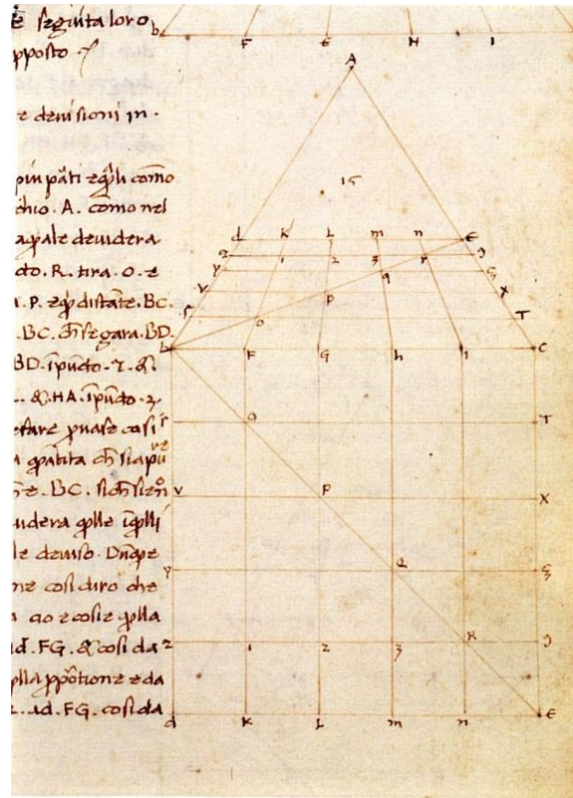
Eskiz 8 : Fra Filippo Lippi, Study Two Men in Cloaks Standing (Pelerinli İki Adam Çalışması), 1480, Uffizi Gallery, Floransa.

Piero della Francesca

(1415-1492) İtalyan ressam.

Varlıklı bir ailenin çocuğu olan ve çok iyi bir eğitim alan Francesca, yaşadığı dönemde perspektif konusunda araştırma ve çalışmalar yapmış (Eskiz 9), bu konuda pek de dikkat çekememiştir ancak 20. yüzyılda İtalyan Rönesansı'nın en önemli temsilcilerinden biri olarak kabul edilmiştir¹²².

Rönesans üslubunun erken dönemlerinde yaptığı çalışmalar (Eskiz 10) ile üslubun şekillenmesinde önemli bir rol almıştır¹²³. Eskizlerindeki uzayıp giden arka planlar, resimlerine büyük ölçüde derinlik katmaktadır¹²⁴. Perspektif yapılarını, geometri ve matematik bilgisi sayesinde geliştiren ve resimlerinde kullanan Francesca, sanat eğitiminin temelini oluşturmak için incelenmesi ve araştırılması gereken önemli usta ressamlardan biridir.¹²⁵

Eskiz 9 : Piero Della Francesca, Perspective de Prospectiva Pingendi (Resimde Perspektif Üzerine).

¹²² Graham-Dixon Andrew, Sanat Atlası, Boyut Yayınları, İstanbul 2012, 100.

¹²³ Graham-Dixon Andrew, Sanat Atlası, Boyut Yayınları, İstanbul 2012, 100.

¹²⁴ Graham-Dixon Andrew, Sanat Atlası, Boyut Yayınları, İstanbul 2012, 100.

¹²⁵ Graham-Dixon Andrew, Sanat Atlası, Boyut Yayınları, İstanbul 2012, 100.

Eskiz 10 - 11 : Piero Della Francesca, Battista Sforza and Federico da Montefeltro (Battista Sforza ve Federico da Montefeltro), Private Collection Look and Learn Elgar Collection The Bridgeman Art Library.

Benozzo Gozzoli

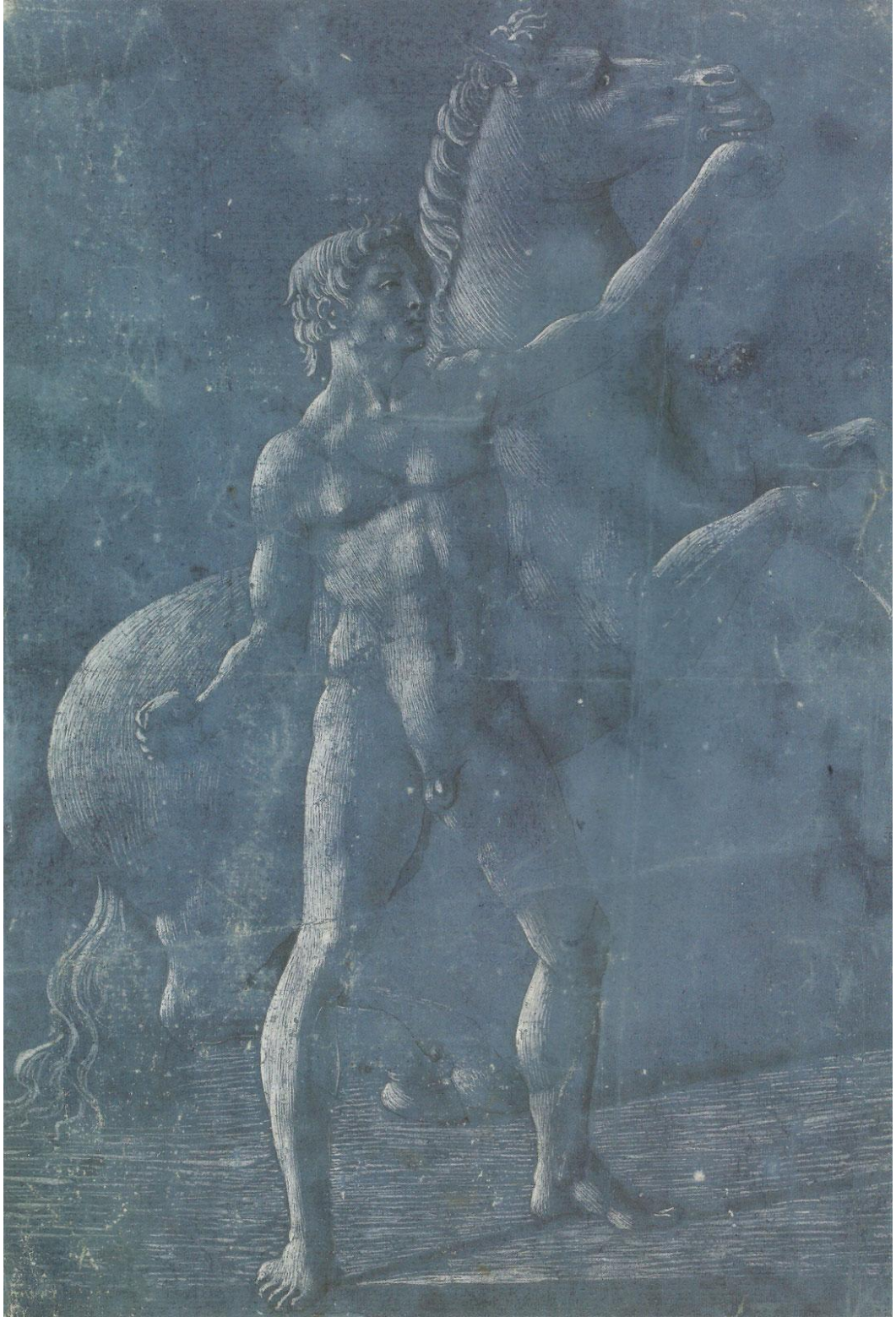
Benozzo di Lese di Sandro olarak da bilinir (1420-1497) İtalyan ressam.

Floransa'daki Medici-Riccardi Sarayı'nın kilisesinde yapmış olduğu fresk dizisinde, insanları modelden yararlanarak yapmış, manzara ve kıyafetlerin ayrıntılarını özenle işlemiş ve yeni bir eğilim ortaya koymuştur¹²⁶.

Gozzoli yaptığı desenlerde, insan anatomisinin inceliklerini çalışmış, ışığı ve gölgeyi etkili bir şekilde kullanmıştır. Portrelerdeki ifadeleri, harekete uygun işlemiştir (Eskiz 12-13).¹²⁷

¹²⁶ Claire Van Cleave, *Master Drawings of the Italian Renaissance*, Harvard University Press, USA-Massachusetts 2007, 46; Graham-Dixon Andrew, *Sanat Atlası*, Boyut Yayınları, İstanbul 2012, 99.

¹²⁷ Graham-Dixon Andrew, *Sanat Atlası*, Boyut Yayınları, İstanbul 2012, 99.

Eskiz 12 : Benozzo Gozzoli, Dioscuro.

Eskiz 13 : Benozzo Gozzoli, Two Man and Two Dogs (İki adam ve İki Köpek).

Andrea del Castagno

Asıl adı *Andrea di Bartolo di Bargilla*(1421-1457) İtalyan ressam.

Masaccio’nu etkisinde kalan Castagno çalışmalarında ışık çözümlemelerine önem vermiş ve anlaşılabilir bir boşluk (Espas) etkisi oluşturmayı başarmıştır¹²⁸. Son yıllarında ise güçlü bir anlatıma ve duygusallığa ulaşmaya çalışmıştır. Her iki döneminde de görülen enerjik, gerilimli çizgiler ve dolaysız, adeta katı bir anlatım tarzı, sanatçının yapıtlarına ve üslubuna özgün bir hava kazandırmaktadır¹²⁹. Castagno Floransalı heykeltarihi ve ressamların figürlerindeki canlı, dinamik özellikleri yetkinlikle

¹²⁸ A.M.Fortuna, “The Earliest Works of Andrea del Castagno, Art Bulletin, XLI, 1959; G. Poggi, “Della data di nascita di Andrea del Castagno”, R.Visita d’Arte, XI, 1929; M. Salmi, Andrea del Castagno, 1961; Graham-Dixon Andrew, Sanat Atlası, Boyut Yayınları, İstanbul 2012, 103.

¹²⁹ A.M.Fortuna, “The Earliest Works of Andrea del Castagno, Art Bulletin, XLI, 1959; G. Poggi, “Della data di nascita di Andrea del Castagno”, R.Visita d’Arte, XI, 1929; M. Salmi, Andrea del Castagno, 1961; Graham-Dixon Andrew, Sanat Atlası, Boyut Yayınları, İstanbul 2012, 103.

koruyup sürdürerek, 15. yüzyıl'da Padova ve Ferraralı sanatçıları, özellikle Floransalı ressamların hemen tümünü büyük ölçüde etkilemiştir¹³⁰.

Sant'Apollonia Manastırı'nın yemekhanesinde yer alan bir dizi fresk üzerinde çalışan Castagno, sertçe çizilmiş çizgilerin dengeli bir kompozisyon oluşturduğu bu fresklerin taslaklarını, kırmızı bir boya maddesi olan sinopia ile doğrudan doğruya sıva üzerine çizmiştir (Eskiz 14-15) ¹³¹. Bu taslaklar hem Castagno'nun canlandığı sahneler için başvurduğu etkileyici, çarpıcı çizim tarzını ortaya koymakta, hem de kullandığı teknikleri, çalışmanın geçirdiği aşamaları göstermektedir¹³².

Eskiz 14 : Andrea del Castagno, Sinopia drawing for Holy Trinity (Kutsal Üçlü), Santissima Annunziata, Floransa.

¹³⁰ A.M.Fortuna, "The Earliest Works of Andrea del Castagno, Art Bulletin, XLI, 1959; G. Poggi, "Della data di nascita di Andrea del Castagno", R.Visita d'Arte, XI, 1929; M. Salmi, Andrea del Castagno, 1961; Graham-Dixon Andrew, Sanat Atlası, Boyut Yayınları, İstanbul 2012, 103.

¹³¹ A.M.Fortuna, "The Earliest Works of Andrea del Castagno, Art Bulletin, XLI, 1959; G. Poggi, "Della data di nascita di Andrea del Castagno", R.Visita d'Arte, XI, 1929; M. Salmi, Andrea del Castagno, 1961; Graham-Dixon Andrew, Sanat Atlası, Boyut Yayınları, İstanbul 2012, 103.

¹³² A.M.Fortuna, "The Earliest Works of Andrea del Castagno, Art Bulletin, XLI, 1959; G. Poggi, "Della data di nascita di Andrea del Castagno", R.Visita d'Arte, XI, 1929; M. Salmi, Andrea del Castagno, 1961; Graham-Dixon Andrew, Sanat Atlası, Boyut Yayınları, İstanbul 2012, 103.

Bu çalışmaların incelenmesi, sanat öğrenimi gören bireyin çizim tekniğini geliştirmesi, ışıkla hacimlendirme çalışmaları açısından oldukça önemlidir. Çünkü sanat öğrencisi, Castagno'nun çarpıcı çizim tarzını ve kompozisyon oluşturma tekniklerini bu sayede daha iyi anlayabilecektir.

Eskiz 15 : Andrea del Castagno, Christ in the Sepulchre with Two Angels (İsa İki Melek ile Mezarda), 1447, Fresco in Sant'Apollonia, Floransa.

Gentile Bellini

(1429-1507) İtalyan ressam.

Bellini ailesinin küçük oğludur. Babası ressam Jacapo Bellini Abisi ise Geovanni Bellini'dir. Aile atölyesinde eğitim almıştır. Dönemin Osmanlı İmparatoru Fatih Sultan

Mehmet tarafından İstanbul'a çağırılmış ve imparatorluk için bir çok resim yapmıştır. Bu resimlerden en ünlüsü Fatih Sultan Mehmet portresidir¹³³.

Çizginin ağırlığı yerine renk ve ışığa önem veren özgün bir tarzı olan venedik Ekolünü temsil eden Bellini, kompozisyon kurgularında oldukça başarılıdır. Dini konular yerine günlük yaşam sahneleri tasvir eden Venedikli sanatçı Sanat eğitimi açısından önemli bir isimdir (Eskiz 16).¹³⁴

Eskiz 16 : Gentile Bellini - Procession in Campo San Lio (Campo San Lio Alayı)– Uffizi Gallery, Floransa.

Sanat öğrenimi gören bireyin Bellini'nin ton ve kompozisyon bilgisini öğrenmesi ve sonraki çalışmalarına aktarıp bu sayede daha iyi anlayabilmesi için eskizlerini kopyalaması gerekmektedir.

¹³³ U. Tükel, "Gentile Bellini", Eczacıbaşı Sanat Ansiklopedisi, Yem Yayınları, İstanbul 2008, C. I, 203.

¹³⁴ U. Tükel, "Gentile Bellini", Eczacıbaşı Sanat Ansiklopedisi, Yem Yayınları, İstanbul 2008, C. I, 203.

Giovanni Bellini

(1430-1516) İtalyan ressam.

Bellini ailesinin küçük oğludur. Babası ressam Jacapo Bellini, kardeşi ise Gentile Bellini'dir. Kardeşi gibi Giovanni de aile atölyesinde yetişmiştir¹³⁵. Eniştesi ressam Mantegna'dan çok etkilenmiştir. Sert ve hareketli desenleri daha yumuşak bir halde yapıp, Venedik Ekol tarzı olan zengin renklerle resim sanatında büyük bir etki yaratmıştır¹³⁶.

Giovanni Bellini'nin resimlerinde ki obje ve figürler adeta canlıymış hissi verir (Eskiz 17). Bu sebeple Giovanni Bellini, Rönesans Üslubunun gelişmesinde çok büyük bir yere ve öneme sahiptir.¹³⁷

Eskiz 17 : Giovanni Bellini, Man With a Turban (Türbanlı Adam), 1490, Uffizi Gallery, Floransa.

¹³⁵ U. Tükel, "Giovanni Bellini", Eczacıbaşı Sanat Ansiklopedisi, Yem Yayınları, İstanbul 2008, C. I, 203-204.

¹³⁶ U. Tükel, "Giovanni Bellini", Eczacıbaşı Sanat Ansiklopedisi, Yem Yayınları, İstanbul 2008, C. I, 203-204.

¹³⁷ U. Tükel, "Giovanni Bellini", Eczacıbaşı Sanat Ansiklopedisi, Yem Yayınları, İstanbul 2008, C. I, 203-204.

Andrea Mantegna

(1431-1506) İtalyan ressam.

Perspektifi en etkili kullanan Rönesans ressamlarından biridir. Rakursi, yani kısaltımlı perspektif kullanarak birçok çalışma yapmıştır (Eskiz 18) ¹³⁸. Perspektifle mekânsal yanılsama deneyleri ile Rönesans'ın en etkili ressamlarından biri olmuştur. Mantegna'nın Padova'da başlayan sanat yaşamı, bir süre Venedik'te devam eder¹³⁹. 1453 yılında Venedik'e gittiği ve ressam Jacopo Bellini'nin yine bir ressam olan kızı Nicolozza ile evlenir¹⁴⁰.

Mantegna'nın resimlerinin karakteristiği, antik zaman eserlerine titizlikle yaklaşması, hümanizm anlayışına uygun bir tavır sergilemesi ve tüm bunları özümseyerek güçlü formlar ortaya koymasısıdır ve Mantegna her ne kadar antik kalıntıların olduğu merkezlerden uzakta çalışıyor olsa da,, nümizmatik¹⁴¹ kaynaklardan yararlanmakta; klasisizmin çeşitli formlarını, antik formları ve antik kaynaklardaki yorumlarını birleştirmektedir(Eskiz 19-20-21).¹⁴²

Eskiz 18 : Andrea Mantegna, The Dead Christ (Ölü İsa), 1480, Pinacoteca di Brera- Milano.

¹³⁸ U. Tükel, "Mantegna", Eczacıbaşı Sanat Ansiklopedisi, Yem Yayınları, İstanbul 2008, C. II, 998-999; Graham-Dixon Andrew, Sanat Atlası, Boyut Yayınları, İstanbul 2012, 106..

¹³⁹ U. Tükel, "Mantegna", Eczacıbaşı Sanat Ansiklopedisi, Yem Yayınları, İstanbul 2008, C. II, 998-999; Graham-Dixon Andrew, Sanat Atlası, Boyut Yayınları, İstanbul 2012, 106..

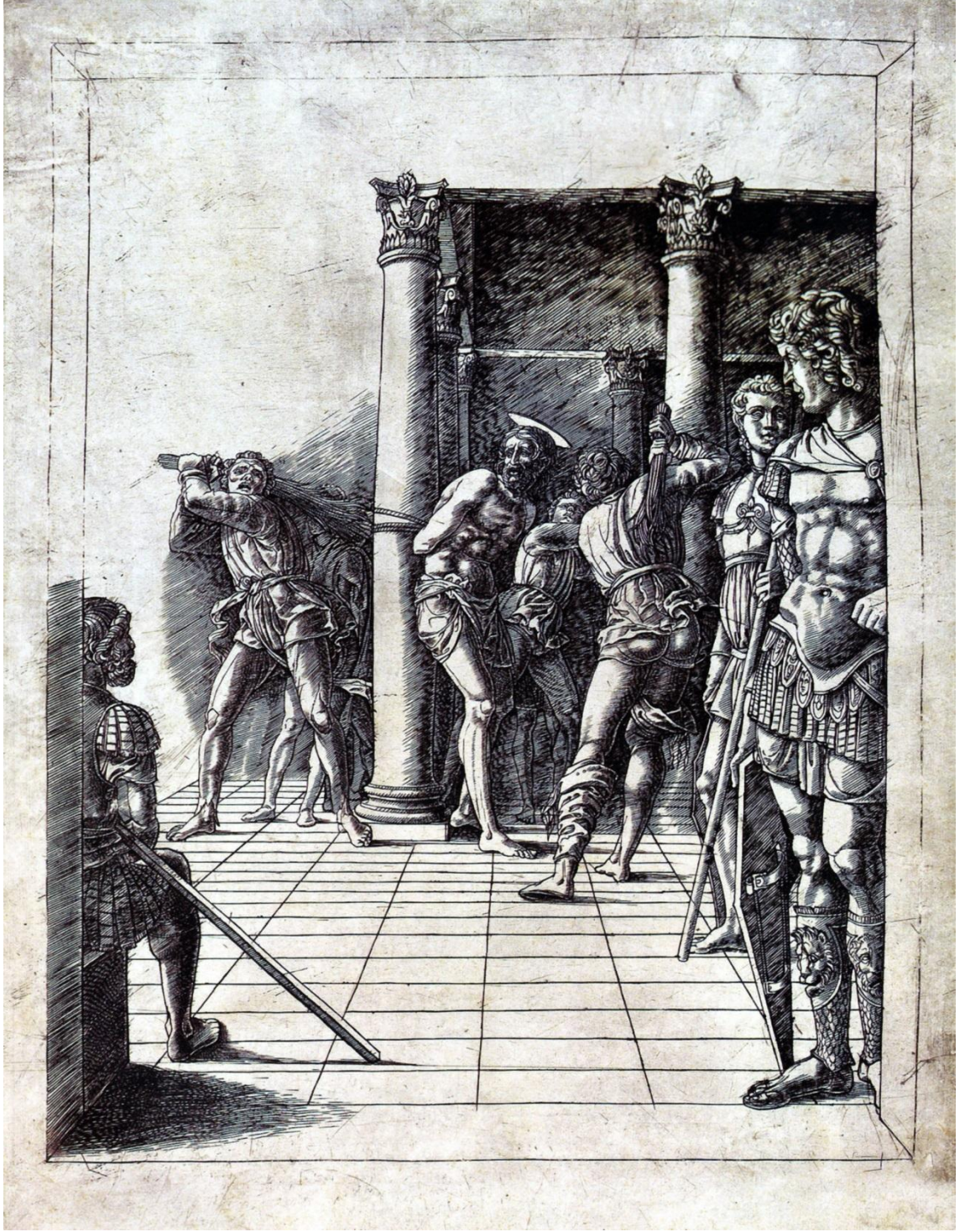
¹⁴⁰ U. Tükel, "Mantegna", Eczacıbaşı Sanat Ansiklopedisi, Yem Yayınları, İstanbul 2008, C. II, 998-999; Graham-Dixon Andrew, Sanat Atlası, Boyut Yayınları, İstanbul 2012, 106..

¹⁴¹ **Nümizmatik (ya da Nümizmatik):** Sikke ve madalyonların tarihi ve tanımıyla uğraşan; Tarih biliminin alt kolu olan bilim dalının adıdır.

¹⁴² U. Tükel, "Mantegna", Eczacıbaşı Sanat Ansiklopedisi, Yem Yayınları, İstanbul 2008, C. II, 998-999; Graham-Dixon Andrew, Sanat Atlası, Boyut Yayınları, İstanbul 2012, 106..

Eskiz 19 : Andrea Mantegna, Flagellation of Christ (İsa'nın Kırbaçlanması), 1470-80, Staatliche Museen Berlin.

Eskiz 20 : Andrea Mantegna, Flagellation of Christ (İsa'nın Kırbaçlanması), 1470-80, Staatliche Museen Berlin

Eskiz 21: Andrea Mantegna, Isola di Carturo (Carturo Adası).

Antonio del Pollaiuolo

Antonio Benci olarak ta bilinir. (1431-1498) İtalyan ressam.

Kardeşi Piero ile beraber, klasik etkide ve insan anatomisini inceler nitelikte çalışmalar yapmıştır (Eskiz 22). Gravür baskı ile de ilgilenen Pollaiuolo, en büyük başarılarını heykel ve metal işçiliği ile elde etmiştir¹⁴³.

Pollaiuolo'nun İtalyan Rönesans'ına ana katkısı, insan anatomisinin zor hareket şekillerini veya zorlanma koşullarını analiz etmesidir (Eskiz 23)¹⁴⁴. Ama aynı zamanda peyzaj üzerine de bir öncü bir isimdir. Ayrıca Sandro Botticelli, Antonio del Pollaiuolo'nun öğrencisi olmuştur¹⁴⁵.

¹⁴³ Z. Rona, "Pollaiuolo", Eczacıbaşı Sanat Ansiklopedisi, Yem Yayınları, İstanbul 2008, C. III, 1267-1268; Graham-Dixon Andrew, Sanat Atlası, Boyut Yayınları, İstanbul 2012, 102.

¹⁴⁴ Z. Rona, "Pollaiuolo", Eczacıbaşı Sanat Ansiklopedisi, Yem Yayınları, İstanbul 2008, C. III, 1267-1268; Graham-Dixon Andrew, Sanat Atlası, Boyut Yayınları, İstanbul 2012, 102.

¹⁴⁵ Z. Rona, "Pollaiuolo", Eczacıbaşı Sanat Ansiklopedisi, Yem Yayınları, İstanbul 2008, C. III, 1267-1268; Graham-Dixon Andrew, Sanat Atlası, Boyut Yayınları, İstanbul 2012, 102.

Sanat eğitimi alan öğrenciler için, yaptığı çalışmalar, insanı zorlayan duruşların nasıl çizildiğine ışık tutacaktır.

Eskiz 22 : Antonio del Pollaiuolo, Eve (Havva), 1475, Uffizi, Floransa.

Eskiz 23: Antonio del Pollaiuolo, *Battle of The Nudes* (Çıplakların Savaşı)- 1475 – Uffizzi Gallery, Floransa.

Andrea del Verrocchio

(1435 – 1488) İtalyan ressam ve heykeltıraş.

Verrocchio, Donatello'dan heykel, Baldovinetti'den resim dersleri aldı ve öğrencileri arasında Leonardo da Vinci, Pietro Perugino, Domenico Ghirlandaio ve Sandro Botticelli sayılabilir¹⁴⁶. Aynı zamanda etkilediği sanatçılar arasında Michelangelo da vardır¹⁴⁷. Erken Rönesans döneminin sakin ve klasik tarzında eser vermiştir. Leonardo da Vinci'ye lir çalmayı öğretmiş, resim yeteneğini ilerletmesi için katkılarda bulunmuştur¹⁴⁸.

¹⁴⁶ U. Tükel, “Verrocchio”, *Eczacıbaşı Sanat Ansiklopedisi*, Yem Yayınları, İstanbul 2008, C. III, 1587-1588; Graham-Dixon Andrew, *Sanat Atlası*, Boyut Yayınları, İstanbul 2012, 104.

¹⁴⁷ U. Tükel, “Verrocchio”, *Eczacıbaşı Sanat Ansiklopedisi*, Yem Yayınları, İstanbul 2008, C. III, 1587-1588; Graham-Dixon Andrew, *Sanat Atlası*, Boyut Yayınları, İstanbul 2012, 104.

¹⁴⁸ U. Tükel, “Verrocchio”, *Eczacıbaşı Sanat Ansiklopedisi*, Yem Yayınları, İstanbul 2008, C. III, 1587-1588; Graham-Dixon Andrew, *Sanat Atlası*, Boyut Yayınları, İstanbul 2012, 104.

Verrocchio, 1465 yılında Floransa'da bir atölye açmış ve bu yüzden Medicilerin himayesine girmiştir ve 1472'de Giovanni ve Pietro de Medici'nin anıt mezarını yapmıştır¹⁴⁹.

İnsan vücudunun anatomik yapısına duyduğu ilgi, resim ve heykellerindeki insan figürlerinin canlıymış hissi vermesini sağlamıştır. Çok yönlü Rönesans ustalarının en önemlilerindendir¹⁵⁰. Eskizleri, anatomi açısından kusursuz sayılabilecek düzeyde ve kopyalanması sanat eğitimi açısından çok önemlidir (Eskiz 24).¹⁵¹

Eskiz 24 : Andrea del Verrocchio, Head of Angel (Meleğin Başı), 1470, Uffizi Gallery, Floransa.

¹⁴⁹ U. Tükel, "Verrocchio", Eczacıbaşı Sanat Ansiklopedisi, Yem Yayınları, İstanbul 2008, C. III, 1587-1588; Graham-Dixon Andrew, Sanat Atlası, Boyut Yayınları, İstanbul 2012, 104.

¹⁵⁰ U. Tükel, "Verrocchio", Eczacıbaşı Sanat Ansiklopedisi, Yem Yayınları, İstanbul 2008, C. III, 1587-1588; Graham-Dixon Andrew, Sanat Atlası, Boyut Yayınları, İstanbul 2012, 104.

¹⁵¹ U. Tükel, "Verrocchio", Eczacıbaşı Sanat Ansiklopedisi, Yem Yayınları, İstanbul 2008, C. III, 1587-1588; Graham-Dixon Andrew, Sanat Atlası, Boyut Yayınları, İstanbul 2012, 104.

Sandro Botticelli

Asıl adı *Alessandro di Mariano di Vanni Filipepi* (1445-1510) İtalyan ressam.

Rönesans'ta, Antik Roma ve Yunan medeniyetleri çalışmalarını yeniden yorumlayan ve eserlerinde kullanan, Botticelli resimlerinde mitolojiden konular işler¹⁵².

Botticelli'nin sanatı, Roma sanatının klasiği niteliğindedir ve Rönesans'ın gelişmesinin en önemli isimlerinden biridir¹⁵³. Yaptığı çoğu resmin siparişlerini Medici Ailesi'nden almıştır(Eskiz 25-26-27)¹⁵⁴.

Venüs'ün doğuşu tablosuyla ilk kez çıplak kadın vücudunu insani formda resmederek mitlerin din ekseninde kullanılması tabusuna meydan okumuştur. Botticelli, Floransa'da sanatını icra eden, yaşadığı dönemin en avangart ressamlarından¹⁵⁵.

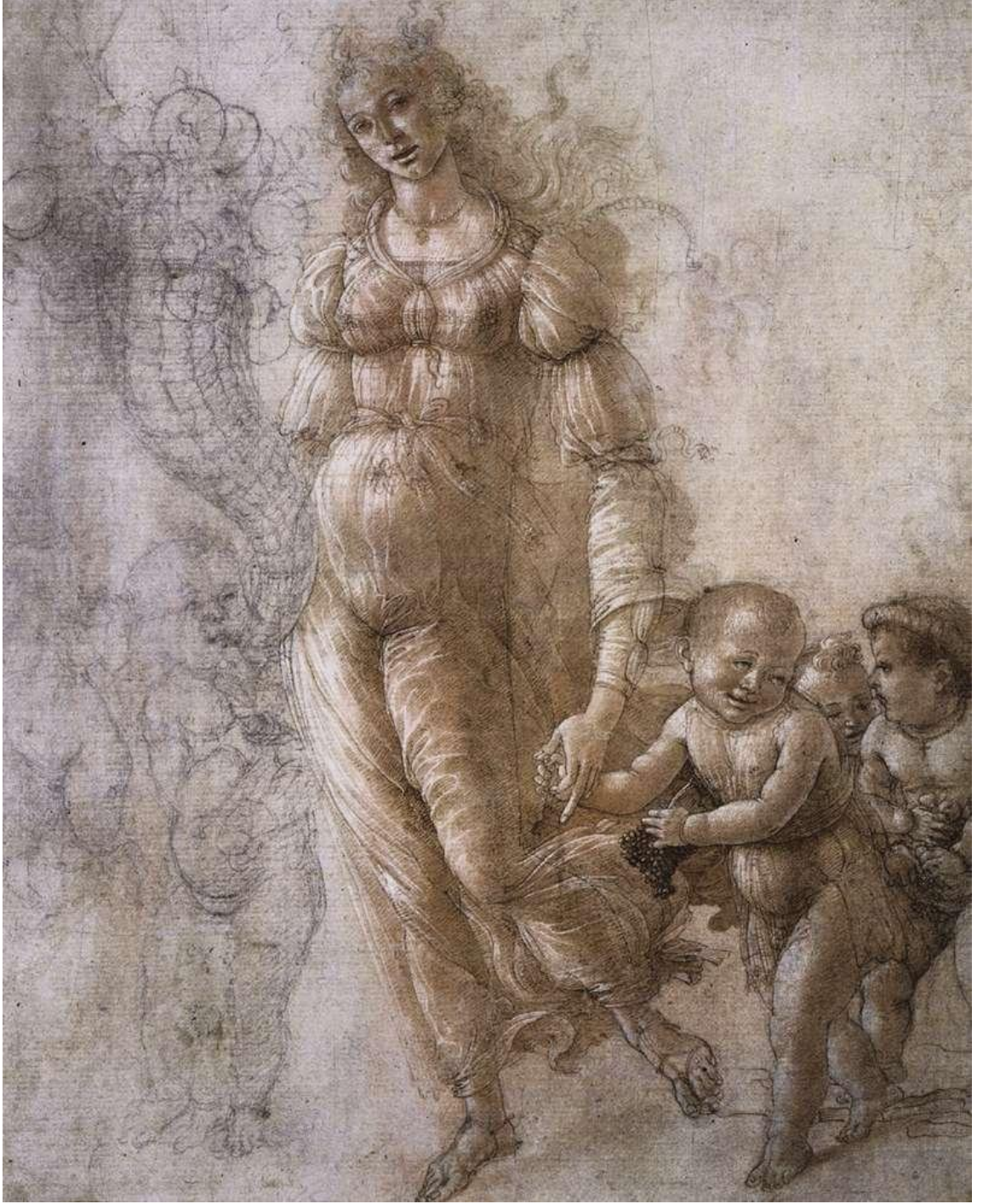
Eskiz 25 : Sandro Botticelli, Study of a Young Man (Genç Adam Çalışması) – Uffizi Gallery, Floransa.

¹⁵² U. Tükel, "Botticelli", Eczacıbaşı Sanat Ansiklopedisi, Yem Yayınları, İstanbul 2008, C. I, 250-251; Graham-Dixon Andrew, Sanat Atlası, Boyut Yayınları, İstanbul 2012, 107-111; E. H. Gombrich, Sanatın öyküsü, Remzi Kitabevi, İstanbul 2004, 264-267.

¹⁵³ U. Tükel, "Botticelli", Eczacıbaşı Sanat Ansiklopedisi, Yem Yayınları, İstanbul 2008, C. I, 250-251; Graham-Dixon Andrew, Sanat Atlası, Boyut Yayınları, İstanbul 2012, 107-111; E. H. Gombrich, Sanatın öyküsü, Remzi Kitabevi, İstanbul 2004, 264-267.

¹⁵⁴ U. Tükel, "Botticelli", Eczacıbaşı Sanat Ansiklopedisi, Yem Yayınları, İstanbul 2008, C. I, 250-251; Graham-Dixon Andrew, Sanat Atlası, Boyut Yayınları, İstanbul 2012, 107-111; E. H. Gombrich, Sanatın öyküsü, Remzi Kitabevi, İstanbul 2004, 264-267.

¹⁵⁵ U. Tükel, "Botticelli", Eczacıbaşı Sanat Ansiklopedisi, Yem Yayınları, İstanbul 2008, C. I, 250-251; Graham-Dixon Andrew, Sanat Atlası, Boyut Yayınları, İstanbul 2012, 107-111; E. H. Gombrich, Sanatın öyküsü, Remzi Kitabevi, İstanbul 2004, 264-267.

Eskiz 26 : Sandro Botticelli, Allegory of Abundance (Bereketin Alegorisi) - 1480-85 - British Museum-Londra

Luca Signorelli

(1445-1523) İtalyan ressam.

Ustası Piero Delia Francesca ile aynı görkemli kompozisyon kaygısı ve aynı kesin, güçlü desen anlayışı içinde olmuştur; ama Signorelli'de kompozisyon daha çok figürler

üstünde yoğunlaşmış, hatta tablonun diğer bölümleri, bazen figürler lehine ihmal edilmiştir¹⁵⁶.

Signorelli'nin benzersiz hatta acayip olan bir eğilimi, insan bedeninin davranışlarına aşırı bir ilgi göstermesiydi, buna ressamın anatomi desenleri konusundaki ustalığı eşlik ediyordu (Eskiz 27-28-29)¹⁵⁷.

Luca Signorelli'den etkilenen birçok sanatçı vardır ama bunların belki de en önemlisi Michelangelo'dur. Signorelli'nin Orvieto fresklerini görüp çok etkilenmiştir. Bu etkilenmenin sonucunda Sistine Şapeli'nin fresklerini yapmaya başlamıştır¹⁵⁸.

Eskiz 27 : Luca Signorelli, Head of a Poet Wearing a Cap (Şapka Takan Şair), Staatliche Museen, Berlin.

¹⁵⁶ U. Tükel, "Signorelli", Eczacıbaşı Sanat Ansiklopedisi, Yem Yayınları, İstanbul 2008, C. III, 1403.

¹⁵⁷ U. Tükel, "Signorelli", Eczacıbaşı Sanat Ansiklopedisi, Yem Yayınları, İstanbul 2008, C. III, 1403.

¹⁵⁸ U. Tükel, "Signorelli", Eczacıbaşı Sanat Ansiklopedisi, Yem Yayınları, İstanbul 2008, C. III, 1403.

Eskiz 28 : Luca Signorelli, Man Carrying Corpse (Ceset Taşıyan Adam), 1500, Louvre Museum, Paris.

İnsan vücudu anatomisini kusursuz bir biçimde vermeye çalışan Signorelli, bunu başarmış ve güçlü bir desen anlayışı ile günümüze ışık tutmaktadır.

Eskiz 29 : Luca Signorelli, Study of Nudes Large (Büyük Çıplaklar Çalışması), 1500, Uffizi Gallery, Floransa.

Pietro Perugino

Asıl adı *Pietro di Cristoforo Vannucci* (1448-1523) İtalyan ressam.

Yüksek Rönesans'a geçişteki en önemli ustalardan biridir. George Vasari'nin *Ünlü İtalyan Mimar, Ressam ve Heykeltcilerin Yaşamöyküleri* kitabındaki bilgilere göre resme

Umbrialı Piero della Francesca'nın çırağı olarak başladı¹⁵⁹. Sonra Floransa'ya giderek, Leonardo da Vinci, Domenico Ghirlandaio ve Sandro Botticelli gibi ressamların da yetiştiği Andrea del Verrocchio'nun atölyesine girdi¹⁶⁰.

Perugio, sanatında Floransa Resmi'nin anıtsallığını ve gerçekçi yaklaşımını, Umbria Okulu¹⁶¹'nin yumuşak zerafeti ile ustaca kaynaştırmıştır¹⁶². İster yağlıboya tablo, ister duvar resmi olsun, bütün yapıtlarında çok net ve yalın bir kompozisyona yönelmiştir. Ritmik bir hareketlilik içindeki insan figürlerinde yalın bir anlatım izlenir ve konularının arka planını oluşturan doğa görünüşleri huzur duygusu uyandıran bir güzellik sunar (Eskiz 30-31)¹⁶³.

Eskiz 30 : Pietro Perugino, Landscape (Manzara), 1489-90, Moma, NewYork.

¹⁵⁹ Graham-Dixon Andrew, Sanat Atlası, Boyut Yayınları, İstanbul 2012, 104.

¹⁶⁰ Graham-Dixon Andrew, Sanat Atlası, Boyut Yayınları, İstanbul 2012, 104.

¹⁶¹ **Umbria Okulu:** İtalya'nın ortasında Tiber Irmağı'nın suladığı Umbria bölgesinde gelişen sanat üslubu. Umbria Okulu özellikle yumuşak anlatımıyla beğeni kazanmıştır. Assisi'li Aziz Francesco'nun ülkesi sayılan bu bölgede birçok yapı ustası yetişmiş, Spoleto, Todi, Narni ve Assisi Katedralleri gibi önemli Romanesk yapılar gerçekleştirilmiştir. Todi, Gubbio, Perugia ve Orvieto gibi ortaçağ kentleri günümüzde hâlâ korumakta oldukları özelliklerini 1300 dolayında inşa edilen sivil yapılarla kazanmışlardır. 15. yüzyılda Perugia, resim alanında önemli bir merkez olmuş, Domenico Veneziano ve Fra Angelico gibi ressamların yakın çevrede çalışıyor olması Benedetto Bonfigli ve Caporali'nin Piero Della Francesca da, Perugino ve Pintoricchio gibi Umbrialı ustaların sanatını etkilemiştir. Perugino'nun yumuşak üslubu Pintoricchio'nun yanı sıra Floransalı ve Romalı sanatçıları da etkilemiştir. Signorelli de, "Orvieto Katedrali" fresklerinde Umbria Okulu'nun yumuşak üslubunu yansıtmıştır. 1540'da Perugia'nun papalığa bağlanmasıyla Umbria Okulu etkisini yitirmeye başlamıştır.

¹⁶² Graham-Dixon Andrew, Sanat Atlası, Boyut Yayınları, İstanbul 2012, 104.

¹⁶³ Graham-Dixon Andrew, Sanat Atlası, Boyut Yayınları, İstanbul 2012, 104.

Eskiz 31 : Pietro Perugino, Study of the Head of a Youth Gazing Upward (Yukarı Bakan Genç Çalışması).

Titian

Asıl adı *Tiziano Vecellio* (1488/1490-1576) İtalyan ressam.

Bellini kardeşlerin atölyesinden yetişen Titian, burada Giorgione ile tanıştı. Giorgione 32 yaşında vefat edip ardından da Giovanni Bellini vefat edince Venedik ekolünün en önemli temsilcisi oldu¹⁶⁴. Titian'ın canlı renk kullanımı ve kompozisyonları çok ünlü olmuştu, ancak karısının ölümünden sonra canlı renkleri bırakıp daha soluk renkler kullanmaya başladı¹⁶⁵. Kısa sürede dengeli kütleler, yaygın ritimler ve yeni bir figür anlayışı getirerek kişiliğini bulan Titian, sanatını gittikçe geliştirdi(Eskiz 32-33) ¹⁶⁶. Roma İmparatoru ve İspanya Kralı V. Charles ile tanıştı, imparatorluğun ressamı seçilerek onurlandırıldı¹⁶⁷.

Geroge Vasari'nin yazdıklarına göre; Michelangelo, Titian'ın renk ve kompozisyon anlayışını beğenir fakat çizimlerinin yanlış olduğunu düşünürdü. Vasari'nin *Ünlü İtalyan Mimar, Ressam ve Heykelticilerin Yaşamöyküleri* kitabındaki yazdığına göre; “Keşke” der Michelangelo, “Titian çizmeyi öğrenseydi, gerçekten büyük bir ressam olabilirdi.”¹⁶⁸

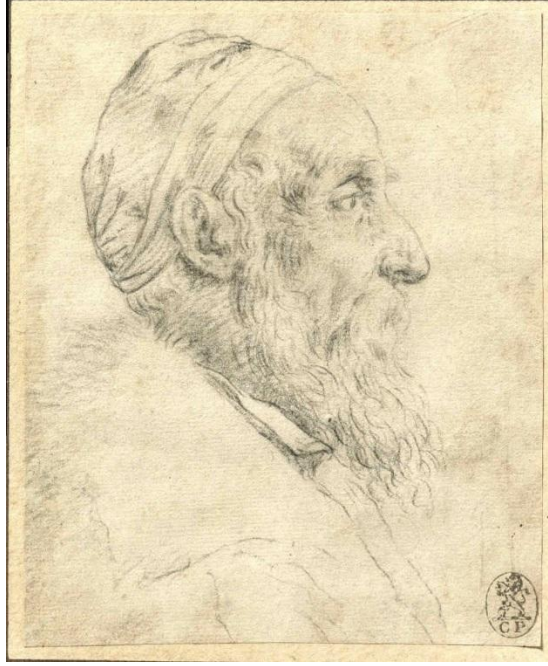
¹⁶⁴ U. Tükel, “Tiziano”, Eczacıbaşı Sanat Ansiklopedisi, Yem Yayınları, İstanbul 2008, C. III, 1499-1500; Graham-Dixon Andrew, Sanat Atlası, Boyut Yayınları, İstanbul 2012, 130-135; E. H. Gombrich, Sanatın öyküsü, Remzi Kitabevi, İstanbul 2004, 329-332.

¹⁶⁵ U. Tükel, “Tiziano”, Eczacıbaşı Sanat Ansiklopedisi, Yem Yayınları, İstanbul 2008, C. III, 1499-1500; Graham-Dixon Andrew, Sanat Atlası, Boyut Yayınları, İstanbul 2012, 130-135; E. H. Gombrich, Sanatın öyküsü, Remzi Kitabevi, İstanbul 2004, 329-332.

¹⁶⁶ U. Tükel, “Tiziano”, Eczacıbaşı Sanat Ansiklopedisi, Yem Yayınları, İstanbul 2008, C. III, 1499-1500; Graham-Dixon Andrew, Sanat Atlası, Boyut Yayınları, İstanbul 2012, 130-135; E. H. Gombrich, Sanatın öyküsü, Remzi Kitabevi, İstanbul 2004, 329-332.

¹⁶⁷ U. Tükel, “Tiziano”, Eczacıbaşı Sanat Ansiklopedisi, Yem Yayınları, İstanbul 2008, C. III, 1499-1500; Graham-Dixon Andrew, Sanat Atlası, Boyut Yayınları, İstanbul 2012, 130-135; E. H. Gombrich, Sanatın öyküsü, Remzi Kitabevi, İstanbul 2004, 329-332.

¹⁶⁸ U. Tükel, “Tiziano”, Eczacıbaşı Sanat Ansiklopedisi, Yem Yayınları, İstanbul 2008, C. III, 1499-1500; Graham-Dixon Andrew, Sanat Atlası, Boyut Yayınları, İstanbul 2012, 130-135; E. H. Gombrich, Sanatın öyküsü, Remzi Kitabevi, İstanbul 2004, 329-332.

Eskiz 32 : Titian, Self Portrait (Otoportre), 1562-70

Eskiz 33 : Titian, Study Two Figure (İki Figür Çalışması).

Domenico Ghirlandaio

Asıl adı *Domenico di Tommaso Curradi di Doffo Bigordi* (1449-1494) İtalyan ressam.

Ghirlandaio, Fresklerinde 15. yüzyıl İtalyan resminin çeşitli eğilimlerini yansıtmıştır. Kardeşleri Davide ve Benedetto ile birlikte kurdukları atölyede kendisi fresk, kardeşleri de mozaik ve yağlıboya resim dalında uzmanlaşmışlardı.¹⁶⁹

Ghirlandaio'nun ilk çalışmalarında Baldovinetti ve Verocchio ile Fra Filippo Lippi'nin etkileri görülür¹⁷⁰. 15. yüzyıl'ın geleneksel biçim anlayışından ayrılarak, Massaccio'nun hacim, Pollaiuolo'nun hareket ve Verocchio'nun ışık anlayışlarını bütünleştirmiştir¹⁷¹. Genellikle durağan ve dengeli bir düzen anlayışı üstüne temellenen kompozisyonları birer bütün olarak değil, daha çok tek tek figürlerde ve ayrıntılarının işlenmesinde etkili bir boyut kazanır¹⁷². Onun ayrıntılara önem veren tutumunda Flaman resminin etkileri büyüktür. Antik sanat bilgisi ve hareketi betimlemede usta olan bir isimdir (Eskiz 34-35-36-37-38).¹⁷³

Eskiz 34 : Domenico Ghirlandaio, Head of an Old Woman (Yaşlı Kadın Başı), Wearing A Hood, 1489-90.

¹⁶⁹ G.S. Davies, Ghirlandaio, 1909; J. Lauts, Ghirlandaio, 1943; U. Tükel, "Ghirlandaio", Eczacıbaşı Sanat Ansiklopedisi, Yem Yayınları, İstanbul 2008, C. II, 594; Graham-Dixon Andrew, Sanat Atlası, Boyut Yayınları, İstanbul 2012, 105; E. H. Gombrich, Sanatın öyküsü, Remzi Kitabevi, İstanbul 2004, 304-315.

¹⁷⁰ G.S. Davies, Ghirlandaio, 1909; J. Lauts, Ghirlandaio, 1943, 10-50.

¹⁷¹ G.S. Davies, Ghirlandaio, 1909; J. Lauts, Ghirlandaio, 1943, 10-50.

¹⁷² G.S. Davies, Ghirlandaio, 1909; J. Lauts, Ghirlandaio, 1943, 10-50.

¹⁷³ G.S. Davies, Ghirlandaio, 1909; J. Lauts, Ghirlandaio, 1943, 10-50.

Eskiz 35 : Domenico Ghirlandaio, Femme vue de dos (Arkadan Kadın Görünümü), 1480, Museum of Fine Arts, Rennes.

Eskiz 36 : Domenico Ghirlandaio, Study of Garments (Giysi Çalışması), 1491.

Eskiz 37 : Domenico Ghirlandaio, Study of Two Woman (İki Kadın Çalışması), 1486, Uffizi Gallery, Floransa.

Eskiz 38 : Domenico Ghirlandaio, Study Of Woman (Kadın Çalışması), Uffizi Gallery, Floransa.

Federico Barocci

(1526-1612) İtalyan ressam.

“Barocci, yenilikçi tavrı ile kendinden sonraki üslupların habercisi konumuna gelmiştir. 16. yüzyılın ikinci yarısından itibaren büyük bir ün kazanmıştır. Genellikle kiliseler için çalışmış, Rubens, Carracci, Guido Reni gibi Barok Dönem’in tanınmış ressamlarını etkilemiştir¹⁷⁴”.

Dinsel sahneleri konu almış, bunun yanı sıra portre de çalışmıştır. 20. yüzyılın ortalarına kadar, anlaşılması güç nedenlerden ötürü önemi fark edilmemiştir¹⁷⁵. Oysa birçok Avrupa ülkesinde Barocci imzalı birçok resim bulunmaktadır. Özellikle kompozisyonları çağdaşlarını ve kendinden sonra gelen ressamları kendisine hayran bırakmıştır¹⁷⁶.

Barocci, çok sayıda eskiz yapmıştır. Pastel boya ile yaptığı eskizler bu tekniğin ilk örnekleri sayılabilirler(Eskiz 39-40-41). Kompozisyon, biçimsel çalışmalar, aydınlatma çalışmaları, perspektif çalışmaları, renk çalışmaları, doğa çalışmaları gibi birçok çalışması vardır. Bu çizimler resim sanatının temel unsurlarını öğretmek için çok önemlidirler.

Eskiz 39 : Federico Barocci, Studies for the Hands of the Virgin Mary for the Annunciation(Meryem’e Müjde İçin El Çalışması), Staatliche Museen, Berlin.

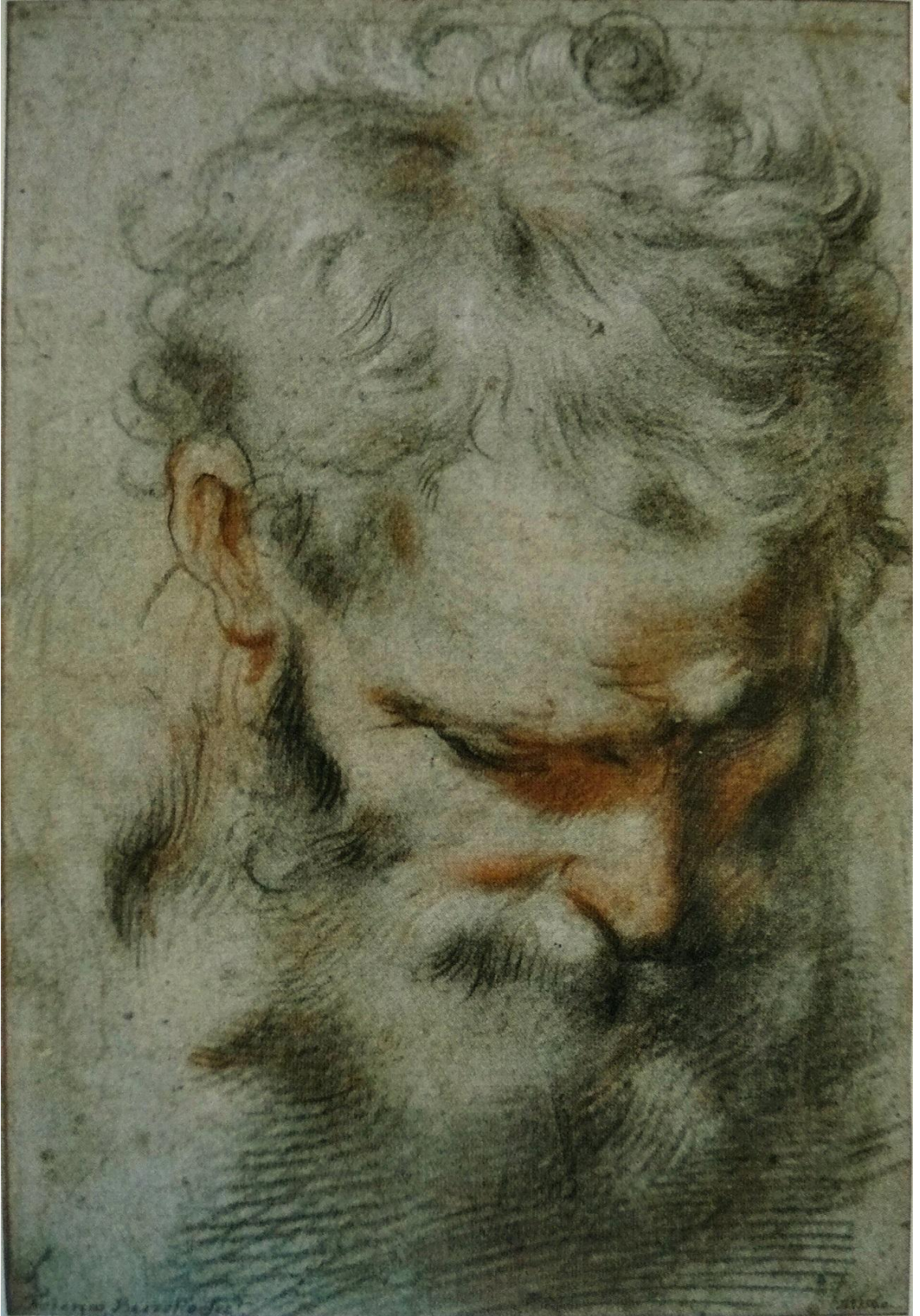
¹⁷⁴ Web Sayfası : <http://www.seckim.com/tag/federico-barocci/> (Erişim: 27 Aralık 2014)

¹⁷⁵ Web Sayfası : <http://www.seckim.com/tag/federico-barocci/> (Erişim: 27 Aralık 2014)

¹⁷⁶ Web Sayfası : <http://www.seckim.com/tag/federico-barocci/> (Erişim: 27 Aralık 2014)

Eskiz 40 : Federico Barocci, Head of St. Joseph (Aziz Joseph), Galerie Hans, Hamburg

Eskiz 41 : Federico Barocci, Saint Joseph (Aziz Joseph).

Paolo Veronese

Paolo Caliari olarak ta bilinir (1528-1588) İtalyan ressam.

Paolo Veronese Venedik resim okulunun son yetiştirdiği sanatçılardandır. Babası gibi heykeltıraş olmak istedi fakat sonra resme başlayarak kısa zamanda büyük bir ün kazandı¹⁷⁷.

Paolo Veronese'in tablolarında tiyatro planı göze çarpar, çok kişili ve hareketli olan bu eserler görünüş bakımından klasik çağın hazırlayıcısı sayılır¹⁷⁸. Klasik mimarlık yapıtlarından oluşan bir arka fon üzerinde canlı renklerle oluşturduğu alegorik¹⁷⁹ resimleriyle tanınmıştır¹⁸⁰.

Veronese, geniş büyük planlı resimler yapar ve bu resimler büyüklük bakımından dünyada eşsiz sayılır. Bu eserlerinden biri olan "Cana'daki Düğün" dünyanın en büyük tablosudur¹⁸¹. Veronese resimlerinde, yanılısamalı manzaralar ve mimari öğelerle yapıların duvarlarının sınırlayıcı etkisini ortadan kaldırmayı başarmıştır¹⁸².

¹⁷⁷ Z. Rona, "Veronese", Eczacıbaşı Sanat Ansiklopedisi, Yem Yayınları, İstanbul 2008, C. III, 1586-1587; Graham-Dixon Andrew, Sanat Atlası, Boyut Yayınları, İstanbul 2012, 137; E. H. Gombrich, Sanatın öyküsü, Remzi Kitabevi, İstanbul 2004, 339.

¹⁷⁸ Z. Rona, "Veronese", Eczacıbaşı Sanat Ansiklopedisi, Yem Yayınları, İstanbul 2008, C. III, 1586-1587; Graham-Dixon Andrew, Sanat Atlası, Boyut Yayınları, İstanbul 2012, 137; E. H. Gombrich, Sanatın öyküsü, Remzi Kitabevi, İstanbul 2004, 339.

¹⁷⁹ **Alegori (Yerine);** bir görüntü, bir yaşantı veya bir davranışın daha iyi kavranmasını sağlamak için göz önünde canlandırıp dile getirme sanatıdır. Soyut bir düşünceyi heykel ya da resim ile göstermek, örneğin adalet düşüncesinin gözü bağlı ve elinde terazi bulunan bir kadınla(Themis) anlatılması gibi. "Adalet", "Saadet", "Devlet" ve "Akıl" iyi bir devletin nasıl olması gerektiğini tartışır. Bu soyut kavramların insan niteliği ile verilmesi "yerine"dir. Daha çok fabl'larda görülür. **Alegorik:** Sembollerle anlatılan metinlere alegorik denir. Alegori, "yaygın açık eğretilme (metafor)" özelliği de gösterir.(Türk Dil Kurumu)

¹⁸⁰ Z. Rona, "Veronese", Eczacıbaşı Sanat Ansiklopedisi, Yem Yayınları, İstanbul 2008, C. III, 1586-1587; Graham-Dixon Andrew, Sanat Atlası, Boyut Yayınları, İstanbul 2012, 137; E. H. Gombrich, Sanatın öyküsü, Remzi Kitabevi, İstanbul 2004, 339.

¹⁸¹ Z. Rona, "Veronese", Eczacıbaşı Sanat Ansiklopedisi, Yem Yayınları, İstanbul 2008, C. III, 1586-1587; Graham-Dixon Andrew, Sanat Atlası, Boyut Yayınları, İstanbul 2012, 137; E. H. Gombrich, Sanatın öyküsü, Remzi Kitabevi, İstanbul 2004, 339.

¹⁸² Z. Rona, "Veronese", Eczacıbaşı Sanat Ansiklopedisi, Yem Yayınları, İstanbul 2008, C. III, 1586-1587; Graham-Dixon Andrew, Sanat Atlası, Boyut Yayınları, İstanbul 2012, 137; E. H. Gombrich, Sanatın öyküsü, Remzi Kitabevi, İstanbul 2004, 339.

Sanatçının eskizlerinde ışık ve gölge çok etkili kullanılmıştır. İnsan figürleri manzara ile birlikte verilmiş, çok güçlü kompozisyon ve anlatım düzeni oluşturulmuştur (Eskiz 42).¹⁸³

Eskiz 42 : Paolo Veronese, Rest on the Flight into Egypt (Mısır'a Hicrette Dinlenme), 1565.

¹⁸³ Z. Rona, "Veronese", Eczacıbaşı Sanat Ansiklopedisi, Yem Yayınları, İstanbul 2008, C. III, 1586-1587; Graham-Dixon Andrew, Sanat Atlası, Boyut Yayınları, İstanbul 2012, 137; E. H. Gombrich, Sanatın öyküsü, Remzi Kitabevi, İstanbul 2004, 339.

3.1.2. Kuzey Rönesans'ı

Jan van Eyck

(1390-1441) Hollandalı ressam.

Erken dönem Kuzey Rönesans'ının en önemli temsilcisi ve yağlıboya tekniğinin en önemli geliştiricisi olarak bilinen ressam, resimlerinde İtalyan Rönesans'ının aksine, perspektif tekniklerini kullanmaz, derinlik dengesini, objeleri görünen haline benzetene kadar rötuş yaparak sağlar (Eskiz 43-44) ¹⁸⁴. "Arnolfini'lerin Düğünü" adlı ayna kullanarak yansımaları resme koyan ilk ressam olmuştur ve daha sonra ayna yansımaları resimlerine koyacak birçok ressamı da etkilemiştir. ¹⁸⁵

Eskiz 43 : Jan van Eyck, Portrait of Cardinal Albergati (Cardinal Albergati'nin Portresi), 1435, Kupferstichkabinett, Dresden.

¹⁸⁴ U. Tükel, "Van Eyck", Eczacıbaşı Sanat Ansiklopedisi, Yem Yayınları, İstanbul 2008, C. I, 500; Graham-Dixon Andrew, Sanat Atlası, Boyut Yayınları, İstanbul 2012, 142-145; E. H. Gombrich, Sanatın öyküsü, Remzi Kitabevi, İstanbul 2004, 345-346.

¹⁸⁵ U. Tükel, "Van Eyck", Eczacıbaşı Sanat Ansiklopedisi, Yem Yayınları, İstanbul 2008, C. I, 500; Graham-Dixon Andrew, Sanat Atlası, Boyut Yayınları, İstanbul 2012, 142-145; E. H. Gombrich, Sanatın öyküsü, Remzi Kitabevi, İstanbul 2004, 345-346.

Eskiz 44 : Jan van Eyck, St. Barbara (Azize Barbara), 1437, Koninklijk Museum voor Schone Kunsten, Antwerp.

Hieronymus Bosch

(1450-1516) Hollandalı ressam.

Ekspresyonizm ve Sürrealizm akımlarının, birer terim olarak bile bilinmediği bir çağda, çağdaşlarının tümünden farklı, resimlerinde gerçeküstücü ve dışavurumsal bir tavır üzerine çalışan, Kuzey Rönesans ressamıdır. Bosch'un imgesel çeşitliliğine, psikanaliz yöntemi ile de bakmak gerekir¹⁸⁶.

En bilinen imgeleri, gözün alabildiğine uzandığı uçsuz bucaksız manzaralar, gizlenmiş detaylar, günlük yaşamdan alınmış ve bilinçaltından gelen bir yaratıcılıkla kurgulanmış kompozisyonlar, yarı insan yarı hayvan canavarlar, yaratıklar ve şeytanlardır. Kendinden sonra gelen yeni ressamı, detayları ve simgesel yaklaşımlarıyla derinden etkilemiştir.

Desenleri bol figürlü ve karışıktır, adeta bir kargaşa ortamına bakıyormuşçasına oluşturulmuştur. Gerçeküstü tavırları ile çalışmalar yapmıştır (Eskiz 45-46-47).¹⁸⁷

Eskiz 45 : Hieronymus Bosch, Group of Male Figures (Erkek Figür Grubu), The Morgan Library and Museum – New York.

¹⁸⁶ U. Tükel, "Bosch", Eczacıbaşı Sanat Ansiklopedisi, Yem Yayınları, İstanbul 2008, C. I, 249; Graham-Dixon Andrew, Sanat Atlası, Boyut Yayınları, İstanbul 2012, 156; E. H. Gombrich, Sanatın öyküsü, Remzi Kitabevi, İstanbul 2004, 356-357-381.

¹⁸⁷ U. Tükel, "Bosch", Eczacıbaşı Sanat Ansiklopedisi, Yem Yayınları, İstanbul 2008, C. I, 249; Graham-Dixon Andrew, Sanat Atlası, Boyut Yayınları, İstanbul 2012, 156; E. H. Gombrich, Sanatın öyküsü, Remzi Kitabevi, İstanbul 2004, 356-357-381.

Eskiz 46 : Hieronymus Bosch, The Hearing Forest and the Seeing Field (Ormanı Dinleme ve Gözleme), Staatliche Museen, Berlin.

Eskiz 47 : Hieronymus Bosch, Two Monsters (İki Yaratık), Staatliche Museen, Berlin.

Hans Holbein the Elder

(1460-1524) Alman ressam.

Kuzey Rönesans'ı sanatçılarından olan Hans Holbein'in ailesinde birçok sanatçı vardır. İki oğludan biri yine kendi ismini taşıyan ve döneminin en ünlü ressamlarından olacak olan Hans Holbein ve Ambrosius Holbein'dir. Ambrosius, ressam ve oymabaskı ustasıydı; ama olgunluk çağına erişmeden 1519'da ölmüştür¹⁸⁸.

Bir portre ressamı olarak bilinen Holbein'in birçok silverpoint¹⁸⁹ çizimi vardır¹⁹⁰. Oğlunun daha ünlü olmasında, kendisinin portre konusunda genç Holbein'i eğitmesinin çok büyük önemi vardır(Eskiz 48)¹⁹¹.

Eskiz 48 : Hans Holbein(Elder), Ambrosius and Hans Holbein (Ambrosius ve Hans Holbein), 1511, Staatliche Museen, Berlin.

¹⁸⁸ Graham-Dixon Andrew, Sanat Atlası, Boyut Yayınları, İstanbul 2012, 173.

¹⁸⁹ **Silverpoint:** kemik tozu veya çinko beyazı kaplanarak hazırlanan kâğıdın üzerine bir gümüş uçlu aletle çizim sanatı.

¹⁹⁰ Graham-Dixon Andrew, Sanat Atlası, Boyut Yayınları, İstanbul 2012, 173.

¹⁹¹ Graham-Dixon Andrew, Sanat Atlası, Boyut Yayınları, İstanbul 2012, 173.

Albrecht Dürer

(1471-1528) Alman ressam.

Rönesans'ın Almanya'daki en büyük temsilcisi kabul edilen, taş baskı ve tahta gravürleri ile dikkat çeken Dürer, perspektif ve algı problemleri ile de ilgilenmiştir¹⁹².

Resimlerinde ortaya koyduğu alegorileri, hala birçok sanatsever tarafından tartışılmakta, ne anlama geldikleri konusunda ise gerçeği sadece kendisi bilmektedir.

Dürer, madenci bir ailenin iki çocuğundan biridir. Kardeşi Albert'te çok yetenekliydi, fakat ailesi ikisini birden okutmaya yetecek gücü sağlayamıyordu. O sebeple iki kardeş aralarında anlaşıp yalnızca biri sanat okuluna gitmiştir¹⁹³.

Resim konusunda yadsınamayacak yetenekte olan Dürer okulunu bitirdikten sonra kardeşini okutmak istese de, kardeşinin ellerinin yara bere ve kırıklarla dolu olduğundan onu okutamamıştır¹⁹⁴.

Desen konusunda oldukça güçlü olan Dürer, baskı sanatına adeta can vermiştir¹⁹⁵. İnsan figürleri, hayvanlar, bitkiler gibi çeşitli çizimler yapmıştır. Yaptığı çalışmaların kopyalarını yapmak, sanat eğitimi alan öğrenciler için oldukça öğreticidir. Baskılarının kâğıt üzerine füzeti, lavi, pastel gibi tekniklerde işlenmesi desen eğitimi için faydalı ve çok önemlidir(Eskiz 49-50-51-52-53-54-55-56-57-58-59-60-61).¹⁹⁶

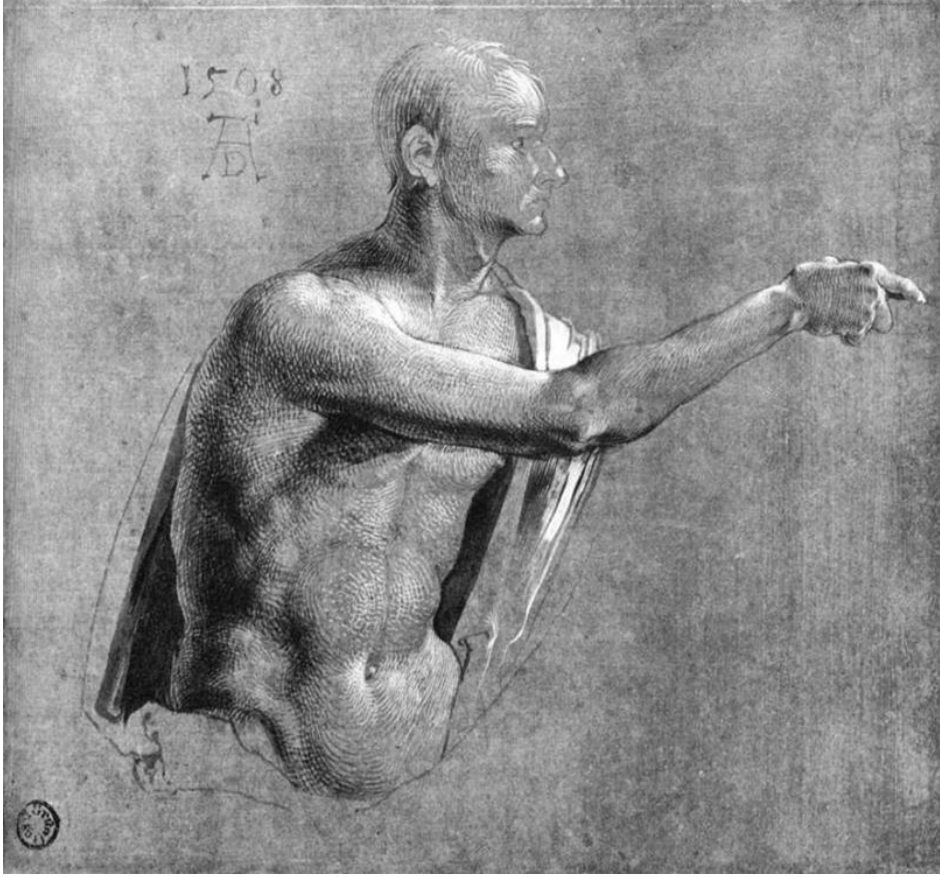
¹⁹² U. Tükel, "Dürer", Eczacıbaşı Sanat Ansiklopedisi, Yem Yayınları, İstanbul 2008, C. I, 434-435; Graham-Dixon Andrew, Sanat Atlası, Boyut Yayınları, İstanbul 2012, 168-169; E. H. Gombrich, Sanatın öyküsü, Remzi Kitabevi, İstanbul 2004, 339-359.

¹⁹³ U. Tükel, "Dürer", Eczacıbaşı Sanat Ansiklopedisi, Yem Yayınları, İstanbul 2008, C. I, 434-435; Graham-Dixon Andrew, Sanat Atlası, Boyut Yayınları, İstanbul 2012, 168-169; E. H. Gombrich, Sanatın öyküsü, Remzi Kitabevi, İstanbul 2004, 339-359.

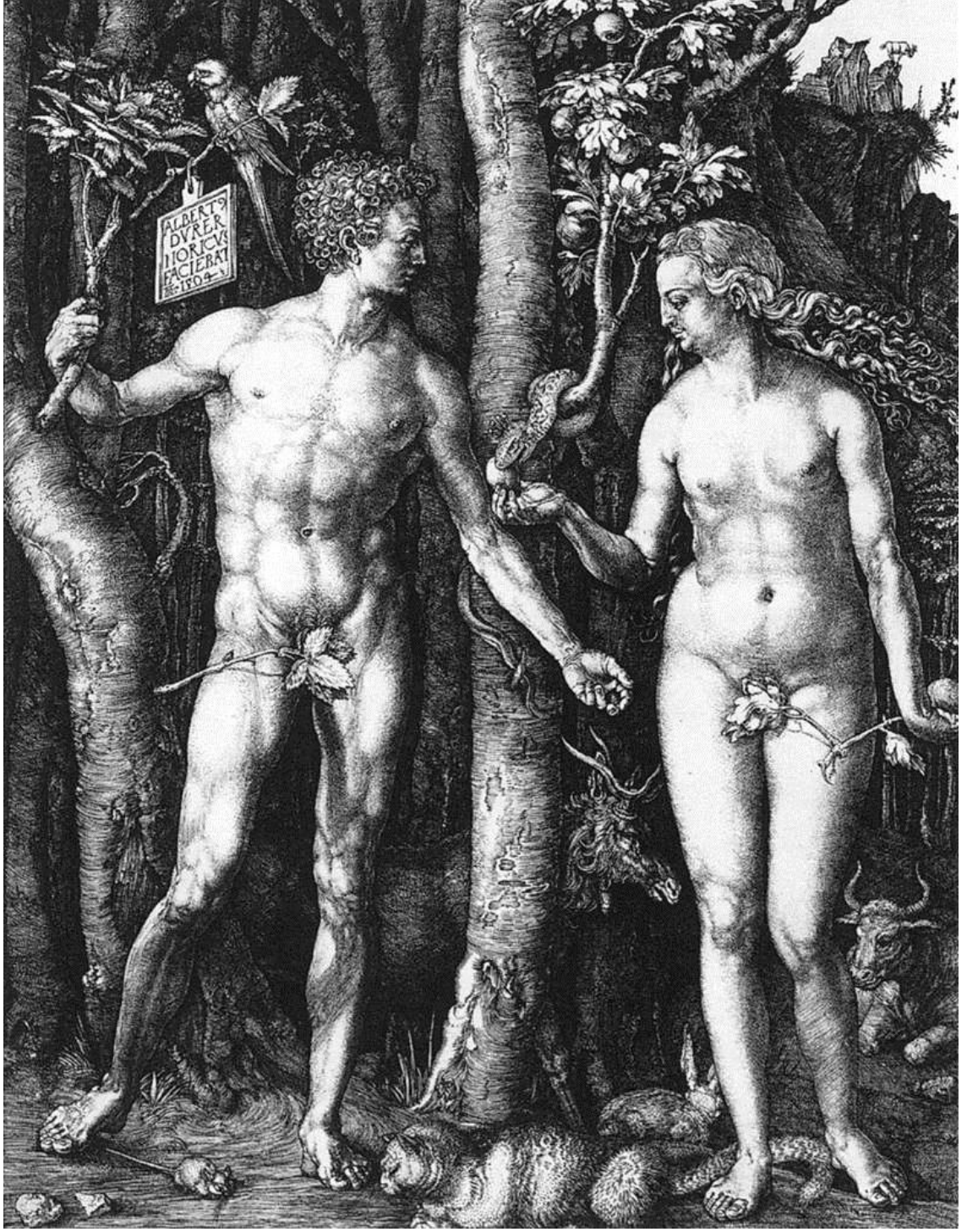
¹⁹⁴ U. Tükel, "Dürer", Eczacıbaşı Sanat Ansiklopedisi, Yem Yayınları, İstanbul 2008, C. I, 434-435; Graham-Dixon Andrew, Sanat Atlası, Boyut Yayınları, İstanbul 2012, 168-169; E. H. Gombrich, Sanatın öyküsü, Remzi Kitabevi, İstanbul 2004, 339-359.

¹⁹⁵ U. Tükel, "Dürer", Eczacıbaşı Sanat Ansiklopedisi, Yem Yayınları, İstanbul 2008, C. I, 434-435; Graham-Dixon Andrew, Sanat Atlası, Boyut Yayınları, İstanbul 2012, 168-169; E. H. Gombrich, Sanatın öyküsü, Remzi Kitabevi, İstanbul 2004, 339-359.

¹⁹⁶ U. Tükel, "Dürer", Eczacıbaşı Sanat Ansiklopedisi, Yem Yayınları, İstanbul 2008, C. I, 434-435; Graham-Dixon Andrew, Sanat Atlası, Boyut Yayınları, İstanbul 2012, 168-169; E. H. Gombrich, Sanatın öyküsü, Remzi Kitabevi, İstanbul 2004, 339-359.

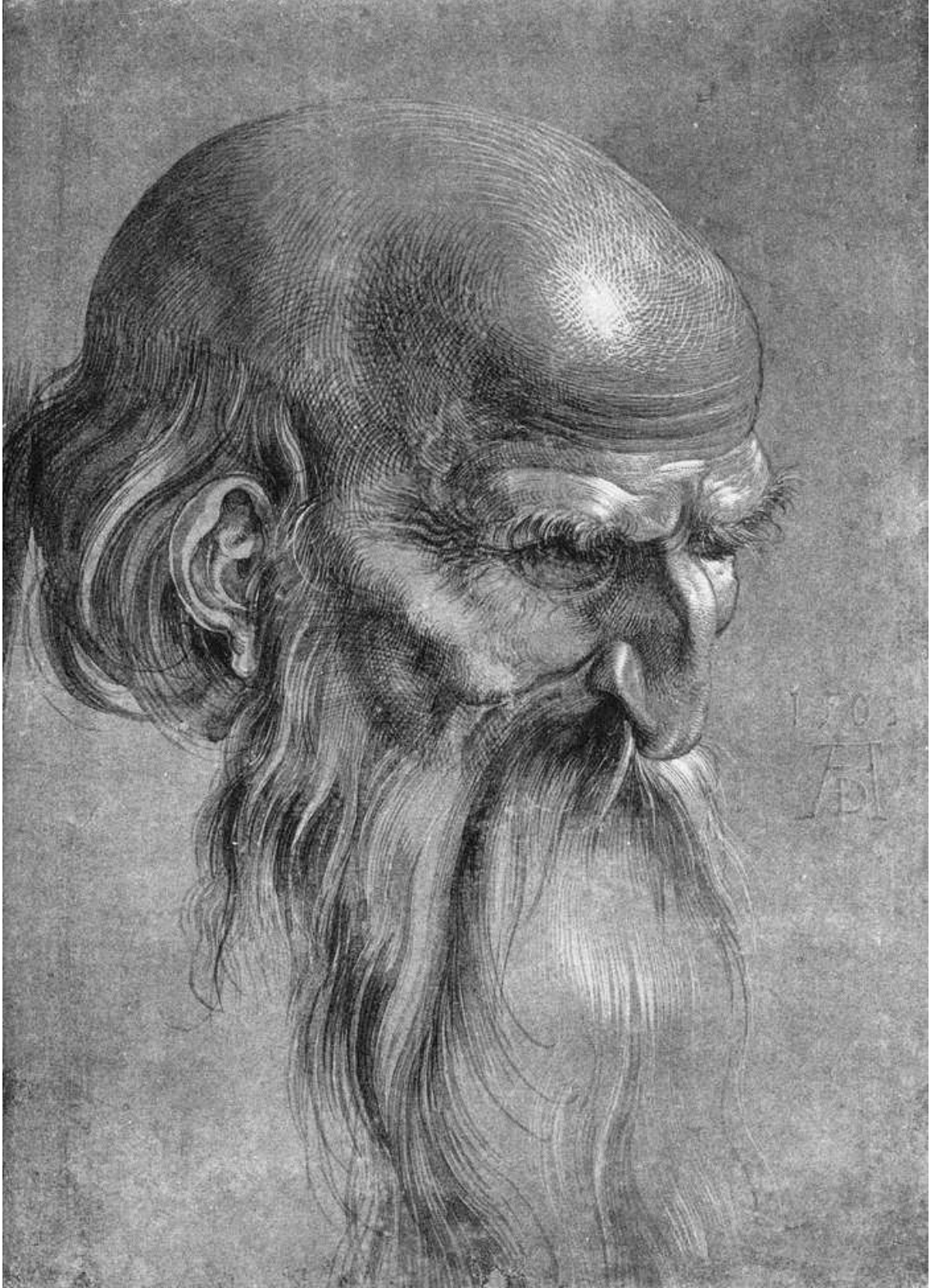
Eskiz 49 : Albrecht Dürer, Male Nude, Half-length (Yarım Çıplak Adam), 1508, Kunsthalle, Bremen

Eskiz 50 : Albrecht Dürer, Adam and Eve (Adem ile Havva), 1508 - Kunsthalle, Bremen.

Eskiz 51: Albrecht Dürer, Head of a Negro (Siyahi Adam Başı), 1508, Graphische Sammlung Albertina, Vienna

Eskiz 52 : Albrecht Dürer, Head of an Apostle Looking Downward (Aşağı Bakan Havari), 1508, Graphische Sammlung Albertina, Vienna.

Eskiz 54 : Albrecht Dürer, Portrait of a Girl (Kız Çocuğu Portresi), 1515, Staatliche Museen, Berlin

Eskiz 55 : Albrecht Dürer, Portrait of the Artist's Mother (Sanatçının Annesinin Portresi), 1514, Staatliche Museen, Berlin.

Eskiz 56 : Albrecht Dürer, Self-Portrait as the Man of Sorrows (Hüzünlü Otoportre), 1522, Kunsthalle, Bremen.

Eskiz 57 : Albrecht Dürer, Study of a Drapery (Kumaş Çalışması), 1508, Musée du Louvre, Paris

Eskiz 58 : Albrecht Dürer, Study of a Man Aged (Yaşlı Adam Çalışması) 93, 1521, Graphische Sammlung Albertina, Vienna.

Eskiz 59 : Albrecht Dürer, Study of an Apostle's Hands (Praying Hands) (Dua eden Eller), 1508, Graphische Sammlung Albertina, Vienna

Eskiz 60 : Albrecht Dürer, Study of Drapery (Kumaş Çalışması), 1508, Staatliche Museen, Berlin

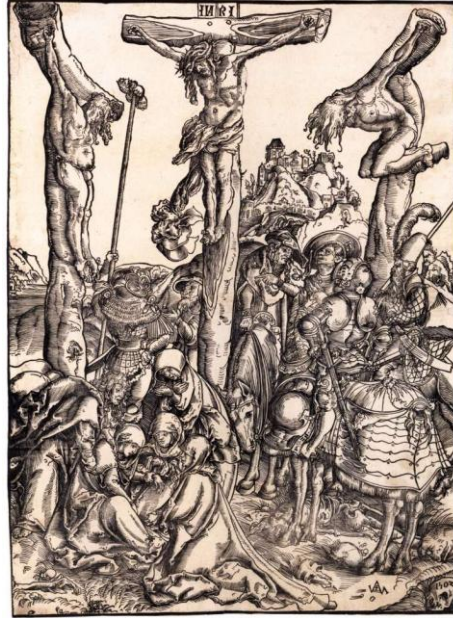

Eskiz 61 : Albrecht Dürer, Study of Hands (El Çalışması), 1506, Blasius Collection, Braunschweig.

Lucas Cranach the Elder

(1472-1553) Alman ressam.

Kendisine "Büyük Cranach", yine ressam olan oğluna ise "Küçük Cranach" denilir. Manzaraları ince ayrıntılarla işleminin yanı sıra renkçi bir yaklaşımı vardır¹⁹⁷. Yağlıboyaların yanı sıra baskı resimler de üretmiştir. Resimlerinde dinsel ve mitolojik konular ve çıplaklık hakimdir¹⁹⁸. İlk dönemlerinde Tuna Okulu¹⁹⁹'na bağlıydı. 1505'ten sonra renklerinde bir yumuşama görülmektedir. Kutsal Kitap'tan aldığı konularda yorumları ilgi çekicidir, konusunu mitolojiden alan yapıtlarında geniş alınlı, çekik gözlü, gotik üslubun kıvrak çizgilerini yansıtan kadın vücutları göze çarpar ve portreleri en başarılı çalışmalarıdır(Eskiz 62).²⁰⁰

Eskiz 62 : Lucas Cranach Elder, The Crucifixion (İsa'nın Çarmıha Gerilmesi), 1500-04, Staatliche Museen, Berlin.

¹⁹⁷ U. Tükel, "Cranach", Eczacıbaşı Sanat Ansiklopedisi, Yem Yayınları, İstanbul 2008, C. I, 358; Graham-Dixon Andrew, Sanat Atlası, Boyut Yayınları, İstanbul 2012, 172; E. H. Gombrich, Sanatın öyküsü, Remzi Kitabevi, İstanbul 2004, 354-355.

¹⁹⁸ U. Tükel, "Cranach", Eczacıbaşı Sanat Ansiklopedisi, Yem Yayınları, İstanbul 2008, C. I, 358; Graham-Dixon Andrew, Sanat Atlası, Boyut Yayınları, İstanbul 2012, 172; E. H. Gombrich, Sanatın öyküsü, Remzi Kitabevi, İstanbul 2004, 354-355.

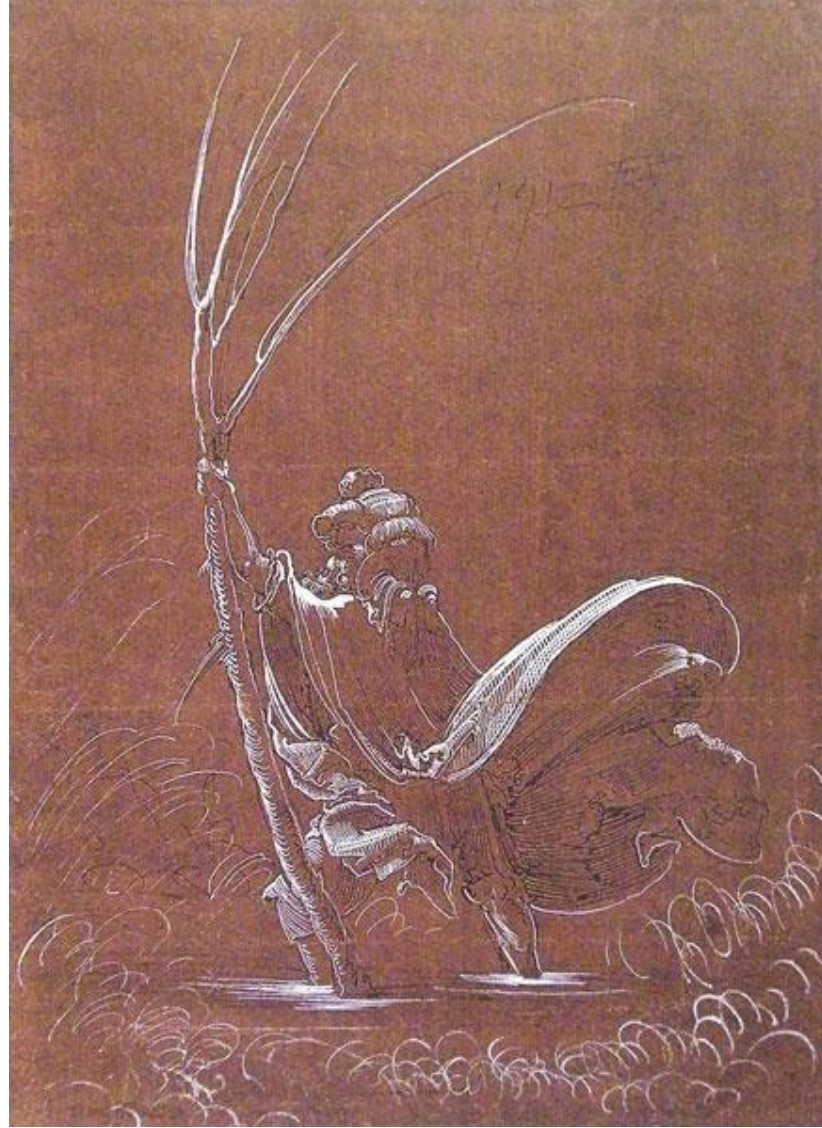
¹⁹⁹ **Tuna Okulu** : 16. yüzyıl başlarında Tuna Vadisi'nde oluşan Alman manzara resim okulu. İvmesini Avustralyalı ressam Michael Pacher'in manzaralarıyla Dürer'in çizimlerinden alır. En önemli özelliği manzara resmini bağımsız bir tür durumuna getiren salt doğa betimlemeleridir.(Eczacıbaşı Sanat Ansiklopedisi, Z. Rona, "Tuna Okulu", Cilt III. 1538)

²⁰⁰ U. Tükel, "Cranach", Eczacıbaşı Sanat Ansiklopedisi, Yem Yayınları, İstanbul 2008, C. I, 358; Graham-Dixon Andrew, Sanat Atlası, Boyut Yayınları, İstanbul 2012, 172; E. H. Gombrich, Sanatın öyküsü, Remzi Kitabevi, İstanbul 2004, 354-355.

Albrecht Altdorfer

(1480-1538) Alman ressam.

Avusturya'da öğrenim gördü. Bununla beraber hayatının geri kalan kısmını, Regensburg'ta geçirdi ve burada din ve tarih konusunda ihtisas yaptı²⁰¹. Panoramik peyzajlar ve binlerce ufak figür kullanan, savaş resimlerinde yeni bir tarz yakalayan Altdorfer, ışığı mükemmele yakın kullanır (Eskiz 63)²⁰².

Eskiz 63 : Albrecht Altdorfer, St. Christopher Carrying the Christ Child (Aziz Christopher Çocuk İsa'yı Taşıyor), 1512.

²⁰¹ Graham-Dixon Andrew, Sanat Atlası, Boyut Yayınları, İstanbul 2012, 171.

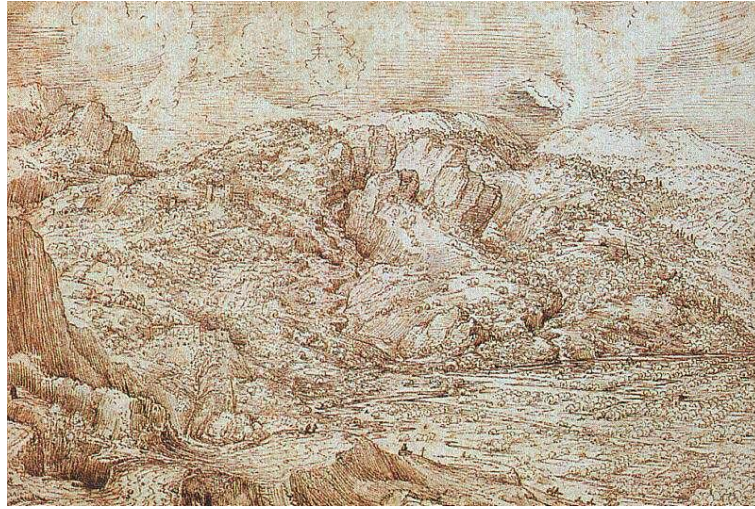
²⁰² Graham-Dixon Andrew, Sanat Atlası, Boyut Yayınları, İstanbul 2012, 171.

Pieter Bruegel The Elder

(1525-1569) Belçikalı ressam.

Kuzey Rönesans'ının en etkili isimlerinden biridir. Alegorik anlatım konusunda usta olan Brueghel'in eserlerinde sıkça rastlanan tema savaşlar, yıkımlar, perişan insanlar ve bu dönemlerdeki dayanışma çabalarıdır²⁰³. "Ölümün zaferi"yle insanlığa ve olup bitene tepkisini koyarken, neredeyse hepimizin aynı çocuk oyunları ile büyüdüğümüzü anımsatan olgunluk dönemi resimlerinden "Çocuk oyunları" bizi çocukluğumuza götürür²⁰⁴.

Bruegel'in pek çok resmi tarla çalışanlarını konu ettiği gibi bu resminde de dönemin toplumunun kendine özel özelliklerini görmek mümkündür²⁰⁵. Kompozisyon kurulumunda çok başarılıdır, genellikle tabloları diagonallerle bölünmüştür. Bu sebeple sanat eğitimi alan bireylerin, kompozisyon bilgilerini geliştirmelerinde oldukça önemlidir(Eskiz 64-65-66).²⁰⁶

Eskiz 64 : Pieter Bruegel The Elder, Landscape of The Alps (Alp Dağları'nın Manzarası), Louvre, Paris.

²⁰³ U. Tükel, "Pieter Buruegel(Yaşlı)", Eczacıbaşı Sanat Ansiklopedisi, Yem Yayınları, İstanbul 2008, C. I, 264-265; Graham-Dixon Andrew, Sanat Atlası, Boyut Yayınları, İstanbul 2012, 162-163; E. H. Gombrich, Sanatın öyküsü, Remzi Kitabevi, İstanbul 2004, 382-383-427.

²⁰⁴ U. Tükel, "Pieter Buruegel(Yaşlı)", Eczacıbaşı Sanat Ansiklopedisi, Yem Yayınları, İstanbul 2008, C. I, 264-265; Graham-Dixon Andrew, Sanat Atlası, Boyut Yayınları, İstanbul 2012, 162-163; E. H. Gombrich, Sanatın öyküsü, Remzi Kitabevi, İstanbul 2004, 382-383-427.

²⁰⁵ U. Tükel, "Pieter Buruegel(Yaşlı)", Eczacıbaşı Sanat Ansiklopedisi, Yem Yayınları, İstanbul 2008, C. I, 264-265; Graham-Dixon Andrew, Sanat Atlası, Boyut Yayınları, İstanbul 2012, 162-163; E. H. Gombrich, Sanatın öyküsü, Remzi Kitabevi, İstanbul 2004, 382-383-427.

²⁰⁶ U. Tükel, "Pieter Buruegel(Yaşlı)", Eczacıbaşı Sanat Ansiklopedisi, Yem Yayınları, İstanbul 2008, C. I, 264-265; Graham-Dixon Andrew, Sanat Atlası, Boyut Yayınları, İstanbul 2012, 162-163; E. H. Gombrich, Sanatın öyküsü, Remzi Kitabevi, İstanbul 2004, 382-383-427.

Eskiz 65 : Pieter Bruegel The Elder, Atlas of The Long Night (Uzun Gecenin Atlası).

Eskiz 66 : Pieter Bruegel The Elder, The Beekeepers and the Birdnester (Arıcılar ve Kuşyuvaları), 1568, Staatliche Museen, Berlin.

Jacques de Bellange

(1575-1616) Fransız ressam.

Kuzey Rönesansının Maniyerist etkiyle çalışan ressamı Bellange, aynı zamanda baskı çalışmaları da yapmıştır²⁰⁷.

Jacques Bellange'ın deseninde ışığın etkisiyle oluşan açık ve koyu lekeler sayesinde figürün hacimsel yapısının belirtildiği görülmektedir²⁰⁸. Desen ve gravürlerinde sinirli ve ince bir maniyerizm, kesin arabesk çizgiler görülür²⁰⁹.

Işık ve gölge ile hacim verme konusunda çok güçlü bir yeteneği olan Bellange'ın eskizleri sanat öğrencileri için kopya edilmesi gereken çalışmalardır(Eskiz 67-68)²¹⁰.

Eskiz 67 : Jacques de Bellange, The Annunciation (Meryem'e Mükde), British Museum, London

²⁰⁷ C.G. Boerner, Jacques Bellange: Mannerist Printmaker, Almanya 2011, 5-27.

²⁰⁸ C.G. Boerner, Jacques Bellange: Mannerist Printmaker, Almanya 2011, 5-27.

²⁰⁹ C.G. Boerner, Jacques Bellange: Mannerist Printmaker, Almanya 2011, 5-27.

²¹⁰ C.G. Boerner, Jacques Bellange: Mannerist Printmaker, Almanya 2011, 5-27.

Eskiz 68 : Jacques de Bellange, Hurdy-Gurdy Player (Hurdy-Gurdy Oyuncusu), Royal Library, Windsor.

3.1.3. Yüksek Rönesans

Filippino Lippi

(1459-1504) İtalyan ressam.

Babası Fra Filippo Lippi kendisi gibi ressamdır ve Botticelli'den etkilendiği için çizgiyi ön planda tutmuştur²¹¹.

Lippi'nin ilk yapıtları Masaccio'nun etkilerini taşır. 1437 tarihli Tarejuinia Madonnası olarak da anılan Madonna ve Çocuk'ta sıradan bir kadın tipini Meryem olarak betimlemesi, iç mekânı yatak ve benzeri basit öğelerle tanımlamaya yönelmesi ve koyu gölgeler kullanması bu etkinin tipik göstergeleridir²¹². Figürleri dolgun ve hacimlidir. (Eskiz 69-72)²¹³.

Eskiz 69 : Filippino Lippi, Virgin and Child Attended by Angels(Meryem ve Çocuk İsa), 1495–1500.

²¹¹ Z. Rona, "Lippi", Eczacıbaşı Sanat Ansiklopedisi, Yem Yayınları, İstanbul 2008, C. II, 952

²¹² Z. Rona, "Lippi", Eczacıbaşı Sanat Ansiklopedisi, Yem Yayınları, İstanbul 2008, C. II, 952

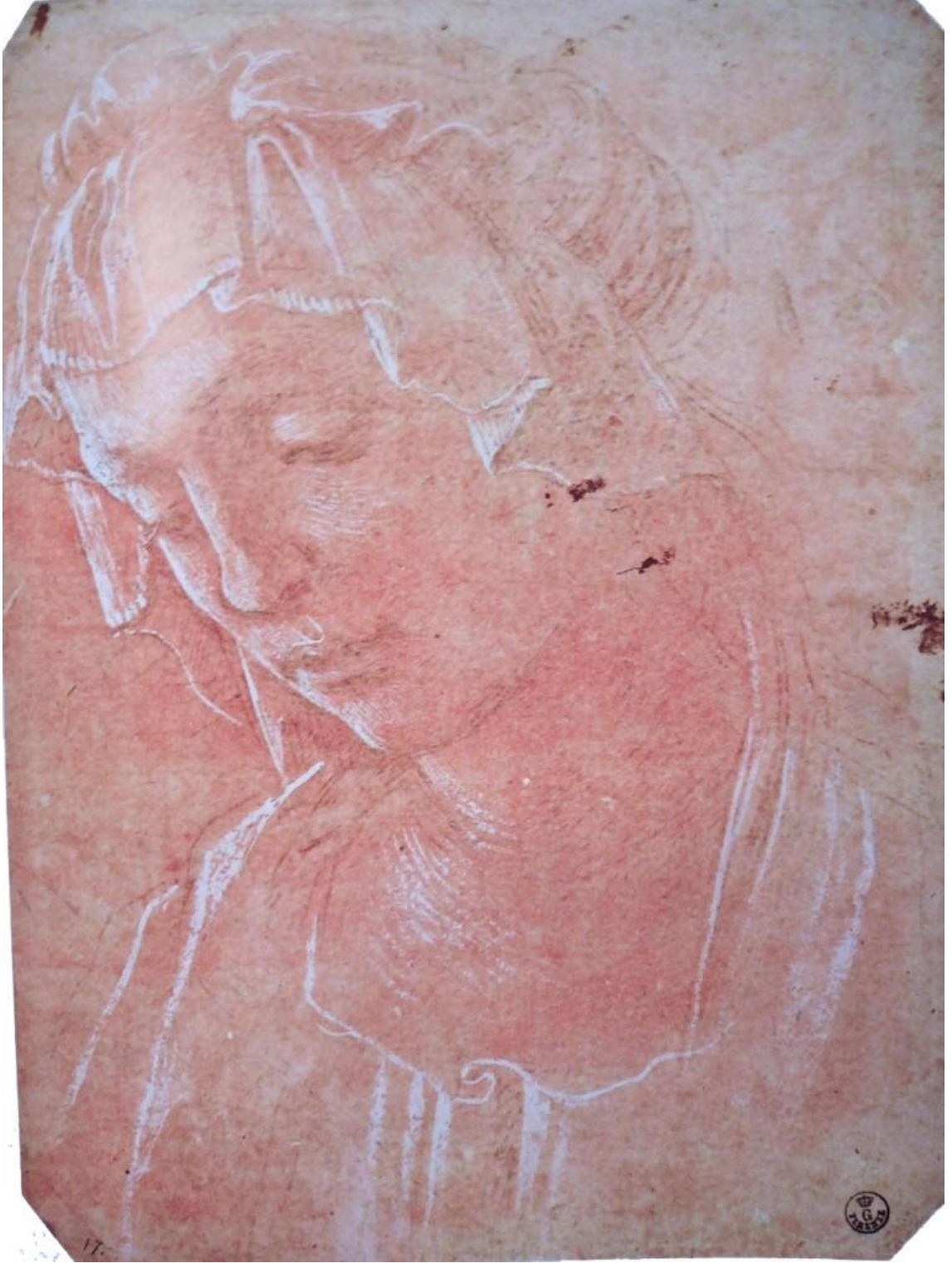
²¹³ Z. Rona, "Lippi", Eczacıbaşı Sanat Ansiklopedisi, Yem Yayınları, İstanbul 2008, C. II, 952

Eskiz 70 : Filippino Lippi, Study for the Figure of St. Bernard (Aziz Bernard İçin alışma), Uffizi Gallery, Floransa.

Eskiz 71 : Filippino Lippi, Study of a Catafalque Bearer (Katafalk Taşıyıcısı), Christ Church, Oxford.

Eskiz 72 : Filippino Lippi, Head of a Young Woman (Genç Kadın Başı), Uffizi Gallery, Floransa.

Leonardo da Vinci

Asıl adı *Leonardo di ser Piero da Vinci* (1452-1519) İtalyan ressam.

Dünyaya gelmiş en büyük dehalardan biri olan Leonardo, sistematik bir eğitim görmemiştir²¹⁴. Fakat bilgi yönünden kendini geliştirmiş, bilim ve teknolojiye önemli katkılarda bulunmuş, günümüzde kendisinin deha bir bilim adamı olarak anılmasını sağlamıştır. Öncelikle ressam olarak adını duyurmuştur, yapıtları bazı kilise duvarlarını ve bugünün önemli müzelerini süslemektedir. Resim çalışmalarını ilerletmek için anatomi ve perspektif çalışmaları yapmıştır²¹⁵. Bunun yanında canlıların anatomik yapısının bilgisine ihtiyaç duymuş ve başta insan yapısı olmak üzere bazı canlıları içeren bir anatomi çalışması yürütmüştür²¹⁶. Bu çalışmalarda enjeksiyon tekniği²¹⁷ uygulama çalışmaları sonucunda özellikle kalp, mide, çeşitli damar ve kasların yapılarını günümüze uygun olarak belirlemeyi başarmıştır²¹⁸.

Bir ressam, bir bilim adamı ve bir mühendis olmasının yanında o günlerde yaygın olan hümanizm görüşünü de desteklemiş bir aydın olarak da bilinir²¹⁹.

²¹⁴ Z. Rona, “Leonardo da Vinci”, Eczacıbaşı Sanat Ansiklopedisi, Yem Yayınları, İstanbul 2008, C. II, 945-946; Graham-Dixon Andrew, Sanat Atlası, Boyut Yayınları, İstanbul 2012, 112-117; E. H. Gombrich, Sanatın öyküsü, Remzi Kitabevi, İstanbul 2004, 287-298.; Alexandra Grömling, Mini Sanat Dizisi: Leonardo da Vinci, Literatür Yayıncılık, İtalya 2005, 7-8.

²¹⁵ Z. Rona, “Leonardo da Vinci”, Eczacıbaşı Sanat Ansiklopedisi, Yem Yayınları, İstanbul 2008, C. II, 945-946; Graham-Dixon Andrew, Sanat Atlası, Boyut Yayınları, İstanbul 2012, 112-117; E. H. Gombrich, Sanatın öyküsü, Remzi Kitabevi, İstanbul 2004, 287-298.; Alexandra Grömling, Mini Sanat Dizisi: Leonardo da Vinci, Literatür Yayıncılık, İtalya 2005, 69-72.

²¹⁶ Z. Rona, “Leonardo da Vinci”, Eczacıbaşı Sanat Ansiklopedisi, Yem Yayınları, İstanbul 2008, C. II, 945-946; Graham-Dixon Andrew, Sanat Atlası, Boyut Yayınları, İstanbul 2012, 112-117; E. H. Gombrich, Sanatın öyküsü, Remzi Kitabevi, İstanbul 2004, 287-298.; Alexandra Grömling, Mini Sanat Dizisi: Leonardo da Vinci, Literatür Yayıncılık, İtalya 2005, 7769-72.

²¹⁷ **Enjeksiyon Tekniği:** Dokular arasına kısa zamanda donan bir maddeyi zerk ederek, yapıyı tespit edip, onu en ince ayrıntısına kadar en doğru biçimde belirlemeye çalışma.

²¹⁸ Z. Rona, “Leonardo da Vinci”, Eczacıbaşı Sanat Ansiklopedisi, Yem Yayınları, İstanbul 2008, C. II, 945-946; Graham-Dixon Andrew, Sanat Atlası, Boyut Yayınları, İstanbul 2012, 112-117; E. H. Gombrich, Sanatın öyküsü, Remzi Kitabevi, İstanbul 2004, 287-298.; Alexandra Grömling, Mini Sanat Dizisi: Leonardo da Vinci, Literatür Yayıncılık, İtalya 2005, 69-72.

²¹⁹ Z. Rona, “Leonardo da Vinci”, Eczacıbaşı Sanat Ansiklopedisi, Yem Yayınları, İstanbul 2008, C. II, 945-946; Graham-Dixon Andrew, Sanat Atlası, Boyut Yayınları, İstanbul 2012, 112-117; E. H. Gombrich, Sanatın öyküsü, Remzi Kitabevi, İstanbul 2004, 287-298.;

Resim sanatında renklerin uzaklık ve yakınlıklarına göre tonlarının değiştiğini görmüş ve hava perspektifinin inceliklerini araştırmıştır. Bunun yanında sfumato²²⁰ tekniğini bulmuş ve Mona Lisa adlı eserinde ilk kez uygulamıştır²²¹.

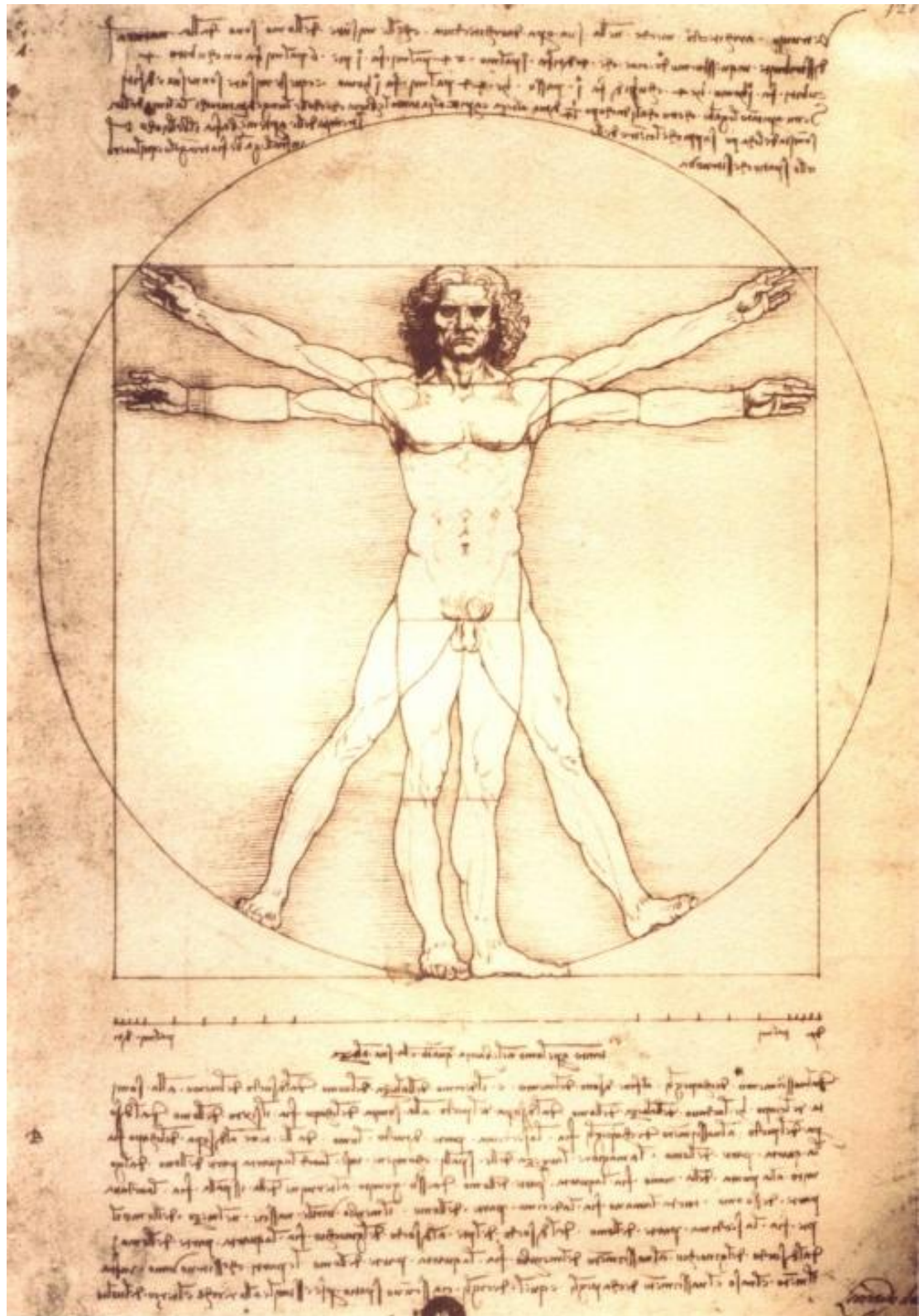
Leonardo da Vinci dahi bir sanatçıydı. İcat etmeyi düşündüğü aletlerin çizimleri, portreler, manzaralar, anatomik çizim çalışmaları, bunların yanında perspektif, hacim, ışık-gölge, ritim, hareket çalışmaları da yaptı. Grotesk²²² çizimleri bugün hala grafik eğitimi alan sanat öğrencileri tarafından ders olarak incelenmektedir. Ardında sanat öğrencileri için adeta bir hazine niteliğinde olan birçok eskiz bırakan Leonardo da Vinci'nin eskizlerinin kopyalarını yapmak, öğrencinin desen, kompozisyon ve ışık-gölge çözümlemelerini geliştirmekte ve göz eğitimini doğru bir şekilde almasını sağlamaktadır (Eskiz 73-74-75-76-77-78-79-80-81-82-83-84-85-86-87-88-89-90-91-92-93-94-95).²²³

²²⁰ **Sfumato:** Resim ve ya çizimde, renk ve tonlar arasında yumuşak geçişleri sağlayan gölgeleme yöntemidir. İlk kez Leonardo Da Vinci tarafından uygulanan bu yöntem, çoğu kez aydınlık alanlardan karanlık alanlara geçişlerde kullanılır. Bu tekniğin gelişmesiyle erken 15. yüzyıl. keskin dış çizgili biçimleri belli bir yumuşaklık kazanmıştır (Eczacıbaşı Sanat Ansiklopedisi, "Sfumato", Cilt III. 1398).

²²¹ Z. Rona, "Leonardo da Vinci", Eczacıbaşı Sanat Ansiklopedisi, Yem Yayınları, İstanbul 2008, C. II, 945-946; Graham-Dixon Andrew, Sanat Atlası, Boyut Yayınları, İstanbul 2012, 112-117; E. H. Gombrich, Sanatın öyküsü, Remzi Kitabevi, İstanbul 2004, 287-298.; Alexandra Grömling, Mini Sanat Dizisi: Leonardo da Vinci, Literatür Yayıncılık, İtalya 2005, 77.

²²² **Grotesk:** Grotesk, varlıkların absürt (sıra dışı) özelliklerle yeniden tasviri ile dünyaya ait olmayan bir olgu haline getirilme sanatıdır. Grotesk sanatının bir başka uygulaması, dünyaya ait olan canlıların her bir özelliğinin harmanlanması şeklindedir. Karikatürler, grotesk çizimlere sahiptirler ve bu konuda örnek eserlerdir (Eczacıbaşı Sanat Ansiklopedisi, N. Bozkurt, "Grotesk", Cilt I. 629).

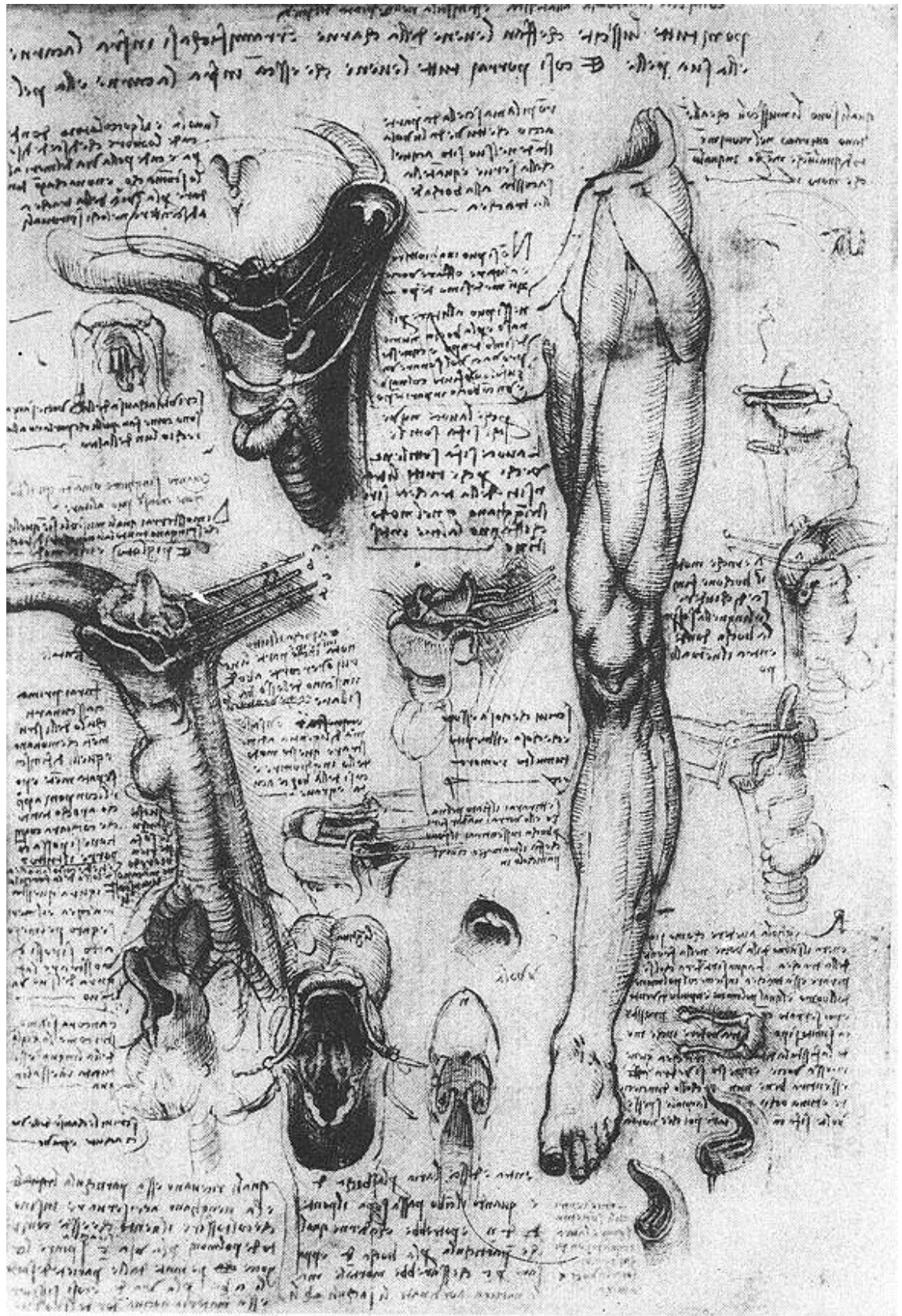
²²³ Z. Rona, "Leonardo da Vinci", Eczacıbaşı Sanat Ansiklopedisi, Yem Yayınları, İstanbul 2008, C. II, 945-946; Graham-Dixon Andrew, Sanat Atlası, Boyut Yayınları, İstanbul 2012, 112-117; E. H. Gombrich, Sanatın öyküsü, Remzi Kitabevi, İstanbul 2004, 287-298.

Eskiz 73 : Leonardo da Vinci, Vitruvian.

Eskiz 74 : Leonardo da Vinci, A Grotesque Head (Grotesk Baş), 1504-7.

Eskiz 75 : Leonardo da Vinci, Anatomical Studies (Anatomi Çalışması), 1510, Royal Library, Windsor.

Eskiz 76 : Leonardo da Vinci, Anatomical Studies of The Shoulder (Anatomi Çalışması), 1510-11, Royal Library, Windsor.

Eskiz 77 : Leonardo da Vinci, Anghiari (Anghiari Savaşı).

Eskiz 78 : Leonardo da Vinci, Figure Studies (Figür Çalışması), 1505, Biblioteca Erale, Turin.

Eskiz 79 :Leonardo da Vinci, Drawing of Drapery (Kumaş Çalışması), 1500.

Eskiz 80 : Leonardo da Vinci, Female Head (Kadın Başı), Galeri Nazionale, Parma.

Eskiz 81 : Leonardo da Vinci, Female Head (Kadın Başı), Uffizi gallery, Floransa.

Eskiz 82 : Leonardo da Vinci, Landscape Drawing For Santa Maria Della Neve On 5th August 1473 (Santa Maria Della Neve için 5 Ağustos 1473 Günü Manzarası), Uffizi Gallery, Floransa.

Eskiz 83 : Leonardo da Vinci, Five Characters in a Comic Scene (Beş Karakterin Karikatürleri), 1490.

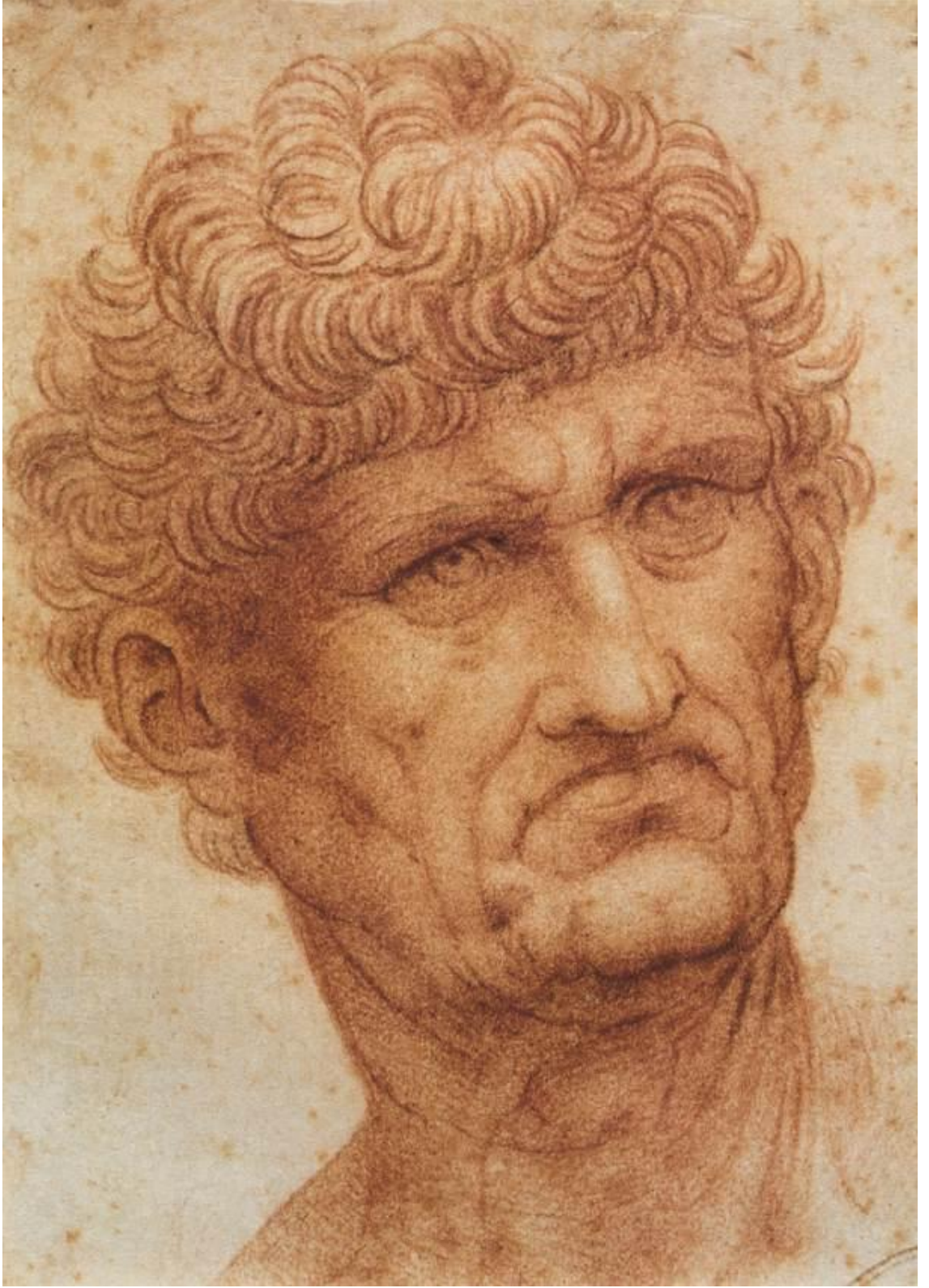
Eskiz 84 : Leonardo da Vinci, Garment Study (Örtü Çalışması), 1470-84, Louvre Museum, Paris.

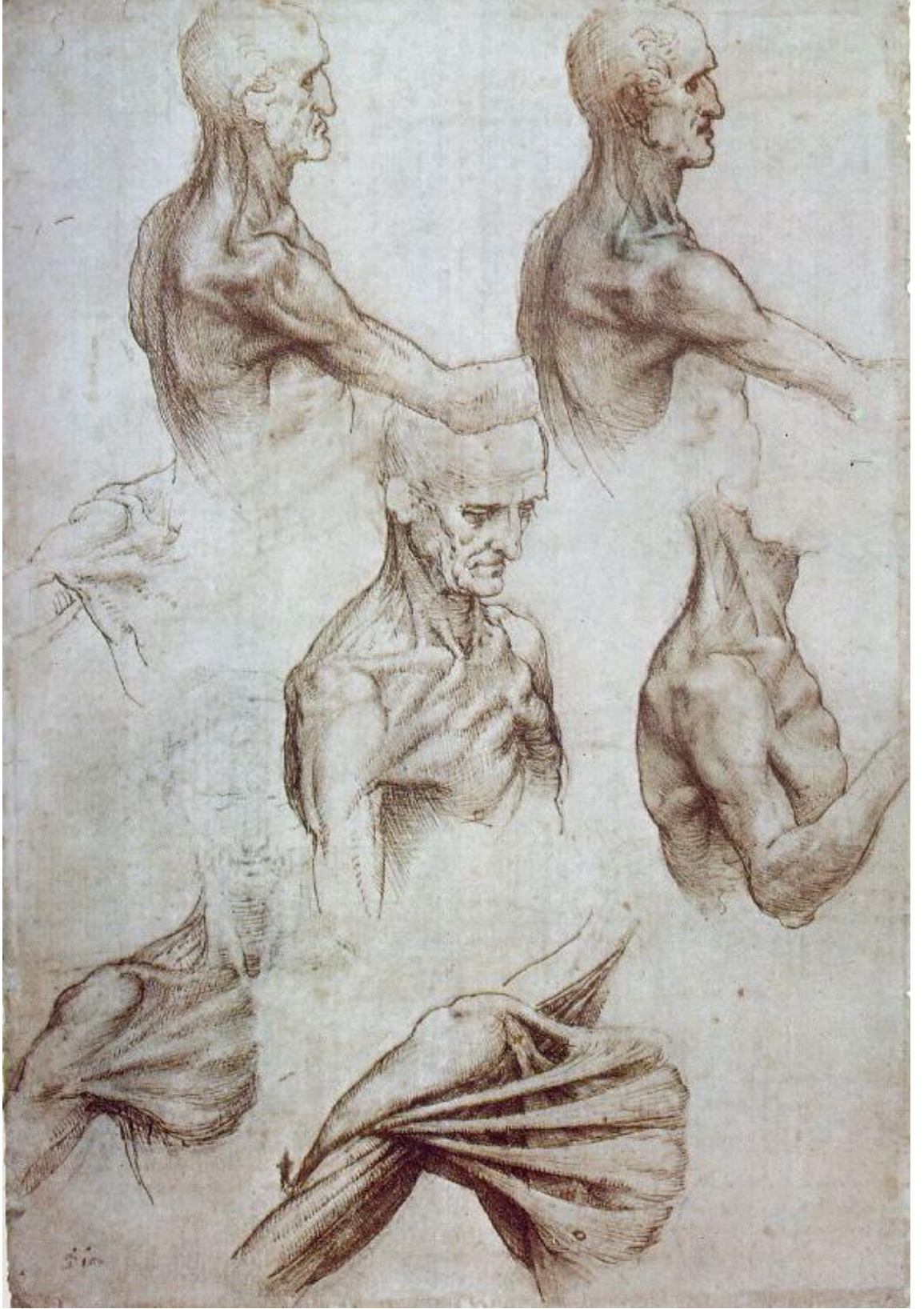
Eskiz 85 : Leonardo da Vinci, Head Of A Girl (Bir Kızın Başı), 1483, Biblioteca Reale, Turin.

Eskiz 86 : Leonardo da Vinci, Study for the Kneeling Leda (Leda ve Kuğu), 1505-7.

Eskiz 87 : Leonardo da Vinci, Head of a Man (Bir Adamın Başı), 1503-05, Gallerie Dell Accademia, Venice.

Eskiz 88 : Leonardo da Vinci, Anatomical Drawings (Anatomi Çalışmaları), Muscles.

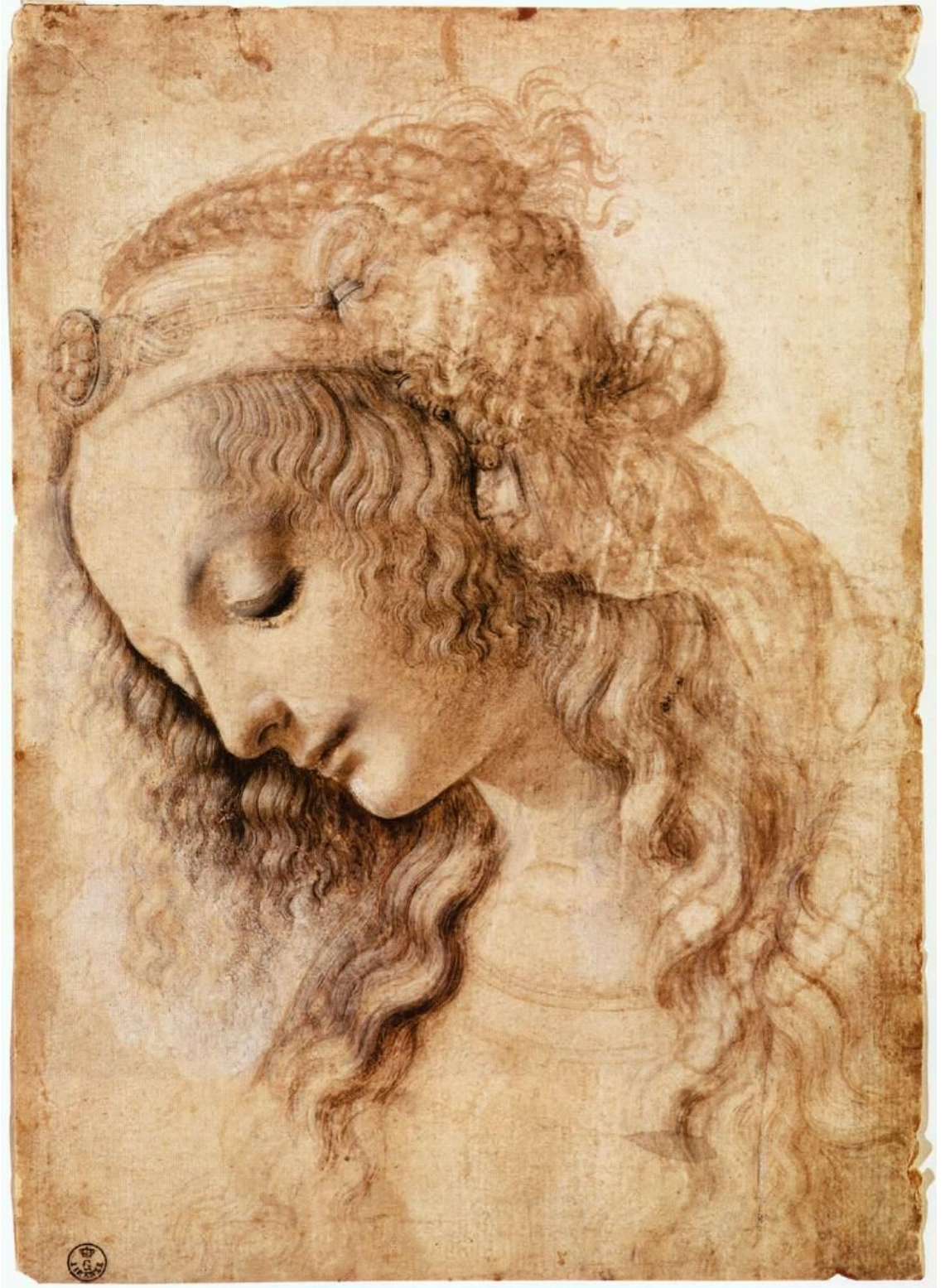
Eskiz 89 : Leonardo da Vinci, Self Portrait (Otoportre).

Eskiz 90 : Leonardo da Vinci, Studies of Human Skull (Kafatası Çalışması), 1489, Royale Library, Windsor.

Eskiz 91 :Leonardo da Vinci, Study For The Last Supper (Son Akşam Yemeği İçin Çalışma), 1495, Graphische Sammlung Albertina, Vienna.

Eskiz 92 : Leonardo da Vinci, Study of A Woman's Head (Bir Kadının Başı), 1470-76, Uffizi Gallery, Floransa.

Eskiz 93 : Leonardo da Vinci, Study of A Woman's Head (Bir Kadının Başı), 1490, Louvre Museum, Paris.

Eskiz 94 : Leonardo da Vinci, Study of Madonna And Child With St Anne (Madonna İçin Çalışma), 1503-17, Louvre Museum, Paris

Eskiz 95 : Leonardo da Vinci, Study of Hands (El Çalışması), 1474, Royal Library, Windsor.

Michelangelo Buonarroti

Asıl adı *Michelangelo di Lodovico Buonarroti Simoni* (1475-1564) İtalyan ressam ve heykeltıraş.

En önemli İtalyan sanatçılardan biridir. Tanınmış bir ailenin çocuğu olan Michelangelo, ailesinin istememesine rağmen bir ressamın yanına çırak olarak girdi ve burada dikkatleri çeken Michelangelo, Medici ailesinin kurduğu bir vakıfta öğrenim gördü²²⁴. Resim yapmanın yanı sıra insan anatomisinede ilgiliydi²²⁵.

Başarılarından dolayı Roma Kardinali kendisini Roma'ya davet etti ve yıllarca kilise bahçesinde bulunan ve Carrera mermer ocağından gelen devasa mermerden ünlü Davut heykelini yaptı, Michelangelo'nun bu büyük eseri tam 7 metre yüksekliğinde devasa boyutlarda bir heykeldir²²⁶. Daha sonra Sistina Şapeli'nin tavan fresklerini yapmak için dört yıl boyunca çalıştı²²⁷.

Papa II. Julius öldükten sonra, mezarı için ünlü Musa heykelini yaptı. Heykel o kadar gerçek duruyorduki michelangelo heykelin karşısına geçerek “Ey Musa benimle Konuş” diyerek elindeki çekici heykele fırlattı²²⁸.

²²⁴ Z. Rona, “Michelangelo”, Eczacıbaşı Sanat Ansiklopedisi, Yem Yayınları, İstanbul 2008, C. II, 1048-1049; Graham-Dixon Andrew, Sanat Atlası, Boyut Yayınları, İstanbul 2012, 118-119; E. H. Gombrich, Sanatın öyküsü, Remzi Kitabevi, İstanbul 2004, 287-346.; Alexandra Grömling, Mini Sanat Dizisi: Michelangelo, Literatür Yayıncılık, İtalya 2005, 14-15.

²²⁵ Z. Rona, “Michelangelo”, Eczacıbaşı Sanat Ansiklopedisi, Yem Yayınları, İstanbul 2008, C. II, 1048-1049; Graham-Dixon Andrew, Sanat Atlası, Boyut Yayınları, İstanbul 2012, 118-119; E. H. Gombrich, Sanatın öyküsü, Remzi Kitabevi, İstanbul 2004, 287-346.; Alexandra Grömling, Mini Sanat Dizisi: Michelangelo, Literatür Yayıncılık, İtalya 2005, 40-49.

²²⁶ Z. Rona, “Michelangelo”, Eczacıbaşı Sanat Ansiklopedisi, Yem Yayınları, İstanbul 2008, C. II, 1048-1049; Graham-Dixon Andrew, Sanat Atlası, Boyut Yayınları, İstanbul 2012, 118-119; E. H. Gombrich, Sanatın öyküsü, Remzi Kitabevi, İstanbul 2004, 287-346.; Alexandra Grömling, Mini Sanat Dizisi: Michelangelo, Literatür Yayıncılık, İtalya 2005, 36-37.

²²⁷ Z. Rona, “Michelangelo”, Eczacıbaşı Sanat Ansiklopedisi, Yem Yayınları, İstanbul 2008, C. II, 1048-1049; Graham-Dixon Andrew, Sanat Atlası, Boyut Yayınları, İstanbul 2012, 118-119; E. H. Gombrich, Sanatın öyküsü, Remzi Kitabevi, İstanbul 2004, 287-346.; Alexandra Grömling, Mini Sanat Dizisi: Michelangelo, Literatür Yayıncılık, İtalya 2005, 38-43.

²²⁸ Z. Rona, “Michelangelo”, Eczacıbaşı Sanat Ansiklopedisi, Yem Yayınları, İstanbul 2008, C. II, 1048-1049; Graham-Dixon Andrew, Sanat Atlası, Boyut Yayınları, İstanbul 2012, 118-119; E. H. Gombrich, Sanatın öyküsü, Remzi Kitabevi, İstanbul 2004, 287-346.; Alexandra Grömling, Mini Sanat Dizisi: Michelangelo, Literatür Yayıncılık, İtalya 2005, 54-55.

Michelangelo çağının dahi sanatçılarından biriydi ve çok büyük bir ün kazanmıştı. Leonardo ve Rafaellonun ölümlerinden sonra tam elli yıl en ünlü sanat adamı olarak yaşadı²²⁹. Son heykeli Pieta'yı on yıl çalışmasına rağmen bitiremeden öldü²³⁰.

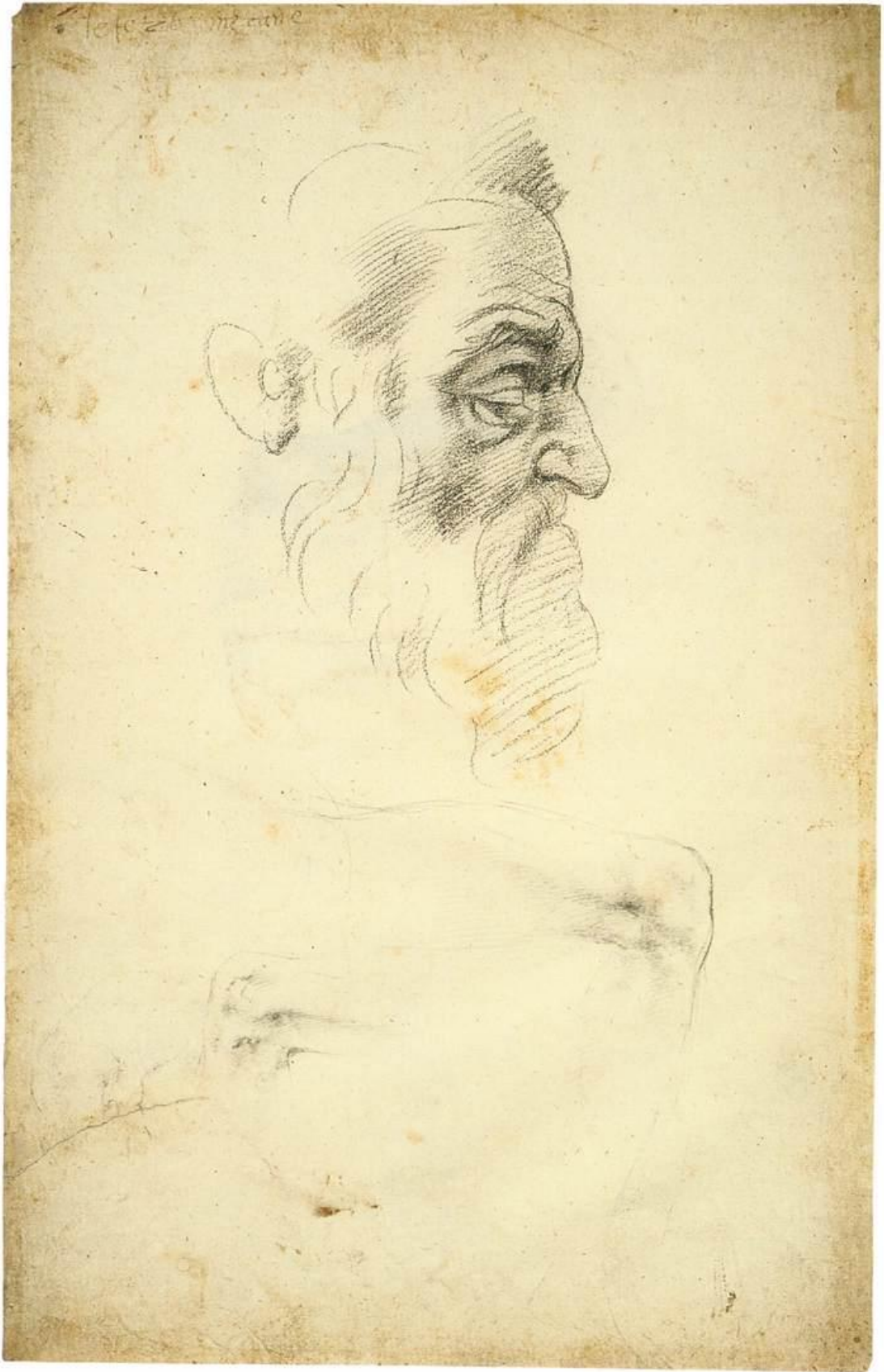
Michelangelo kendi deyimiyle önce heykeltıraş sonra ressamdı. Figürlerindeki aşırı kaslı yapılar ve heykelsi görünüşler onun insan anatomisine hayran oluşundan dolaydır.

Michelangelo figürlerinde aşırı kaslı adaleli yapılar kullanmıştır. Resimleri adeta birer heykel görünümündedir. Sanat öğrencilerinin insan anatomisini öğrenmesi için çok önemli bir kaynak olan eskizleri günümüze kadar ulaşmıştır(Eskiz 96-97-98-99-100-101-102-103-104-105-106-107-108).²³¹

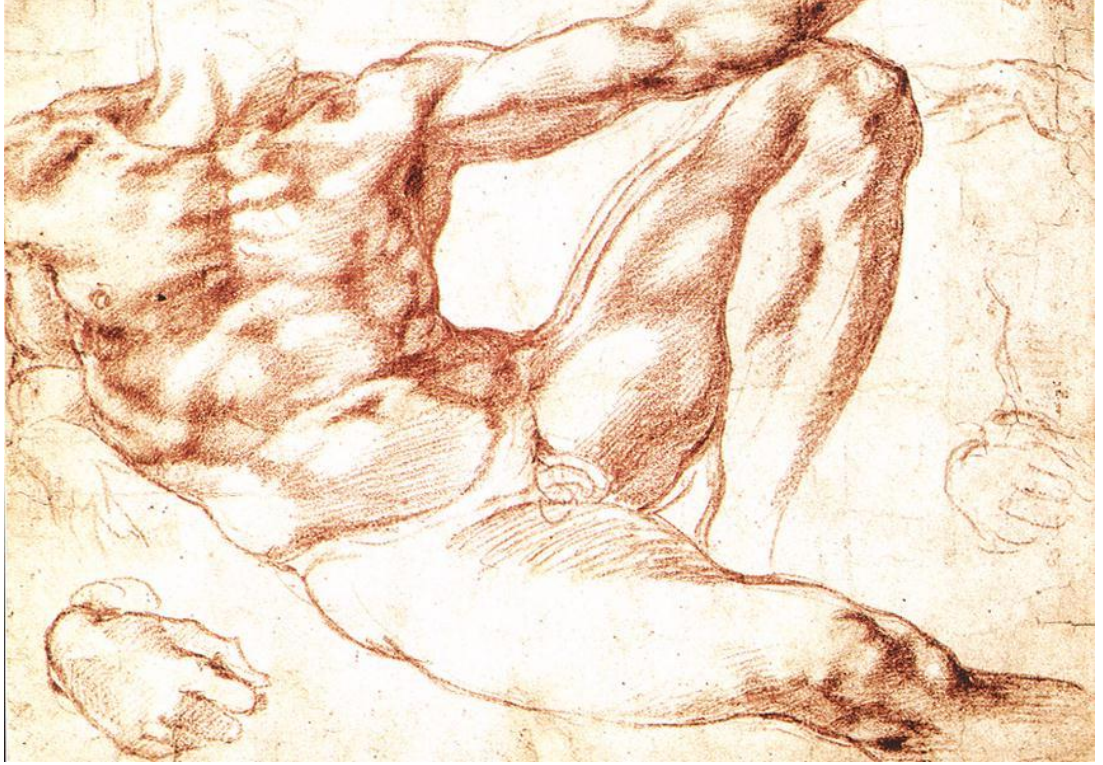
²²⁹ Z. Rona, "Michelangelo", Eczacıbaşı Sanat Ansiklopedisi, Yem Yayınları, İstanbul 2008, C. II, 1048-1049; Graham-Dixon Andrew, Sanat Atlası, Boyut Yayınları, İstanbul 2012, 118-119; E. H. Gombrich, Sanatın öyküsü, Remzi Kitabevi, İstanbul 2004, 287-346.; Alexandra Grömling, Mini Sanat Dizisi: Michelangelo, Literatür Yayıncılık, İtalya 2005, 40-49.

²³⁰ Z. Rona, "Michelangelo", Eczacıbaşı Sanat Ansiklopedisi, Yem Yayınları, İstanbul 2008, C. II, 1048-1049; Graham-Dixon Andrew, Sanat Atlası, Boyut Yayınları, İstanbul 2012, 118-119; E. H. Gombrich, Sanatın öyküsü, Remzi Kitabevi, İstanbul 2004, 287-346.; Alexandra Grömling, Mini Sanat Dizisi: Michelangelo, Literatür Yayıncılık, İtalya 2005, 88-89.

²³¹ Z. Rona, "Michelangelo", Eczacıbaşı Sanat Ansiklopedisi, Yem Yayınları, İstanbul 2008, C. II, 1048-1049; Graham-Dixon Andrew, Sanat Atlası, Boyut Yayınları, İstanbul 2012, 118-119; E. H. Gombrich, Sanatın öyküsü, Remzi Kitabevi, İstanbul 2004, 287-346.; Alexandra Grömling, Mini Sanat Dizisi: Michelangelo, Literatür Yayıncılık, İtalya 2005, 40-49.

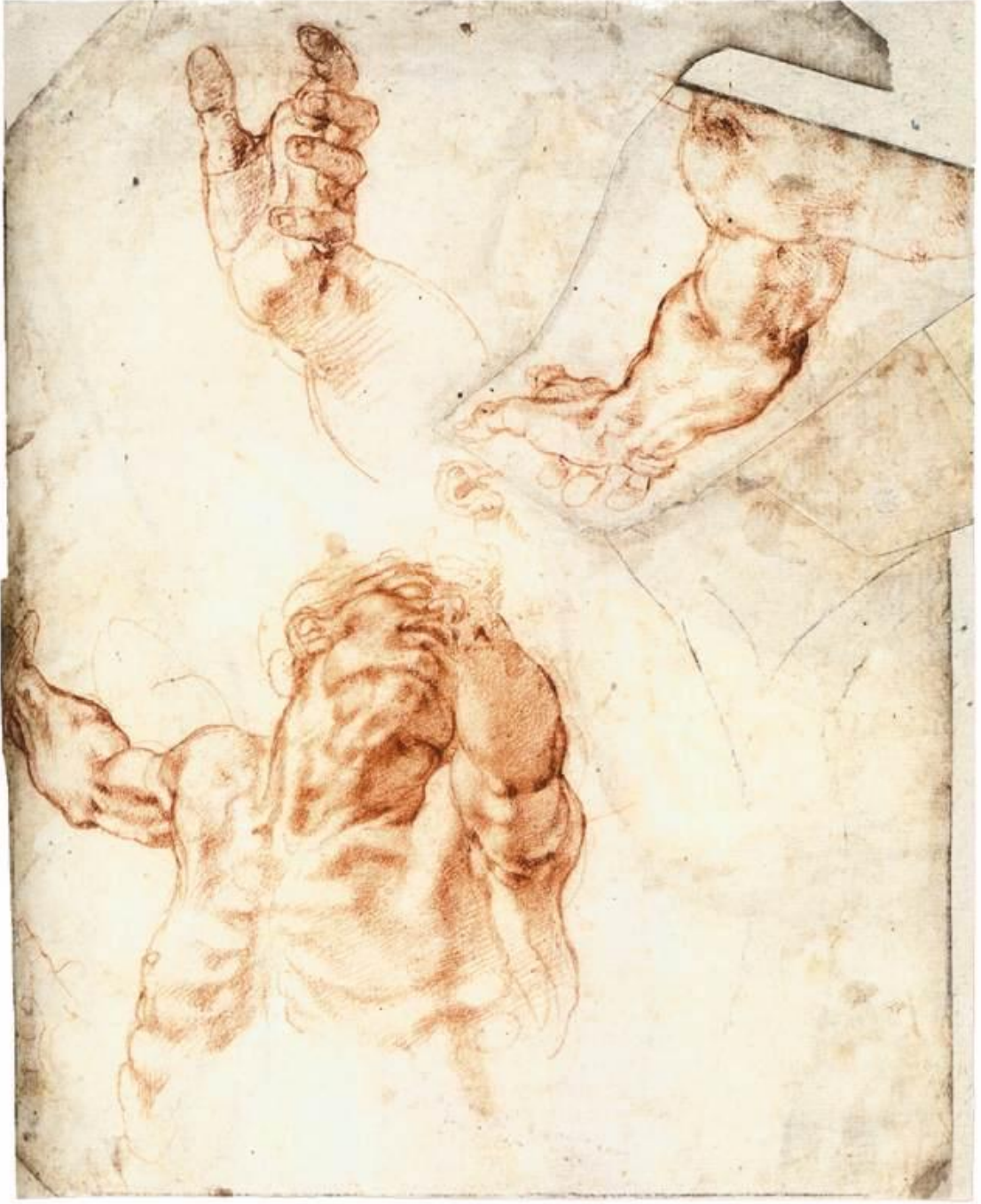
Eskiz 96 : Michelangelo Buonarroti, Bearded Head (Sakallı Adam), 1508, Uffizzi Gallery, Floransa.

Eskiz 97 : Michelangelo Buonarroti, Study For Adam (Adem İçin alışma), 1510, British Museum, London

Eskiz 98 : Michelangelo Buonarroti, Grotesque Heads (Grotesk Başlar), 1524-25, Stadelches Kunstinstitut, Frankfurt

Eskiz 99 : Michelangelo Buonarroti, Five Studies For The Figure (Bir Figür İçin Beş Çalışma), 1512, Teylers Museum, Haarlem.

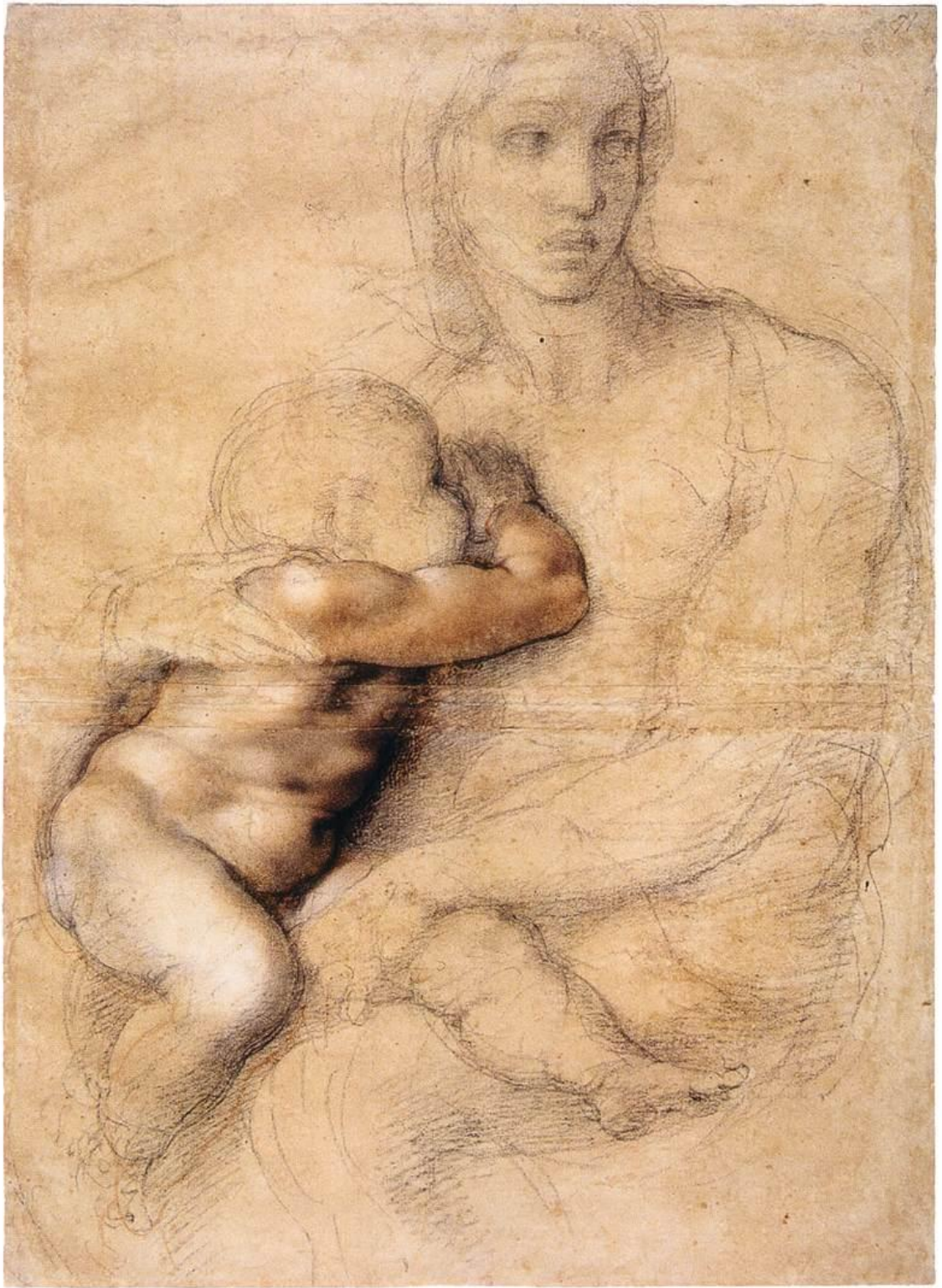
Eskiz 100 : Michelangelo Buonarroti, Four Studies For The Crucified (Çarmıha Gerilme İçin Dört Çalışma), 1512, British Museum, London.

Eskiz 101 : Michelangelo Buonarroti, Four Studies of a Bent Arm (Bükülü Kol için Dört Çalışma), 1524-25, Ashmolean Museum, Oxford.

Eskiz 102 : Michelangelo Buonarroti, Kneeling Male Nude (Diz Çökmüş Çıplak Adam), 1534-36, Casa Buanorroti, Floransa.

Eskiz 103 : Michelangelo Buonarroti, Madonna and Child (Madonna), 1522-25, Casa Buonarroti, Floransa.

Eskiz 104 : Michelangelo Buonarroti, Male Nude (Çıplak Erkek), 1503, Casa Buonarroti, Florence.

Eskiz 105 : Michelangelo Buonarroti, Male Nude(Çıplak Erkek), 1503, Louvre Museum, Paris.

Eskiz 106 : Michelangelo Buonarroti, Male Nude (Çıplak Erkek), 1504, Teylers Museum, Haarlem.

Eskiz 107 : Michelangelo Buonarroti, St Anne With The Virgin and The Christ Child (Azize Anna, Meryem ve Çocuk İsa), 1505, Ashmolean Museum, Oxford.

Eskiz 108 : Michelangelo Buonarroti, Studies For The Libyan Sibyl (Libyalı Kahin Çalışması), 1511-12, Moma, New York

Raffaello Sanzio

Asıl adı *Raffaello Sanzio da Urbino* (1483-1520) İtalyan ressam.

İlk Hocası babası ressam Giovanni Santi olan Raffaello, küçük yaşta Paolo Uccello, Luca Signorelli, ve Hollandalı ressam Hieronymus Bosch'un çalışmalarını gördü²³². Resim sanatına yeteneği olan Raffaelloyu dayısı Perugia'ya Perugino'ya çırak olarak gönderdi. Raffaello'nun 4 yıl boyunca ustasının etkisinde yetişti ve bu dönemde Perugino'dan sade ve net bir kompozisyon ve ifade tekniklerini öğrendiği düşünülmektedir²³³.

Leonardo ve Michelangelo'ya karşın Raffaello yavaş bir gelişim süreci geçirmiştir²³⁴. Ustasından oldukça fazla etkilenen Raffaello bu dönemde Perugino'ya o kadar yakın eserler üretmiştir ki, bazı eserleri hangisinin yaptığı uzun süre tartışmalı kalmıştır²³⁵.

Ancak tüm benzerliklere rağmen kendi üslubunu da geliştiren raffaello özellikle portrelerde çok etkili olmuştur²³⁶. Aslında duygusal yönden Perugino ile farklı olan Raffaello, figürlerin kompozisyondaki yerlerinde, daha özgür ve serbest dururlar²³⁷.

Genç ressam resmin dairesel üst yarısının huzurlu düzeni ile alt yarısındaki kaotik kontrastı vurgulamakla Perugino'nun elementlerini kullanarak varabildiği noktada, yıllar sonra "göğe yükselme" tablosu ile yakalayacağı ifade gücünün daha ilk günlerden

²³² U. Tükel, "Raffaello", Eczacıbaşı Sanat Ansiklopedisi, Yem Yayınları, İstanbul 2008, C. III, 1299-1300; Graham-Dixon Andrew, Sanat Atlası, Boyut Yayınları, İstanbul 2012, 120-121; E. H. Gombrich, Sanatın öyküsü, Remzi Kitabevi, İstanbul 2004, 315.

²³³ U. Tükel, "Raffaello", Eczacıbaşı Sanat Ansiklopedisi, Yem Yayınları, İstanbul 2008, C. III, 1299-1300; Graham-Dixon Andrew, Sanat Atlası, Boyut Yayınları, İstanbul 2012, 120-121; E. H. Gombrich, Sanatın öyküsü, Remzi Kitabevi, İstanbul 2004, 315.

²³⁴ U. Tükel, "Raffaello", Eczacıbaşı Sanat Ansiklopedisi, Yem Yayınları, İstanbul 2008, C. III, 1299-1300; Graham-Dixon Andrew, Sanat Atlası, Boyut Yayınları, İstanbul 2012, 120-121; E. H. Gombrich, Sanatın öyküsü, Remzi Kitabevi, İstanbul 2004, 315.

²³⁵ U. Tükel, "Raffaello", Eczacıbaşı Sanat Ansiklopedisi, Yem Yayınları, İstanbul 2008, C. III, 1299-1300; Graham-Dixon Andrew, Sanat Atlası, Boyut Yayınları, İstanbul 2012, 120-121; E. H. Gombrich, Sanatın öyküsü, Remzi Kitabevi, İstanbul 2004, 315.

²³⁶ U. Tükel, "Raffaello", Eczacıbaşı Sanat Ansiklopedisi, Yem Yayınları, İstanbul 2008, C. III, 1299-1300; Graham-Dixon Andrew, Sanat Atlası, Boyut Yayınları, İstanbul 2012, 120-121; E. H. Gombrich, Sanatın öyküsü, Remzi Kitabevi, İstanbul 2004, 315.

²³⁷ U. Tükel, "Raffaello", Eczacıbaşı Sanat Ansiklopedisi, Yem Yayınları, İstanbul 2008, C. III, 1299-1300; Graham-Dixon Andrew, Sanat Atlası, Boyut Yayınları, İstanbul 2012, 120-121; E. H. Gombrich, Sanatın öyküsü, Remzi Kitabevi, İstanbul 2004, 315.

tasarlanmakta olduğunun ipuçlarını vermektedir(Eskiz 109-110-111-112-113-114-115-116-117).²³⁸

Eskiz 109 : Raffaello Sanzio, Compositional Study for Handing-over the Keys (Üzerine Asılan Anahtarlar için Kompozisyon Çalışması), 1514.

Eskiz 110: Raffaello Sanzio, Design for the lower half of the Disputa (Tartışma Sahnesi İçin çalışma), 1510-11, Musée Condé, Chantilly.

²³⁸ U. Tükel, “Rafaello”, Eczacıbaşı Sanat Ansiklopedisi, Yem Yayınları, İstanbul 2008, C. III, 1299-1300; Graham-Dixon Andrew, Sanat Atlası, Boyut Yayınları, İstanbul 2012, 120-121; E. H. Gombrich, Sanatın öyküsü, Remzi Kitabevi, İstanbul 2004, 315.

Eskiz 111 : Raffaello Sanzio, Drapery Study for a Sibyl (verso) (Kahinler için Kumaş çalışması), 1511-12, British Museum, London.

Eskiz 112 : Raffaello Sanzio, Figure Study of Two Apostles (İki Havari Figürü İçin Çalışma), 1518-20.

Eskiz 113 : Raffaello Sanzio, Lamentation (Matem), 1505-06, Louvre, Paris.

Eskiz 114 : Raffaello Sanzio, Study for St Paul Preaching in Athens (Aziz Paul'un Atina'daki Vaazi), 1514-15, Uffizi Gallery, Floransa.

Eskiz 115 : Raffaello Sanzio, Study of God the Father (recto) (Baba) , 1516, Ashmolean Museum, Oxford.

Eskiz 116 : Raffaello Sanzio, The School of Athens (Atina Okulu), Uffizi Gallery, Floransa.

Eskiz 117 : Raffaello Sanzio, Study of the Head of an Apostle (Havari Başı Çalışması), 1519-20, British Museum, London.

3.1.4. Geç Rönesans – Maniyerizm

Correggio

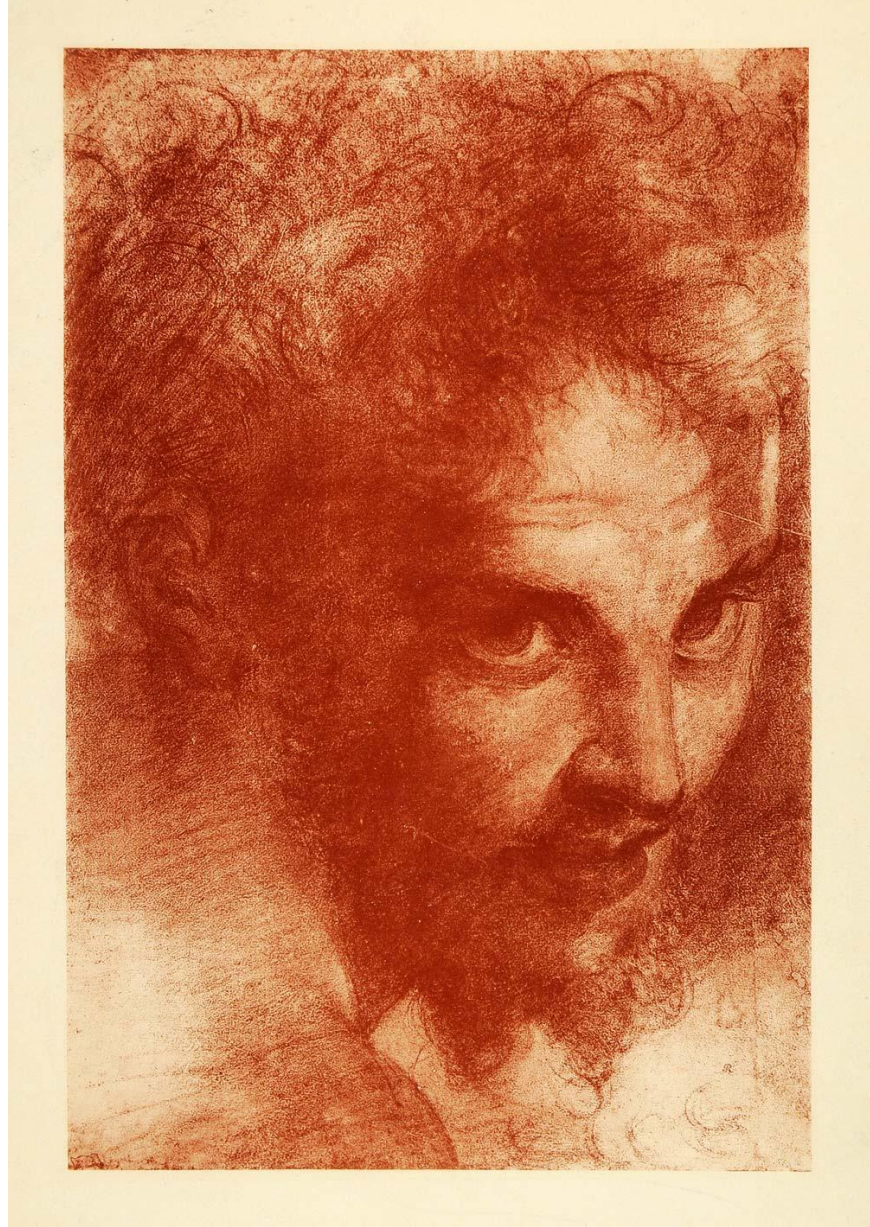
Asıl adı *Antonio Allegri da Correggio* (1489-1534) İtalyan ressam.

Correggio, ışık-gölgeyi Leonardo gibi, dış çizgileri yumuşatacak ve belli bir atmosferik etki yaratacak biçimde kullanmayı yeğler.

Kısaltımlı Perspektif'i (rakursi) döneminde çok etkili bir şekilde tavan resimlerinde kullanmıştır.

Correggio'nun kendi yetiştirdiği bir öğrencisi yoktur fakat eserleri en çok kopyalanan sanatçılardan biridir. Barok dönem sanatçıların çok etkilemiş ve yaptığı büyük boyutlu Altar Panoları Rokoko döneminde en çok taklit edilen eserler olmuşlardır²³⁹.

Çalışmaları öğretici ve oldukça güçlü bir desen anlayışı sergiler. Eskizleri sanat eğitimi alan öğrencileri için, anatomi, rakursi ve ışık-gölge öğrenimi açısından önemlidir(Eskiz 118-119).

Eskiz 118 : Correggio, Portrait Head of Man (Erkek Portresi).

²³⁹ U. Tükel, "Correggio", Eczacıbaşı Sanat Ansiklopedisi, Yem Yayınları, İstanbul 2008, C. I, 324; Graham-Dixon Andrew, Sanat Atlası, Boyut Yayınları, İstanbul 2012, 124; E. H. Gombrich, Sanatın öyküsü, Remzi Kitabevi, İstanbul 2004, 338-339.

Eskiz 119 : Correggio, Study for Eve (Havva için Çalışma), 1525.

Jacopo da Pontormo

Asıl adı *Jacopo Carucci*(1494-1557) İtalyan ressam.

Michelangelo'nun sanatından esinlenerek ve çevre çizgilerine ağırlık veren ve Maniyerist üslupla çalışan Pontormo, yumuşak ve soğuk tonlar içeren bir renk yelpazesi içinde eserler ortaya koymuştur²⁴⁰.

“Çarmıhtan İndiriliş” resmi önemlidir. Burada yapısalcı bir anlayışla dairesel bir hareket, kompozisyona egemendir²⁴¹. Renk tercihleri de natüralist bir eğilim göstermez ve böylece soyut resmin renk tercihlerine doğru gider (Eskiz 120-121-122-123-124)²⁴².

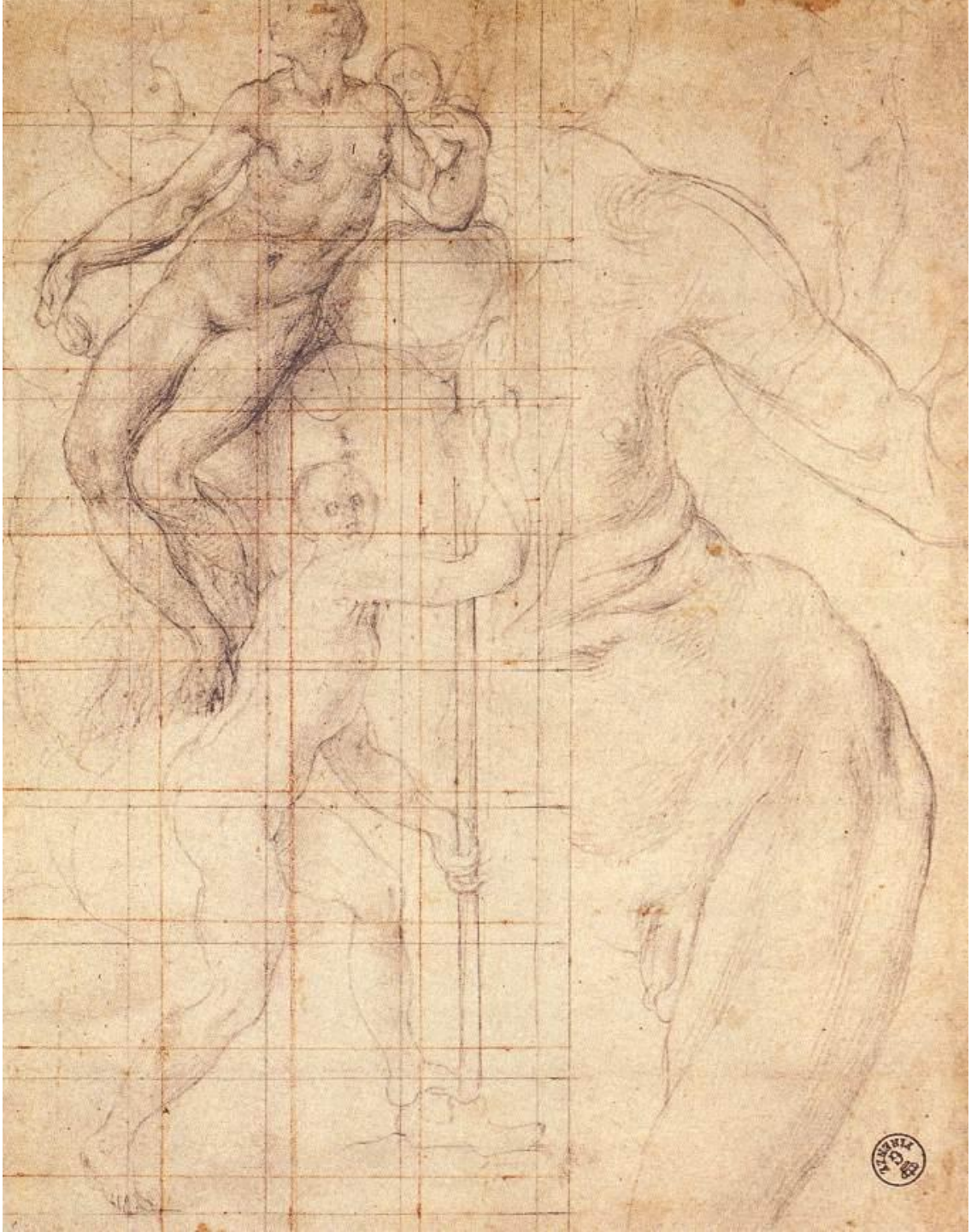

Eskiz 120 : Jacopo da Pontormo, Hermaphrodite Figure (Çift Cinsiyetli Figür), 1515, Uffizzi Gallery, Floransa.

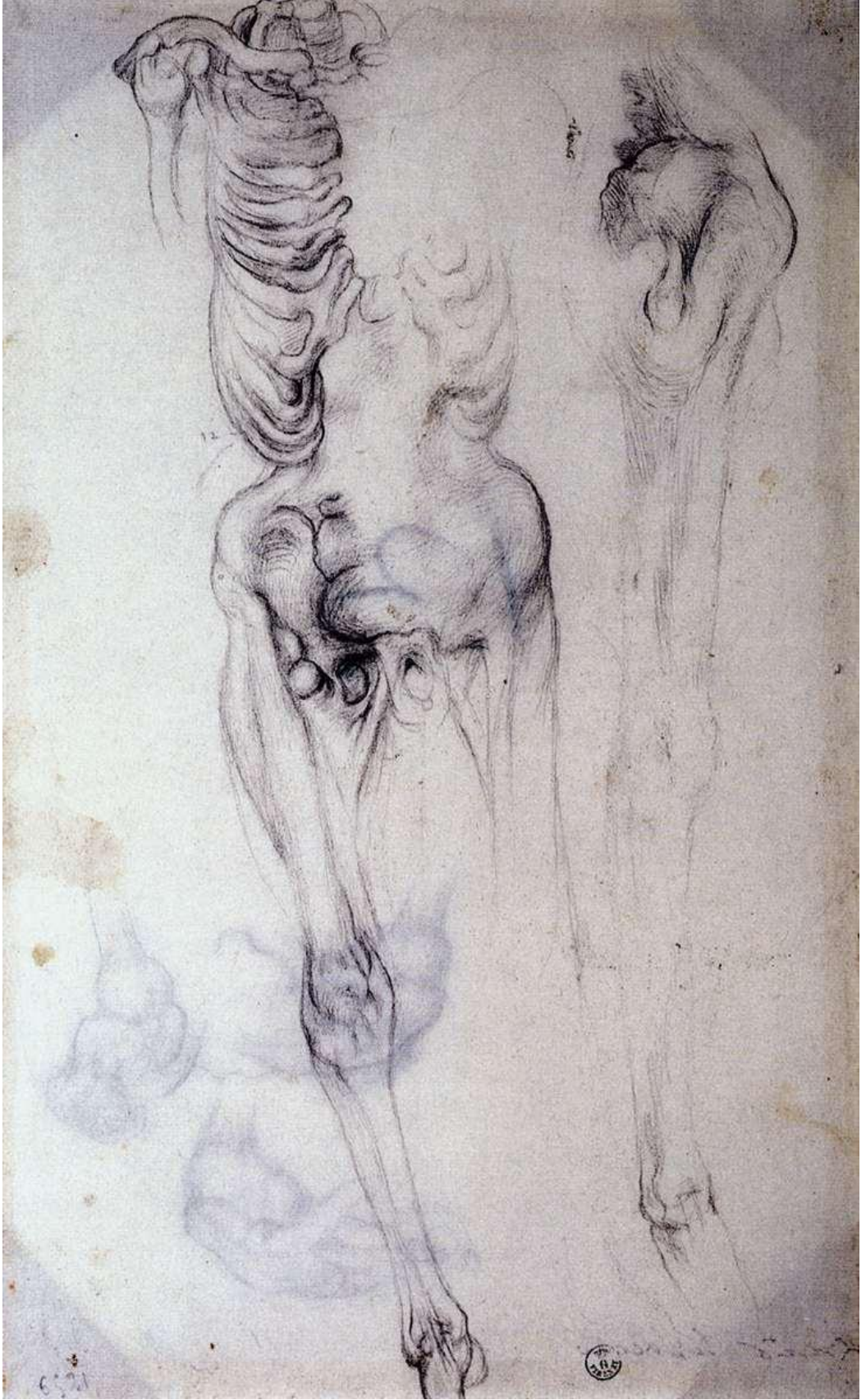
²⁴⁰ U. Tükel, “Pontormo”, Eczacıbaşı Sanat Ansiklopedisi, Yem Yayınları, İstanbul 2008, C. III, 1270

²⁴¹ U. Tükel, “Pontormo”, Eczacıbaşı Sanat Ansiklopedisi, Yem Yayınları, İstanbul 2008, C. III, 1270

²⁴² U. Tükel, “Pontormo”, Eczacıbaşı Sanat Ansiklopedisi, Yem Yayınları, İstanbul 2008, C. III, 1270

Eskiz 121 : Jacopo da Pontormo, Adam and Eve at Work (Adem ile Havva için çalışma), 1546-56, Museum of Art, Philadelphia.

Eskiz 122 : Jacopo da Pontormo, Anatomical Study (Anatomi Çalışması), 1527-28, Uffizzi Gallery, Floransa.

Eskiz 123 : Jacopo da Pontormo, Head of a Man Wearing a Hat (verso) (Şapka Takmış Adam), 1520-21, Uffizzi Gallery, Floransa.

Eskiz 124 : Jacopo da Pontormo, Study for Vertumnus and Pomona (Vertumnus ve Pomona), 1519, Uffizi Gallery, Floransa.

Jacobo Tintoretto

Asıl adı *Jacobo Robusti* (1518-1594) İtalyan ressam.

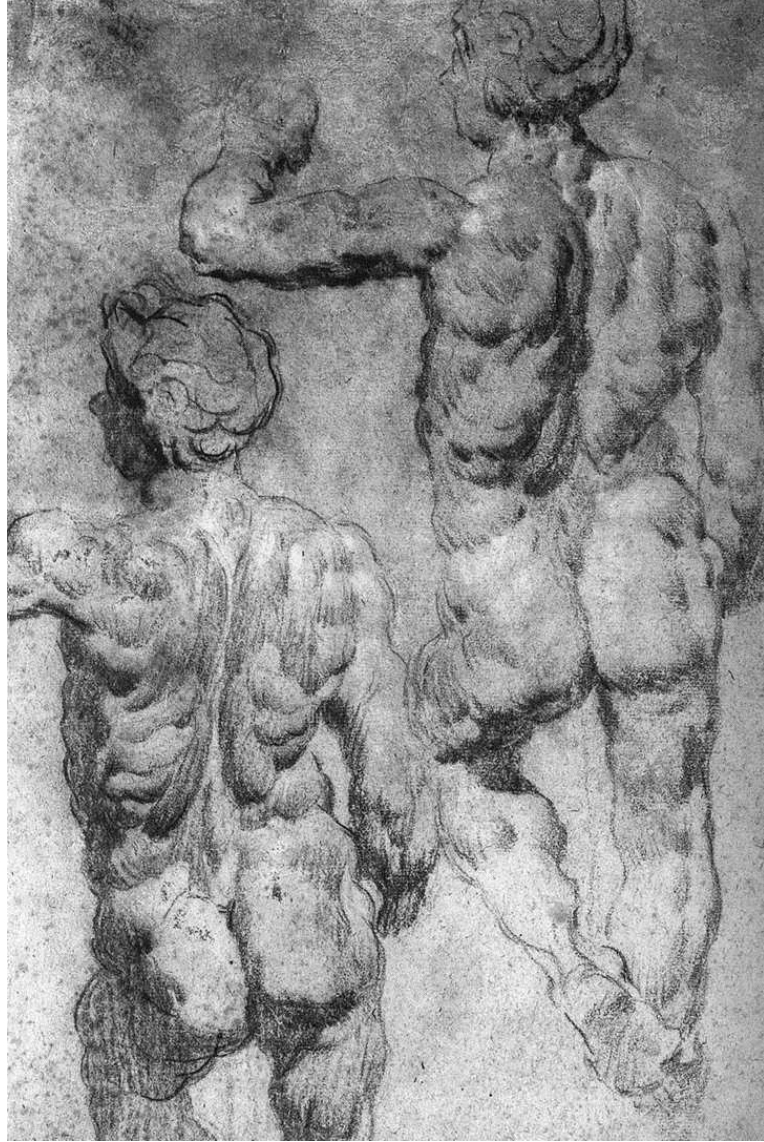
Babasının boyacı olmasından dolayı renklerle çok ilgili olan Tintoretto mitolojik ve dinsel konulu resimler yapmıştır²⁴³. Michelangelo'nun sağlam deseni ile Tiziano'nun renk felsefesini sentezleyerek yapıtlarına taşımıştır²⁴⁴. Resimlerinde ki figürlerde müthiş bir hareketlilik vardır. Maniyerizm Üslubunun en önemli sanatçısı, barok üslubun habercisidir.

Figür hareketlerindeki abartılı ifade ve yüzdeki duyguyu verebilmek için koyu renk astar kullanmıştır. Alabildiğine kontrast bir etki yaratarak bütün ışığı figür üzerine

²⁴³ U. Tükel, "Tintoretto", Eczacıbaşı Sanat Ansiklopedisi, Yem Yayınları, İstanbul 2008, C. III, 1498; E. H. Gombrich, Sanatın öyküsü, Remzi Kitabevi, İstanbul 2004, 368-383.

²⁴⁴ U. Tükel, "Tintoretto", Eczacıbaşı Sanat Ansiklopedisi, Yem Yayınları, İstanbul 2008, C. III, 1498; E. H. Gombrich, Sanatın öyküsü, Remzi Kitabevi, İstanbul 2004, 368-383.

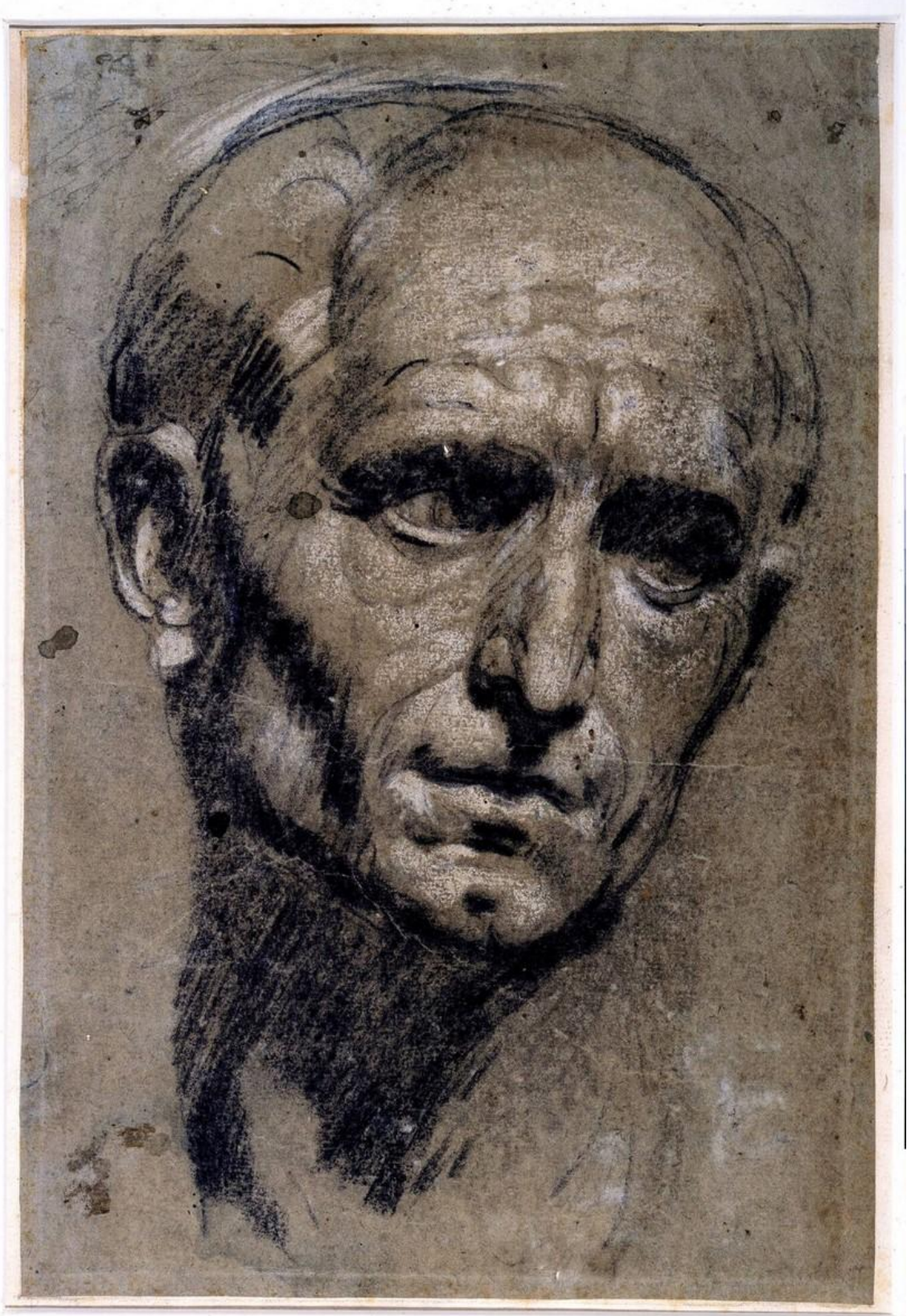
yansıtır. Aslına bakılacak olursa o dönem Maniyerist sanatçıların hepsinde böyle bir tutum mevcuttur²⁴⁵. Bu durum üslubun genel olarak huzursuz, karanlık 'geren' bir izlenim yaratma çabasıyla oluşturulmasından kaynaklanmaktadır(Eskiz 125-126-127-128).²⁴⁶

Eskiz 125 : Jacobo Tintoretto, Figüre Study (Figür Çalışması), 1551.

²⁴⁵ U. Tükel, “Tintoretto”, Eczacıbaşı Sanat Ansiklopedisi, Yem Yayınları, İstanbul 2008, C. III, 1498; E. H. Gombrich, Sanatın öyküsü, Remzi Kitabevi, İstanbul 2004, 368-383.

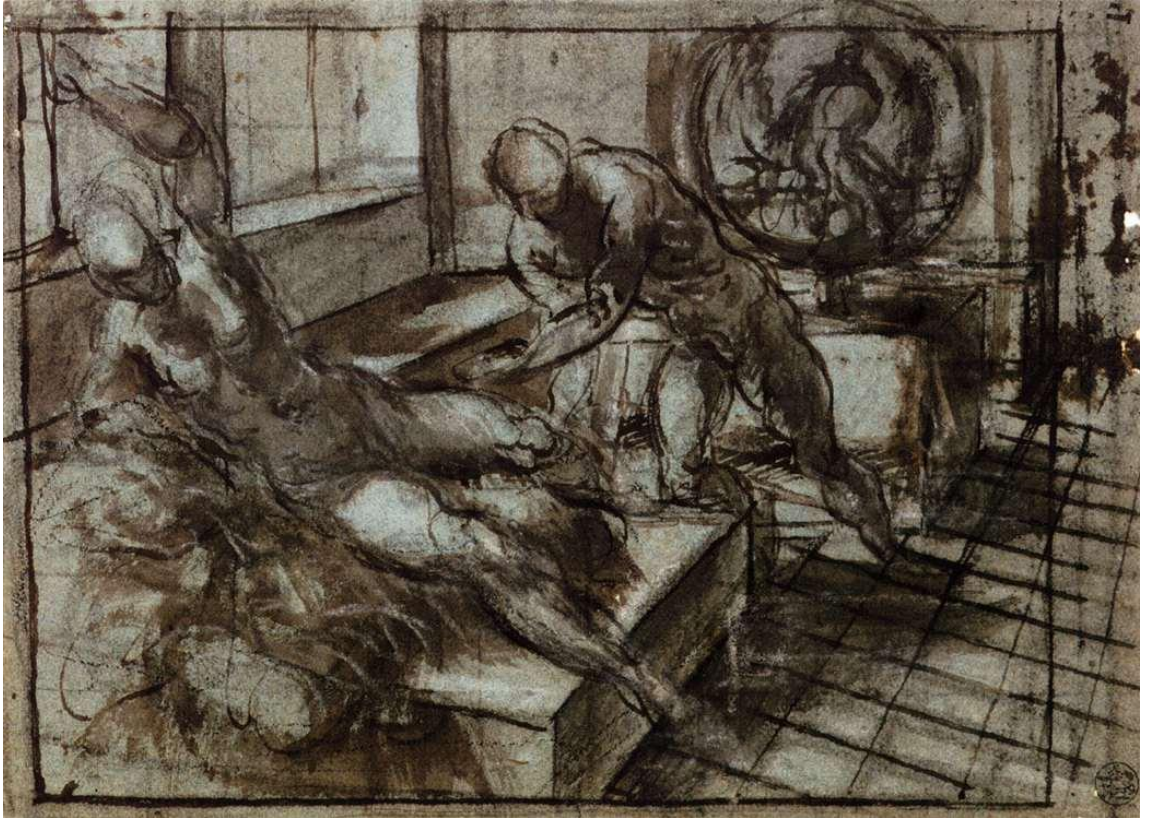
²⁴⁶ U. Tükel, “Tintoretto”, Eczacıbaşı Sanat Ansiklopedisi, Yem Yayınları, İstanbul 2008, C. III, 1498; E. H. Gombrich, Sanatın öyküsü, Remzi Kitabevi, İstanbul 2004, 368-383.

Eskiz 126 : Jacobo Tintoretto, Study After an Antique Head (Antik Adam Başı), 1540

Eskiz 127 : Jacobo Tintoretto, Reclining Male Nude (Yatan ıplak Adam), Foreshortened, 1562.

Eskiz 128 : Jacobo Tintoretto, Venus, Mars and Vulcan (Mars ve Venüs), 1551, Staatliche Museen, Berlin.

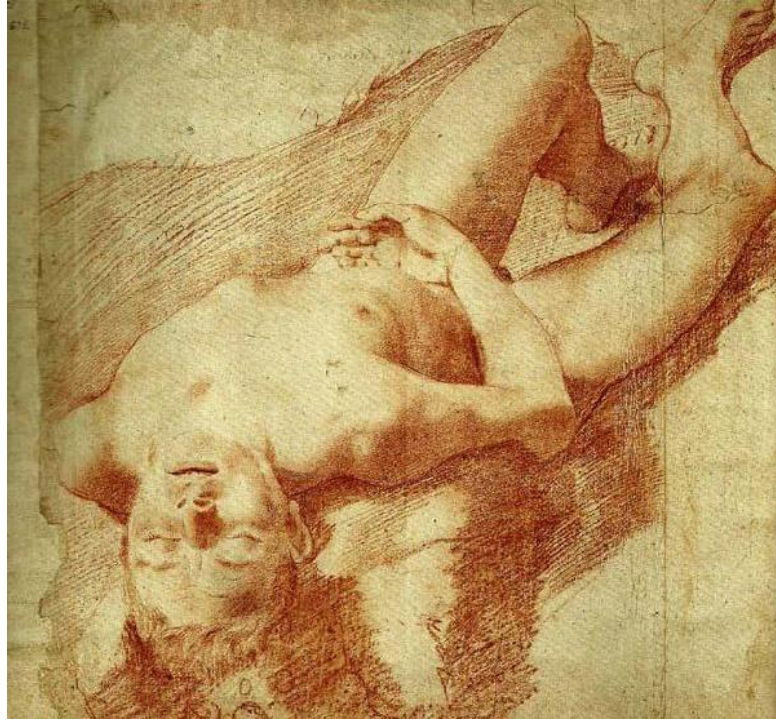
3.2. BAROK DÖNEMİ ESKİZLERİ

3.2.1 Barok

Annibale Carracci

(1560-1609) İtalyan ressam.

Raffaello'yla eşdeğer tutulan iç süslemeleriyle ün kazanan Barok dönem ressamıdır²⁴⁷. Bir süre, maniyerist bir anlayışla resim yapan Tibaldi'nin atölyesinde çalışmıştır²⁴⁸. 1582'de her ikisi de ressam olan abisi Agostino ve kuzeni Ludovico ile birlikte Fava Sarayı'nın süslenme işine katılmıştır²⁴⁹. 1584'te bu üçlü birlikte Bologna, Akademisi'ni kurmuş ve çalışmaya başlamışlardır(Eskiz 129-130)²⁵⁰.

Eskiz 129 : Annibale Carracci, Nude Man (Çıplak Adam).

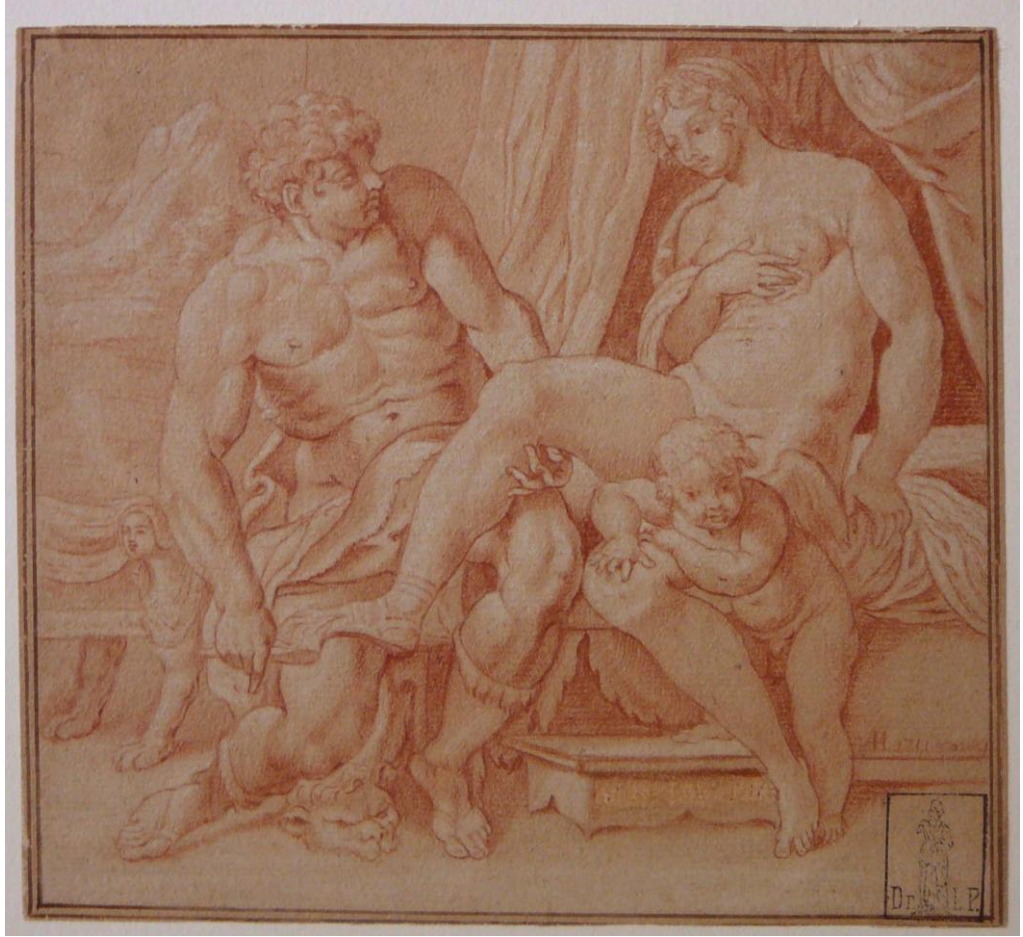
²⁴⁷ U. Tükel, "Annibale Carracci", Eczacıbaşı Sanat Ansiklopedisi, Yem Yayınları, İstanbul 2008, C. I, 299; Graham-Dixon Andrew, Sanat Atlası, Boyut Yayınları, İstanbul 2012, 196; E. H. Gombrich, Sanatın öyküsü, Remzi Kitabevi, İstanbul 2004, 390-393.

²⁴⁸ U. Tükel, "Annibale Carracci", Eczacıbaşı Sanat Ansiklopedisi, Yem Yayınları, İstanbul 2008, C. I, 299; Graham-Dixon Andrew, Sanat Atlası, Boyut Yayınları, İstanbul 2012, 196; E. H. Gombrich, Sanatın öyküsü, Remzi Kitabevi, İstanbul 2004, 390-393..

²⁴⁹ U. Tükel, "Annibale Carracci", Eczacıbaşı Sanat Ansiklopedisi, Yem Yayınları, İstanbul 2008, C. I, 299; Graham-Dixon Andrew, Sanat Atlası, Boyut Yayınları, İstanbul 2012, 196; E. H. Gombrich, Sanatın öyküsü, Remzi Kitabevi, İstanbul 2004, 390-393.

²⁵⁰ U. Tükel, "Annibale Carracci", Eczacıbaşı Sanat Ansiklopedisi, Yem Yayınları, İstanbul 2008, C. I, 299; Graham-Dixon Andrew, Sanat Atlası, Boyut Yayınları, İstanbul 2012, 196; E. H. Gombrich, Sanatın öyküsü, Remzi Kitabevi, İstanbul 2004, 390-393.

Verenose ve Tintoretto gibi Venedik resminin büyük ustalarından etkilenen Carracci, renk ve ışık sorunlarının çözümüne yönelmiştir²⁵¹. Resimlerinde görülen Venedik Okulu etkisi, denetimli bir kompozisyon kuruluşu ile empresyonist bir fırça ve renk tekniği üstüne temellenmiştir.²⁵²

Eskiz 130 : Annibale Carracci, Mars and Venus United By Love (Mars ve Venüs), 1711, Private Collection.

²⁵¹ U. Tükel, “Annibale Carracci”, Eczacıbaşı Sanat Ansiklopedisi, Yem Yayınları, İstanbul 2008, C. I, 299; Graham-Dixon Andrew, Sanat Atlası, Boyut Yayınları, İstanbul 2012, 196; E. H. Gombrich, Sanatın öyküsü, Remzi Kitabevi, İstanbul 2004, 390-393.

²⁵² U. Tükel, “Annibale Carracci”, Eczacıbaşı Sanat Ansiklopedisi, Yem Yayınları, İstanbul 2008, C. I, 299; Graham-Dixon Andrew, Sanat Atlası, Boyut Yayınları, İstanbul 2012, 196; E. H. Gombrich, Sanatın öyküsü, Remzi Kitabevi, İstanbul 2004, 390-393.

Sir Peter Paul Rubens

(1577-1640) Hollandalı ressam.

1592’de resim çalışmalarına Anvers’de başladı²⁵³. Anversli ustalarla üç yıl çalıştıktan sonra, 1598’de loncaya alındı ardından Roma’ya giderek burada Michelangelo’nun, Caraccilerin, Caravaggio’nun eserlerini görüp etkilenmiştir²⁵⁴. Venedik’te ise Tiziano’nun resmini tanımış ve örnek almıştır²⁵⁵.

1608’de annesinin hastalığı yüzünden Anvers’e dönen Rubens, Arşidük Albert ve eşinin ressamı oldu. Bu dönemi barok eğilimini yansıttığı gibi kompozisyonlardaki ritm, ışık-gölge karşıtlığını ele verir²⁵⁶. 1620’lerin ilk yıllarında Arşidüşes Isabella, Rubens’e diplomatik görevler vermiş, bu nedenle 1628-1629 arasında sık sık Madrid ve Londra’ya gitmiştir²⁵⁷. Çabalarının sonucunda Carlos ve IV. Felipe tarafından şövalye unvanı verilmiştir. Sonraki yıllar kendini resme vererek diplomatik kariyerini sona erdirmiş ve ilk eşinin ölümünden sonra pek çok tablosunun modelliğini yapan Helene Fourmont ile evlenmiştir.²⁵⁸

²⁵³ U. Tükel, “Rubens”, Eczacıbaşı Sanat Ansiklopedisi, Yem Yayınları, İstanbul 2008, C. III, 1347; Graham-Dixon Andrew, Sanat Atlası, Boyut Yayınları, İstanbul 2012, 224; E. H. Gombrich, Sanatın öyküsü, Remzi Kitabevi, İstanbul 2004, 397-405.

²⁵⁴ U. Tükel, “Rubens”, Eczacıbaşı Sanat Ansiklopedisi, Yem Yayınları, İstanbul 2008, C. III, 1347; Graham-Dixon Andrew, Sanat Atlası, Boyut Yayınları, İstanbul 2012, 224; E. H. Gombrich, Sanatın öyküsü, Remzi Kitabevi, İstanbul 2004, 397-405.

²⁵⁵ U. Tükel, “Rubens”, Eczacıbaşı Sanat Ansiklopedisi, Yem Yayınları, İstanbul 2008, C. III, 1347; Graham-Dixon Andrew, Sanat Atlası, Boyut Yayınları, İstanbul 2012, 224; E. H. Gombrich, Sanatın öyküsü, Remzi Kitabevi, İstanbul 2004, 397-405.

²⁵⁶ U. Tükel, “Rubens”, Eczacıbaşı Sanat Ansiklopedisi, Yem Yayınları, İstanbul 2008, C. III, 1347; Graham-Dixon Andrew, Sanat Atlası, Boyut Yayınları, İstanbul 2012, 224; E. H. Gombrich, Sanatın öyküsü, Remzi Kitabevi, İstanbul 2004, 397-405.

²⁵⁷ U. Tükel, “Rubens”, Eczacıbaşı Sanat Ansiklopedisi, Yem Yayınları, İstanbul 2008, C. III, 1347; Graham-Dixon Andrew, Sanat Atlası, Boyut Yayınları, İstanbul 2012, 224; E. H. Gombrich, Sanatın öyküsü, Remzi Kitabevi, İstanbul 2004, 397-405.

²⁵⁸ U. Tükel, “Rubens”, Eczacıbaşı Sanat Ansiklopedisi, Yem Yayınları, İstanbul 2008, C. III, 1347; Graham-Dixon Andrew, Sanat Atlası, Boyut Yayınları, İstanbul 2012, 224; E. H. Gombrich, Sanatın öyküsü, Remzi Kitabevi, İstanbul 2004, 397-405.

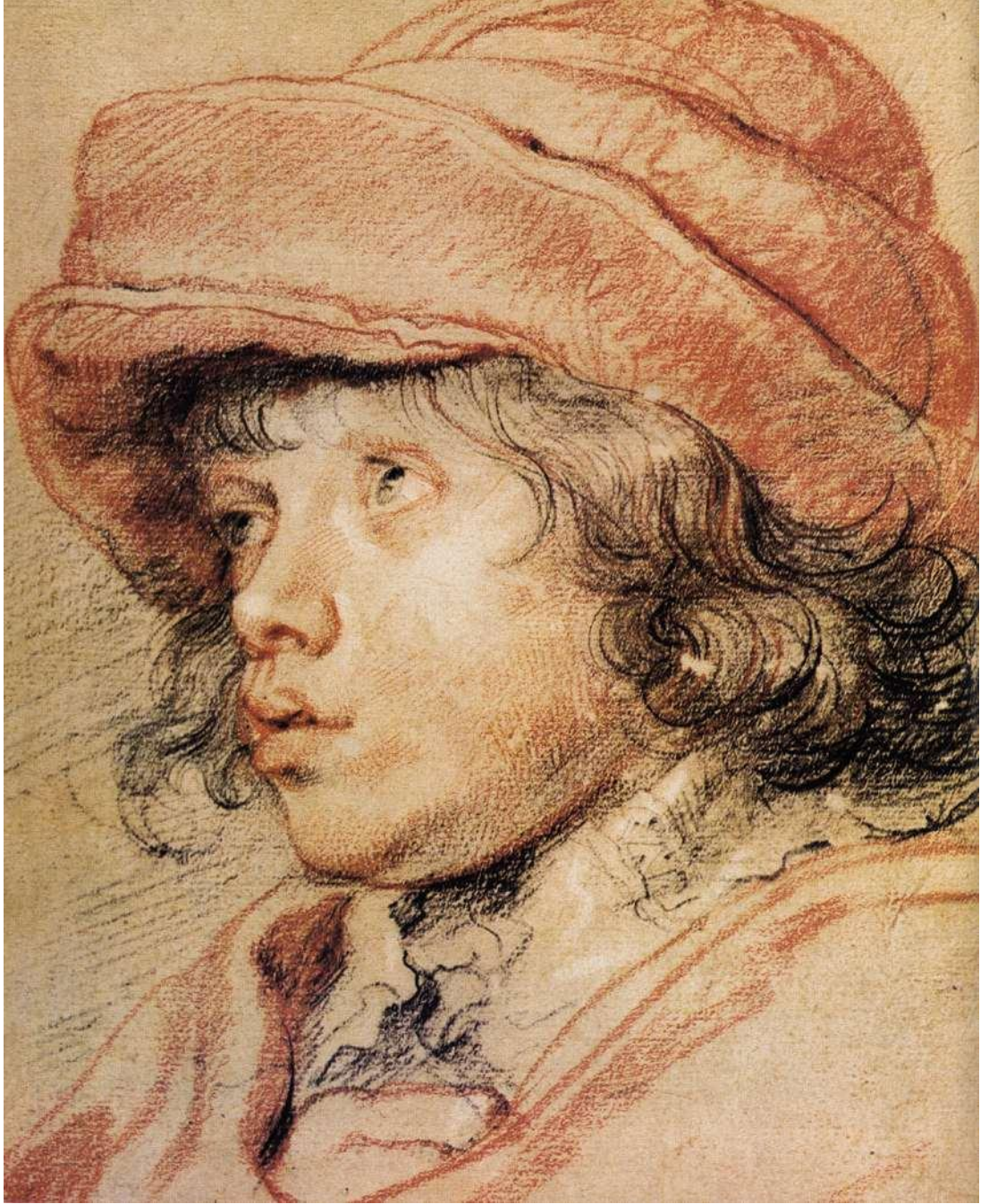

Eskiz 131: Peter Paul Rubens, Nude Man (Çıplak Adam).

Rubens eserlerinde tarihsel, dinsel, mitolojik ve alegorik konuları işlemiş, sanatının kaynakları arasında klasik sanat ve edebiyat ile hümanizm de tüm yaşamını etkilemiştir²⁵⁹. Rubens resimlerinde insan figürleri, idealleşmiş, gürbüz ve sağlıklı, harekette zarif ve elastik tasvir edilir. Rubens, yaratıcı ustalığıyla İtalyan ve Flaman

²⁵⁹ U. Tükel, "Rubens", Eczacıbaşı Sanat Ansiklopedisi, Yem Yayınları, İstanbul 2008, C. III, 1347; Graham-Dixon Andrew, Sanat Atlası, Boyut Yayınları, İstanbul 2012, 224; E. H. Gombrich, Sanatın öyküsü, Remzi Kitabevi, İstanbul 2004, 397-405.

öğelerini sanatında birleştirebilen bir ressam olarak bilinmektedir(Eskiz 131-132-133-134-135-136-137-138-139-140-141-142)²⁶⁰.

Eskiz 132 : Peter Paul Rubens, Nicolaas Rubens, 1625-26, Graphische Sammlung Albertina, Vienna.

²⁶⁰ U. Tükel, “Rubens”, Eczacıbaşı Sanat Ansiklopedisi, Yem Yayınları, İstanbul 2008, C. III, 1347; Graham-Dixon Andrew, Sanat Atlası, Boyut Yayınları, İstanbul 2012, 224; E. H. Gombrich, Sanatın öyküsü, Remzi Kitabevi, İstanbul 2004, 397-405.

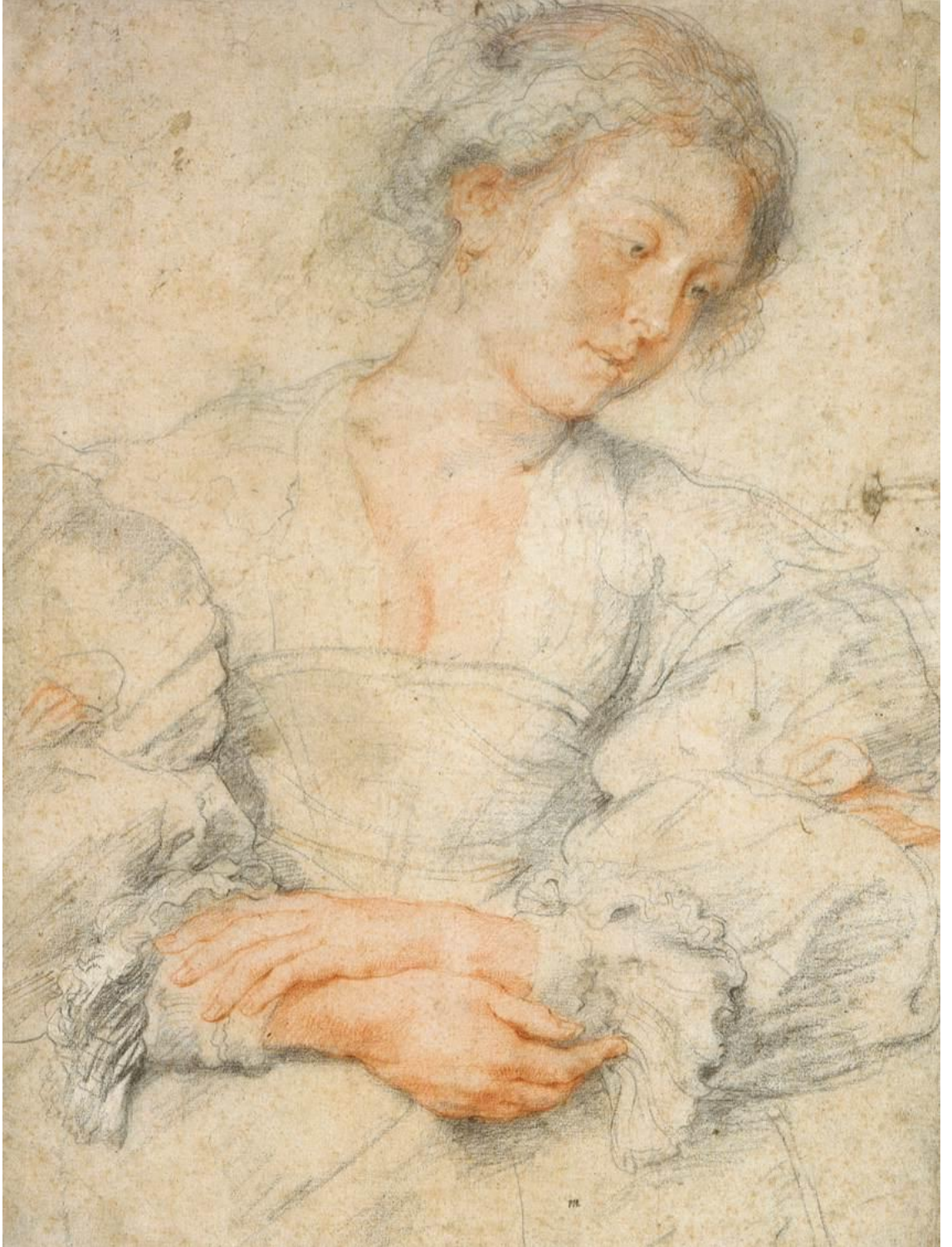
Eskiz 133 : Peter Paul Rubens, Bust of Pseudo (Pseudo'nun Büstü), 1626, Moma, New York.

Eskiz 134 : Peter Paul Rubens, Head and Right Hand of a Woman (Kadın Başı ve Sol Eli Çalışması), 1625, Uffizi Gallery, Floransa.

Eskiz 135 : Peter Paul Rubens, Hercules Crowned by Genii (Genii Tarafından Taçlandırılan Herkül), 1621, British Museum, London.

Eskiz 136 : Peter Paul Rubens, Portrait of a Young Woman (Genç Kadın Portresi), 1630-36, Museum Boijmans Van Beuningen, Rotterdam.

Eskiz 137: Peter Paul Rubens, St. George Slaying the Dragon (Aziz George'un Ejderha ile Savaşı), Louvre, Paris.

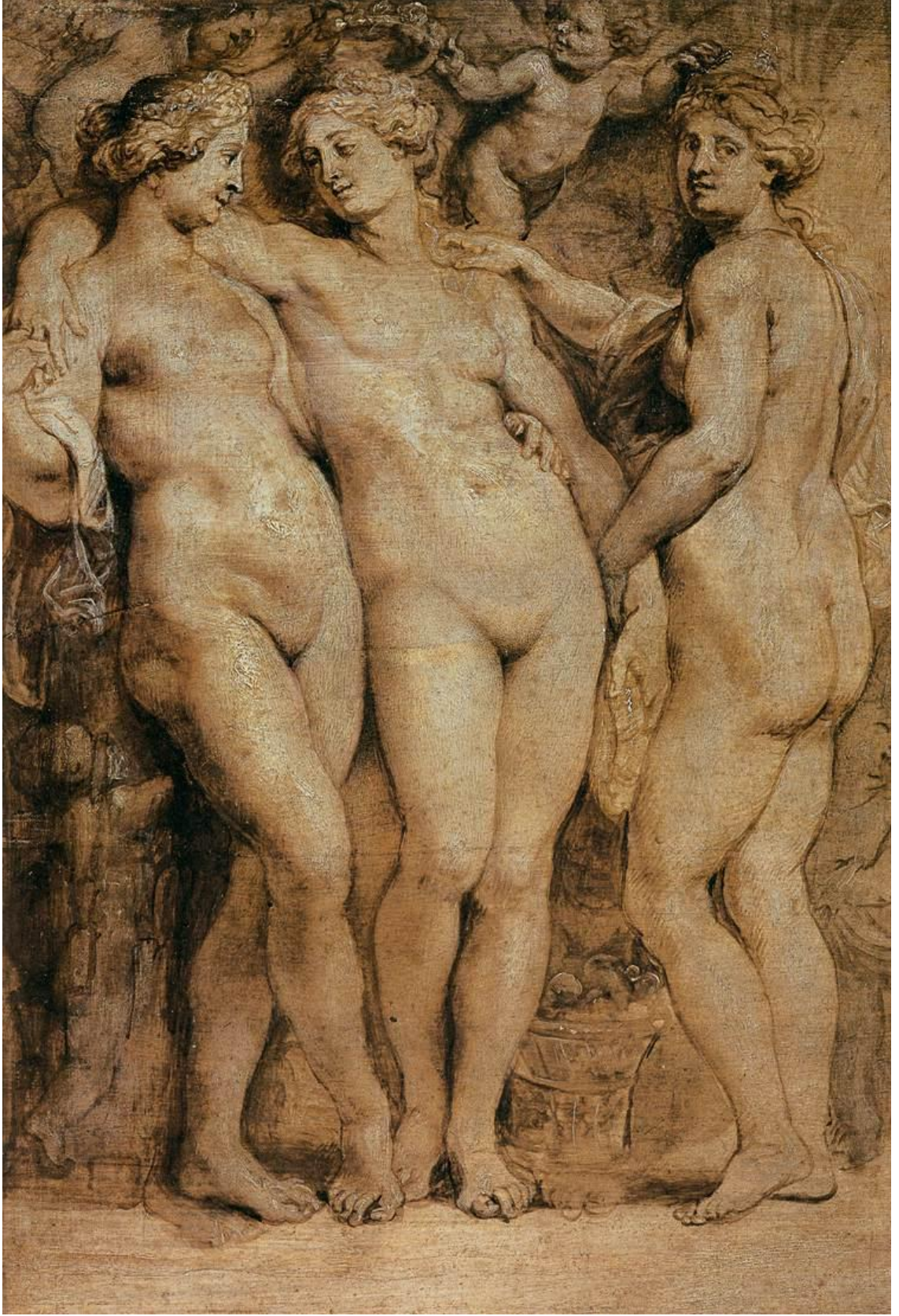
Eskiz 138: Peter Paul Rubens, *The Garden of Love* (Aşk Bahçesi), 1633, Moma – NewYork.

Eskiz 139: Peter Paul Rubens, *Copy of The Lost Battle of Anghiari* (Anghiari Savaşı), 1603, Louvre, Paris.

Eskiz 140: Peter Paul Rubens, The Presentation in The Temple (Tapınakta Sunum).

Eskiz 141: Peter Paul Rubens, *The Three Graces* (Üç Güzeller), 1620-23, Galleria Palatina, Floransa.

Eskiz 142: Peter Paul Rubens, Silenus (or Bacchus) and Satyrs (Baküs ve Satir), 1616, Louvre, Paris.

Guercino

Asıl adı *Giovanni Francesco Barbieri* (1591-1666) İtalyan ressam.

Guercino, henüz yedi yaşında iken çizim kabiliyetini gösterip, bir yıl sonra boyama yapmaya başlamış, on yedi yaşına geldiğinde İtalyan tarzı resim eğitimi veren Bolonya

Okulunda ressam Benedetto Gennari'nin öğrencisi olmuştur²⁶¹. 1615 yılında Bolonya'ya taşındıktan sonra yapıtları İtalyan ressam Lodovico Carracici tarafından övgüler almıştır²⁶². Yaşamı boyunca çok verimli ve takdir edilen bir ressam olarak kabul edilmiştir²⁶³.

Barberie'nin erken dönem stili resimleri ressam Lodovico Carracici'yi andırır²⁶⁴. Daha sonraları kendi çağdaşı olan ressam ve oymacı Guido Reni'nin tarzına yakın olarak, daha fazla ışık ve berraklıkla resimler yapar²⁶⁵. Daha önce hiçbir orjinal Caravaggio'ya ait resim görmediği halde, Caravaggio tarzı iki tane büyük tuval resmi yapmıştır (Eskiz 143-144-145).²⁶⁶

Eskiz 143 : Guercino, Old Man (Yaşlı Adam), Ashmolean Museum – Oxford.

²⁶¹ Web Sayfası: <http://www.nationalgallery.org.uk/artists/guercino> (Erişim : 27 Aralık 2014)

²⁶² Web Sayfası: <http://www.nationalgallery.org.uk/artists/guercino> (Erişim : 27 Aralık 2014)

²⁶³ Web Sayfası: <http://www.nationalgallery.org.uk/artists/guercino> (Erişim : 27 Aralık 2014)

²⁶⁴ Web Sayfası: <http://www.nationalgallery.org.uk/artists/guercino> (Erişim : 27 Aralık 2014)

²⁶⁵ Web Sayfası: <http://www.nationalgallery.org.uk/artists/guercino> (Erişim : 27 Aralık 2014)

²⁶⁶ Web Sayfası: <http://www.nationalgallery.org.uk/artists/guercino> (Erişim : 27 Aralık 2014)

Eskiz 144 : Guercino, Nude Woman (Çıplak Kadın).

Eskiz 145 : Guercino, Sketch for Aurora (Aurora Eskizi), 1621, Courtauld Gallery, London.

Jacques Callot

(1592-1635) Fransız ressam.

Henüz daha on iki yaşında iken evinden kaçarak İtalya'ya giden Jacques Callot, on beş yaşına geldikten sonra, üç yıl süreyle, ressam ve gravürücü Tempesta'nın atölyesinde çalışmıştır²⁶⁷. Daha sonra Floransa'ya giderek Cosimo H'nin hizmetine girdi ve çok geçmeden büyük ün kazandı²⁶⁸. Teknik ustalığıyla her türlü konuyu başarıyla işledi

²⁶⁷ Web Sayfası: <http://www.britannica.com/EBchecked/topic/90069/Jacques-Callot> (Erişim:27 Aralık 2014)

²⁶⁸ Web Sayfası: <http://www.britannica.com/EBchecked/topic/90069/Jacques-Callot> (Erişim:27 Aralık 2014)

fakat daha çok halk şenliklerini, saray şenliklerini, tarihsel olayları canlandıran tablolarla ustalaştı²⁶⁹.

Callot'nun yapıtlarının gravür tarihinde önemli bir yeri vardır²⁷⁰. Sanatçı o güne kadar yalnızca görüntüleri çoğaltma yöntemi olarak kullanılan gravürü, resim ve heykel sanatları düzeyine çıkararak Rembrandt'dan önce, dolaysız bir anlatım yolu haline getirmiştir²⁷¹. Kazı kalemini bırakıp ofort²⁷²'a yönelerek, bu sanatı teknik açıdan yenileyen, yumuşak verniğin yerine sert vernik kullanan ve sert verniği, kendinden önce yalnızca kuyumcuların kullandıkları "çap" adı verilen araçla kazımayı denemiş, bu girişimleriyle, hem bakır üstünde kâğıt üstündeki kadar kolay çizmeyi, oymayı, hatta derinliğini abartarak iyice belirginleştirmeyi, sınırlı alanlarda büyüteçle çizilmiş hareket halinde binlerce küçük figür yapmayı başarmış, hem de, gravür sanatçılarının önünde yeni ufuklar açmıştır (Eskiz 146-147-148-149)²⁷³.

Eskiz 146 : Jacques Callot, The Agony in the Garden (Bahçede İstirap), 1625, Devonshire Collection, Chatsworth.

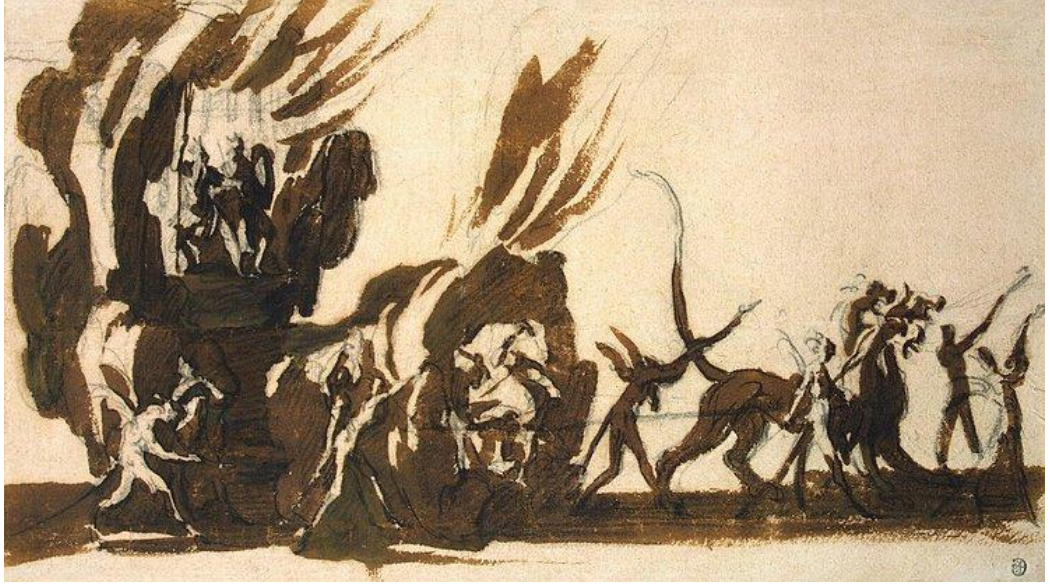
²⁶⁹ Web Sayfası: <http://www.britannica.com/EBchecked/topic/90069/Jacques-Callot> (Erişim:27 Aralık 2014)

²⁷⁰ Web Sayfası: <http://www.britannica.com/EBchecked/topic/90069/Jacques-Callot> (Erişim:27 Aralık 2014)

²⁷¹ Web Sayfası: <http://www.britannica.com/EBchecked/topic/90069/Jacques-Callot> (Erişim:27 Aralık 2014)

²⁷² **Ofort Tekniği:** Asitle yapılan Gravür tekniği.

²⁷³ Web Sayfası: <http://www.britannica.com/EBchecked/topic/90069/Jacques-Callot> (Erişim:27 Aralık 2014)

Eskiz 147 : Jacques Callot, Entrance of Monsieurs de Couvonge and de Chalabre (Chalabre ve Couvonge Beyefendilerinin Girişi) - 1627 -Private Collection

Eskiz 148 : Jacques Callot, Equestrian Portrait of Louis de Lorraine (Louis de Lorraine'in Binicilik Portresi), Prince of Phalsbourg, Moma, New York.

Eskiz 149 : Jacques Callot, Warrior with a Shield and a Sword (Kılıç ve Kalkan ile Savaş), 1617, Collection Of Count Cobenzi, Brüksel.

Nicolas Poussin

(1594-1665) Fransız ressam.

Poussin, Raffaello ve Titian gibi Rönesans ustaları ile çağdaşı Domenichino'dan etkilenmiş bir biçim anlayışı içinde, sıradan konuların kaba, zarif konuların da duyarlı bir biçimde işlenmesini öngören yeni bir yönelişe girmiştir²⁷⁴.

Üslubu büyük bir oranda, Raffaello'nun Roma dönemi yapıtlarındaki biçim anlayışı ile Antik heykellerde uygulanan oranların birleştirilmesine dayanır²⁷⁵. Bu anlayışın temelindeki güzellik duygusu Yunan-Roma geleneğinin ölçü ve oran sistemlerinin

²⁷⁴ U. Tükel, "Poussin", Eczacıbaşı Sanat Ansiklopedisi, Yem Yayınları, İstanbul 2008, C. III, 1280; Graham-Dixon Andrew, Sanat Atlası, Boyut Yayınları, İstanbul 2012, 212; E. H. Gombrich, Sanatın öyküsü, Remzi Kitabevi, İstanbul 2004, 3395-407.

²⁷⁵ U. Tükel, "Poussin", Eczacıbaşı Sanat Ansiklopedisi, Yem Yayınları, İstanbul 2008, C. III, 1280; Graham-Dixon Andrew, Sanat Atlası, Boyut Yayınları, İstanbul 2012, 212; E. H. Gombrich, Sanatın öyküsü, Remzi Kitabevi, İstanbul 2004, 3395-407.

geometrik bir kuruluş ve ritim düzeni içinde resmin altyapısına işlenmesinden kaynaklanır²⁷⁶.

İtalya’da yaşamasına karşın, özellikle Fransız karakteri taşıyan bir anlayış geliştirmiştir²⁷⁷. Bu nitelikleriyle de 17.yy Fransız resmini etkisi altına almış ve çeşitli dönemlerdeki klasikçi eğilimlere esin kaynağı olmuştur (Eskiz 150-151-152-153-154-155).²⁷⁸

Eskiz 150 : Nicolas Poussin, View of The Aventine in Rome (Roma Aventin Tepesi’nin Görünüşü) - 1650 – Uffizi Gallery, Floransa.

²⁷⁶ U. Tükel, “Poussin”, Eczacıbaşı Sanat Ansiklopedisi, Yem Yayınları, İstanbul 2008, C. III, 1280; Graham-Dixon Andrew, Sanat Atlası, Boyut Yayınları, İstanbul 2012, 212; E. H. Gombrich, Sanatın öyküsü, Remzi Kitabevi, İstanbul 2004, 3395-407.

²⁷⁷ U. Tükel, “Poussin”, Eczacıbaşı Sanat Ansiklopedisi, Yem Yayınları, İstanbul 2008, C. III, 1280; Graham-Dixon Andrew, Sanat Atlası, Boyut Yayınları, İstanbul 2012, 212; E. H. Gombrich, Sanatın öyküsü, Remzi Kitabevi, İstanbul 2004, 3395-407.

²⁷⁸ U. Tükel, “Poussin”, Eczacıbaşı Sanat Ansiklopedisi, Yem Yayınları, İstanbul 2008, C. III, 1280; Graham-Dixon Andrew, Sanat Atlası, Boyut Yayınları, İstanbul 2012, 212; E. H. Gombrich, Sanatın öyküsü, Remzi Kitabevi, İstanbul 2004, 3395-407.

Eskiz 151: Nicolas Poussin, A Dance to the Music of Time (Zamanın Müziği ile Dans), 1635, National Gallery Of Scotland, Edinburgh.

Eskiz 152: Nicolas Poussin, St. Mary of Egypt Receives Communion From St. Zosimus (Azize Meryem'in Aziz Zosimus Tarafından Mısır'a Kabul Edilişi), 1630, Royal Library, Windsor.

Eskiz 153: Nicolas Poussin, Study for the Massacre of The Innocents II (Masumların Katliamı İçin Çalışma II), 1628-29, Musée Des Beaux, Lille.

Eskiz 154: Nicolas Poussin, The Death of Camilla (Camilla'nın Ölümü), 1623, Royal Library, Windsor.

Eskiz 155: Nicolas Poussin, *The Death of Chione* (Chione'nin Ölümü), 1623, Royal Library, Windsor

Pietro da Cortona

(1596/7-1669) İtalyan ressam ve mimar.

Cortona'da yaşayan Floransak Andrea Commodi'nin yanında resim çalışmıştır²⁷⁹. Roma'da iki yıl boyunca antik kalıntılardan desen çalışmaları yapmıştır²⁸⁰.

Barberini Sarayı'nın tavan freskleri, gerek konuları, gerekse büyüklüğü ve derinliği birbirinden farklı parçaların oluşturduğu bir mekân bütünü içinde ele alınmış karmaşık kompozisyonlarıyla tipik barok özellikler içerir²⁸¹. Çeşitli figür gruplarının, merkezi gruba oranla farklı perspektif boyutları içinde ele alınması konunun bütünüdür dirimsel kılan özelliklerin başında gelir(Eskiz 156-157)²⁸².

²⁷⁹ Web Sayfası: <http://www.britannica.com/EBchecked/topic/460013/Pietro-da-Cortona> (Erişim : 27 Aralık 2014)

²⁸⁰ Web Sayfası: <http://www.britannica.com/EBchecked/topic/460013/Pietro-da-Cortona> (Erişim : 27 Aralık 2014)

²⁸¹ Web Sayfası: <http://www.britannica.com/EBchecked/topic/460013/Pietro-da-Cortona> (Erişim : 27 Aralık 2014)

²⁸² Web Sayfası: <http://www.britannica.com/EBchecked/topic/460013/Pietro-da-Cortona> (Erişim : 27 Aralık 2014)

Eskiz 156 : Pietro da Cortona, Study for the Age of Silver (Gümüş Çağı İçin Çalışma), 1635, Uffizi Gallery, Floransa.

Eskiz 157: Pietro da Cortona, Study of Two Figures for The Age of Gold (Altın çağı için İki Figür Çalışması), Moma – NewYork.

Gian Lorenzo Bernini

Asıl adı *Giovanni Lorenzo Bernini* (1598-1680) İtalyan heykeltıraş, ressam ve mimar.

Babasının yanında heykel yapmayı öğrenen Bernini, bir süre babasıyla çalışıp ortak eserler üretti²⁸³. Sonra tek başına çalışmaya başlayan Bernini, Roma'daki Barberini

²⁸³ Z. Rona, "Bernini", Eczacıbaşı Sanat Ansiklopedisi, Yem Yayınları, İstanbul 2008, C. I, s210; Graham-Dixon Andrew, Sanat Atlası, Boyut Yayınları, İstanbul 2012, 200; E. H. Gombrich, Sanatın öyküsü, Remzi Kitabevi, İstanbul 2004, 438-450.

Saray'ın yapımında görev aldı²⁸⁴. Barok sanatın simgesi olarak anılan sanatçının heykellerinde ana öğe, hareket ve anlatımdır²⁸⁵.

Konunun dramatik ve hareketli etkisini artırmak amacıyla giysilerin kıvrımlarını en ince detayına kadar işledi²⁸⁶.

Desenlerindeki ışık-gölge çok etkilidir. Adeta yerinden fırlayacak gibi hareketli olan bu desenler, ışık gölge, hareket ve kompozisyon bilgisi açısından çok güçlüdürler(Eskiz 158-159-160)²⁸⁷.

Eskiz 158 : Gian Lorenzo Bernini, Clement X. Altieri (Merhametli X. Altieri).

²⁸⁴ Z. Rona, "Bernini", Eczacıbaşı Sanat Ansiklopedisi, Yem Yayınları, İstanbul 2008, C. I, s210; Graham-Dixon Andrew, Sanat Atlası, Boyut Yayınları, İstanbul 2012, 200; E. H. Gombrich, Sanatın öyküsü, Remzi Kitabevi, İstanbul 2004, 438-450.

²⁸⁵ Z. Rona, "Bernini", Eczacıbaşı Sanat Ansiklopedisi, Yem Yayınları, İstanbul 2008, C. I, s210; Graham-Dixon Andrew, Sanat Atlası, Boyut Yayınları, İstanbul 2012, 200; E. H. Gombrich, Sanatın öyküsü, Remzi Kitabevi, İstanbul 2004, 438-450.

²⁸⁶ Z. Rona, "Bernini", Eczacıbaşı Sanat Ansiklopedisi, Yem Yayınları, İstanbul 2008, C. I, s210; Graham-Dixon Andrew, Sanat Atlası, Boyut Yayınları, İstanbul 2012, 200; E. H. Gombrich, Sanatın öyküsü, Remzi Kitabevi, İstanbul 2004, 438-450.

²⁸⁷ Z. Rona, "Bernini", Eczacıbaşı Sanat Ansiklopedisi, Yem Yayınları, İstanbul 2008, C. I, s210; Graham-Dixon Andrew, Sanat Atlası, Boyut Yayınları, İstanbul 2012, 200; E. H. Gombrich, Sanatın öyküsü, Remzi Kitabevi, İstanbul 2004, 438-450.

Eskiz 159 : Gian Lorenzo Bernini, a Design for a Fountain (Çeşme), 1652-53, Victoria and Albert Museum.

Eskiz 160 : Gian Lorenzo Bernini, a Male Nude From Behind (Çıplak Adam Sırtı), 1630.

Sir Anthony van Dyck

(1599-1641) Belçikalı ressam.

Dünyanın en büyük portre ressamlarından sayılan Anthony Van Dyck, Rubens'ten son-ra 17. yüzyılın en usta Flaman sanatçısı olarak tanınır²⁸⁸. Dinsel, tarihsel ve mitolojik konulu bazı tablolarının dışında, yapıtlarının çoğunu soyluların göz alıcı giysiler ve mücevherlerle bezeli portreleri oluşturur²⁸⁹.

Van Dyck renk seçimindeki ustalığı, fırça vuruşlarındaki kıvraklığı, ayrıntıları, giysileri ve eşyaları betimlemedeki başarısıyla benzersiz yeteneğini kanıtlamış büyük bir ressamdı²⁹⁰.

Resim hayatının ilk dönemlerinde birkaç yıl beraber çalıştığı Rubens'ten etkilenmiş, ama daha sonra Rubens'in en büyük rakiplerinden biri konumuna gelmiştir(Eskiz 161-162)²⁹¹.

Eskiz 161 : Anthony van Dyck, Study For an Equestrian Portrait (Binicilik Portresi Çalışması), 1628-32, Moma, NewYork.

²⁸⁸ Graham-Dixon Andrew, Sanat Atlası, Boyut Yayınları, İstanbul 2012, 226

²⁸⁹ Graham-Dixon Andrew, Sanat Atlası, Boyut Yayınları, İstanbul 2012, 226

²⁹⁰ Graham-Dixon Andrew, Sanat Atlası, Boyut Yayınları, İstanbul 2012, 226

²⁹¹ Graham-Dixon Andrew, Sanat Atlası, Boyut Yayınları, İstanbul 2012, 226

Eskiz 162 : Anthony van Dyck, Nicolaas Rockox, Royal Collection, Windsor.

Claude Lorrain

(1600-1682) Fransız ressam.

Ressam Agostino Tossi'nin yanına çırak olarak çalışan Lorrain, manzaraları ince bir mantıkla şekillenmiş ve şekil değiştiren bir ışıqla aydınlanan ideal manzaralardır ve insan figürleri bu manzaralar içinde erimişlerdir²⁹². Manzaralarında mimariye yer vermiş fakat bu yapılar anıt yapılar değildir, formların hafifliği ve sütunların yerleştirilmeleri öyledir ki sanki bunlar çevredeki kırlara açılıyor gibi görünürler ve mimarinin kendisi tabiatın bir parçası haline gelir. Resmi adeta akıcı, hafif ve sakin bir ışıqla doldurur(Eskiz 163-164-165-166-167)²⁹³.

Eskiz 163 : Claude Lorrain, View of Jerusalem with the Temple of Solomon (Süleyman'ın Tapınağı ile Kudüs'ün Görünüşü), Moma, New York

²⁹² Graham-Dixon Andrew, Sanat Atlası, Boyut Yayınları, İstanbul 2012, 213.

²⁹³ Graham-Dixon Andrew, Sanat Atlası, Boyut Yayınları, İstanbul 2012, 213.

Eskiz 164 : Claude Lorrain, Der Tiber bei Rom (Roma'da Tiber Nehri), 1650, British Museum, London.

Eskiz 165 : Claude Lorrain, Floodplain with Watering Place (Sulama Yeri ve Su Yatağı), 1640, Albertina, Vienna.

Eskiz 166 : Claude Lorrain, Trees (Ağaçlar), Louvre Museum, Paris.

Eskiz 167 : Claude Lorrain, The Judgment of Paris (Paris'in Yargılanması), 1645-46, British Museum, London.

Philippe de Champaigne

(1602-1674) Fransız ressam.

Flaman asıllı Fransız ressam, portrelerinde Flaman Gerçekçiliği ile Barok resmi bütünleştiren bir üslup geliştirmiştir²⁹⁴. Üstünde yardımcılarının da çalıştığı büyük boyutlu resimleri ve duvar süslemeleri 17.yy İtalyan resmi ile Flaman Barok özelliklerini taşır²⁹⁵. Barok abartmalardan kaçındığı resimlerindeki ölçülü renk kullanımı, akıcı kompozisyon düzeni ve çarpıcı gerçekçilik, 17.yy Fransız akılcı düşüncesinin genel tutumunu yansıtır²⁹⁶.

²⁹⁴ U. Tükel, "Champaigne", Eczacıbaşı Sanat Ansiklopedisi, Yem Yayınları, İstanbul 2008, C. I, 309; Graham-Dixon Andrew, Sanat Atlası, Boyut Yayınları, İstanbul 2012, 211.

²⁹⁵ U. Tükel, "Champaigne", Eczacıbaşı Sanat Ansiklopedisi, Yem Yayınları, İstanbul 2008, C. I, 309; Graham-Dixon Andrew, Sanat Atlası, Boyut Yayınları, İstanbul 2012, 211.

²⁹⁶ U. Tükel, "Champaigne", Eczacıbaşı Sanat Ansiklopedisi, Yem Yayınları, İstanbul 2008, C. I, 309; Graham-Dixon Andrew, Sanat Atlası, Boyut Yayınları, İstanbul 2012, 211.

Champagne asıl başarısını portrelerinde sağlamıştır. Portre anlayışı, Rubens ve Van Dyck'ın portrelerinin ölçülü bir yorumu biçimindedir²⁹⁷. Bu tür resimlerinde dürüst ve içten bir tutumla kişilerin psikolojik niteliklerini yansıtmaya yönelmiştir(Eskiz 168).²⁹⁸

Eskiz 168 : Philippe de Champaigne, Portrait of Charlotte Duchesne (Charlotte Duchesne'nin Portresi), 1628-30, Moma, New York.

²⁹⁷ U. Tükel, "Champagne", Eczacıbaşı Sanat Ansiklopedisi, Yem Yayınları, İstanbul 2008, C. I, 309; Graham-Dixon Andrew, Sanat Atlası, Boyut Yayınları, İstanbul 2012, 211.

²⁹⁸ U. Tükel, "Champagne", Eczacıbaşı Sanat Ansiklopedisi, Yem Yayınları, İstanbul 2008, C. I, 309; Graham-Dixon Andrew, Sanat Atlası, Boyut Yayınları, İstanbul 2012, 211.

Rembrandt Harmenszoon van Rijn

(1606-1669) Hollandalı ressam.

Leiden Üniversitesinde eğitim gören Rembrandt, eserleriyle dikkati çeken bir ressam olarak orta tabakanın portrelerini yapmış ve büyük bir başarı elde etmiştir²⁹⁹.

Rembrandt'ın anlatımcı tekniğinin oluşmasında ustası Lastman'ın önemli yeri vardır³⁰⁰. Portre çalışmalarında daha duyarlı bir yol izleyerek, dinsel konulara ağırlık veren Rembrandt portrelerde gerçekçi bir içtenliğe yönelmiş ve bu eserlerinde insanların duygularını büyük bir incelikte tasvir etmiştir³⁰¹.

Rembrandt resimlerinde Işık ve gölge kontrastı ile desenlerini yapar³⁰². Ustası aracılığıyla tanıştığı Caravaggio'nun eserlerinden etkilenmiş ve onun gibi ışık-gölgeyi çok etkili bir şekilde kullanmıştır. (Eskiz 169-170-171-172-173-174-175-176-177-178-179-180)³⁰³.

Eskiz 169 : Rembrandt, a Bend in The Amstel at Kostverloren (Kostverloren'de Amstel Nehrinin Kenarındaki Viraj).

²⁹⁹ U. Tükel, "Rembrandt", Eczacıbaşı Sanat Ansiklopedisi, Yem Yayınları, İstanbul 2008, C. III, 1307-1308; Graham-Dixon Andrew, Sanat Atlası, Boyut Yayınları, İstanbul 2012, 229-231; E. H. Gombrich, Sanatın öyküsü, Remzi Kitabevi, İstanbul 2004, 387-473.

³⁰⁰ U. Tükel, "Rembrandt", Eczacıbaşı Sanat Ansiklopedisi, Yem Yayınları, İstanbul 2008, C. III, 1307-1308; Graham-Dixon Andrew, Sanat Atlası, Boyut Yayınları, İstanbul 2012, 229-231; E. H. Gombrich, Sanatın öyküsü, Remzi Kitabevi, İstanbul 2004, 387-473.

³⁰¹ U. Tükel, "Rembrandt", Eczacıbaşı Sanat Ansiklopedisi, Yem Yayınları, İstanbul 2008, C. III, 1307-1308; Graham-Dixon Andrew, Sanat Atlası, Boyut Yayınları, İstanbul 2012, 229-231; E. H. Gombrich, Sanatın öyküsü, Remzi Kitabevi, İstanbul 2004, 387-473.

³⁰² U. Tükel, "Rembrandt", Eczacıbaşı Sanat Ansiklopedisi, Yem Yayınları, İstanbul 2008, C. III, 1307-1308; Graham-Dixon Andrew, Sanat Atlası, Boyut Yayınları, İstanbul 2012, 229-231; E. H. Gombrich, Sanatın öyküsü, Remzi Kitabevi, İstanbul 2004, 387-473.

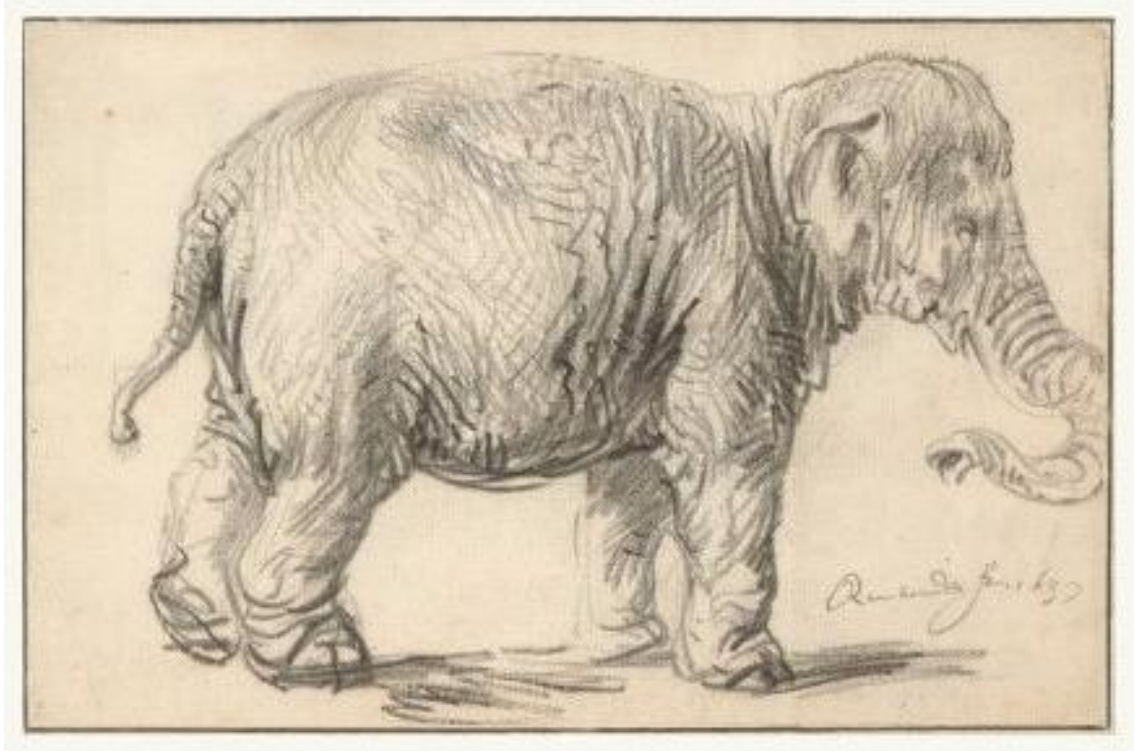
³⁰³ U. Tükel, "Rembrandt", Eczacıbaşı Sanat Ansiklopedisi, Yem Yayınları, İstanbul 2008, C. III, 1307-1308; Graham-Dixon Andrew, Sanat Atlası, Boyut Yayınları, İstanbul 2012, 229-231; E. H. Gombrich, Sanatın öyküsü, Remzi Kitabevi, İstanbul 2004, 387-473.

Eskiz 170 : Rembrandt, A Study For 'The Great Jewish Bride' (Büyük Yahudi Gelini için Çalışma), 1635, National Museum, Stockholm.

Eskiz 171 : Rembrandt, a Woman and Child Descending a Staircase,(Merdivenden İnen Kadın ve Çocuk)
1625-36, Pierpoint Morgan Library, New York.

Eskiz 172 : Rembrandt, an Elephant (Fil), 1637, Vienna Albertina

Eskiz 173 : Rembrandt, Lion Resting, Turned To The Left (Sağ Tarafına Dönmüş Dinlenen Aslan), 1650-52, Louvre Museum, Paris.

Eskiz 174 : Rembrandt, Man Pulling a Rope (İp Çeken Adam), 1627-28, Staatliche Graphische Sammlung, Münih.

Eskiz 175 : Rembrandt, Saskia Lying in Bed, A Woman Sitting At Her Feet (Yatakta Yatan Saskia'nın Ayakları Önünde Oturan Kadın), 1635-38, Staaliche Graphische Sammlung, Münih.

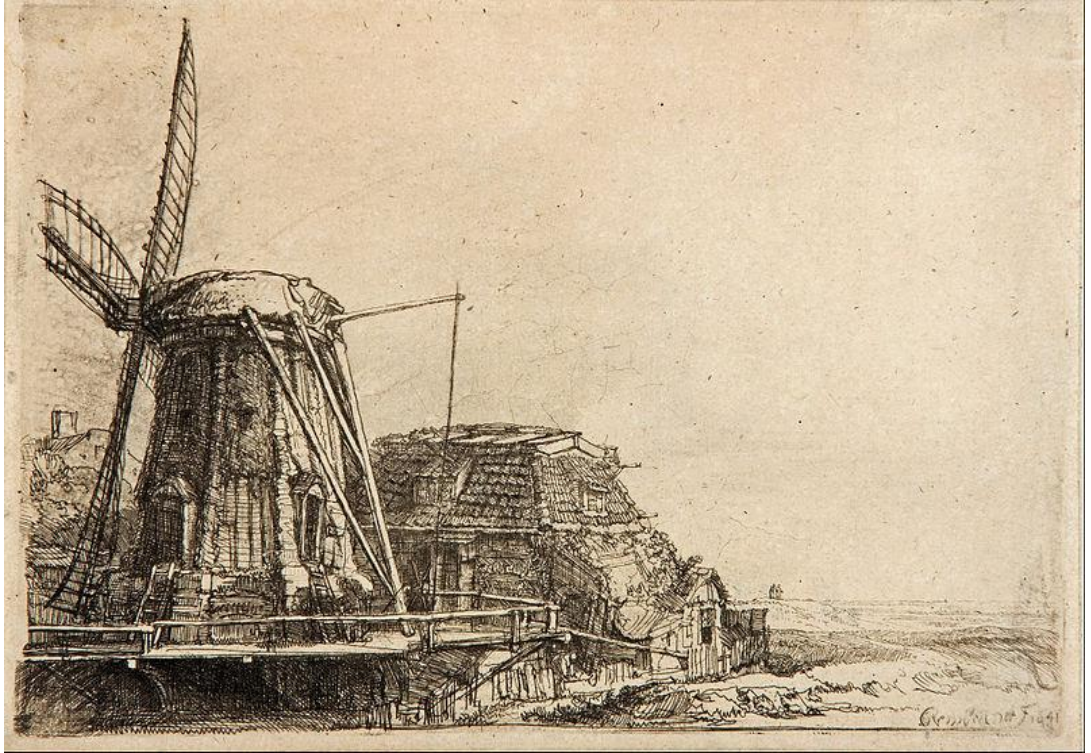
Eskiz 176 : Rembrandt, The Mill on The 'Het Blauwhoofd' (Yel Değirmeni) , Lubomirski Museum – Lviv.

Eskiz 177 : Rembrandt, The Three Trees (Üç Ağaç), 1643, Rembrandt House Museum, Amsterdam.

Eskiz 178 : Rembrandt, Dutch Farmhouse in Light and Shadow (Alman Çiflik Evi'nde Işık ve Gölge), 1635-36, Museum Of Fine Arts – Hungarian.

Eskiz 179 : Rembrandt, The Windmill (Yel Değirmeni), 1641, Art Gallery Of South Australia.

Eskiz 180 : Rembrandt, The Star of The Kings (Kralların Yıldızı), 1645, British Museum, London.

Giovanni Battista Tiepolo

Gianbattista ve ya *Giambattista Tiepolo* olarak ta bilinir. (1696-1770) İtalyan ressam.

Venedikli ressam ve baskı sanatçısı Tiepolo, çok sayıda eser bırakmış ve sadece İtalya'da değil Almanya ve İspanya'da da çalışmıştır³⁰⁴.

Desenlerinde ışık-gölge kontrastları çok etkilidir. Günümüz sanat öğrencileri için oldukça öğretici suluboya desenleri vardır ve kopya edilmesi sanat öğrencisi birey için oldukça önemlidir(Eskiz 181-182-183-184-185-186).³⁰⁵

³⁰⁴ U. Tükel, "Tiepolo", Eczacıbaşı Sanat Ansiklopedisi, Yem Yayınları, İstanbul 2008, C. III, 1496-1497

³⁰⁵ U. Tükel, "Tiepolo", Eczacıbaşı Sanat Ansiklopedisi, Yem Yayınları, İstanbul 2008, C. III, 1496-1497

Eskiz 181 : Tiepolo, Young Girl (Genç Kız), Graphische Sammlungen, Weimar.

Eskiz 182: Tiepolo, Flight into Egypt (recto) (Mısır'a Hicret); Various Studies (verso), 1725-35, J. Paul Getty Museum, Italy.

Eskiz 183 : Tiepolo, Seated River God Nymph with an Oar and Putto (Oar ve Putto'nun Nympha ile Tanrı Nehrini Geçışı), Rogers Fund.

Eskiz 184: Tiepolo, The Flight into Egypt (Misra Hicret), 1750-60, Clark Art Institute, Williamstown.

Eskiz 185: Tiespolo, The Annunciation (Meryem'e Mijde).

Eskiz 186: Tiepolo, Design for Apollo (Apollo Tasarımı), 1757, Victoria and Albert Museum, London.

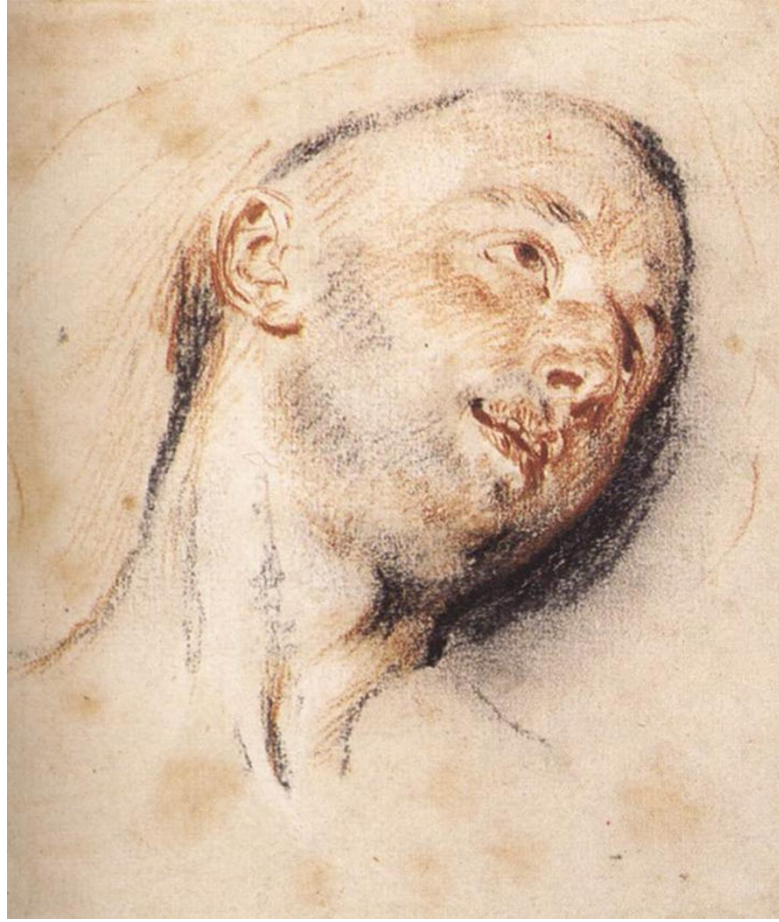
3.2.2. Geç Barok - Rokoko

Jean-Antoine Watteau

(1684-1721) Fransız ressam.

Watteau'nun, ilk yapıtları, küçük esnafın ya da askerlerin günlük yaşantısından sahneleri işleyen gerçekçi tablolardır ve bu tablolar onu, kır eğlencelerinin ve şenliklerin ressamı yaptı³⁰⁶.

Şiirsel manzaraların içine, birbirleriyle hoş sohbetler eden, bir köşede oturup düş kuran, müzik çalan zarif tavırlı insanlar yerleştirir ve bu kişilerin en içten duygularını yansıtmakta da son derece ustadır (Eskiz 187-188-189-190-191-192-193)³⁰⁷.

Eskiz 187 : Watteau, Head of a Man (İnsan Başı) , Moma, NewYork.

³⁰⁶ Z. İnankur, "Watteau", Eczacıbaşı Sanat Ansiklopedisi, Yem Yayınları, İstanbul 2008, C. III, 1603; Graham-Dixon Andrew, Sanat Atlası, Boyut Yayınları, İstanbul 2012, 244; E. H. Gombrich, Sanatın öyküsü, Remzi Kitabevi, İstanbul 2004, 454-473.

³⁰⁷ Z. İnankur, "Watteau", Eczacıbaşı Sanat Ansiklopedisi, Yem Yayınları, İstanbul 2008, C. III, 1603; Graham-Dixon Andrew, Sanat Atlası, Boyut Yayınları, İstanbul 2012, 244; E. H. Gombrich, Sanatın öyküsü, Remzi Kitabevi, İstanbul 2004, 454-473.

Eskiz 188 : Watteau, a Seated Woman (Oturun Kadın), The Morgan Library And Museum, NewYork.

Eskiz 189 : Watteau, Four Woman Head (Dört Kadın Başı).

Eskiz 190 : Watteau, Three Studies of a Lady with a Hat (Üç Şapkalı Kadın Çalışması), 1715, Musées Royaux des Beaux-Arts, Brussels.

Eskiz 191 : Watteau, Woman Figure (Kadın Figürü).

Eskiz 192 : Watteau, Two Seated Women (Oturun İki Kadın), 1716-17, Louvre Museum, Paris.

Eskiz 193 : Watteau, Nude with Right Arm Raised (Havaya Kaldırılmış Çıplak Kol), 1717-18, Louvre Museum, Paris.

William Hogarth

(1697-1764) İngiliz ressam.

William Hogarth, çok önemli bir baskıcı, resimsel satirist ve karikatüristtir. Karikatür gibi birbirini takip eden çalışmalardan oluşan seri sanatların öncüsü olarak kabul edilir³⁰⁸.

Eserleri arasında eşsiz değerde gerçekçi portrelerden, modern ahlaki konular üzerine karikatür tarzı serilere kadar birçok farklı çalışmalar vardır³⁰⁹. Politik değerlerle dalga geçen eleştiri çizimleri de vardır ve bu tarz çizimlere genelde onun adından gelen Hogarthçı ya da Hogarth tarzı denmektedir³¹⁰. Ayrıca, dünyada ilk kez resimle yazıyı birleştiren, konuşma balonları hazırlayan ressamdır (Eskiz 194-195)³¹¹.

³⁰⁸ U. Tükel, “Hogarth”, Eczacıbaşı Sanat Ansiklopedisi, Yem Yayınları, İstanbul 2008, C. II, 695-696; Graham-Dixon Andrew, Sanat Atlası, Boyut Yayınları, İstanbul 2012, 258; E. H. Gombrich, Sanatın öyküsü, Remzi Kitabevi, İstanbul 2004, 480-490.

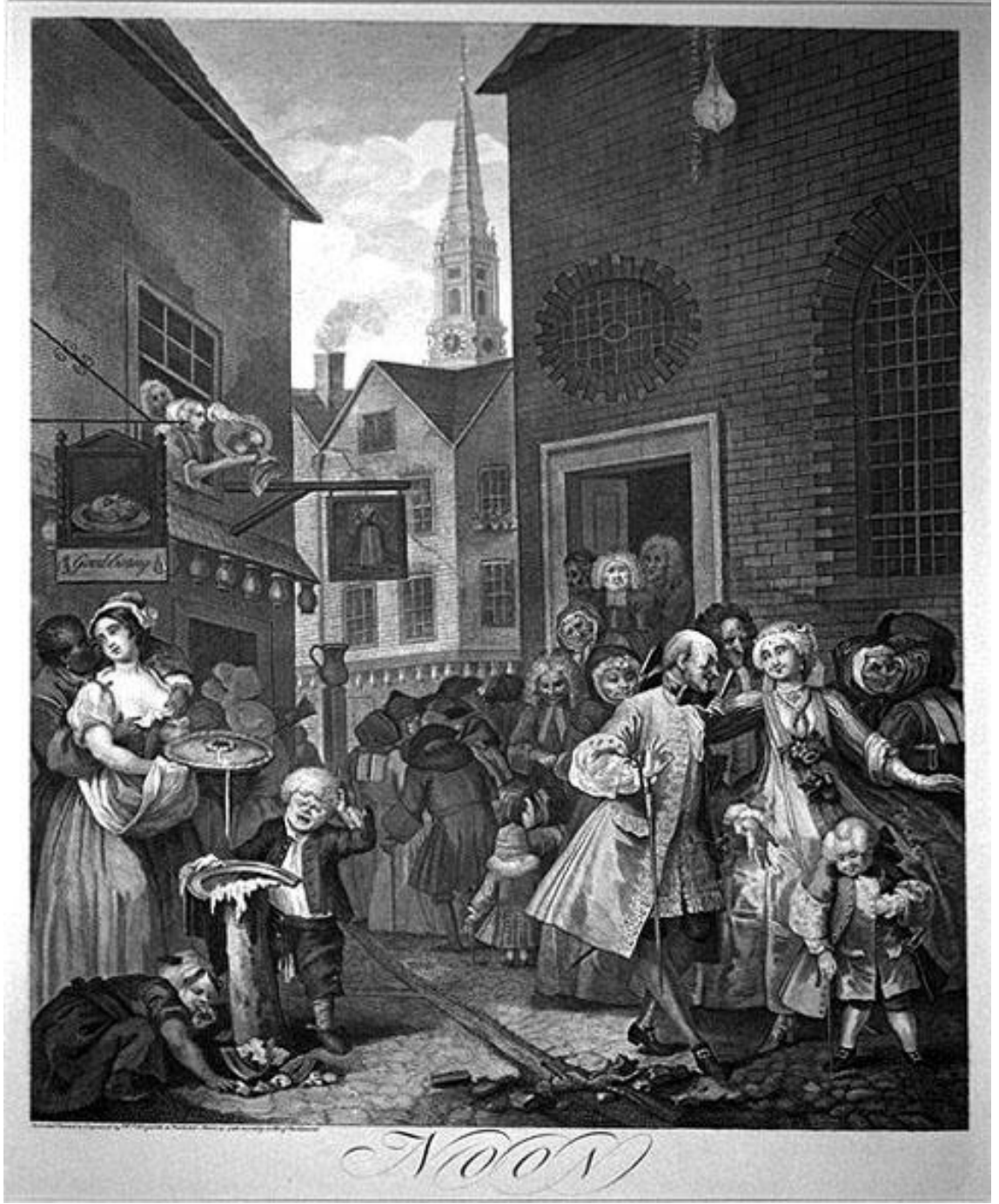
³⁰⁹ U. Tükel, “Hogarth”, Eczacıbaşı Sanat Ansiklopedisi, Yem Yayınları, İstanbul 2008, C. II, 695-696; Graham-Dixon Andrew, Sanat Atlası, Boyut Yayınları, İstanbul 2012, 258; E. H. Gombrich, Sanatın öyküsü, Remzi Kitabevi, İstanbul 2004, 480-490.

³¹⁰ U. Tükel, “Hogarth”, Eczacıbaşı Sanat Ansiklopedisi, Yem Yayınları, İstanbul 2008, C. II, 695-696; Graham-Dixon Andrew, Sanat Atlası, Boyut Yayınları, İstanbul 2012, 258; E. H. Gombrich, Sanatın öyküsü, Remzi Kitabevi, İstanbul 2004, 480-490.

³¹¹ U. Tükel, “Hogarth”, Eczacıbaşı Sanat Ansiklopedisi, Yem Yayınları, İstanbul 2008, C. II, 695-696; Graham-Dixon Andrew, Sanat Atlası, Boyut Yayınları, İstanbul 2012, 258; E. H. Gombrich, Sanatın öyküsü, Remzi Kitabevi, İstanbul 2004, 480-490.

Eskiz 194 : William Hogarth, The Four Times of Day Plate I, Morning, (Günün Dört Anı : Sabah) 1738, The Hood Museum Of Art - Dartmouth University.

Eskiz 195 : William Hogarth, The Four Times of Day Plate II, Noon (Günün Dört Anı : Akşam), 1738, The Hood Museum Of Art - Dartmouth University.

François Boucher

(1703-1770) Fransız ressam.

Boucher'ın resim yeteneği küçük yaşta kendini belli etti ve babasıyla çalışmaya başladı, mesleğinin ilk bilgilerini ondan öğrendi³¹².

Roma'da beş yıl yaşadıktan sonra Boucher, İtalyan sanatının etkisine kapıldı³¹³. Bu beş yıl içerisinde tarih ve din konulu eserler üretti³¹⁴. Paris'e geri döndü, Moliere'in ve La Fontaine'in yapıtlarını resimledi(Eskiz 196-197-198).³¹⁵

Eskiz 196 : François Boucher, Seated Female Nude (Oturan Çıplak Kadın), 1751, Private Collection.

³¹² S. Germaner, "Boucher", Eczacıbaşı Sanat Ansiklopedisi, Yem Yayınları, İstanbul 2008, C. I, 251

³¹³ S. Germaner, "Boucher", Eczacıbaşı Sanat Ansiklopedisi, Yem Yayınları, İstanbul 2008, C. I, 251

³¹⁴ S. Germaner, "Boucher", Eczacıbaşı Sanat Ansiklopedisi, Yem Yayınları, İstanbul 2008, C. I, 251

³¹⁵ S. Germaner, "Boucher", Eczacıbaşı Sanat Ansiklopedisi, Yem Yayınları, İstanbul 2008, C. I, 251

Eskiz 197 : François Boucher, Study of Two Male Figures and a Dog (İki Erkek Figürü ve Bir Köpek Çalışması), 1730, State Russian Museum, Russia.

Eskiz 198 : François Boucher, The Dilapidated Farmhouse (Harap Olmuş Çiftlik Evi), 1740, Fund and Paul Mellon.

Jean-Baptiste Greuze

(1725-1805) Fransız ressam.

Greuze, abartılmış el kol hareketi, yarı baygın figürler, kasılmış el görüntülerinden izleyiciyi etkilemek için yararlanırken bunları son derece incelik ve bir renk uyumu içinde sunar³¹⁶. Resimlerinde kadın figürlerini şehvetli olarak vermeyi yeğleyen Greuze, yaşadığı dönemin etkilerinden tümüyle kurtulamamıştır³¹⁷. Bununla birlikte, Greuze, çocuk resimlerinde daha ağırbaşlı bir tutum benimsemiştir ve portrelerinde de aynı tutum görülür(Eskiz 199-200-201-202)³¹⁸.

Eskiz 199 : Jean-Baptiste Greuze, Study of a Man's Hand with its Palm Dawn (Erkek Eli Çalışması), 1760, Museum of The Academy of Arts – Leningrad.

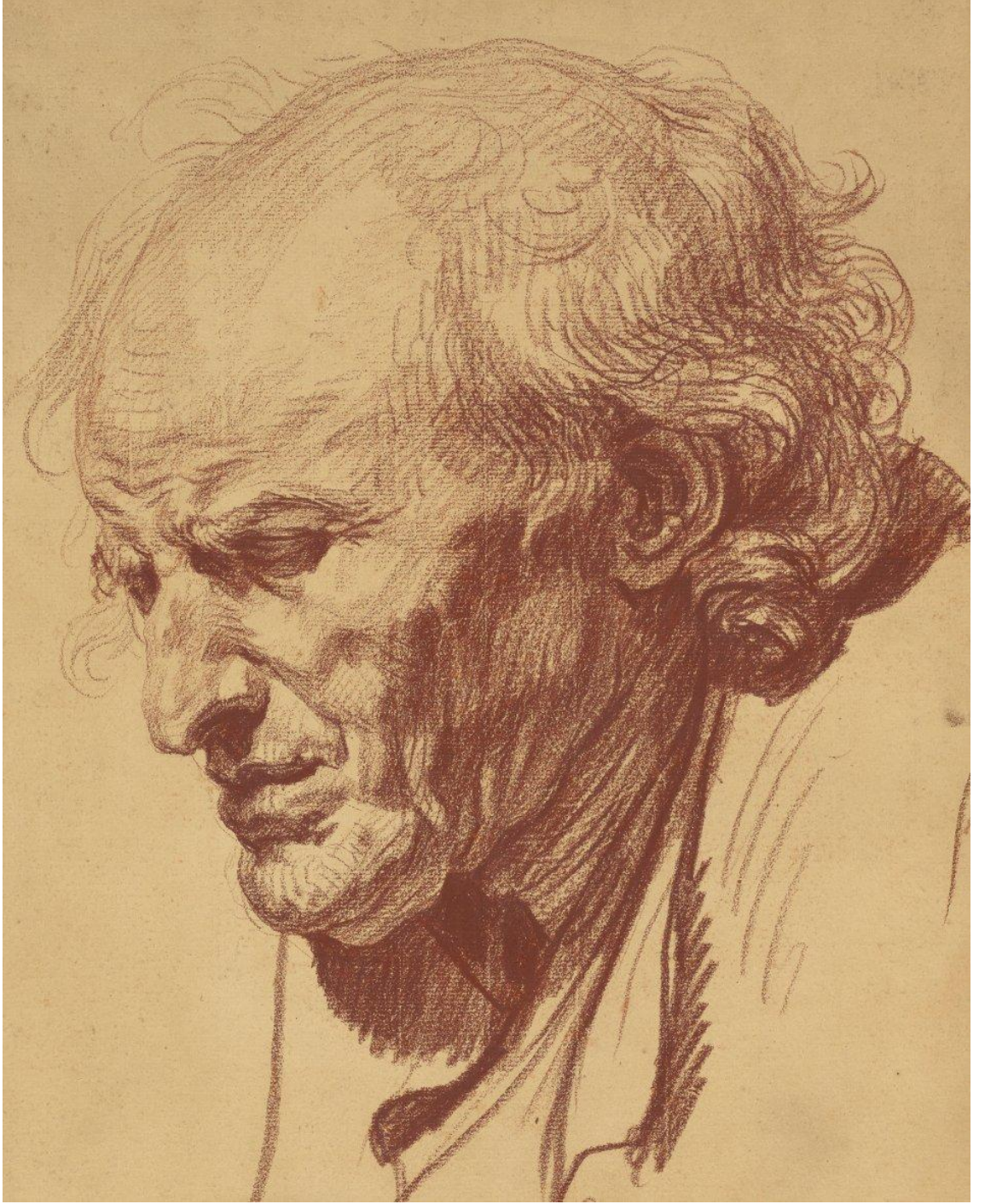
³¹⁶ U. Tükel, "Greuze", Eczacıbaşı Sanat Ansiklopedisi, Yem Yayınları, İstanbul 2008, C. II, 626; Graham-Dixon Andrew, Sanat Atlası, Boyut Yayınları, İstanbul 2012, 247.

³¹⁷ U. Tükel, "Greuze", Eczacıbaşı Sanat Ansiklopedisi, Yem Yayınları, İstanbul 2008, C. II, 626; Graham-Dixon Andrew, Sanat Atlası, Boyut Yayınları, İstanbul 2012, 247.

³¹⁸ U. Tükel, "Greuze", Eczacıbaşı Sanat Ansiklopedisi, Yem Yayınları, İstanbul 2008, C. II, 626; Graham-Dixon Andrew, Sanat Atlası, Boyut Yayınları, İstanbul 2012, 247.

Eskiz 200 : Jean-Baptiste Greuze, Head of a Woman in a Night Cap (Kadın Başı), 1772, Museum of The Academy of Arts – Leningrad.

Eskiz 201 : Jean-Baptiste Greuze, Study of The Head of an Old Man (Yaşlı Adam başı Çalışması), 1761, Yale University Art Gallery.

Eskiz 202 : Jean-Baptiste Greuze, Madame Greuze (Bayan Greuze), Rijksmuseum, Amsterdam.

Jean-Honoré Fragonard

(1732-1806) Fransız ressam.

François Boucher'in öğrencisi olmuş ve Boucher'in resim tarzını kavramsal olarak geliştirmiştir³¹⁹. Yaygın olan tarza ayak uydurup tarihsel resim eğitimini bırakarak, eğlence, zevk ve Antoine Watteau stili olan neşeli hayat tarzı resimler yapmaya başladı. Fragonard, Boucher ve Watteau'nun yanı sıra üç Fransız Rokoko ustasından biriydi³²⁰.

Fragonard devrim öncesi Fransa'da saray ressamlığı yapmıştır. Tablolarının konusu genellikle keyif çatan soyluların hayatlarından kesitler ya da bu kesitlerin antik hikâyelere uyarlanmış halidir³²¹(Eskiz 203-204-205).

³¹⁹ U. Tükel, "Fragonard", Eczacıbaşı Sanat Ansiklopedisi, Yem Yayınları, İstanbul 2008, C. I, 536-537; Graham-Dixon Andrew, Sanat Atlası, Boyut Yayınları, İstanbul 2012, 246.

³²⁰ U. Tükel, "Fragonard", Eczacıbaşı Sanat Ansiklopedisi, Yem Yayınları, İstanbul 2008, C. I, 536-537; Graham-Dixon Andrew, Sanat Atlası, Boyut Yayınları, İstanbul 2012, 246.

³²¹ U. Tükel, "Fragonard", Eczacıbaşı Sanat Ansiklopedisi, Yem Yayınları, İstanbul 2008, C. I, 536-537; Graham-Dixon Andrew, Sanat Atlası, Boyut Yayınları, İstanbul 2012, 246.

Eskiz 203 : Jean-Honoré Fragonard, The Party Cook (Eglence Aşçısı), 1775, Wallraf Richartz Museum, Cologne.

Eskiz 204 : Jean-Honoré Fragonard, Young Woman Standing (Ayakta Duran Kadın), 1775-85, Fondation Cailleux, Paris

Eskiz 205 : Jean-Honoré Fragonard, Outdoor Auction (Açık Arttırma), 1773, Bruikleen-Loan, Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed.

DEĞERLENDİRME VE KARŞILAŞTIRMA

Rönesans kaynağını, insanoğlunun mağarada yaşamaya başladığı zamandan, 1410'lu yıllara değin ürettiği eserlerin toplamı oluşturur. Bu kaynak 1410 yılında Floransa'da yeniden diriltilerek 17. yy. başlarına kadar sürmüş, sanattan bilime birçok alanda tüm Avrupa'ya etki etmiş bir medeniyetin içeriğini oluşturmuştur. Rönesans olarak adlandırılan söz konusu bu medeniyette, kemik yanıkları ile taş duvarlara işlenen geçmiş sürekli gelişim göstererek Giotto'dan Rönesans'a kadar uzanan bu çizgi tarihi, Rönesans'tan sonra da devam ederek günümüze kadar uzanır. Sürekli bir devinim içinde olan ve her etkiye bir tepki oluşturan çizgi ve noktalar, dünyayı farklılaştırmak isteyen insanoğlunun elinde üsluplar ve tarzlar haline gelmiştir.

Rönesans, bilim ve sanat alanlarının hemen hepsinde başgösterir. Yeni dünya düzeninde, insan yaşamının özgürlüklerini kısıtlayan ne varsa değişir. İnsan merkeze gelir ve diğer her şey insanın etrafında dönmeye başlar. Kilise baskısı kalkar ve artık din insan için bir kafes olmaktan çıkarak, bireysel olarak uygulanan bir ritüel haline gelir. Bu sayede bilim ve sanat dalları baskılardan sıyrılarak gelişim gösterir. Kitaplar yazılır, sanat eserleri üretilir, bilimsel deneyler yapılır ve insanoğlu tüm dünyayı sorgulamaya başlar. Deney yaparak elde edilen bilgi, tüm bilgilerin, mitler önüne geçer ve bilimsel açıklamalar tabuları yıkar. Öncesinde dini öğreti için kullanılan sanat, bu dönemde kendi sözünü söyleme yetisini kazanır. Özgün eserler üretilir ve dini konuların tasvirleri artık sanat için yapılır hale gelir.

Bütün bu özgürleştirme çabasının içinde Rönesans ta sanat adına kendi kurallarını koyar. Bu kurallar Antik Roma ve Yunan Medeniyetlerinin kendilerinden yüzlerce yıl öncesinde yapmış olduğu çalışmaları, bulunduğu dönemin tepe noktasına koyar. Örnek olarak alınan antikite, estetik ve biçim bakımından dönem eserlerinde uygulanır. Durağan, dengeli ve simetrik olan bu yapılar ya da kompozisyonlar, insan anatomisinin daha da iyi öğrenilmesiyle bir üslubu oluşturur. Özgür olan insan, tabiki bu dönemde yapılan çalışmaları da sorgular ve yeni yollar bulmak için araştırmalar yapar. Durağanlık, denge ve simetrinin yerine daha hareketli ve asimetrik bir sanat düşüncesinde olan insanlar Rönesans kurallarına karşı çıkar ve yeni bir sanat düşüncesi olan Maniyerizm için sorgulamalar yapar. Bu sorgulamaların ilk örnekleri Rönesans'ın en önemli sanatçılarından biri olan Michelangelo tarafından yapılır.

Rönesans döneminin devamında oluşan ve Michelangelo tarafından başlatıldığı düşünülen Maniyerizm, kusursuzluktan vazgeçmiş, Rönesans'ın dengeli ve ideale yakın formlarını kendine göre şekillendirmiştir. Barok üslubunun başlayacağını habercisi olan Maniyerizm, aynı zamanda Rönesans'ın da artık bittiği haberini de verir.

Maniyeristler, insan anatomisindeki oranları olduğundan uzun gösterir. Rönesans'ın ideal vücut ölçülerine başkaldıran bu form değişikliği, adeta figürleri yerden keser ve yerçekimine karşı bir direniş gibi vurgular. Bu farklılık devamında yapılan çalışmalara hareket getirir ve yeni sanatsal akımların oluşumuna öncülük eder. Maniyerizm bir ara dönem olarak çok etkili olur, Rönesans'ın klasik anlayışını yıkar ve devamında, durgun çalışmalar yerini hareketli çalışmalara bırakır. Artık yeni bir üslup Maniyerizm'in öncülüğünde ortaya çıkar. Bu yeni üslup ismini "eğri büğrü inciler" anlamına gelen "Barucca" sözcüğünden alan Barok'tur.

Yeni bir üslup olarak oluşan Barok, Maniyerizm akımının dönüşümünü tamamlamasıyla ortaya çıkmıştır. Hareket ve Rönesans'ın temeli simetrik dengenin zıttı asimetrik denge yapısı ile Barok, yeni bir heyecan yaratmış ve temelinde Rönesans'ın zıt yönleri ile ilerler bir hal almıştır. Bu zıtlıklar o kadar belirgindir ki, neredeyse tüm sanat anlayışı değişiklikler göstermektedir. Dönemin sanatçılarının çizgi ve nokta tarzlarının değişimi günümüz sanatına kadar etki etmekte ve yeni sanatçıları da etkilemektedir. Bu zincirleme reaksiyon sayesinde sanat sosyolojik olarak ta benimsenmekte ve daha da önem kazanmaktadır.

Barok, yarattığı heyecanla birçok sanatçı yetiştirmiş, bu sanatçılar keskin tavırları ve üsluplarını bir ayna gibi yansıtma dolayısı ile çok bilinir olmuşlardır. Işık ve gölgeyi en etkili kullanan üslup olan barok üslubu, tuvale sığmayan hareketliliği ile kendine yer edinmiştir. İşlenen konular, sanki bir videoyu durdurup bir karesini almış gibi, öncesi ve sonrası hissedilir bir şekilde çalışılmıştır. Bu üslup kısa sürede beğeni toplar ve günümüzün deyimiyle çok popüler olur. Toplum değerleride akımlarla beraber değişim göstermekte beğeni seviyeleri sürekli değişmektedir.

Sanat, toplum kültürü açısından çizgi ve nokta olarak değil, konu ve anlam bakımından gelişmiş ve değişmiştir. Dini konuları öğretmek yerine artık daha fazla kendine hizmet etmeye başlayan sanat, Rönesans'ın Barok üslubuna dönüşmesi gibi günümüze kadar değişim göstererek gelmiştir.

Bu değişkenlik, bir başka deyişle yeni tarzların oluşumunda kaçınılmaz olarak, birçok farklılık ortaya koymuştur. İncelenen üsluplardan Rönesans ve Barok üslupları arasındaki farklar ise sanatçıların desen ve eskiz incelemesinde belirgin olarak görölmektedir. Rönesans dönemine ait bir eskiz ile Barok dönemine ait bir eskiz arasında; Işık-gölge ile belirginleşen hacim ve derinlik, kompozisyon yapısındaki bütünlük, boşluk ve doluluk, açık ve koyu alanlar, yapının salt dengesini oluşturan, renk, ağırlık ve geometrik düzenleme, hareket, ritim, çizgi, oran-orantı ve Anatomik farklılıklar da görölür. Bu farklılıklar o kadar belirgindirki, yapılar tek düzlemde, birden fazla düzlem üzerinde izlenmeye başlar ve sanat bu iki dönem arasında adeta boyut değiştirir.

Wölfflin, Rönesans ve Barok Üslup arasındaki bu büyük ayrılığın, dünyaya karşı kökten farklı bir ilgiden ileri geldiğini savunur.

“Birinde katı şekil, ötekinde değişen görüntü; birinde kalıcı, ölçülebilir sınırlı şekil, ikincisinde hareket, görev içinde şekil; birincide kendi başına nesne, ikincide ilişkileri içinde nesne. Birincide el cisimler âlemini, onun plastik muhtevasını yoklayarak kavramaktadır; ikincisinde artık göz, en maddi âlemin 116 sonsuz çeşitlilikteki zenginliklerine karşı duyarlılık kazanmıştır ve eğer burada da optik duyum, dokunma duygusuyla besleniyor gibi görünmekteyse bu bir çelişki oluşturmamaktadır; bu yüzeyin çeşidinden, nesnelerin çeşitli dokularından zevk alan başka türlü bir dokunma duyumudur. Kavranabilir duyarlılık nesnel olanın üzerinden geçerek, şimdi kavranamazlar âlemine girmişti: ilk kez olarak gölgesel üslup, cismi olmayan bir güzellik buluyordu.”

Fakat, burada söz konusu bir üslubun diğerinden daha iyi olduğu değildir. Wölfflin şöyle devam eder; “ Gölgesel doğayı taklit çözümünün daha yüksek basamağı değil, tersine, tamamıyla apayrı bir çözümdür.” Bu sebeple, en son gelen en iyisidir demek oldukça yanlış olacaktır. Sanat eğitimi alanında iki üslubunda kişiyi katacağı değer birbirinden bağımsız ve değerlidir. Bu farklılıklar başlıklar altında örnekler ile değerlendirildiğinde, arada bir değer farkı değilde çözüm farkı olduğu daha iyi anlaşılacaktır.

Tüm bu farklılıklar ışığında diyebilirizki Rönesans, Barok ya da herhangi bir üslup kendi çözümünü üretmiş ve halada çözümler üretilmeye devam etmektedir. Bu sebeple bir problemin tek çözümünü öğrenmektense birkaç farklı çözümü öğrenmek sanat eğitimi açısından oldukça önemlidir.

Bu iki akım diğer akımların temelini oluşturduğundan ele alınmış ve bugünün dahi temelini oluşturmaya devam etmektedirler. Farklılıklarının bilinmesi, çözüm yollarının araştırılması ve öğrenilebilmesi bakımından önemlidir.

Işık-Gölge Farklılıkları

Nesne ya da figür çizildikten sonra ışık-gölge ile hacim ve derinliği belirgin hale gelir. Rönesans eserlerinde bu durum Barok üslubuna göre daha çok çizgisel olarak verilir. Gölge alanlar fondan ayrı tümüyle hissedilir. Örneğin bir Rönesans sanatçısı olan Albrecht Dürer'in çalışmaları çizgisel olarak verilmiş ve figür fondan dikkatlice ayrılmıştır (Eskiz 50).

Bir Barok Sanatçısı olan Rembrandt ise karanlık alanların tümünü bir işleyip, sadece ışık alan alanları belirginleştirerek çalışmalarını yapmıştır (Eskiz 178).

Bu farklılık sayesinde tek yüzey üzerinde çalışan Dürer'e karşılık birden çok düzey elde eden Rembrandt bu iki üslubun en belirgin sanatçılarından olmuşlardır.

Rönesans ve Barok üslupları arasındaki Işık-gölge farklılıklarını bilmek, dönüşümü farketmek, sanat öğrencisi adına ilerlemeyi görme açısından çok önemlidir. Işık ve gölge değerleri, kullanılan tonlar ve mekân kullanımı, espas ve derinlik açısından çalışmaya değer katacak ve bireyin gelişimi açısından gereklidir.

Kompozisyon Farklılıkları

Rönesans döneminde kullanılan ve kapalı kompozisyon diye adlandırılan klasik yöntem de, konuda önemli olan kısım tablonun merkezinde yer alır. Bu dönemde kompozisyon oluştururken Altın Oran kurallarına dikkat edilmektedir. Diğer unsurlar simetrik bir şekilde konunun etrafına yerleştirilir ve simetrik duruşlarla oluşan monotonluk ise sağ ve soldaki figürlerin hareketleri ile kırılmaktadır. Örneğin Raphaello'nun "Atina Okulu"

çalışmasında, merkezde Aristo ve Platon yer almakta ve diğer figürler ise sağ ve sol kısımlara yerleştirilmişlerdir (Eskiz 116). Rönesans döneminde kullanılan kompozisyon türlerinden biri de üçgen kompozisyonudur. Konunun piramidal bir şekilde yerleştirildiği bu tür kompozisyonlarda figürler üçgen bir yapının içine yerleştirilir (Eskiz 86).

Barok döneminde ise, konu tablonun bütün yüzeyine dağılmıştır, tablonun dışında da devam ediyor hissi verir. Örneğin bu durum, Peter Paul Rubens'in "St. George'un Ejderhayı Öldürmesi" çalışmasında (Eskiz 137) görülmektedir. Kompozisyonlarda oluşabilecek olan dağınıklıkları önelemek amacıyla barok kompozisyonlarında, parçaları birbirine bağlamak için açık ve koyulardan, reknklerden yararlanılır.

Işık ve gölge eğitimi ile beraber Rönesans ve Barok arasındaki kompozisyon farklılıkları öğrenildiğinde, ardından yapılan çalışmalarda izleyicinin eseri rahat izlemesi ve gözünün yönlendirilmesi sağlanabilecektir.

Denge Farklılıkları

Rönesans döneminde denge, çalışmalardaki en önemli unsurların başında gelir. Simetri ile oluşturulan bu denge, hemen tüm sanat dallarında kullanılmak zorunda olan bir kural halinde görülür. Öyleki, çalışmanın iki yarısı birbirinin kopyası gibi olmalı ve içersine ne bir şey eklenmeli ne de çıkarılmalıdır. Bu dönemde sanatçılar denge için her türlü özellikten vazgeçilebileceğini düşünmüşlerdir. Raffaello'nun "Dini Törende Uyuşmazlık" çalışmasının eskizlerinden birinde (Eskiz 116) dengenin ne kadar önemli olduğu görülmektedir.

Barokta ise Rönesansın katı denge ve simetri kurallarına adeta bir başkaldırı vardır. Rönesans ne kadar simetrik bir dengeye sahipse Barokta aynı ölçüde bu dengeden uzaktır. Barokta denge Nicholas Poussin çalışmalarında olduğu gibi figürler üzerinden değil, Işık-gölge ve açık-koyularla verilir (Eskiz 155).

Rönesans ve Barok döneminde eserin yapıldığı yüzey ve bölümlerindeki denge farklılıkları, kompozisyon örgüsü, simetri ve asimetri ile anlaşılır. Bu farkların öğrenilmesi, sanat öğrencisi bireyin kaçınması gereken şeyleri görmesinde etkilidir. Azlık ve çokluk diyebileceğimiz bu seçimler yapılan çalışmanın nefes alabilmesini ve rahat izlenebilmesini sağlayacaktır.

Hareket ve Durağanlık Farklılıkları

Rönesansta figürler genellikle hareket etmez. O an oldukları yerde duruyorlardır. Bu durum her ne kadar monoton bir yapı oluştursa da, bu monotonluk kumaşlar, bitkiler ya da farklı nesnelerin rüzgâr gibi doğa olayları ile hareketlendirmeleri ile kırılır (Eskiz 26-Eskiz 63).

Barokta ise Rönesans'ın durağanlığının aksine tam anlamı ile hareket vardır. Resimlerde figürler nesneler adeta uçuyor izlenimi verir. Konunun hareketi henüz bitmemiştir ve devam etmektedir(Eskiz 174).

Saydığımız bu farklılıklar gibi birçok farklılık, birçok üslup arasında mevcuttur. Rönesans ve Barok ise bu tarzlar arasında öğretici, belirgin ve önemlilerinden sadece iki tanesidir. Sanat öğrencileri için bu farklılıkları anlamak diğer üsluplar arasında farklılıkları anlamak açısından önemlidir. Bu sebeple, Rönesans ve Barok dönem sanatçılarının çalışmalarını kopyalamak yeni bir çalışma yapmaktan daha da önemlidir.

Bu farklılıklar ışığında, Rönesans ve Barok Üslubu içerisinde seçilen, alanlarında uzman ve sanat adına bir dizi yenilikler getiren sanatçıların desenlerinde, temel sanat eğitimi unsurlarını öğretici, teknik geliştirici eskiz örnekleri ve kısa sanatçı tanımları bölümler halinde verilmiştir.

Sanatçıların eskizleri; ışık-gölge, kompozisyon, denge, perspektif, anatomi, hareket ve ritim eğitiminde, röprodüksiyon, kopya ve espi kopyası yaptırılarak kullanılabilir.

Araştırma konusu için seçtiğimiz sanatçıların hangi konuda yardımcı olacağı ve sanat öğrencisi bireyin gelişimini sağlayabileceği, dönem dönem ve hangi isim, hangi temel eğitim unsuru için daha etkilidir açıklamalarıyla birlikte aşağıda verilmiştir.

Rönesans Döneminde etkili olmuş isimlerden, Filippo Brunelleschi Rönesans üslubunun oluşmasına ön ayak olmuş ve birçok çalışma yapmıştır ve bu sebeple perspektif ve denge konusunda faydalanılabilir. Yine önemli bir ressam olan Paolo Uccello perspektif ve rakursi konusunda gelişime faydalı olacaktır. Fra Filippo Lippi etkili kumaş desenleri, figürleri ve portreleri ile ışık-gölge eğitimi için önemli desenler yapmıştır. Piero della Francesca yıllarca üzerine araştırmalar yaptığı perspektif, Benozzo Gozzoli insan anatomisi ve ışık-gölge eğitimi yapılacak olan kopyalar için iyi bir seçim

olacaktır. Andrea del Castagno ise katı ve sert çizgileri, dolaysız anlatımı ile kompozisyon, Gentile Bellini yumuşak çizgileri ile kompozisyon bilgisinin gelişiminde sanat öğrencisi bireye yararlı olacaktır. Taş gibi katı biçimleri kıvrak, desenini yumuşatarak büyük etki yaratan Giovanni Bellini ışık-gölge ve portre, Andrea Mantegna “Ölü İsa” isimli tablosu ile rakursi, kompozisyon, ve ışık-gölge eğitiminde kopyalarının yapılması gereken sanatçılardandır.

Gelişen sanat anlayışı ile Rönesans’ın devamında Antonio del Pollaiuolo insanın zorlandığı duruşları ile hareket ve anatomi, Andrea del Verrocchio sakin ve klasik desenleriyle portre ve ışık-gölge, Sandro Botticelli sanki uçuyormuş hissi veren etkili kumaş işlemleri ile kompozisyon ve hareket, Luca Signorelli kesin, güçlü desen anlayışı ile anatomi, portre ve kompozisyon eğitimi için, Pietro Perugino gerçekçi yaklaşımı ile portre ve ışık gölge, dengeli kutleler, yaygın ritimler ve yeni bir figür anlayışı ile Titian kompozisyon ve ışık-gölge eğitimi için önemlidir. Domenico Ghirlandaio durağan ve dengeli kompozisyon anlayışı, etkili kumaş işlemleri ile kompozisyon, portre ve ışık-gölge, kuru pastelin ilk örneklerini yapan Federico Barocci portre ve anatomi eğitiminde önemli bir isimdir. Paolo Veronese ise geniş duvarlara işlediği manzara resimleri ile duvarları yokmuş gibi göstererek, göz yanılsaması oluşturması ile perspektif, hareket, kompozisyon ve ışık-gölge eğitiminde eserlerinin kopya edilmesi gereken isimlerden bir diğeridir.

Kuzey Rönesans’ında, Jan van Eyck derinlemesine yaptığı rötuşlar ile kompozisyon, Hieronymus Bosch sürrealist etkilerle oluşturduğu desenlerle kompozisyon, Hans Holbein kişileri tarafsız bir gerçekçilikle yansıtmayla portre yapımında etkilidirler. Albrecht Dürer etkili kumaş desenleri ve figürleri ile ışık-gölge ve anatomi, ayrıntılı doğa tasvirinin yanı sıra renkçi bir yaklaşım dikkat çeken Lucas Cranach ise kompozisyon eğitiminde önemli bir yer tutar. Albrecht Altdorfer Işık-gölge, Jacques de Bellange ışık-gölge ve kompozisyon, Pieter Bruegel The Elder ise savaşlar, yıkımlar, perişan insanlar ve bu dönemlerdeki dayanışma resimleri ile kompozisyon eğitimi için gerekli isimlerdir.

İtalyan Rönesans’ının 16. yüzyıldaki en olgun dönemi Yüksek Rönesans ‘ta ise sanatın dahileri diyebileceğimiz çok önemli isimler vardır ve çok önemli eserler vermişlerdir. Filippino Lippi Kompozisyon ve ışık-gölge eğitimi için kopya edilmesi gereken

isimlerdendir. Çağının en büyük dahilerinden olan ve yaşadığı dönemin düşünürü, mimarı, mühendisi, mucidi, matematikçisi, anatomisti, müzisyeni, heykeltıraşı, botanisti, jeoloğu, kartografi, yazarı ve ressamı olan Leonardo da Vinci anatomi, ışık-gölge, kompozisyon ve portre eğitimi açısından eserleri mutlaka kopya edilmesi gereken en önemli sanatçılardandır. Yine aynı dönemin ve kendisinin deyimiyle önce heykeltıraş, ressam sonrada mimarı olan deha Michelangelo Buonarroti ise insan vücuduna olan tutkusu ile anatomi, hareket ve portre, genç yaşta hayata gözlerini yuman döneminin en yetenekli sanatçılarından olan Raffaello Sanzio öyküsel anlatımları ile kompozisyon, ışık-gölge, hareket ve portre eğitimi için Rönesans adına sayabileceğimiz sanatçıların en önemlilerindendir.

Yüksek Rönesans'tan sonra Geç Rönesans ve devamında Maniyerizm ortaya çıktı ve desen anlayışı değişmeye, Rönesans'ın katı kuralları bir bir yıkılmaya başladı. Bu dönemde yaşamış ve eserler vermiş olan sanatçılardan Correggio dinamik kompozisyonu eşsiz kullanımı, büyüleyici perspektif anlayışı ile rakursi, kompozisyon ve ışık-gölge açısından sanat eğitiminde değerlendirilmesi gereken çalışmalar yapmıştır. Jacapo da Pontormo çevre çizgilerine ağırlık vererek aydınlık bir resim üslubu ortaya koyar ve bu üslup kompozisyon, hareket, anatomi ve portre çizimlerinin inceliklerini görme açısından gereklidir. Jacapo Tintoretto ise bol ışık ve sıcak renklerle dolu resimleriyle hareket, anatomi, portre, rakursi ve ışık-gölge, eğitimi açısından Geç Rönesans adına sayabileceğimiz sanatçılardır.

Rönesans'ın devamında ortaya çıkan ve Maniyerizm adıyla anılan üsluptan sonra Barok üslubu söz sahibi olmuştur. Bu dönemde yaşamış ve eser üretmiş olan sanatçılardan Annibale Carracci renk ve ışık sorunlarını çözmeye çalışmış, insan figürü üzerinde detaylı çalışmalar yapmış olması sebebiyle anatomi, hareket ve rakursi eğitimi için uygun bir isimdir. Peter Paul Rubens kompozisyonlardaki ritim, hareket, ışık-gölge karşıtlığı ve alegorileri ile hareket, anatomi, portre, ışık-gölge ve kompozisyon eğitiminde eserlerinin kopyalanması faydalı olacaktır. Guercino etkili kullanımıyla ışık-gölge, keskin ışık kullanımıyla Jacques Callot ışık-gölge ve kompozisyon düzenlemelerinde değerlendirilmelidir. Baskın Barok tarzının dışında antik öğeleri kullanması ve diğer Barok eserlerine göre daha durağan olan çalışmaları ile Nicholas Poussin kompozisyon, hareket ve ışık-gölge eğitimi açısından önemli bir yer tutar.

Barok üslubunda büyük boyutlu tavan fresklerinde oluşturduğu kompozisyonlar ve hareket tasviri ile Pietro da Cortona kompozisyon ve hareket bakımından çok önemli bir yere sahiptir. Bir heykeltıraş olan Gian Lorenzo Bernini ise etkili ışık kullanımı ve oldukça hareketli eskizleri ile hareket ve ışık-gölge, Soylu kişilerin ve zengin kıyafetlerin ressamı olan Anthony van Dyck portre çizimleri için çok önemli bir sanatçıdır. Daha çok manzara çalışmaları bulunan Claude Lorrain ise kompozisyon ve ışık-gölge eğitimi için faydalanılması gereken bir sanatçıdır. Philippe de Champaigne ifade verme açısından portre eğitimi adına kullanılabilir.

Işığın ve gölgelerin ressamı olarak bilinen yaşadığı dönemin et yetenekli ressamı arasında sayılan Rembrandt çok etkili olan duygu betimlemeleri ile portre, Barok dönem özelliklerini tam anlamı ile yansıtan çalışmalarıyla ışık-gölge, kompozisyon ve hareket eğitimi açısından sanat eğitimi alan birey için araştırılması ve çalışılması gereken bir ressamdır. Giovanni Battista Tiepolo ise etkili suluboyaları ile portre, hareket ve kompozisyon eğitimi için faydalanılması gereken bir sanatçıdır.

Barok dönemin sonu Geç Barok ve devamında, Barok Üslubun aşırı kıvrımlı figürlerini daha kibar ve zarif bir hale getirmeyi amaç edinmiş Rokoko üslubunda çok önemli sanatçılar vardır. Resimlerini şenlik havasında ve zarafet dolu yapan Jean-Antoine Watteau, portre ve ışık-gölge açısından, grafiksel açıdan değerlendirilen William Hogart politik tavrı ile kompozisyon, François Boucher kompozisyon ve anatomi, Jean-Baptiste Greuze ise portre, anatomi ve ışık-gölge eğitimi için Barok üslubun seçilmiş isimleridir.

Rönesans ve Barok dönemi sanatçılarının saydığımız tüm konularda yetkinlikleri vardır fakat seçilen sanatçılara ait eskizler belirtilen konularda sanat öğrencisi bireyin eğitimine katkıda bulunacak ve bireyi geliştirecektir.

Sanat adına birçok dehanın bulunduğu Rönesans ve Barok döneminde yapılmış bu eskizler, dönem farkları anlatılarak öğrencilere kopyalatıldığında adeta o dönemde yaşamış ve eser üretmiş sanatçının gözü ile görmesi, eli ile çizmesi sağlanacaktır. Bir eskizi aslına uygun olarak yeniden yapmak, işin esprisinin anlaşılmasını, sanat öğrencisinin istemsiz göz eğitimini ve yeteneğini geliştirir niteliktedir. Sorunu çözümlenmiş bir çalışmayı kopya etmek, temel kavramlar olan, çizgi, hareket, denge, hacim, oran-orantı, biçim, ritim, ışık, perspektif ve kompozisyon bilgilerini öğrencinin

birinci elden öğrenmesini sağlayacak, oluşan bu sağlam yapı üzerinde, sanat öğrencileri daha fazla gelişecek ve geçmişte yaşamış bu usta sanatçıların bırakmış olduğu bu mirastan olduğunca faydalanacaklardır.

SONUÇ

Sanat ilk insandan bu yana dünya üzerinde kendini geliştiren ve büyüyen bir bilgidir ve sürekli değişimler gösterir. Günümüze kadar ulaşan bilgi, bu süre içerisinde birçok insanın elinde sanat eseri olup, toplumu da yönlendirmiştir.

Gelişen toplum, sanat eserlerini saklamış, gelecek nesillerde bu çalışmalardan faydalansın istemiştir. Eserler her izleyende farklı etkiler uyandırdığı için, zincirleme bir etkileşim oluşur ve bu etkileşim sonucunda yeni çalışmalar ortaya çıkar. İnsanlar gruplar halinde yeni işler üretir ve bu gruplara da yine toplum isimler verir. Tarzlar ya da üslupların oluşması ve genellikle birbirlerinin düşüncesine karşı olan insanların rekabet amacı ile yaptığı arayışların sonucudur. Rönesans ve Barok ta belirli kişilerin ya da zümrelerin oluşturduğu ve daha sonrasında birer akım haline geldikleri iki ayrı üsluptur.

Üslupların farklılıklarını, yer altında ibadet edilen Pricilla katakompundaki son akşam yemeği freskinden bu yana alırsak, devamında dinin herşeye egemen olmaya başladığı ibadet için yeryüzüne yapılar yapılmaya başlanan Karolenj ve devamında manastırların yapıldığı Romanik dönemleri gelir. Gotik dönem ise tamamiyle dinin herşeye hâkim olduğu ve tek tanrılı dönemin simgesi sivri kemerli yapılarıyla dikkat çeker. İnsanın merkeze geçtiği ve herşeyden değerli görüldüğü Rönesans ve ardından da Durgunluk karşıtı hareketiyle Barok üslubu gelir. Toplum gelişimi ile paralel gelişen sanatta, bu sebeple bütün üsluplar birbirlerinden farklıdır.

Genel olarak Rönesans ve Barok Üsluba baktığımızda ise Wölfflin'in ikisinin ayrımını beş alanda ele almış olduğunu görürüz. Çizgiselden gölgele geçiş; Düzlemsellikten derinliğe geçiş; Kapalı şekilden açık şekle geçiş; Çokluktan birliğe geçiş; Nesnelerin mutlak belliliği ve oranların belliliği. Wölfflin Rönesans ve Barok Üslup arasındaki büyük ayrılığın, dünyaya karşı kökten farklı bir ilgiden ileri geldiğini savunur. Bir üslup diğerinden daha üstte ya da altta değildir. İçeriğe baktığımızda ise konusu insan ve doğa olan Avrupa resminde, üsluplar göz ardı edilemez bir birlik içindedir.

Anatomi çalışmalarına gelindiğinde ilk örnekleri Rönesansta bulmak mümkündür. Leonardo Da Vinci çağdaşı olana ressamlardan daha etkin çalışmalar sürdürerek, özellikle insan vücudunun fiziksel uyumunun gizini aramak adına yaptığı çalışma ve

çizimleriyle, dramatikliği ve hüznü yansıtmayı istemiştir. Daha sonraları vücudun sanatsal nesne gibi kullanılmış olduğunu Narzsis Renner 'in çalışmalarında görürüz.

Rönesans insanın gözünü öteki dünyadan bu dünyaya çevirmesi insan hakkında çok detaylı araştırmalar yapılmasına neden olmuştur. Bu da bilimin felsefenin temeli gibi Rönesans sanatının da temellerinin insan kavramı üzerinde şekillenmesine neden olmuştur. Leonardo'nun, Dürer'in ve Michelangelo'nun insanı tanımak adına çok sayıda kadavra üzerinde çalıştığı da bilinmektedir. Bu çalışmaları sonucunda resim sanatında insan anatomisi oldukça gerçekçi ve ayrıntılı ele alınmıştır.

Barok döneminde ise Rönesans'taki anıtsalcı yaklaşım, yerini bireyci yaklaşıma bırakmış ve insan birey olarak ele alınmıştır. Örneğin Caravaggio resimlerinde İsa'yı sıradan insan olarak ele almıştır. Bu dönemde duvar resimlerinde kullanılmaya başlanan perspektif şekinden dolayı, anatomi çizimlerinde rakursiye çok fazla yer verildiği görülmektedir. Figürlerdeki anatomik ayrıntılara çok fazla girilmesi bazen "kas yığını" şeklinde tanımlamalara neden olmuştur. Ayrıca portreye verilen önem artmış, grup portrelerinden örnekler verilmiştir.

Dürer'in ve Rembrandt'ın portrelerini incelediğimizde bu çizimlere ruhun ve anlamın da katıldığı söylenebilir. Bu dönem portrelerinde içerikle ilgili birçok ayrıntı bulmak mümkündür. Hatta yaşlıların kırışıklıklarını, zamanla deride oluşan bozukluklarını bile incelemişlerdir. Wölfflin *"Dürer için çizgisel Rembrandt için gölgesel denir. Bununla da, kişisel olanların üstünde bir çağ farkı belirtilmiş olur. "* diyerek üsluplarındaki farklılıklarını vurgular.

İnsan anatomisine yönelik çalışmaların Rönesans resminde olduğu kadar Barok resminde de önemini koruduğu görülür. Resim sanatında figür çalışmaları kimi zaman titizlikle kimi zamanda deformasyonla ele alınmıştır. Bununla birlikte figür çalışmaları bulunduğu dönemlerin sanatsal özelliklerini yansıttıkları görülür.

Araştırmalarımız, sanatçıların resimlerinde, biçimsel açıdan yakınlık göstermelerine rağmen figür anlayışlarında farklılıklar olduğunu ortaya koymuştur. Toplumların içinde bulundukları coğrafi konum, bilim ve teknolojik gelişmeler, felsefi alandaki değişimler sanattaki üslup oluşumlarını etkilemiş, buda resim sanatındaki figürlerin ele alınıp biçimlerine yansımıştır. Bu nedenle her dönemde figür çalışmaları, resim ve heykel

sanatında bulunduğu dönemin üslup özelliklerini yansıtmısı bakımında birer belge niteliği taşımaktadır.

Bu belgeleri günümüzde de kullanmak ve değerdendirmek gerektiğinden eskiz incelemelerinin ve çözümlemelerinin sanat eğitiminin her aşamasında dikkate alınması gerekmektedir.

KAYNAKÇA

ATALAYER, Faruk, Temel Tasarım Öğeleri, Anadolu Üniversitesi, Eskişehir 1994

BERK, Nurullah, Resim Bilgisi, Varlık Yayınevi, 1972.

BİGALI, Şeref, Resim Sanatı, Yayıncılık Matbaa, İstanbul, 1976.

BLUNT, A., Nicolas Poussin, 1967;

BOERNER, C.G., Jacques Bellange: Mannerist Printmaker, Almanya 2011.

CLEAVE, Claire Van, Master Drawings of the Italian Renaissance, Harvard University Press, USA- Massachusetts 2007,

ÇAĞLARCA, Sadettin, Perspektif Resim ve Gölge Çizimi, Üçler Ofset, 1973.

DEMİR, Apdullah, "Temel Plastik Sanatlar Eğitimi" Anadolu Üniversitesi Yayın No:576 Açıköğretim Fakültesi Yayın No:270, Eskişehir 1993.

DAVIES, G.S., Ghirlandaio, 1909

Eczacıbaşı Sanat Ansiklopedisi, II. Baskı, C. I-II-III, Yem Yayınları, İstanbul 2008.

FLORENSKI, P. Tersten Perspektif, Metis Yayınları, İstanbul 2007.

FRANKS, Gene, We Art Of Pencil Drasving, Walter Foster Publishing, USA 1991.

FRIED-LAENDER, W., Poussin, 1966;

FORTUNA, A.M., "The Earliest Works of Andrea del Castagno, Art Bulletin, XLI, 1959

GOMBRICH, E. H., Sanatın Öyküsü, VI. Baskı, Remzi Yayınevi, İstanbul 2004.

GRAHAM-DIXON, Andrew, Sanat Atlası, Boyut Yayınları, İstanbul 2012.

HARRISON, Charles - Wood, Paul, Sanat ve Kuram 1900-2000 Değişen Fikirler Antolojisi, I. Baskı, Küre Yayınevi, İstanbul 2011.

HOLLINGSWORTH, Mary, Dünya Sanat Tarihi, İnkılap Kitabevi, İstanbul 2009

KARABULUT, Hikmet, Dem-Art Sanat Galerisi, Graphis Matbaa, 2001-2004.

KAUFFMANN, C., Poussin Studies, 1960,

KILIÇKAN, Hüseyin, Resim Bilgisi, Fil Yayınevi, 1999

KINDERSLY, Dorling, Sanat Atlası, Boyut Yayınevi, İstanbul 2010.

KRAUSE, Anna-Carola, Rönesanstan Günümüze Resim Sanatının Öyküsü, Literatür Yayıncılık, Almanya 2005

LAUTS, J., Ghirlandaio, 1943

MAHON, D., Poussiniana, 1962.

Manierismus: Figura serpentina und andere Figurenideale : Studien, Essays, Berichte, 2001

Masters of Drawing, Endavour Yayınevi, Londra 2013.

GRÖMLING, Alexandra, Mini Sanat Dizisi: Michelangelo, Literatür Yayıncılık, İtalya 2005.

ÖZTOPÇU, H.Avni, Doksanbeş-Doksanaltı Notları, 1995-1996.

PARROMON, Jose M., Işık ve Gölge, Remzi Kitapevi, İstanbul 1997.

PARROMON, Jose M., Çizim ve Resim Sanatı, Remzi Kitapevi, İstanbul 1995.

PARROMON, Jose M., İnsan Figürü Çizimi, Remzi Kitabevi, 1996.

POGGI, G., “Della data di nascita di Andrea del Castagno”, R.Visita d’Arte, XI, 1929

SALMI, M., Andrea del Castagno, 1961

SÖZEN, Metin, Tanyeli Uğur Sanat Kavram ve Terimleri Sözlüğü, Remzi Kitabevi, 1992.

TEPECİK, Adnan, Desen, Yapa Yayınevi, 2003.

TURANI, Adnan, Sanat Terimleri Sözlüğü, Toplum Yayınevi, 1980.

Visual Encyclopedia of Art - Baroque, Scala Group S.p.A., China 2009.

Visual Encyclopedia of Art - Renaissance, Scala Group S.p.A., China 2009.

WÖLFFLIN, Heinrich, Sanat Tarihinin Temel Kavramları, Remzi yayınevi, İstanbul 2000.

İnternet kaynakları

WebSayfası: http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_gts&kelime=Rönesans (Erişim 20 Aralık 2014)

Web Sayfası : <http://www.seckim.com/tag/federico-barocci/> (Erişim: 27 Aralık 2014)

Web Sayfası: <http://www.nationalgallery.org.uk/artists/guercino> (Erişim : 27 Aralık 2014)

Web Sayfası: <http://www.britannica.com/EBchecked/topic/90069/Jacques-Callot> (Erişim:27 Aralık 2014)

Web Sayfası: <http://www.britannica.com/EBchecked/topic/460013/Pietro-da-Cartona> (Erişim : 27 Aralık 2014)

Web Sayfası : <http://www.visual-arts-cork.com/history-of-art/spanish-rennaissance-artists.htm>, (Erişim: 24 Aralık 2014)

Web Sayfası: <http://www.zamandayolculuk.com/HTMLdosya2/MIHRvakfi-MaddeEnerjiHiz.htm>, (Erişim; 25 Aralık 2014)

Web Sayfası: [http:// www.wga.hu/index1.html](http://www.wga.hu/index1.html) (Erişim; 04 Haziran-25 Aralık 2014)

ÖZGEÇMİŞ

Kişisel Bilgiler	
Adı Soyadı	Alpaslan AKPINAR
TC. Kimlik No	36520334950
Doğum Yeri ve Tarihi	Erzincan/1979
Eğitim Durumu	
Lisans Öğrenimi	Atatürk Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi - Resim - 2013
Y. Lisans Öğrenimi	Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü - Sanat Kuramı ve Eleştiri
Bildiği Yabancı Diller	İngilizce
Sergiler	Mezuniyet Sergisi 2013 Adıyaman Üniversitesi Fakülte Birincileri Sergisi 2013 Erzincan Üniversitesi Dünya Sanat Günü Sergisi 2012
İş Deneyimi	
Projeler	M. Kavukcu, Kristalleşen Sanat Nesnesi – Alankurgu (Çalışma Ekibi) M. Kavukcu, Mevsimler ve Biçimler I – Alankurgu (Çalışma Ekibi) M. Kavukcu, Mevsimler ve Biçimler II – Alankurgu (Çalışma Ekibi) M. Kavukcu, Mevsimler ve Biçimler III – Alankurgu (Çalışma Ekibi) M. Kavukcu, Şiddeti Düşünmek – Alankurgu (Çalışma Ekibi) M. Kavukcu, Kırmızı Çizgi – Alankurgu (Çalışma Ekibi)
Çalıştığı Kurumlar	Atatürk Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi, Geleneksel Türk El Sanatları Bölümü, Temel Sanat Eğitimi Dersi
İletişim	
E-Posta Adresi	alp_akpinar@hotmail.com